

Haninge
kommun

Kommunfullmäktiges protokoll

2016-06-20

Plats och tid Skärgårdssalen
Måndag 2016-06-20, kl. 16.00–21.40

Beslutande Kenneth Forsberg, ordförande (S)
Sahir Drammeh, 1:e vice ordförande (MP)
Marietta de Pourbaix-Lundin, 2:e vice ordförande (M)
Meeri Wasberg (S)
Sepideh Erfani (S)
Göran Svensson (S)
Anders Nordlund (S)
Maria Fägersten (S)
Mikko Svensson (S)
Annett Haaf (S)
Göran Eriksson (S)
Yosefin Janabi (S)
Joakim Spångberg (S), § 243 (del 2-5)
Ann-Christine Erlandsson (S)
Tomas Jensen (S)
Margareta Bernhardsson (S)
Christer Erlandsson (S)
Linda Wilén (S)
Martina Mossberg (M)
Michael Fridebäck (M)
Alexandra Anstrell (M)
Sven Gustafsson (M)
Sedat Dogru (M)
Marin Tomic (M)
Joakim Goding (M)
Mats Mattson (M)
Kristoffer Eriksson (M)
Pernilla Kjellin (M)
Gilbert de Wendel (M)
Birgitta Karlfeldt (M)
Mikael Kjellin (M)
Jenny Manners (SD)
Yvonne Forsberg (SD)
Kennerth Valtersson (SD)
Christian Lindefjärd (SD)
Mehmet Coksürer (MP)
Johan Svensk (MP)

Tobias Hammarberg (L)
Kristina Hallberg (L)
Samuel Skånberg (V)
Tove Ovsianikov (V)
Petri Salonen (C)
Joachim Krylborn (KD)
Marie Litholm (KD)
Mattias Bernhardsson (RS)
Anna Ragnar (-)

Ove Schramm (S), tjänstgörande ersättare för Åsa Westlund (S)
Jaan Ungerson (S), tjänstgörande ersättare för Joakim Spångberg (S), §
241-242, 243 (del 1)
Barbro Nordgren (S), tjänstgörande ersättare för Latifa Larbi (S)
Esa Kalasniemi (S), tjänstgörande ersättare för Sait Drammeh (S)
Leif Larsson (S), tjänstgörande ersättare för Jorge Gálvez (S)
Ali Reunanen (M), tjänstgörande ersättare för Sara Sixten (M), § 241-242,
243 (del 1)
Ewa Wasiewicz (M), tjänstgörande ersättare för Daniel Lassnäs (M)
Sadik Akan (M), tjänstgörande ersättare för Kjell Larsson (M)
Lars Lindholm (M), tjänstgörande ersättare för Sara Sixten (M), § 243 (del
2-5)
Bernt Strömberg (SD), tjänstgörande ersättare för Eva Manners (SD)
Eva Karlsson (SD), tjänstgörande ersättare för Dennis Askling (SD)
Acer Tuncer (MP), tjänstgörande ersättare för Marianne Reinemar (-)
Kjell Bjerrehorn (L), tjänstgörande ersättare för Jeanette Hellmark (L)
Gustav Klockhoff (L), tjänstgörande ersättare för Pia Lublin (L)
Hans Rosén (V), tjänstgörande ersättare för Nafi Cilgin (V)
Elisabet Sandberg (C), tjänstgörande ersättare för Ulla-Britt Öhman (C)
Robert Bielecki (RS), tjänstgörande ersättare för Lina Rigney Thörnblom
(RS)

Ersättare Madeleine Palmgren (S)
Gunnel Trelje (S)
Maria Levin (S)
Lennart Törnberg (M)
Inger Granberg (M)
Birgitta Ahlgren (MP)
Suzanne Kickan Enman (KD)
Berith Jansson (KD)

Notera att budgetdebatten i § 243 delades upp i följande delar.

Del 1: Allmänpolitisk debatt

Del 2: Stadsbyggnad

Del 3: Kultur och fritid

Del 4: Skola

Del 5: Sociala frågor

I enlighet med fullmäktiges arbetsordning var det möjligt för ledamot eller ersättare att inträda under pågående budgetbehandling.

Justeringens plats och tid   Kansliet, 2016-06-22

Paragrafer   241 - 243

Sekreterare   _____
   Rebecca Band

Ordförande   _____
   Kenneth Forsberg (S)

Justerare   _____   _____
   Sahir Drammeh (MP)   Marietta de Pourbaix-Lundin (M)

ANSLAG/BEVIS

Justeringen av kommunfullmäktiges protokoll tillkännages genom anslag. Datum då anslaget sätts upp och tas ned framgår nedan.

Beslutande organ	Kommunfullmäktige
Sammanträdesdatum	2016-06-20
Datum då anslaget sätts upp	2016-06-23
Datum då anslaget tas ned	2016-07-15
Förvaringsplats för protokollet	Kommunstyrelsens kansli
Underskrift	<hr/> Rebecca Band, sekreterare

Innehållsförteckning

	Ärende	Sida
§ 241	Kungörelse.....	8
§ 242	Justering	9
§ 243	Mål och budget 2017-2018, minoritetsåterremitterat ärende.....	10

Dnr KS 2016/61

§ 241 Kungörelse

Kungörelsen är anslagen på kommunens anslagstavla 2016-06-13 och införd i ortstidningen Mitt i Haninge enligt kommunfullmäktiges beslut.

Förslag till beslut

1. Sammanträdet är kungjort i laga ordning.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Sammanträdet är kungjort i laga ordning.
-

Dnr KS 2016/62

§ 242 Justering

Förslag till beslut

1. Kommunfullmäktiges 1:e vice ordförande Sahir Drammeh (MP) och 2:e vice ordförande Marietta de Pourbaix-Lundin (M) utses att jämte kommunfullmäktiges ordförande justera kommunfullmäktiges protokoll onsdag 2016-06-22.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktiges 1:e vice ordförande Sahir Drammeh (MP) och 2:e vice ordförande Marietta de Pourbaix-Lundin (M) utses att jämte kommunfullmäktiges ordförande justera kommunfullmäktiges protokoll onsdag 2016-06-22.
-

Dnr KS 2016/2

§ 243 Mål och budget 2017-2018, minoritetsåterremitterat ärende

Sammanfattning

Enligt den av kommunen antagna budgetmodellen ska kommunfullmäktige i juni besluta om Mål och budget 2017- 2018 innefattande kommunfullmäktiges mål, uppdrag och indikatorer, ekonomiska ramar för 2017, investeringsbudget för 2017 med investeringsplan 2018-2019 och ekonomisk plan för 2017-2019.

Den politiska kommunledningen har arbetat fram ett förslag till Mål och budget 2017-2018 som också utgör kommunstyrelsens förslag till Mål och budget, fastställt vid styrelsens sammanträde 2016-05-30, § 144.

Bilagorna 1-2 är av informationskaraktär och ingår inte i budgetbeslutet.

Kommunfullmäktige behandlade ärendet 2016-06-13, § 215, och beslutade att återremittera ärendet till kommunstyrelsen genom minoritetsåterremiss med motiveringen att kommunfullmäktigeledamöterna ska kunna ta del av allt underlag och få möjlighet att analysera detta.

Underlag för beslut

- Protokoll kommunfullmäktige 2016-06-13 § 215
- Kommunstyrelsens förslag till Mål och budget 2017-2018
- Protokoll kultur- och fritidsnämnden 2016-05-10 § 57
- Tjänsteutlåtande kultur- och fritidsnämnden 2016-05-02
- Underlag stadsbyggnadsnämnden 2015-05-18
- Protokoll socialnämnden 2016-05-03 § 63
- Tjänsteutlåtande socialnämnden 2016-04-26
- Protokoll äldrenämnden 2016-04-27 § 59
- Protokoll grund- och förskolenämnden 2016-05-04 § 53

- Tjänsteutlåtande grund- och förskolenämnden daterat 2016-05-04
- Protokoll gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2016-05-03 § 46
- Tjänsteutlåtande gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden daterat 2016-04-27
- Tornberget protokoll 2016-05-12 § 44 inkl tjänsteutlåtande
- Kommunstyrelseförvaltningens kommentarer 2016-05-11
- Trepartialliansens förslag till Mål och budget 2017-2018 (reviderat)
- Sverigedemokraternas förslag till Mål och budget 2017-2018
- Vänsterpartiets förslag till Mål och budget 2017-2018
- Rättvisepartiet Socialisternas förslag till Mål och budget 2017-2018 (reviderat)

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Utdebiteringen för 2017 för Haninge kommun fastställs till 19:68 per skattekrona, vilket är oförändrat.
2. Kommunstyrelsens förslag till Mål och budget 2017- 2018 fastställs.
3. En borgensram för Tornbergets till totalt 2 900 mnkr medges.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del

1. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Överläggningar i kommunstyrelsen

Martina Mossberg (M) och Tobias Hammarberg (L) yrkar bifall till gemensamt förslag från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna gällande mål och budget 2017-2018.

Kennerth Valtersson (SD) yrkar bifall till Sverigedemokraternas förslag till mål och budget 2017-2018.

Ordföranden finner att det finns tre förslag till beslut; kommunalrådsberedningens förslag, Moderaternas, Liberalernas

och Kristdemokraternas gemensamma förslag och Sverigedemokraternas förslag. Ordföranden ställer de tre förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige Kommunfullmäktige beslutar

1. Utdebiteringen för 2017 för Haninge kommun fastställs till 19:68 per skattekrona, vilket är oförändrat.
2. Kommunstyrelsens förslag till Mål och budget 2017-2018 fastställs.
3. En borgensram för Tornbergets till totalt 2 900 mnkr medges.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del

1. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservationer

Martina Mossberg, Alexandra Anstrell, Michael Fridebäck, Sven Gustafsson och Sedat Dogru - samtliga (M), Tobias Hammarberg (L) och Kennerth Valtersson (SD) reserverar sig mot beslutet.

Överläggningar i kommunfullmäktige

Meeri Wasberg (S) yrkar med instämmande av Mehmet Coksürer (MP), Petri Salonen (C), Göran Svensson (S), Elisabet Sandberg (C), Christer Erlandsson (S), Maria Fägersten (S), Anders Nordlund (S), Sahir Drammeh (MP), Johan Svensk (MP), Leif Larsson (S), Annett Haaf (S), Ann-Christine Erlandsson (S) och Joakim Spångberg (S) bifall till kommunstyrelsens förslag.

Martina Mossberg (M) yrkar med instämmande av Tobias Hammarberg (L), Marie Litholm (KD), Sven Gustafsson (M), Kristina Hallberg (L), Marin Tomic (M), Joakim Goding (M), Kristoffer Eriksson (M), Michael Fridebäck (M), Joachim Krylborn (KD), Alexandra Anstrell (M) och Sedat Dogru (M) bifall till gemensamt förslag från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna. Vad gäller beslutspunkt 1 har det gemensamma förslaget samma innebörd som kommunstyrelsens förslag.

Kennerth Valtersson (SD) yrkar med instämmande av Christian Lindefjärd (SD) och Eva Karlsson (SD) bifall till Sverigedemokraternas förslag.

Tove Ovsiannikov (V) yrkar med instämmande av Samuel Skånberg (V) och Hans Rosén (V) bifall till Vänsterpartiets förslag. Vad gäller beslutspunkt 3 har förslaget samma innebörd som kommunstyrelsens förslag.

Mattias Bernhardsson (RS) yrkar med instämmande av Robert Bielecki (RS) bifall till kommunstyrelsens förslag avseende beslutspunkterna 1 och 3 samt bifall till Rättvisepartiet Socialisternas förslag avseende beslutspunkt 2.

Kommunfullmäktige behandlar de olika beslutspunkterna var och en för sig.

Beslutspunkt 1 (skattesats)

Tre förslag föreligger: Kommunstyrelsens, Sverigedemokraternas samt Vänsterpartiets.

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Beslutspunkt 2 (mål och budget)

Ordföranden konstaterar att Vänsterpartiets förslag faller, då kommunfullmäktige har beslutat om oförändrad skattesats i punkt 1.

Martina Mossberg (M) yrkar att ordföranden ska vägra att lägga fram Rättvisepartiet Socialisternas förslag till beslut för att det inte uppfyller kommunallagens krav.

Ordföranden meddelar sin avsikt att lägga fram Rättvisepartiet Socialisternas förslag till beslut samt konstaterar att han enligt 5 kap 45 § kommunallagen får, men inte måste, vägra att lägga fram ett förslag som skulle kunna leda till ett beslut som strider mot lag eller författning.

Fyra förslag föreligger: Kommunstyrelsens, det gemensamma förslaget från Moderaterna, Liberalerna och

Kristdemokraterna, Sverigedemokraternas samt Rättvisepartiet Socialisternas.

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag. Votering begärs.

Ordföranden meddelar att kommunstyrelsens förslag utgör huvudförslag. För att avgöra vilket förslag som ska utgöra motförslag ställer ordföranden det gemensamma förslaget från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna, Sverigedemokraternas förslag samt Rättvisepartiet Socialisternas förslag mot varandra. Ordföranden finner att fullmäktige beslutar att förslaget från Rättvisepartiet Socialisterna ska utgöra motförslag till kommunstyrelsens förslag. Votering begärs.

För att avgöra vilket förslag som ska ställas mot Rättvisepartiets Socialisternas förslag i frågan om vilket förslag som ska utgöra motförslag till huvudförslaget från kommunstyrelsen, ställer ordföranden det gemensamma förslaget från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna mot Sverigedemokraternas förslag. Ordföranden finner att fullmäktige beslutar att det gemensamma förslaget från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna ska ställas mot Rättvisepartiet Socialisternas förslag.

Därefter genomförs votering för att avgöra om Rättvisepartiet Socialisternas förslag eller det gemensamma förslaget från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna ska utgöra motförslag till kommunstyrelsens förslag.

Följande voteringsproposition läses upp och godkänns: ”Den som vill att Rättvisepartiet Socialisternas förslag ska utgöra motförslag till kommunstyrelsens förslag röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat att det gemensamma förslaget från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna ska utgöra motförslag till kommunstyrelsens förslag.” Omröstning sker med voteringsanläggning och resultatet av omröstningen är 31 ja-röster mot 30 nej-röster. (Omröstningsresultat, se bilaga Votering 1.)

Ordföranden konstaterar att omröstningsresultatet innebär att Rättvisepartiet Socialisternas förslag ska utgöra motförslag till kommunstyrelsens förslag.

Slutligen genomförs votering för att avgöra om kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag eller i enlighet med motförslaget från Rättvisepartiet Socialisterna. Följande voteringsproposition läses upp och godkänns: ”Den som bifaller kommunstyrelsens förslag röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat i enlighet med förslaget från Rättvisepartiet Socialisterna.” Omröstning sker med voteringsanläggning och resultatet av omröstningen är 29 ja-röster mot 2 nej-röster. 30 ledamöter avstår från att rösta. (Omröstningsresultat, se bilaga Votering 2.)

Ordföranden konstaterar att omröstningsresultatet innebär att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med förslaget från kommunstyrelsen.

Beslutspunkt 3 (borgensram för Tornberget)

Två förslag föreligger: Kommunstyrelsens samt det gemensamma förslaget från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Utdebiteringen för 2017 för Haninge kommun fastställs till 19:68 per skattekrona, vilket är oförändrat.
2. Kommunstyrelsens förslag till Mål och budget 2017-2018 fastställs.
3. En borgensram för Tornbergets till totalt 2 900 mnkr medges.

Reservationer

Martina Mossberg, Michael Fridebäck, Alexandra Anstrell, Sven Gustafsson, Sedat Dogru, Lars Lindholm, Marin Tomic, Marietta de Pourbaix-Lundin, Joakim Goding, Mats Mattson, Kristoffer Eriksson, Pernilla Kjellin, Gilbert de Wendel, Birgitta Karlfeldt, Ewa Wasiewicz, Mikael Kjellin och Sadik Akan – samtliga (M) –

Jenny Manners, Yvonne Forsberg, Kennerth Valtersson, Christian Lindefjärd, Bernt Strömberg och Eva Karlsson – samtliga (SD) – Tobias Hammarberg, Kristina Hallberg, Kjell Bjerrehorn och Gustav Klockhoff – samtliga (L) – Joachim Krylborn och Marie Litholm – båda (KD) – reserverar sig mot beslutet.

_____

Expedieras: Akt

För verkställighet: Ekonomiavdelningen

För kännedom: Samtliga nämnder, Haninge Bostäder och Tornberget

Haninge kommunfullmäktige: VOTERINGSRESULTAT

Votering 1: § 243 Mål och budget 2017-2018, minoritetsåterremitterat ärende
2016-06-20 kl. 21:23

Totalt [JA]: 31

Totalt [NEJ]: 30

Totalt [AVSTÅR]: 0

Totalt [FRÅNVARANDE]: 0

310620. Strömberg Bernt (SD)(Ersätter Manners Eva) - NEJ
381031. Karlfeldt Birgitta (M) - NEJ
420821. de Wendel Gilbert (M) - NEJ
421114. Valtersson Kennerth (SD) - NEJ
440109. Rosén Hans (V)(Ersätter Cilgin Nafi) - JA
440124. Mattsson Mats (M) - NEJ
440222. Larsson Leif (S)(Ersätter Gálvez Jorge) - JA
440311. Lindholm Lars (M)(Ersätter Sixten Sara) - NEJ
460413. Erlandsson Christer (S) - JA
470910. Nordgren Barbro (S)(Ersätter Larbi Latifa) - JA
490517. Svensson Göran (S) - JA
490729. Bernhardsson Margareta (S) - JA
491211. Kalasniemi Esa (S)(Ersätter Drammeh Sait) - JA
510815. de Pourbaix-Lundin Marietta (M) - NEJ
530815. Bjerrhorn Kjell (L)(Ersätter Hellmark Jeanette) - NEJ
561023. Drammeh Sahir (MP) - JA
571021. Erlandsson Ann-Christine (S) - JA
600522. Karlsson Eva (SD)(Ersätter Askling Dennis) - NEJ
601028. Forsberg Yvonne (SD) - NEJ
601201. Wasiewics Ewa (M)(Ersätter Lassnäs Daniel) - NEJ
620503. Coksürer Mehmet (MP) - JA
620714. Schramm Ove (S)(Ersätter Westlund Åsa) - JA
640408. Krylborn Joachim (KD) - NEJ
640903. Forsberg Kenneth (S) - JA
650222. Mossberg Martina (M) - NEJ
650821. Sandberg Elisabet (C)(Ersätter Öhman Ulla-Britt) - JA
651005. Eriksson Göran (S) - JA
660130. Gustafsson Sven (M) - NEJ
660204. Kjellin Mikael (M) - NEJ
660804. Litholm Marie (KD) - NEJ
660921. Nordlund Anders (S) - JA
670516. Svensson Mikko (S) - JA
680615. Svensk Johan (MP) - JA
681203. Ragnar Anna (-) - NEJ

690718. Akan Sadik (M)(Ersätter Larsson Kjell) - NEJ
700101. Tuncer Acer (MP)(Ersätter Reinemar Marianne) - JA
700414. Haaf Annett (S) - JA
700704. Erfani Sepideh (S) - JA
701202. Fridebäck Michael (M) - NEJ
701229. Fägersten Maria (S) - JA
710822. Dogru Sedat (M) - NEJ
711228. Hammarberg Tobias (L) - NEJ
720318. Kjellin Pernilla (M) - NEJ
731214. Wasberg Meeri (S) - JA
741218. Anstrell Alexandra (M) - NEJ
750204. Manners Jenny (SD) - NEJ
750216. Hallberg Kristina (L) - NEJ
760414. Wilén Linda (S) - JA
760528. Lindefjärd Christian (SD) - NEJ
760703. Salonen Petri (C) - JA
791225. Bernhardsson Mattias (RS) - JA
800325. Janabi Yosefin (S) - JA
840402. Eriksson Kristoffer (M) - NEJ
841008. Jensen Tomas (S) - JA
860122. Skånberg Samuel (V) - JA
860215. Bielecki Robert (RS)(Ersätter Rigney Thörnblom Lina) - JA
860813. Goding Joakim (M) - NEJ
870320. Klockhoff Gustav (L)(Ersätter Lublin Pia) - NEJ
890523. Ovsianikov Tove (V) - JA
890827. Tomic Marin (M) - NEJ
890918. Spångberg Joakim (S) - JA

Haninge kommunfullmäktige: VOTERINGSRESULTAT

Votering 2: § 243 Mål och budget 2017-2018, minoritetsåterremitterat ärende
2016-06-20 kl. 21:26

Totalt [JA]: 29

Totalt [NEJ]: 2

Totalt [AVSTÅR]: 30

Totalt [FRÅNVARANDE]: 0

310620. Strömberg Bernt (SD)(Ersätter Manners Eva) - AVSTÅR
381031. Karlfeldt Birgitta (M) - AVSTÅR
420821. de Wendel Gilbert (M) - AVSTÅR
421114. Valtersson Kennerth (SD) - AVSTÅR
440109. Rosén Hans (V)(Ersätter Cilgin Nafi) - JA
440124. Mattsson Mats (M) - AVSTÅR
440222. Larsson Leif (S)(Ersätter Gálvez Jorge) - JA
440311. Lindholm Lars (M)(Ersätter Sixten Sara) - AVSTÅR
460413. Erlandsson Christer (S) - JA
470910. Nordgren Barbro (S)(Ersätter Larbi Latifa) - JA
490517. Svensson Göran (S) - JA
490729. Bernhardsson Margareta (S) - JA
491211. Kalasniemi Esa (S)(Ersätter Drammeh Sait) - JA
510815. de Pourbaix-Lundin Marietta (M) - AVSTÅR
530815. Bjerrhorn Kjell (L)(Ersätter Hellmark Jeanette) - AVSTÅR
561023. Drammeh Sahir (MP) - JA
571021. Erlandsson Ann-Christine (S) - JA
600522. Karlsson Eva (SD)(Ersätter Askling Dennis) - AVSTÅR
601028. Forsberg Yvonne (SD) - AVSTÅR
601201. Wasiewics Ewa (M)(Ersätter Lassnäs Daniel) - AVSTÅR
620503. Coksürer Mehmet (MP) - JA
620714. Schramm Ove (S)(Ersätter Westlund Åsa) - JA
640408. Krylborn Joachim (KD) - AVSTÅR
640903. Forsberg Kenneth (S) - JA
650222. Mossberg Martina (M) - AVSTÅR
650821. Sandberg Elisabet (C)(Ersätter Öhman Ulla-Britt) - JA
651005. Eriksson Göran (S) - JA
660130. Gustafsson Sven (M) - AVSTÅR
660204. Kjellin Mikael (M) - AVSTÅR
660804. Litholm Marie (KD) - AVSTÅR
660921. Nordlund Anders (S) - JA
670516. Svensson Mikko (S) - JA
680615. Svensk Johan (MP) - JA
681203. Ragnar Anna (-) - AVSTÅR

690718. Akan Sadik (M)(Ersätter Larsson Kjell) - AVSTÅR
700101. Tuncer Acer (MP)(Ersätter Reinemar Marianne) - JA
700414. Haaf Annett (S) - JA
700704. Erfani Sepideh (S) - JA
701202. Fridebäck Michael (M) - AVSTÅR
701229. Fägersten Maria (S) - JA
710822. Dogru Sedat (M) - AVSTÅR
711228. Hammarberg Tobias (L) - AVSTÅR
720318. Kjellin Pernilla (M) - AVSTÅR
731214. Wasberg Meeri (S) - JA
741218. Anstrell Alexandra (M) - AVSTÅR
750204. Manners Jenny (SD) - AVSTÅR
750216. Hallberg Kristina (L) - AVSTÅR
760414. Wilén Linda (S) - JA
760528. Lindefjärd Christian (SD) - AVSTÅR
760703. Salonen Petri (C) - JA
791225. Bernhardsson Mattias (RS) - NEJ
800325. Janabi Yosefin (S) - JA
840402. Eriksson Kristoffer (M) - AVSTÅR
841008. Jensen Tomas (S) - JA
860122. Skånberg Samuel (V) - JA
860215. Bielecki Robert (RS)(Ersätter Rigney Thörnblom Lina) - NEJ
860813. Goding Joakim (M) - AVSTÅR
870320. Klockhoff Gustav (L)(Ersätter Lublin Pia) - AVSTÅR
890523. Ovsianikov Tove (V) - JA
890827. Tomic Marin (M) - AVSTÅR
890918. Spångberg Joakim (S) - JA

Dnr KS 2016/2

§ 215 Mål och budget 2017-2018

Sammanfattning

Enligt den av kommunen antagna budgetmodellen ska kommunfullmäktige i juni besluta om Mål och budget 2017- 2018 innefattande kommunfullmäktiges mål, uppdrag och indikatorer, ekonomiska ramar för 2017, investeringsbudget för 2017 med investeringsplan 2018-2019 och ekonomisk plan för 2017-2019.

Den politiska kommunledningen har arbetat fram ett förslag till Mål och budget 2017-2018.

Bilagorna 1-2 är av informationskaraktär och ingår inte i budgetbeslutet.

Underlag för beslut

- Förslag till Mål och budget 2017-2018
- Protokoll Kultur- och fritidsnämnden 2016-05-10 § 57
- Tjänsteutlåtande KOFN 2016-05-02
- Underlag Stadsbyggnadsnämnden 2015-05-18
- Protokoll Socialnämnden 2016-05-03 § 63
- Tjänsteutlåtande SN 2016-04-26
- Protokoll Äldrenämnden 2016-04-27 § 59
- Protokoll Grund- och förskolenämnden 2016-05-04 § 53
- Tjänsteutlåtande GFN daterat 2016-05-04
- Protokoll Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2016-05-03 § 46
- Tjänsteutlåtande GVN daterat 2016-04-27
- Tornberget protokoll 2016-05-12 § 44 inkl tjänsteutlåtande
- Kommunstyrelseförvaltningens kommentarer 2016-05-11

Överläggningar i kommunstyrelsen

Martina Mossberg (M), Tobias Hammarberg (L) och Marie Litholm (KD) yrkar bifall till gemensamt förslag (bilaga) gällande mål och budget 2017-2018 från Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Kennerth Valtersson (SD) yrkar bifall till Sverigedemokraternas förslag till mål och budget 2017-2018.

Ordföranden finner att det finns tre förslag till beslut; kommunalrådsberedningens förslag, Moderaternas, Liberalernas och Kristdemokraternas gemensamma förslag och Sverigedemokraternas förslag. Ordföranden ställer de tre förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med kommunalrådsberedningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige beslutar

1. Utdebiteringen för 2017 för Haninge kommun fastställs till 19:68 per skattekrona, vilket är oförändrat.
2. Bifogat förslag till Mål och budget 2017- 2018 fastställs.
3. En borgensram för Tornbergets till totalt 2 900 mnkr medges.

Reservationer

Martina Mossberg, Alexandra Anstrell och Michael Fridebäck - samtliga (M), Tobias Hammarberg (L), Pia Lublin (L), Marie Litholm (KD) och Kennerth Valtersson (SD) reserverar sig mot beslutet.

Överläggningar i kommunfullmäktige

Meeri Wasberg (S) yrkar att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen med motiveringen att kommunfullmäktigeledamöterna ska kunna ta del av allt underlag och få möjlighet att analysera detta.

Martina Mossberg (M) yrkar att ärendet ska avgöras under pågående sammanträde.

Ordföranden ställer förslaget att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen mot förslaget att ärendet ska avgöras vid

pågående sammanträde och finner att fullmäktige har beslutat att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen.

Votering begärs och följande voteringsproposition läses upp och godkänns: ”Den som vill att ärendet ska återremitteras röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har fullmäktige beslutat att ärendet ska avgöras vid dagens sammanträde.”

Omröstning sker med voteringsanläggning och resultatet av omröstningen är 28 ja-röster mot 33 nej-röster. (Omröstningsresultat, se bilaga.)

Ordföranden konstaterar att omröstningsresultatet innebär att fullmäktige har beslutat att ärendet ska återremitteras till kommunstyrelsen genom minoritetsåterremiss.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Ärendet återremitteras till kommunstyrelsen genom minoritetsåterremiss med motiveringen att kommunfullmäktigeledamöterna ska kunna ta del av allt underlag och få möjlighet att analysera detta.

Ordföranden meddelar, efter samråd med vice ordförandena, sin avsikt att ett extra sammanträde ska äga rum 2016-06-20 kl 16.00 för behandling av ärendet Mål och budget 2017-2018. Presidiet är inte enigt om tidpunkten för det extra sammanträdet.

Martina Mossberg (M) yrkar att ärendet behandlas vid kommunfullmäktiges nästa ordinarie sammanträde 2016-09-12.

Ordföranden konstaterar att i enlighet med kommunfullmäktiges arbetsordning beslutar ordföranden, efter samråd med vice ordförandena, om tid för extra sammanträde, varför Martina Mossbergs (M) yrkande inte ska ställas under proposition.

I enlighet med kommunfullmäktiges arbetsordning beslutar ordföranden att ett extra sammanträde ska äga rum 2016-06-20 kl 16.00 för behandling av ärendet Mål och budget 2017-2018.

Kommunfullmäktiges beslut

1. Ordförandens beslut om extra sammanträde 2016-06-20 kl 16.00 godkänns.

Reservationer

Martina Mossberg, Michael Fridebäck, Alexandra Anstrell, Sven Gustafsson, Sedat Dogru, Sara Sixten, Marin Tomic, Marietta de Pourbaix-Lundin, Joakim Goding, Lars Lindholm, Kristoffer Eriksson, Pernilla Kjellin, Gilbert de Wendel, Birgitta Karlfeldt, Daniel Lassnäs, Mikael Kjellin och Kjell Larsson – samtliga (M) – Jenny Manners, Yvonne Forsberg, Kennerth Valtersson, Christian Lindefjärd, Eva Karlsson och Bernt Strömberg – samtliga (SD) – Tobias Hammarberg, Kjell Bjerrehorn, Gustav Klockhoff och Pia Lublin – samtliga (L) – Joachim Krylborn och Marie Litholm – båda (KD) – Mattias Bernhardsson och Robert Bielecki – båda (RS) – samt Anna Ragnar (-) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet: ekonomiavdelningen

För kännedom: Samtliga nämnder, Haninge Bostäder och Tornberget

Haninge kommunfullmäktige: VOTERINGSRESULTAT

Votering: § 215 Mål och budget 2017-2018
2016-06-13 kl. 13:10

Totalt [JA]: 28

Totalt [NEJ]: 33

Totalt [AVSTÅR]: 0

Totalt [FRÅNVARANDE]: 0

310620. Strömberg Bernt (SD)(Ersätter Askling Dennis) - NEJ
381031. Karlfeldt Birgitta (M) - NEJ
420713. Ungerson Jaan (S)(Ersätter Eriksson Göran) - JA
420821. de Wendel Gilbert (M) - NEJ
421114. Valtersson Kennerth (SD) - NEJ
440311. Lindholm Lars (M)(Ersätter Mattsson Mats) - NEJ
450409. Lublin Pia (L) - NEJ
450520. Larsson Kjell (M) - NEJ
460413. Erlandsson Christer (S) - JA
470910. Nordgren Barbro (S)(Ersätter Spångberg Joakim) - JA
490517. Svensson Göran (S) - JA
490729. Bernhardsson Margareta (S) - JA
491211. Kalasniemi Esa (S)(Ersätter Larbi Latifa) - JA
500502. Hedin Kerstin (S)(Ersätter Drammeh Sait) - JA
510815. de Pourbaix-Lundin Marietta (M) - NEJ
530815. Bjerrhorn Kjell (L)(Ersätter Hallberg Kristina) - NEJ
560716. Cilgin Nafi (V) - JA
561023. Drammeh Sahir (MP) - JA
571021. Erlandsson Ann-Christine (S) - JA
580805. Andersson Marina (S)(Ersätter Westlund Åsa) - JA
580814. Gálvez Jorge (S) - JA
600522. Karlsson Eva (SD)(Ersätter Manners Eva) - NEJ
601028. Forsberg Yvonne (SD) - NEJ
620503. Coksürer Mehmet (MP) - JA
620714. Schramm Ove (S)(Ersätter Erfani Sepideh) - JA
640408. Krylborn Joachim (KD) - NEJ
640903. Forsberg Kenneth (S) - JA
650222. Mossberg Martina (M) - NEJ
650821. Sandberg Elisabet (C)(Ersätter Öhman Ulla-Britt) - JA
660130. Gustafsson Sven (M) - NEJ
660204. Kjellin Mikael (M) - NEJ
660804. Litholm Marie (KD) - NEJ
660921. Nordlund Anders (S) - JA
670516. Svensson Mikko (S) - JA

680615. Svensk Johan (MP) - JA
681203. Ragnar Anna (-) - NEJ
700414. Haaf Annett (S) - JA
701202. Fridebäck Michael (M) - NEJ
701229. Fägersten Maria (S) - JA
710822. Dogru Sedat (M) - NEJ
711228. Hammarberg Tobias (L) - NEJ
720318. Kjellin Pernilla (M) - NEJ
731214. Wasberg Meeri (S) - JA
741218. Anstrell Alexandra (M) - NEJ
750204. Manners Jenny (SD) - NEJ
751114. Sixten Sara (M) - NEJ
760414. Wilén Linda (S) - JA
760528. Lindefjärd Christian (SD) - NEJ
760703. Salonen Petri (C) - JA
771108. Lassnäs Daniel (M) - NEJ
790523. Reinemar Marianne (-) - NEJ
791225. Bernhardsson Mattias (RS) - NEJ
800325. Janabi Yosefin (S) - JA
840402. Eriksson Kristoffer (M) - NEJ
841008. Jensen Tomas (S) - JA
860122. Skånberg Samuel (V) - JA
860215. Bielecki Robert (RS)(Ersätter Rigney Thörnblom Lina) - NEJ
860813. Goding Joakim (M) - NEJ
870320. Klockhoff Gustav (L)(Ersätter Hellmark Jeanette) - NEJ
890523. Ovsianikov Tove (V) - JA
890827. Tomic Marin (M) - NEJ

Haninge kommun

Mål och budget 2017-2018

Samarbetskoalitionens budget för ett
växande och välkomnande Haninge

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1 VISION.....	3
1.2 VÅR VÄRDEGRUND.....	3
1.3 VÅR POLITIK.....	3
2. KOMMUNENS STYRMODELL	6
2.1 DEFINITION AV BEGREPP I STYRMODELLEN.....	6
2.2 SAMBAND MELLAN STYRDOKUMENT OCH STYRMODELLEN	7
2.3 ANSVARSFÖRDELNING MELLAN POLITIK OCH FÖRVALTNING.....	8
3. MÅL FÖR 2017-2018.....	9
3.1 MÅLSTRUKTUR OCH UPPFÖLJNING	9
3.2 MÅLOMRÅDE VÄLMÅENDE KOMMUNINVÅNARE	11
3.3 MÅLOMRÅDE UTVECKLING	13
3.4 MÅLOMRÅDE EN ATTRAKTIV NÄRMILJÖ.....	15
3.5 MÅLOMRÅDE EFFEKTIVITET, KVALITET OCH SERVICE	16
4. EKONOMISKA DRIFTSRAMAR OCH MÅL PER NÄMND OCH BOLAG 2017-2018.....	19
4.1 KOMMUNSTYRELSEN	20
4.2 GRUND- OCH FÖRSKOLENÄMNDEN.....	25
4.3 GYMNASIE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMNDEN	26
4.4 KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN	27
4.5 SOCIALNÄMNDEN	28
4.6 STADSBYGGNADSNÄMNDEN	30
4.7 ÄLDRENÄMNDEN.....	31
4.8 KOMMUNALA BOLAG: TORNERGET AB OCH HANINGE BOSTÄDER AB	32
5. INVESTERINGSBUDGET FÖR 2017 OCH PLAN FÖR 2018-2019	33
5.1 KOMMUNSTYRELSEN	35
5.2 GRUND- OCH FÖRSKOLENÄMNDEN.....	36
5.3 GYMNASIE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMNDEN	38
5.4 KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN	38
5.5 SOCIALNÄMNDEN	39
5.6 STADSBYGGNADSNÄMNDEN	39
5.7 ÄLDRENÄMNDEN.....	40
5.8 KOMMUNALA BOLAG: TORNERGET AB	40
6. EKONOMISK PLAN 2017-2019	42
6.1 RESULTATPROGNOS	43
6.2 BALANSPROGNOS.....	43
6.3 FINANSIERINGSANALYS.....	44
7 REGLER FÖR EKONOMI- OCH VERKSAMHETSSTYRNING.....	45
7.1 INTERN KONTROLL	45
7.2 KONKURRENSUTSÄTTNING GENOM UPPHANDLING ELLER KUNDVAL	45
7.3 INTERNA RESULTATENHETER	48
7.5 DELEGATIONSORDNING OCH ATTESTREGLEMENTE	51
7.6 DRIFT- OCH INVESTERINGSBUDGET.....	51
7.7 FÖRVALTNINGSLEDNINGENS RAPPORTERINGSSKYLDIGHET	53
7.8 UPPFÖLJNING OCH ÅTERRAPPORTERING.....	53
BILAGA 1 FÖRTECKNING AV INDIKATORER FÖR FULLMÄKTIGES MÅL	55
BILAGA 2 FÖRKORTNINGAR.....	75

1. Inledning

1.1 Vision

Haninge ska vara en attraktiv och inkluderande kommun som drivs av viljan att alltid bli bättre. Här ska personer med olika bakgrund och ambitioner ges möjlighet att utvecklas och förverkliga sina drömmar.

I Haninge ska företag växa och människor finna bostad, arbete och livskvalitet. Vi ska bygga ett långsiktigt hållbart samhälle och värna miljön för att ge trygghet till kommande generationer. Barn och unga i Haninge ska ha framtidstro och förberedas för framgångsrika liv.

Vi ska vara en kommun där varje individ känner trygghet genom livets alla skeden. Omsorgen ska vara både nära och närvarande genom att medborgarna är delaktiga. I Haninge ska vi bygga ett samhälle där vi ser, stödjer och tar hand om våra medmänniskor efter var och ens behov.

1.2 Vår värdegrund

All verksamhet som bedrivs i Haninge kommun vilar på en tydlig värdegrund. Värdegrunden säkerställs genom att varje medarbetare vet vad Haninge kommun står för. Haninge kommuns värdegrund är att:

- Verksamheten präglas av långsiktigt hållbar utveckling med fokus på människa och samhälle.
- Ständigt arbeta för medborgarna samt förbättra och utveckla verksamheten utifrån uppdraget med ansvar för helheten.
- Bemöta våra medborgare med professionalitet och respekt.
- Värna om kommunens resurser genom god ekonomisk hushållning där medarbetaren utgör vår viktigaste tillgång.

1.3 Vår politik

Jobben är grunden för Haninges utveckling och välbefinnande. Välfärden bygger på människors arbete, arbetslöshet är således slöseri med både människors och samhällets resurser. Ingen som kan arbeta ska behöva leva på bidrag. Kommunen ska arbeta för att fler ska komma i egen försörjning och för att stävja barnfattigdomens effekter. För att uppnå jämlikhet, jämställdhet och säkra välfärdens finansiering är skapandet av fler arbetstillfällen nödvändigt. Haninge ska erbjuda goda förutsättningar för både små och stora företag som idag verkar i kommunen eller som i framtiden vill etablera sig här. Kommunens näringslivspolitik ska fokusera på att få fler jobb och företag till Haninge.

Utbildning är nyckeln till goda framtidsutsikter och att stärka skolan är en av våra viktigaste uppgifter. Genom kunskap och färdigheter ges varje individ frihet att forma sitt eget liv och att nå sin fulla potential. Skolan i Haninge ska vara likvärdig och kompensera för barn och ungas olika förutsättningar. Haninges gymnasieutbildningar ska locka elever från hela landet och förbereda unga för både arbete och vidare studier. Med en väl utbyggd vuxenutbildning och genom stöd till studieförbund samt folkhögskolor ger vi även förutsättningar för det livslånga lärandet.

Kultur berikar oss Haningebor och vi berikar kulturen. Ett gott utbud av kultur- och fritidsaktiviteter är angeläget, särskilt för våra barn och unga. Kommunen ska jobba för att i högre grad ta tillvara och främja det stora engagemang som finns i Haninges civilsamhälle. På så vis kan vi tillsammans utveckla och tillgängliggöra möjligheterna till en meningsfull och aktiv fritid för fler Haningebor.

Haninge är en expansiv inflyttningkommun där allt fler människor vill och väljer att bosätta sig. Bostaden är en grundläggande del av välfärden och en social rättighet. Boendemiljön påverkar starkt våra möjligheter att leva ett gott, rikt och tryggt liv. Haninge bygger stad och vi har goda förutsättningar att både växa och utvecklas till en än mer attraktiv kommun att leva i. Att prioritera bostadsbyggande är en nödvändighet då den allvarliga bostadsbristen i såväl kommunen som regionen idag drabbar invånare av alla åldrar. Kommunen ska arbeta för en blandning av upplåtelseformer i alla kommundelar, för varierat byggande och för bättre utomhusmiljöer för våra barn.

Vi ska verka för en fortsatt kraftig nybyggnation av bostäder och arbetsplatser samt en utveckling av handel, service och kultur. Samtidigt ser vi värdet med att vara varsamma med vår kommuns skönhet och rika natur- och kulturmiljöer. Med god planering finns inget motsatsförhållande mellan höga ambitioner i bostadsbyggandet och varsamhet med Haninges unika värden.

Att bygga fler bostäder och samtidigt skapa ett klimatmässigt hållbart trafiksystem är en av våra största utmaningar. Att bygga tätt är miljövänligt, skapar kortare resebehov och ger goda förutsättningar för energihushållning. Haninge ska ha ett ambitiöst hållbarhetsarbete och vara en föregångare när det gäller att minska resursanvändningen och öka energisparandet. Om vi ska bli ihåggomna av framtida generationer som de som tog ansvar för miljön och vände utvecklingen krävs ett kraftfullt agerande. Utöver miljö- och klimatanpassningsfrågor är skapandet av giftfria miljöer för barn samt pådrivandet för utbyggd kollektivtrafik prioriterat. Haninge består till 80 procent av vatten och det strategiska arbetet med vattenkvalitetsfrågorna är därför fortsatt centrala.

Haninge är en växande kommun som står öppen mot sin omvärld. Vår kommun präglas av mångfald vilket är en styrka. Vi ska fortsätta att växa och välkomna inflyttning från övriga Sverige samt resten av världen. Vi slår vakt om vår öppenhet och att vara ett samhälle som välkomnar människor med olika bakgrund. För att friheten inte ska bli ett privilegium för vissa utan en rättighet för alla behövs stöd till de demokratiska krafterna i vår kommun. De frihetliga värdena måste försvaras och varje tendens till rasism, ojämställdhet, inskränkthet och intolerans bekämpas. Vi ska också i framtiden ta vår del av ansvaret när det gäller

Sveriges flyktingmottagande. Vår kommun ska ligga i framkant i arbetet med nyanländas etablering. I samarbete med civilsamhället och näringslivet ska kommunen arbeta för att utveckla Haningemodellen för etablering.

Utbildning, omsorg, annan offentlig service och social grundtrygghet som är nödvändig för ett gott samhälle kostar pengar och bekostas främst genom kommunalskatten. För att kunna utveckla och stärka Haningebornas välfärd samtidigt som vi ska möta de stora investeringsbehov som ligger framför oss krävs god ekonomisk hushållning där vi värnar kommunens ekonomiska överskott. Vår bedömning är att en skattesänkning inte är möjlig under 2017 eller de kommande åren framöver.

Med satsningar på barn och unga, ökat bostadsbyggande, fler i jobb och stärkt välfärd vill vi tillsammans utveckla Haninge kommun.

Meeri Wasberg (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Annica Hjerling (MP)
Kommunalråd för hållbarhetsfrågor

Petri Salonen (C)
Kommunalråd för sociala

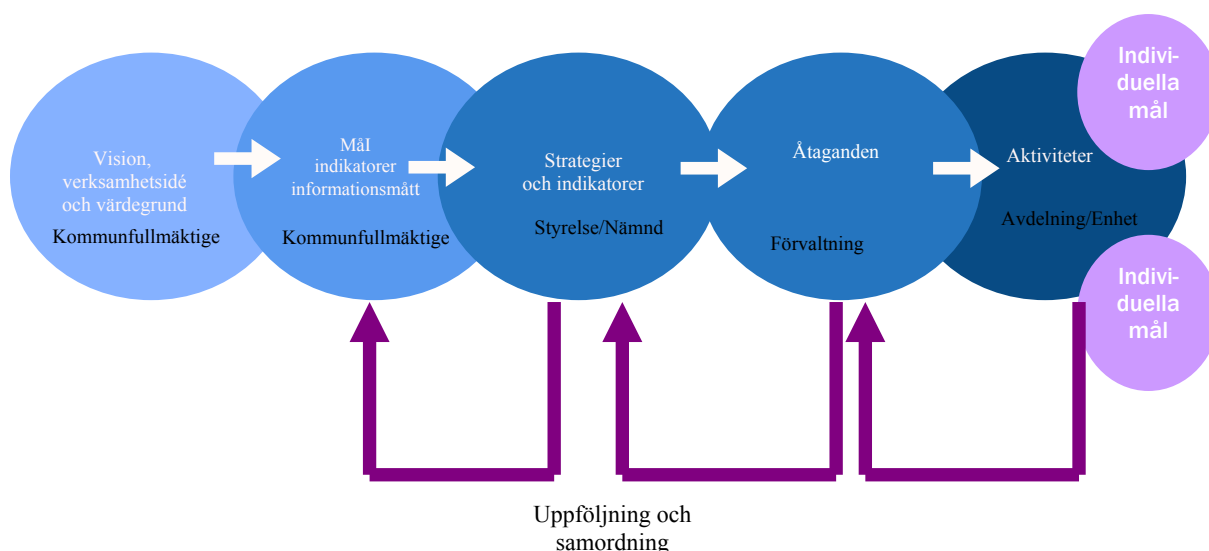
frågor

2. Kommunens styrmodell

Styrmodellen ska bidra till fullmäktiges mål om god ekonomisk hushållning genom att strukturen för styrning blir begriplig och distinkt. En bestämd arbetsprocess innebär att resurser kan användas effektivt. En känd struktur och process med användbara verktyg för styrning och uppföljning förenklar förvaltningarnas administration och förbättrar nämndernas möjligheter att ha överblick över resultat och kvalitet.

Styrmodell

2.1 Definition av begrepp i styrmodellen

Fullmäktiges mål, målområden, resultatindikatorer och informationsmått

Målen i styrmodellen är de övergripande målen som omfattar hela kommunen och som fastställs av kommunfullmäktige. Målen ska peka ut en riktning och anknyta till visionen. Målen anpassas utifrån de ekonomiska ramarna och avser ett eller flera år. Viss uppdatering av målen sker årligen i samband med att fullmäktige beslutar om mål och budget.

Fullmäktige beslutar om resultatindikatorer med målvärden 2018 för de övergripande målen.

Till varje mål finns ett eller flera informationsmått som kommunen följer. Informationsmått har inte målvärde, men följs upp årligen och kan lyftas upp till resultatindikatorer vid behov.

Nämndernas strategier och indikatorer

Strategierna är ett långsiktigt övergripande tillvägagångssätt eller färdriktning för att nå målen. En strategi beskriver mönster av beslut och handlingar för att nå framtida framgång. Utifrån kunskap om nuläget och vilka insatser som ger mest effekt fattas beslut om de vägval som prioriteras för att nå målet.

Utifrån fullmäktiges mål utformar nämnderna strategier. Flera av fullmäktiges mål kan omfattas av samma strategi. Nämnder bör inte utforma egna direktiv eller nämndspecifika mål då det finns en risk att det blir för många olika styrsignaler till förvaltningen. Det finns också kommunövergripande strategier som nämnden har att förhålla sig till vid utformningen av sina strategier. Detta gäller till exempel det personalpolitiska programmet och klimatstrategin.

Om nämndens verksamheter kan påverka fullmäktiges resultatindikator ska nämnden följa upp och använda indikatorn för styrning. Nämnden kan fastställa egna indikatorer och målvärden (2018) kopplade till sina strategier där det är möjligt.

En kommun

Kommunens arbete är uppdelat på flera ansvarsnämnder och förvaltningar, men utgör ändå en kommun. För att uppnå bästa effektivitet och nytta med kommunens arbete krävs ett kommungemensamt agerande och koncernövergripande synsätt. Kommunstyrelsen och dess förvaltning har därför ett särskilt ansvar att samordna nämndernas och förvaltningarnas arbete utifrån fullmäktiges mål. Synkroniseringsvinster ska eftersträvas.

Förvaltningarnas åtaganden och aktiviteter

Ett åtagande kan beskrivas som en förpliktelse eller ett förhållningssätt. Åtaganden görs ofta på ett års sikt.

Utifrån nämndens strategier formulerar förvaltningen sina åtaganden. Varje åtagande ska kunna hänföras till fullmäktiges mål och nämndens strategi. Alla åtaganden ska rymmas inom nämndens ekonomiska ramar.

Inom förvaltningen bryts åtaganden ned till aktiviteter, d.v.s. vad ska vi på vår förvaltning/avdelning/enhet utföra för att åtagandena ska fullföljas? Ett åtagande kan bestå av en eller flera aktiviteter. Aktiviteten anger konkret vad som ska göras för att förvaltningen ska klara sitt åtagande. En aktivitet kan vara ett projekt, en utredning eller löpande arbete. Aktiviteterna är oftast ettåriga.

Om uppföljning och styrning i en förvaltning behöver förstärkas bör förvaltningen skapa indikatorer (nyckeltal) för att följa upp åtaganden eller aktiviteter.

Individuella mål

Alla medarbetare ska ha individuella mål som är kopplade till avdelningens eller enhetens aktiviteter. Dessa är i sin tur kopplade till förvaltningens åtaganden och nämndens strategier som i nästa led är kopplade till fullmäktiges mål. De individuella målen följs upp i resultat- och målsamtal mellan medarbetare och chef.

2.2 Samband mellan styrdokument och styrmodellen

I kommunen finns styrdokument på olika nivåer och med olika målgrupper, innehåll och detaljeringsgrad. Styrdokument är ett verktyg för att omsätta värdegrunden inom olika verksamhetsområden, få ökad enhetlighet och att alla jobbar för samma mål.

Det finns styrdokument som tas fram gemensamt med andra aktörer (kommuner, landsting etc.). I sådana fall kan Haninge kommun inte kräva att den egna styrmodellen ska följas i fråga om benämning, mallar, uppföljning eller annat. Det kan även finnas krav i speciallagstiftning eller branschstandards som måste beaktas.

Oavsett om det handlar om flerpartsöverenskommelser, nationellt regelverk eller branschstandards, så bör de integreras på lämpligt sätt i själva processen – planering, genomförande, uppföljning/utvärdering och åiterrapportering.

2.3 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning

Det politiska ansvaret

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ som fattar beslut om mål och fördelar ekonomiska ramar utifrån politiska prioriteringar. Den tilldelade ramen ska rymma nämndernas verksamhet under budgetåret.

Kommunstyrelsen är kommunens högsta verkställande organ och svarar för samordning och tillsyn av nämnderna.

Nämnderna ska ta fram strategier och genomföra verksamheten enligt fullmäktiges mål, följa upp och åiterrapportera enligt direktiv. Kommunens styrdokument ska beaktas i nämndernas arbete och vid framtagande av strategier för att uppfylla kommunfullmäktiges mål.

Respektive nämnd ansvarar inför kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för att den av kommunfullmäktige beslutade budgeten inte överskrids.

Övriga politiskt tillsatta organ styrs av fastställt reglemente eller särskilda uppdragsdirektiv.

Förvaltningarnas ansvar

Kommundirektören är chef över och leder förvaltningschefernas arbete med de kommungemensamma frågorna. Förvaltningscheferna ingår i kommundirektörens ledningsgrupp. Kommundirektören är också förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen.

Det är förvaltningschefens uppdrag att leda förvaltningens arbete. Men förvaltningschefen har även ett ansvar för kommunen som helhet och ska medverka samt genomföra åtgärder som är nödvändiga för kommunens bästa.

Varje förvaltningschef utser en förvaltningsledning vars uppgift är att:

- Verkställa beslut
- Understödja det politiska styrsystemet, så att dess intentioner och värderingar får genomslag.
- Tydliggöra ansvar och befogenheter i organisationen.
- Se till att information och kommunikation fungerar både i och utanför förvaltningen.
- Initiera och uppmuntra till utvecklingsinsatser och i övrigt skapa förutsättningar för en effektiv verksamhet.

Kommunens anställda verkar för målen genom att fatta verksamhetsbeslut inom ramen för resurser och kompetens. Respektive chef är ytterst ansvarig för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och politiska mål.

3. Mål för 2017-2018

3.1 Målstruktur och uppföljning

Fyra målområden med 12 mål

Kommunens målstruktur bygger på fyra övergripande målområden som ska bidra till att Haninge blir en bättre kommun att bo, leva och verka i. Till varje målområde finns mål som följs upp med resultatindikatorer. Sammanlagt finns 12 mål. I princip gäller målområden och mål för alla kommunens nämnder och bolag.

Resultatindikator med målvärde

Målen följs med en eller flera resultatindikatorer. Kommunen kan påverka och styra resultatet för dessa indikatorer. Varje resultatindikator har ett målvärde som ska uppnås senast 2018. Det finns inga målvärden 2017. Resultatindikatorer följs upp minst en gång årligen.

Grundprincipen är att alla resultatindikatorer gäller alla nämnder och bolag. Vissa nämnders verksamheter kan påverka en resultatindikator mer än andra.

Informationsmått utan målvärde

Till varje mål finns ett eller flera informationsmått som kommunen följer. Informationsmått har inte målvärde, men följs upp årligen och kan lyftas upp till resultatindikatorer vid behov.

Nämnder och kommunala bolag ska i sina strategidokument ange om det finns mål, resultatindikatorer och informationsmått som de inte anser är tillämpliga för deras verksamheter.

Uppföljning och bedömning av mål, resultatindikatorer och informationsmått

Kommunfullmäktiges mål ska följas upp i samband med delårsrapportering och årsredovisning.

För varje resultatindikator (med nytt utfallsvärde) ska en prognos göras om målvärdet kommer att uppnås eller inte. Om målvärdet inte kommer att uppnås ska åtgärder föreslås. Uppföljning och analyser av resultatindikatorer görs av den eller de verksamheter som störst möjlighet och kunskap inom det aktuella området.

Prognoserna av resultatindikatorerna blir underlaget för att bedöma om fullmäktiges mål kommer att uppfyllas helt, delvis eller inte.

Informationsmått ska följas årligen. Uppföljning och analys av ett informationsmått görs av den verksamhet där måttet är relevant. Målområdena kommer inte att bedömas.

Övergripande styrdokument tillkommer

Förutom kommunfullmäktiges mål finns kommunövergripande styrdokument som är av betydelse för samtliga verksamheter. Styrdokumentet tillsammans med målen utgör grunden för nämndernas strategier. Styrdokument finns på kommunens hemsida.

En förteckning och beskrivning av resultatindikatorerna och informationsmått återfinns i bilaga 1.

Haninge för varje människa idag och imorgon

Hälsa
Trygghet
Stöd & Omsorg

Välmående
kommun-
invånare

Utbildning
Näringsliv &
Jobb
Fritid

Utveckling

Ekologi
Boende
Tillgänglighet

Attraktiv
närmiljö

Ekonomi
Kvalitet &
Service
Arbetsgivar-
skap

Effektivitet,
kvalitet och
service

1. God folkhälsa
2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet
3. Stöd och omsorg ger mervärde för individen

4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden
5. Växande näringsliv med fler i egen försörjning
6. Meningsfull fritid

7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer
8. Nya bostäder i bra lägen
9. Högt tillgänglighet

10. Ordning och reda på ekonomin
11. Hög kvalitet i kommunens tjänster
12. Attraktiv arbetsgivare

Människan

Samhället

3.2 Målområde Välmående kommuninvånare

Mål 1 God folkhälsa

En bättre folkhälsa bidrar till friskare och mer aktiva invånare. Ur ett kommunalt perspektiv är det främst invånare som tar del av kommunens tjänster som kan stimuleras till ett friskare liv. Samtidigt kan alla kommunala verksamheter bidra på något vis inom sitt område till att alla invånare i kommunen får möjlighet att förändra sina livsvanor i en positiv riktning.

Mål 1 Resultatindikatorer		2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel fyraåringar med övervikt (%)		12,4	-			9,0
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)		46	43			57
Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD)	Åk 9	58	-		-	66
	Gymnasiet åk 2	27	-		-	35

Informationsmått för mål 1 är:

- Sjukpenningtal
- Nöjd medborgarindex (NMI) för idrotts- och motionsanläggningar
- Nöjd medborgarindex (NMI) för kultur
- Folkhälsa - Självskattad hälsa
- God psykisk hälsa för årskurs9 respektive gymnasiet årskurs 2 (mäts jämna år)

Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet

Ökat inflytande ger individen större makt över sitt liv och därmed en större upplevd trygghet. Inom samhällsplaneringen och genom aktiva insatser och uppsökande verksamhet kan den faktiska tryggheten i kommunen öka.

Mål 2 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kronor per invånare)	14,47	13,00			<=10,00
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)	-				90
Attitydundersökning stadskärnan (skala 1-5)	3,1	2,9			4,0

Informationsmått är:

- Trygghetsindex (SCB)
- Nöjd inflytandeindex (SCB)
- Trygghetsindex för unga (Rädda Barnen)
- Trygghetsindex lokala BRÅ (skala 0-6, låga värden eftersträvas. Mäts vartannat år)

Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen

Kommunens stöd- och omsorgsverksamhet är en kärnverksamhet som alltid ska präglas av värdighet. Fokus ska alltid ligga på att individens möjligheter till utveckling så att dennes frihet ökar.

Mål 3 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad insats (%)	66				80
Nöjdhet bemötande i hemtjänst 65- (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					
Delaktighet i genomförandeplaner, inklusive särskilt boende och daglig verksamhet. (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), äldreomsorg SCB

3.3 Målområde Utveckling

Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden

Utbildning ger möjligheter för människor att uppnå sina livsmål. Alla barn växer upp med olika bakgrund och förutsättningar. Skolan i Haninge ska bidra till utjämning av elevers olika förutsättningar. Inget barn eller elev ska hindras att nå sin fulla potential i Haninges skolor. Kommunen ska arbeta målmedvetet och förebyggande för att minska andelen elever som hoppar av sin utbildning. Vuxenutbildningen och SFI ska utformas med utgångspunkt i att individen på kortast möjliga tid ska få reella möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Mål 4 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
NY Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet (%) (KKIK mått 18)	85,2	85,7			87,0
Genomsnittligt meritvärde Åk 9	214				221
Andel med gymnasieexamen inom tre år (%)	57				61
Andel 16–20-åringar som varken arbetar eller studerar (definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016)					

Informationsmått är:

- Andel elever godkända i nationella prov åk 3 (KKIK mått 17 B)
- Andel elever godkända i nationella prov åk 6 (KKIK mått 17 A)
- Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9 (%)
- Andel med minst 325 i meritvärde (%) baserat på 17 ämnen
- Andel som upplever arbetsro/studiero i skolan i årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2 (%)
- Kostnad per betygspoäng, åk 9 (kr)
- Andel med examensbevis från gymnasiet (%)
- Grundläggande vuxenutbildning; andel (%) godkända
- Svenska för invandrare (SFI); andel (%) godkända
- Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier (%)

Mål 5. Meningsfull fritid

Innebörden av en meningsfull fritid är olika för alla. Kommunen ska i utformningen av kultur- och fritidsutbud anpassa sig till efterfrågan så att det kommer så många invånare som möjligt till del.

Mål 5 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Attitydundersökning ungas fritid (%) (basvärde och målvärde tas fram under 2016)					
NY Elever som deltar i musik- eller kulturskola (andel av invånarna 7-15 år, %)	8				
Bibliotekens utlåning inkl. e-böcker (antal per invånare)	4,5	4,1			5,0
NY Deltagartillfällen i idrottsföreningar, (antal/invånare i åldern 7-20 år)	25				29

Informationsmått är:

- Nöjd regionindex (NRI) fritidsmöjligheter SCB

Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

Haninge ska vara en attraktiv företagskommun och ta tillvara på de naturliga förutsättningar som kommunen har inom olika branscher. Servicen till befintliga företag och nyetableringar ska vara enkel, snabb och hålla en hög kvalitet.

Kommunen ska verka för att fler invånare ska ha ett arbete att gå till. Det ska finnas en stark koppling mellan ekonomiskt bistånd och krav på aktivitet samtidigt som nya samarbeten med företag och andra organisationer skapas för att utveckla utbudet av arbetstillfällen. Det ska finnas goda möjligheter att börja om i livet.

Mål 6 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
SBA's nöjd kund index för företagare: (KKIK mått 34).	66 *	69,3			73
Antal arbetstillfällen i kommunen	26 881	27 179			29 000
Antal företag i kommunen per 1000 invånare	50,3				52
Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt	32,7				29,0

Mål 6 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
bistånd av alla hushåll med ekonomiskt bistånd(%)					

*avser mätning 2013

Informationsmått är:

- Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i kommunen (betygsskala 1-6) (Svenskt Näringsliv)
- Handelsindex
- Nya företag per 1000 invånare (KKIK mått)
- Arbetslöshet 16-64 år (%)
- Antal gästnätter

3.4 Målområde En attraktiv närmiljö

Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer

Klimat- och miljöutmaningarna är inte begränsade till kommunens geografiska område, men de åtgärder som bidrar till att miljön i kommunen förbättras ska ha hög prioritet. I det större perspektivet ska kommunen genom samarbete med främst närmommunerna uppnå samarbeten som kan bidra till minskade utsläpp och förbättrad miljö. Kommunens egen verksamhet ska inspirera invånarna till att ta ett större ansvar för sin närmiljö.

Mål 7 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel miljöbilar i kommunorganisationen (%)	28	27			50
Andel ekologiska livsmedelsinköp (%)	30	33			50
Energieffektivisering i kommunal verksamhet (kWh/kvm korrigerat för ett normalår)	-	190			160

Informationsmått är:

- Fosforhalt i Drevviken (µg/l)
- Nöjd medborgarindex (NMI), miljöarbete

Mål 8. Nya bostäder i bra lägen

Haninge ska hävda sig i konkurrensen mellan kommunerna i Stockholmsregionen som en attraktiv inflyttningskommun. Utvecklingen av Haninges stadskärna och bebyggelse runt pendeltågstationerna ska prioriteras samtidigt som Haninges olika unika miljöer för attraktivt

boende ska utvecklas. För att möta den ökade efterfrågan på bostäder måste hantering av detaljplaner och bygglov vara snabb och effektiv

Mål 8 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Antal färdigställda lägenheter (ackumulerat till 2018)	-	891			2 400
Ledtider för bygglov Definition, basvärde och målvärde tas fram 2016	-	-			

Informationsmått är:

- Nöjd region index (NRI) Rekommenderar kommunen
- Nöjd kundindex (NKI) byggherrar

Mål 9. Hög tillgänglighet

En viktig del i att skapa en attraktiv kommun för invånare och besökare är att öka tillgängligheten till olika målpunkter i Haninge och att utveckla gemensamma offentliga utrymmen. De åtgärder och investeringar som kommunen inte kan göra själv måste uppnås genom samarbete med de aktörer som är ansvariga.

Människor med funktionsnedsättningar har rätt till ett liv på lika villkor som andra. Fysisk tillgänglighet är en förutsättning för allas delaktighet. Kommunen har stort ansvar i att öka den

fysiska tillgängligheten, både i egna verksamheter samt att genom plan- och byggprocessen säkerställa tillgängligheten vid byggnation. Arbete eller meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Kommunen kan samarbeta med näringslivet och genomföra riktade insatser för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Mål 9 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
NY Indikator Arbetsmarknad; maxvärde 100 % (Alla frågor inom området arbetsmarknad, kommunenät från Myndighet för delaktighet källa)		22 %	45 %		60 %

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), gång- och cykelvägar

- Nöjd regionindex (NRI), kommunikationer
- Nöjd medborgarindex (NMI), gator och vägar
- Fysisk tillgänglighet (Alla frågor om fysisk tillgänglighet, källa enkät Myndighet för delaktighet)

3.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service

Mål 10. Ordning och reda på ekonomin

Kommunen har en skyldighet att förvalta skattebetalarnas pengar på bästa sätt. Kommunens verksamheter ska vara så effektiva som möjligt och leverera högsta möjliga kvalitet per skattekrona. För detta krävs flexibilitet inom våra egna verksamheter och ett koncentrankande där samordning av tjänster och lokaler bidrar till lägre kostnader. Externa aktörer som utför kommunala tjänster bidrar till en ökad mångfald och ökad effektivitet genom konkurrens, men framför allt ökad valfrihet hos de som måste utnyttja tjänsterna.

Mål 10 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Resultat i % av skatteintäkter och statsbidrag	2,0	2,0			≥ 2
Budgetföljsamhet (avvikelse %)	0,0	-0,3			+0,5 till -0,5
NY Andel digitala fakturor (av totala fakturor) Kommunstyrelseförvaltningen tar fram definition, utfallsvärde och förslag målvärde 2018					
Avtalstrohet (%)	87	82			90

Informationsmått är:

- Skattesats
- Soliditet (%)
- Finansiella nettotillgångar (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Kassalikviditet (%)
- Resultat före extra ordinära poster (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Genomsnittligt resultat 3 år (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Skattefinansieringsgrad av investeringar (%)

Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster

Kvalitet i en tjänst är ofta något man upplever. Därför betyder bra bemötande och fokus på service mycket för kvaliteten i kommunens tjänster.

Mål 11 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Antalet tjänster som omfattas av LOV	4	4			8
Andel av medborgarna som via telefon till kommunen får ett direkt svar på en enkel fråga (%)	-	48			56
Andel som får svar på e-post till kommunen inom två dagar (%)	-	89			95

Informationsmätt är:

- Nöjd medborgarindex (NMI)

Mål 12. En attraktiv arbetsgivare

Kommunen behöver attrahera och behålla ledare och medarbetare som kan utveckla en serviceinriktad kultur genom ett tydligt ledarskap och interna utvecklingsmöjligheter.

Mål 12 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Hållbart medarbetarindex (HME)	78,2	78,5			83,0
Sjukfrånvaro (%)	7,0	7,6			5,0
Frisknärvaro (definition, värden tas fram 2016)					

Informationsmätt är:

- Personalstruktur (antal anställda per anställningsform, kön, yrkeskategori; åldersfördelning och antal anställda samt antal årsarbetare)
- Tidsanvändning (mer- och övertid)
- Personalomsättning (personalomsättning och avgångar på egen begäran samt pensionsavgångar)
- Lönestatistik (lönespridning)

4. Ekonomiska driftsramar och mål per nämnd och bolag 2017-2018

Sedan 2008 arbetar kommunen med en tvåårig budget. För 2017 innebär detta att budgetramar fastställs per nämnd för 2017 och för 2018. Beslut för 2018 kommer att vara styrande för verksamheten även om mål- och budgetprocessen görs årligen. Inför 2018 kan det bli aktuellt med omprövningar av de olika verksamheternas resurstilldelning beroende på hur förutsättningarna har förändrats vad gäller t.ex. finansiering, lagstiftning, befolkning, arbetsliv, näringsliv, med mera.

Varierade skatteintäkter och kostnader kopplade till volymförändringar visar att en god ekonomisk hushållning är nödvändigt för att på såväl kort sikt som lång sikt ha en budget i balans med goda marginaler och som skapar utrymme för nödvändiga investeringar. Ett resultat bör vara motsvarande minst två procent av kommunens samlade skatteintäkter och generella statsbidrag. Då Haninge står inför många stora investeringar nu och framöver är det strategiskt att arbeta för ett högre resultat för att hålla lånenivån på en rimlig nivå. För 2017 budgeteras ett resultat på 107 338 tkr.

Totalt beräknades skatteintäkterna och generella statsbidrag för 2017 till 4 330 000 tkr. Den utgår från prognosen från Sveriges kommuner och landsting, SKL, daterad 2016-04-28. Prognosen bygger på en oförändrad skattesats på 19,68 kr. SKL:s prognos utgår från en befolkningsökning enligt rikssnittet. Då Haninge växer snabbare än rikssnittet så har befolkningsökningen justerats till en ökning med 1 580 personer från den 1 november 2015 till 1 november 2016. Till detta kommer ett extra statsbidrag för att kompensera att kommunen växer snabbt. Ovanstående ingår i beräkningen 4 330 000 tkr. I samband med vårpropositionen har regeringen föreslagit att 10 miljarder skall fördelas till kommuner och landsting från och med 2017. En preliminär fördelning visar att Haninge kommer att tilldelas 43 038 tkr av dessa. Tillsammans med prognosen från SKL, inkl justeringarna ovan, blir de totala skatteintäkterna och generella statsbidragen 4 373 038 tkr. Med ett resultat på 107 338 tkr och 2017 års budgeterade verksamhetskostnader som beräkningsgrund, summeras de utlagda ramarna för 2017 till 4 279 700 tkr. För 2016 är den sammanlagda ramen, efter teknisk justering, 4 040 950 tkr. Förändringen mellan åren är således en ökning med 238 750 tkr.

Tornberget avser att 2017 ha oförändrade hyror till kommunen, exklusive kapitalkostnader för nya investeringar 2016. Hyran kan dock skilja mellan olika typer av verksamhetslokaler. De föreslagna budgetramarna för respektive nämnd bygger på en bedömning av kostnaderna för hyres-, volym- och verksamhetsförändringar.

Styrelse/nämnd (tkr)	Justerad budget 2016 ¹	Ramförändringar	Budget 2017
Kommunstyrelsen ²	199 350	8 150	207 500
Grund- och förskolenämnden	1 605 000	82 500	1 687 500
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	387 000	30 000	417 000
Kultur- och fritidsnämnden	181 800	9 200	191 000
Socialnämnden ⁴	810 200	39 800	850 000
Stadsbyggnadsnämnden	120 000	11 000	131 000
Äldrenämnden ⁴	688 900	43 100	732 000
Södertörns upphandlingsnämnd ²	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd ²	0	0	0
Valnämnden	100	0	100
Revisionen	1 600	0	1 600
Kommunfullmäktiges reserv ³	20 000	15 000	35 000
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000	0	27 000
Totalt	4 040 950	238 750	4 279 700
Finansnetto	-14 000		14 000
Skatteintäkter	-4 110 000		4 373 038
Resultat	-83 050		-107 338
			2,5 %

Anm. 1: Den justerade budget 2016 är den av kommunfullmäktige beslutade budget 2016 uppdaterad med tekniska justeringar, såsom volymökningar till äldrenämnden samt förändrad ansvarsfördelning mellan äldrenämnden och socialnämnden. Justeringen är gjord för att jämförelsen mellan 2016 och 2017 skall vara rättvisande.

Anm. 2: Kommunens andel i Södertörns överförmyndarnämnd och Södertörns upphandlingsnämnd finns inom kommunstyrelsens ram.

Anm. 3: 35 000 tkr avsätts för att täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader t.ex. volymökningar inom grund- och förskolenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden (vinterväghållning) och äldrenämnden.

Anm. 4: I ramförändringarna ingår en förändring av ansvaret för personer under 65 år från äldrenämnden till socialnämnden med 15 900 tkr.

4.1 Kommunstyrelsen

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och styrelsens reglemente gäller följande: Kommunstyrelsens uppgift är att på kommunfullmäktiges uppdrag planera, leda, samordna och följa upp hela den av kommunfullmäktige beslutade verksamheten.

Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för frågor som gäller kommunens långsiktigt hållbara utveckling och frågor relaterade till barnkonventionen samt övergripande ekonomi- och

personalfrågor. Kommunstyrelsen svarar även för kommunens näringslivsarbete, arbetsmarknadsråd, exploateringsbudget med markinköp och markförsäljningar samt samverkan och kontakt med Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund, Södertörns Brandförsvarsförbund, Samordningsförbundet Östra Södertörn m.fl. Kommunstyrelsen ansvarar även för Haninge som finskt förvaltningsområde samt uppföljning av Södertörns upphandlingsnämnd och Södertörns överförmyndarnämnd.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 207 500 tkr

Förändring från 2016: 8 150 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris- och löneökningar. Ramen har beräknats för att även inrymma Hållbarhetsberedningens förvaltningsstöd.

Kommunstyrelsen har ett samordnande ansvar för centrala utvecklings- och tillväxtfrågor, såväl i fråga om den strategiska utvecklingen som i fråga om konkret genomförande av samhällsbyggandet i form av exploateringsprojekt för bostäder, infrastruktur, verksamhetsområden, företagsetableringar m.m.

Kommunen ska prioritera arbetet för att stärka barns rättigheter och möjligheter i Haninge. För detta har kommunstyrelsen ett samordnande ansvar. Arbetet med implementering av Barnkonventionen i kommunens verksamheter ska intensifieras och barnfattigdom ska motverkas.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för att utveckla den sociala hållbarheten i Haninge. Generella trygghetsfrågor ska prioritera och samverkan med Polisen ska fortgå. Det förebyggande folkhälsoarbetet ska stärkas och Haninge ska genom hållbarhetsberedningen ta nytta i arbetet med folkhälsa med särskilt fokus på barn och familjer.

Arbetet med den regionala stadskärnan och framväxten av Haninge stad fortsätter. Kommunstyrelsen ska i samarbete med fastighetsägare verka för förtätning längs gamla Nynäsvägen.

Exploaterings- och näringslivsfrågor ska prioriteras tillsammans med byggandet av nya bostäder. Haninge ska inte bara bygga det antal bostäder som behövs för att tillgodose den kvantitativa efterfrågan utan också skapa hållbara och trivsamma livsmiljöer. Kommunstyrelsen ska arbeta för att fler ungdomsbostäder ska byggas i Haninge.

Arbetet mot att bli en fossilfri kommun ska fortgå. Kommunstyrelsen ska arbeta för att främja hållbara transporter och resor samt göra det lättare för Haningebor att välja klimatsmart. Kommunens egen verksamhet ska successivt övergå till förnyelsebart bränsle. Fler solcellssatsningar ska göras på kommunens byggnader.

Haninges attraktivitet som arbetsgivare ska öka. För att kompetenssäkra kommunens verksamheter ska insatser mot svårrekryterade yrkesgrupper prioriteras.

Kommunstyrelsen ska fortsätta verka för etableringen av ett sjukhus i Haninges stadskärna.

Haninge ska ligga i framkant vad gäller nyanländas etablering i samhället. I samarbete med näringsliv, civilsamhälle och andra offentliga aktörer ska kommunen ta fram Haningemodellen för etablering. Nyanlända ska erbjudas språkträning från dag ett och möjligheterna till praktik samt validering av tidigare kunskaper ska stärkas i syfte att korta tiden till egen försörjning. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar att samordna arbetet med att skapa goda förutsättningar för att nyanlända ska kunna etablera sig i Haninge kommun.

Övrigt särskilt budgeterade medel i kommunstyrelsen

Tillgänglighetsmiljonen

Bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är en form av diskriminering som ska motverkas. För att stärka jämlikheten i Haninge skapas Tillgänglighetsmiljonen. Kommunala verksamheter ska kunna söka pengar till projekt som underlättar för människor med funktionsnedsättningar.

Ska beredas av kommunala handikappsrådet till kommunstyrelsen.

Hållbarhetsberedningen

Ett samlat och övergripande program för de styrdokument som är av betydelse för klimat- och miljömål ska tas fram. Programmet ska utgöra underlag i verksamhetsplanering, budget- och investeringsprojekt och ska gälla för alla kommunens verksamheter och bolag. Programmet ska ersätta nuvarande Strategi för ekologisk hållbarhet.

Ska ta fram ett förslag till klimat- och miljöprogram som ska kunna antas i kommunfullmäktige under våren 2017.

Ska ansvara för att det under mandatperioden görs en genomlysning av folkhälsoarbetet i kommunen.

Ska bereda fördelningen av Klimatmiljonen till Kommunstyrelsen.

Ramen för Hållbarhetsberedningen är 700 tkr.

Beredningen för mänskliga rättigheter

Beredningen för mänskliga rättigheter ska utifrån ett helhetsperspektiv främja alla människors möjlighet att delta i samhället på lika villkor. Beredningen ska ta initiativ till att förverkliga de mänskliga rättigheterna och motverka diskriminering, samt arbeta med demokratins värdegrund och verka för en stark och effektiv kommunal demokrati.

Ska bevaka att kommunen aktivt motarbetar diskriminering utifrån de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Även bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning kan ses som en form av diskriminering.

Beredningen ska dela ut Jämställdhetspriset och Mångfaldspriset.

Ramen för detta är 430 tkr.***Södertörns överförmyndarnämnd***

Överförmyndarnämndens verksamhet finansieras av Nynäshamn, Tyresö, Huddinge, Botkyrka och Haninge och ska alltid visa ett nollresultat. Eventuella underskott eller överskott hanteras i respektive kommun. För att likställa Haninge med övriga fyra kommuner finns anslaget för överförmyndaren inom kommunstyrelsen anslag. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndorganisation. Budget avser Haninges andel av kostnaderna och är för 2017 7 800 tkr. Nämndens totala omslutning 2017 är 32 200 tkr.

Södertörns upphandlingsnämnd

Upphandlingsverksamheten ingår i en gemensam nämnd, Södertörns upphandlingsnämnd, med Nynäshamns kommun. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndsorganisation. Invånarnas inflytande över den kommunala servicen ökar via valfrihet. Valfrihet ökar utbud, mångfald och tillgänglighet, liksom möjligheter till nytänkande och innovationer. Detta gagnar också de verksamheter som fortsätter att drivas i kommunal regi. Vid upphandling av tjänster ska kommunen ställa krav på entreprenörer vad gäller anställningsvillkor och arbetsmiljö för anställda så långt detta är lagligt möjligt. Andra prioriterade områden är klimat, miljö, energi, transporter och folkhälsa. Höga och tydliga miljökrav ska ställas vid upphandlingar. Klimataspekten och kvalitén är viktiga aspekter vid upphandlingar, oavsett vilken vara eller tjänst det gäller.

Budget avser Haninges del och är för 2017 10 700 tkr. Finansieringen sker genom att en fördelning av kostnaderna till nämnderna Nämnden totala omslutning är 17 300 tkr.

Samordningsförbundet Östra Södertörn

Samordningsförbundet Östra Södertörn är ett samverkansorgan mellan Haninge kommun, Tyresö kommun, Nynäshamns kommun, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inom rehabiliteringsområdet. Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens andel av förbundets samlade medel är 50 procent. Landstinget bidrar med 25 procent och kommunerna med resterande 25 procent.

Haninges del i finansieringen av förbundet 2017 är 2 400 tkr.

Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är ett kommunalförbund där förutom Haninge ingår Nynäshamn och Tyresö. Haninges del av den totala avgiften till förbundet för 2017 är 6 800 tkr.

Södertörns Brandförsvarsförbund

Södertörns Brandförsvarsförbund är ett kommunalförbund med totalt 10 kommuner. Medlemskommunerna är Haninge, Nacka, Tyresö, Huddinge, Nynäshamn, Botkyrka, Salem, Ekerö, Södertälje och Nykvarn. Haninges andel är 16,7 procent och medlemsavgiften för 2017 beräknas till är ca 55 000 tkr. Det exakta beloppet har ännu inte fastställts.

Kommunfullmäktiges reserv

Ekonomisk ram 2017: 35 000 tkr

Förändring från 2016: 15 000 tkr

Medel för 2017 års verksamhet finns avsatta i kommunfullmäktiges reserv.

Kommunfullmäktiges reserv avdelas för att täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader såsom volymökningar inom grund- och förskolenämnden, socialnämnden, äldrenämnden och stadsbyggnadsnämnden. För bredbandsutbyggnad på landsbygden kan stöd från det s.k. landsbygdsprogrammet lämnas i landsbygdsområden där utbyggnad inte kommer att ske på marknadsmässiga grunder. Offentligt stöd kan lämnas utöver den privata finansieringen.

Eftersom det är mycket osäkert när i tiden behov av dessa medel uppkommer, föreslås att kommande ärenden hanteras inom ramen för kommunfullmäktiges reserv.

Exploateringsbudget

Kommunens försäljning och köp av mark sammanhålls av mark- och exploatering inom kommunstyrelseförvaltningen. Kommunens exploateringsbudget fastställs av kommunstyrelsen.

Utredningar/uppdrag till kommunstyrelsen

- Att påbörja arbetet med implementering av Barnkonventionen i kommunens verksamheter inför att Barnkonventionen blir lag 2018.
- Att ta fram en handlingsplan för att motverka barnfattigdom i Haninge kommun.
- Att verka för tillkomsten av fler ungdomsbostäder i Haninge.
- Att tillsammans med socialnämnden utreda möjligheterna att upphandla objekt med fokus på trygghet, inkludering och delaktighet för unga i åldrarna 17-18 i behov av feriearbete.
- Att i samarbete med Tornberget arbeta fram standardiseringar för kommunala lokaler.
- Att utreda möjligheten att skapa ett kulturstråk mellan Kulturparken och Rudans friluftsområde samt förutsättningar för Kulturparkens vidareutveckling. Planuppdrag 2013-01-21 § 6 upphävs för den del av planområdet som i gällande detaljplan utgör kulturpark.
- Att tillsammans med äldrenämnden och socialnämnden ta fram en åtgärdsplan för att fler ska kunna välja lämpligt boende.
- Att tillsammans med grund- och förskolenämnden utreda möjligheten att flytta Söderbymalmsskolan till Riksäpplet.
- Att ta fram en strategi för mobility management.

4.2 Grund- och förskolenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för grund- och förskolenämnden. Skolformer i Haninge kommun upp till och med årskurs 9 är organiserade under grund- och förskolenämnden: Förskoleverksamhet, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshemsverksamhet.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 1 687 500 tkr

Förändring från 2016: 82 500 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris- och löneökningar samt beräknade volymökningar. Ramen redovisas exkl. den reserv som lagts hos kommunfullmäktige för att täcka icke prognostiserade volymrisker i peng/checksystemet samt strukturbidrag för nyanlända. Av ramen utgör ca 1 473 900 tkr medel inom pengsystemet, inklusive statsbidrag för maxtaxa. Här ingår fr.o.m. 2016 ett strukturbidrag för nyanlända elever, som är volymbaserat för 2017 med 364 elever å 98 500 kronor per elev och år. Resterande medel ska finansiera anslag för central stödavdelning, grundsärskola, skolskjuts samt central administration.

Att förbättra skolan är en av våra viktigaste uppgifter. Att kunna läsa, skriva och räkna är grunden till det fortsatta lärandet och för att kunna delta i det demokratiska samhället.

Varje barn har rätt till en bra skolgång. Därför behöver likvärdigheten inom skolan öka. Alla barn ska på lika villkor få ta del av den gemenskap och utveckling som förskolan och skolan innebär. Barn ska ha möjlighet att ta del av förskola och barnomsorg även på obekväma arbetstider om behovet finns. Detta underlättar för vårdnadshavare att förena arbete med ansvar för barn och familj.

Skolan ska ha höga förväntningar på varje elev. Alla barn och ungdomar ska få kunskaper för att klara sig både i livet och i arbetslivet. För att fler elever ska nå kunskapsmålen i grundskolan behöver vi i högre grad kompensera för elevers olika förutsättningar genom såväl anpassad undervisning som genom lovskola och läxhjälp.

Skilda ekonomiska förutsättningar ska inte påverka barns möjlighet att delta i skolan. Skolan ska vara avgiftsfri för elever och vårdnadshavare.

För att skolan hela tiden ska fortsätta förbättras är det systematiska kvalitetsarbetet viktigt inom alla skolformer och verksamheter. Det långsiktiga arbetet med att höja kunskapsnivån och säkerställa att fler elever klarar grundskolan är prioriterat. Särskilt viktigt är att genom tidiga insatser se till att alla elever når målen i kärnämnen. En utmaning under året är att

säkerställa fullgod simundervisning så att fler elever når grundskolans mål för simkunnighet.

Det ska vara tryggt att växa upp i Haninge. Skolan har ett viktigt ansvar att inga barn ska utsättas för kränkande behandling eller för diskriminering. Ett aktivt arbete med de mänskliga rättigheterna och mot diskriminering ska genomsyra all verksamhet inom grund- och förskolenämndens ansvarsområde. Vi ska förbättra möjligheterna för barn och elever i Haninge att komma till tals i beslut som rör dem och att delta i demokratiska processer.

Många unga i Haninge upplever psykisk ohälsa. Arbetet med att genom elevhälsan minska ohälsotalen och få unga att känna välmående och framtidstro ska fortsätta.

Vi ska fortsätta arbeta för ett gott mottagande av de nyanlända elever som kommer till Haninge. I Haninges skolverksamheter ska alla känna sig välkomna och verksamheten präglas av öppenhet och respekt.

Utredningar/uppdrag till grund- och förskolenämnden

- Att i samarbete med kultur- och fritidsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden säkerställa att det finns tillräckligt med tider för simundervisning för Haninges skolelever.
- Att utvärdera pilotverksamheten med fritidsverksamhet för 10-12 åringar i Svartbäcksskolan.
- Att i samarbete med kultur- och fritidsnämnden skapa möjlighet för alla elever kan få ta del av kultur på lika villkor genom projektet ”Skapande skola”.
- Att ta fram en plan för kompetenshöjande insatser 2017-2019 för personal inom utbildningsförvaltningen.

4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. I Haninge kommun är följande skolformer organiserade under gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden: Gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning inklusive svenskundervisning för invandrare, yrkeshögskoleutbildning, särskild utbildning för vuxna och gymnasiesärskola. Vidare har nämnden huvudansvaret för kommunens aktivitetsansvar.

Driftbudget	
Ekonomisk ram 2017: 417 000 tkr	Förändring från 2016: 30 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Utbildning är nyckeln till goda framtidsutsikter och utveckling. Kunskap skapar trygghet och den ger möjlighet att ifrågasätta samt kritiskt granska den information och de utmaningar vi ställs inför. Haninge värnar det livslånga lärandet och möjligheter till utbildning ska finnas genom hela livet.

Gymnasieskolorna i Haninge kommun ska hålla hög kvalitet, motsvara elevernas förväntningar och förbereda inför såväl vidare studier som arbetsmarknadens krav och framtida behov. Gymnasieutbildning har blivit allt viktigare för att en ung människa ska kunna göra sig gällande på arbetsmarknaden. Att minska avhoppet från gymnasiet ska därför prioriteras.

Haninges gymnasieskolor ska fortsätta arbeta för ett gott mottagande av de nyanlända elever. Inom gymnasieskolan finns behov av att aktivt arbeta med simkunnighet, särskilt inom språkintröduktionsprogrammet.

Vi fortsätter att satsa på vuxenutbildningen, såväl i kommunal regi som inom folkbildningen. Särskilt viktigt är att möta behoven inom bristyrken. Vid sidan av de reguljära gymnasieutbildningarna utvecklas snabbspårsutbildningar för att möta upp arbetsmarknadens behov av arbetskraft. För detta avsätts 7 000 tkr/år under perioden 2017-2018.

För en vital och konkurrenskraftig kommun krävs ett nära samarbete med näringsliv, högskolor och universitet i regionen. Det ökar möjligheterna att behålla morgondagens arbetskraft och stimulera till tillväxt i kommunen i form av såväl nya invånare som nya jobb.

Utredningar/uppdrag till gymnasie – och vuxenutbildningsnämnden

- Att utveckla samarbetet mellan utbildningsförvaltningen, näringsliv och arbetsförmedling i syfte att bättre förbereda elever för arbetsmarknaden.
- Att utreda möjligheter för en kungömsam arbetsmarknadsdag för gymnasieelever.
- Att tillsammans med kommunstyrelsen utveckla snabbspårsutbildningar inom bristyrkesområden.

4.4 Kultur- och fritidsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för kultur- och fritidsnämnden. Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsanläggningar, föreningsstöd, fritidsgårdar, bibliotek, kulturverksamhet och offentlig utsmyckning. Vidare ingår kulturmiljöfrågor i nämndens ansvarsområde. Nämnden är kommunens lotterimyndighet och har det kommunala ansvaret för Sport Campus Sweden.

Driftbudget
Ekonomisk ram 2017: 191 000 tkr   Förändring från 2016: 9 200 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Kultur- och fritidssektorn berikar samhället och tillåter individen att växa. Tillgången till kultur och meningsfulla fritidsaktiviteter är en viktig demokratisk fråga och ska särskilt prioriteras för barn och unga. Allmänna mötesplatser för diskussion, rörelse och konst är en förutsättning för ett starkt civilt samhälle och möjliggör skapande. Kommunens föreningsliv har en viktig roll att spela i etableringen av nyanlända.

Den nyöppnade kulturskolan ska fortsätta att utvecklas och fler uttrycksformer ska rymmas inom verksamheten. Genom att erbjuda ett brett utbud av aktiviteter, konst och kultur ska kulturskolans verksamhet nå ut till fler. Fritidsgårdarnas verksamhet ska vara meningsfull och attraktiv för Haninges ungdomar. Kultur- och fritidsnämnden ska verka för fler billiga och avgiftsfria aktiviteter för barn och unga under skolloven. Utbyggnad av konstgräsplaner i kommundelarna skall fortsätta. Planeringen av en ny simhall ska fortgå.

Miljöverkstan har i uppdrag att öka medvetenheten om sambandet mellan livsstil och miljöpåverkan. Med hållbarhetspedagogik arbetar Miljöverkstan för att nå ut till barn och skolpersonal med kunskap om hållbar utveckling. Miljöverkstan ska ges förutsättningar att utveckla sin verksamhet för att bidra till ökad kunskap om klimat och miljö.

Haninge har en lång tradition av ett livskraftigt civilsamhälle med studieförbund, idrottsföreningar, kulturföreningar samt andra ideella aktörer. Samverkan mellan det offentliga och civilsamhället är en förutsättning för ett varierat utbud av kultur- och fritidsaktiviteter. Kultur- och fritidsnämnden ska verka för fler föreningsdrivna verksamheter i Haninge. Kommunen ska förbättra sin information till föreningar om vilket stöd som erbjuds och vilka ekonomiska bidrag som finns att söka.

Genom att skapa förutsättningar för spontanidrott, öka barn och ungas deltagande i idrottsaktiviteter och förbättra tillgängligheten för kommunens motionsspår bidrar vi till att stärka folkhälsan i Haninge. Sänkta trösklar i form av låga eller inga avgifter och geografisk närhet till spontanidrottsytor är en viktig del i arbetet med att underlätta för motion i vardagen. Vid uppförande av nya spontanidrottsytor ska jämställdhet beaktas för att säkerställa att satsningar på spontanidrott kommer alla till del. Genom att öka tillgängligheten till Haninges naturområden och parker främjar vi folkhälsan och bidrar till ökad utomhusvistelse.

Kultur är ett viktigt inslag i den framväxande staden och Kulturparken utgör en betydelsefull plats i stadskärnan. I avvaktan på kommunstyrelsens utredning om Kulturparkens vidareutveckling utökas kultur- och fritidsnämndens budget med 800 tkr för att föreningarnas verksamhet i parken kan fortgå.

Utredningar/uppdrag till kultur- och fritidsnämnden

- Att utveckla planen för bevarande av kulturarv och kulturmiljöer genom att prioritera vilka satsningar som bör göras redan 2017.
- Att utreda möjligheten att utveckla en föreningsdriven fritidsgård i Brandbergen.
- Att förbättra informationen från kommunen till föreningarna om vilka stöd som erbjuds.
- Att vidareutveckla Kulturskolan med fler uttrycksformer.

4.5 Socialnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden enligt reglementet. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg, d.v.s. ekonomiskt bistånd, stöd till enskilda samt barn och familjer. Detta omfattar även vård av unga och personer med missbruk enligt socialtjänstlagen och tvångslagarna LVU och LVM. Socialnämnden ansvarar för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ansvarar även för familjerättsfrågor, arbetsmarknadsfrågor, alkohol- och tobaksfrågor inklusive serveringstillstånd samt frågor som rör flyktingmottagande. Socialnämnden lämnar även visst bidrag till föreningar.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 850 000 tkr   Förändring från 2016: 39 800 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Arbete, utbildning och boende utgör grunden för möjlighet till frihet och självförverkligande. För att alla, även de mest utsatta ska ha förutsättningar till arbete och egen försörjning måste samhället erbjuda individuellt stöd och ett välfungerande socialt skyddsnet. Därför är bostadsfrågan högt prioriterad.

Ungdomar och nyanländas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden är en av vår tids viktigaste frågor. Ett arbete skapar trygghet och är en väg till att själv kunna forma sin vardag och sin identitet. En viktig del i detta arbete är att förbättra möjligheterna till sommarjobb både inom kommunal verksamhet och i det lokala näringslivet. Vi vill stärka bron mellan skola och arbetsliv samt skapa bättre kontakt mellan företagare och unga arbetssökande för att få fler i jobb.

Situationen i vår omvärld har lett till att allt fler människor sökt sig till Sverige i hopp om en trygg vardag. För att människor i vårt samhälle ska få goda förutsättningar för ett nytt liv krävs det kreativa lösningar där boende är en central fråga. Socialnämnden ska verka för etableringen av en familjehemscentral i föreningsdrift vars primära syfte ska vara att stödja och informera familjehemsföräldrar. Familjehemscentralen kan även fungera som en mötesplats för redan aktiva familjehemsföräldrar och kommuninvånare som är intresserade av att bli familjehem, likväl som en träffpunkt för familjehemmens barn.

Våld i nära relationer och framför allt mäns våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem som kontinuerligt måste motarbetas. Därför prioriterar vi det förebyggande arbetet mot våld. Vi vill se en nära samverkan mellan rättsväsendet, brottsofferjouren, psykiatrin och kvinno- och mansjourer för att rätt insatser ska kunna sättas in i rätt tid.

Vi ska arbeta för att förebygga vräkningar, särskild hänsyn ska tas när barn är inblandade. Detta är en viktig fråga ur ett barnperspektiv men även för att minska de framtida kostnaderna för sociala insatser.

Medborgare efterfrågar en socialtjänst med kompetenta medarbetare, de bästa metoderna och där resurserna används på ett effektivt sätt för att nå de bästa resultaten. Därför behöver

socialtjänsten fortsätta att utvecklas och följa upp sin verksamhet samt arbeta för hög tillgänglighet mot Haningeborna.

Utredningar/uppdrag till socialnämnden

- Att öka antalet sommarjobb för ungdomar och tillsammans med det lokala näringslivet utveckla en ny sommarjobbmodell inför sommaren 2017.
- Att utreda förslag till kvalitetsförbättringar och rationaliseringar i verksamheten som även kan bedrivas i annan driftsform.
- Att utreda etableringen av en familjehemscentral i föreningsdrift.

4.6 Stadsbyggnadsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom områdena detaljplaneläggning, bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Stadsbyggnadsnämnden har även det samlade ansvaret för arkitekturen i kommunen.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 131 000 tkr   Förändring från 2016: 11 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Stadsbyggnadsnämndens arbete ska fokusera på implementering av översiktsplanen och genomsyras av ett hållbarhetsperspektiv. Den regionala stadskärnans utveckling ska prioriteras och tillsammans med framväxten av stadsdel Vega utgöra lokomotivet för hela Haninges expansion. Alla Haninges kommundelar ska utvecklas.

Haninge ska bli en bättre kommun för barn att växa upp i. Barnperspektiv ska inkluderas i planbeskrivningar, utomhusmiljöer för barn ska rustas upp och trafiksituationen vid förskolor och skolor, vilken idag ofta upplevs som otrygg av såväl föräldrar som barn, ska förbättras.

Hållbara transporter ska främjas av stadsbyggnadsnämnden och möjligheten att göra klimatsmarta val ska förenklas. Implementeringen av cykelplanen ska fortsätta med ett regionalt fokus och underhållet av gång- och cykelvägar ska förbättras. Kommunens parkeringspolicy ska verkställas.

Ledtiderna för bostadsbyggande ska kortas genom att inkludera byggherrar tidigare i planprocessens skeden i syfte att korta tiden från idé till inflyttning. Kommunens service till medborgare och företag vid bygglovsfrågor ska förbättras. En e-tjänst för bygglovsansökan ska utvecklas.

Utbyggnaden av VA-nätet ska fortgå för att i högre grad säkerställa Haningebornas tillgång till rent vatten och förbättra miljön.

Utredningar/uppdrag till stadsbyggnadsförvaltningen

- Att inkludera barnperspektivet i planbeskrivningen till detaljplaner.
- Att tillsammans med grund- och förskolenämnden arbeta med säkra skolvägar i Haninge.
- Att i försök släppa in byggherrar tidigare i detaljplaneprocessen i syfte att korta dess ledtider.

4.7 Äldrenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden. Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård och omsorg till personer över 65 år och äldre vad gäller hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende/växelvård och särskilt boende. Äldrenämnden ansvarar för samordningen av tillgänglighetsanpassningsarbetet i kommunen. Äldrenämnden ska tillsammans med andra nämnder och styrelser verka för att de äldre har tillgång till ändamålsenliga bostäder.

Driftbudget äldrenämnden

Ekonomisk ram 2017: 732 000 tkr   Förändring från 2016: 43 100 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Äldreomsorgen är en av framtidens stora utmaningar. Det ska aldrig råda någon tvekan om att alla som har behov av vård och/eller omsorg ska få en korrekt bedömning av biståndshandläggare och också få de insatser som behövs för att komplettera den egna förmågan. Nämnden ska stödja äldres möjligheter till ett aktivt liv och säkerställa ett bra bemötande med respekt och värdighet.

Bostäder för äldre är en fortsatt prioriterad fråga. Många äldre har bostäder som inte är rätt anpassade för deras behov. Viktigt är att kommunen verkar för att det, både i egen regi och genom andra aktörer, skapas fler bostäder som är praktiskt och ekonomiskt tillgängliga för våra äldre.

Äldrenämnden ska underlätta för anhöriga att medverka i vården och för de äldre att själva delta i utformningen av vårdinsatser.

En hög kvalitet i det förebyggande arbetet är viktigt för äldres möjligheter att leva ett gott liv. Aktivitetslokaler för möten mellan och över generationsgränser bör utvecklas. Träffpunkter bör finnas där det är naturligt för olika organisationer och kommunala verksamheter att mötas och ta ett gemensamt ansvar för verksamhet som kan rikta sig till alla besökare, oavsett ålder.

Måltiderna är en viktig del av både omsorgen och det sociala livet. Det är viktigt att äldre personer upplever måltider som något positivt. Andelen ekologisk och närodlat mat ska öka.

Utredningar/uppdrag till äldrenämnden

- Att i samarbete med andra nämnder och föreningslivet verka för att skapa fler generationsöverskridande möten.
- Att äldrenämnden kartlägger sjukfrånvaron och initierar åtgärder för att minska sjuktalet.

4.8 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

Haninge kommun har två helägda bolag. Haninge Bostäder AB är kommunens bostadsbolag, som äger och förvaltar det kommunägda bostadsbeståndet. Tornberget AB äger och förvaltar kommunens verksamhetslokaler för skolor, fritidsverksamhet, äldreomsorg m.m. Kommunfullmäktiges grundläggande uppdrag till bolagen ges i form av bolagsordningar och ägardirektiv.

Bolagen ska i sin verksamhet bidra till den samlade måluppfyllelsen genom att arbeta för att nå kommunfullmäktiges mål, samt följa program, planer och principbeslut.

Driftbudget

Kommunfullmäktige avdelar inga särskilda driftmedel till bolagen. Kostnader täcks av bolagens intäkter.

5. Investeringsbudget för 2017 och plan för 2018-2019

Kommunen står inför omfattande investeringsbehov. Inom de närmsta 10-årsperioden finns behov av investeringar på ca 10 miljarder kronor. Kommunens ökade investeringsbehov består huvudsakligen av investeringar i nya skolor och förskolor men också av reinvesteringar i skolor. Investeringar kan dels självfinansieras genom uppnått resultatöverskott, dels genom upplåning. Ökad upplåning leder till ökade kapitaltjänstkostnader och ett minskat finansiellt utrymme för kommunens verksamheter. Med ett resultat på 2,5 procent och likvida medel från avskrivningar på ca 190 miljoner kronor kan kommunen självfinansiera investeringarna med 260 miljoner kronor per år. Överskjutande investeringskostnader måste finansieras genom upplåning. För att skapa en balans i kommunens ekonomi måste vi arbeta för att minska investeringskostnaderna och öka kommunens resultat. Minskning av investeringskostnaderna kan uppnås genom att låta externa aktörer investera i lokaler.

Planerna för utökat behov av lokaler hänförs till kommunens befolkningsprognos och skulle den förändras så kan också lokalbehovet komma att förändras. Kommunens helägda bolag Tornberget äger och förvaltar de flesta av kommunens verksamhetslokaler. Detta innebär att investeringar som kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen beslutar skall göras i egen regi, kommer att genomföras av Tornberget som då också finansierar investeringen.

Under perioder förändras behovet av kommunala lokaler beroende på förändringar i verksamhetsvolym. Kommunen har för samordning och planering av lokaler för verksamheterna inrättat en lokalförsörjningsenhet under kommunstyrelsen och en lokalplaneringsgrupp där samordning sker mellan beställande förvaltningar och Tornberget. Lokalförsörjningsenheten har det övergripande ansvaret för att årligen ta fram en lokalresursplan. För att möta förändrade behov har en lokalbank inrättats dit lokaler kan avställas då behoven minskar. Lokalförsörjningsenheten har uppdraget att ordna nya hyresgäster till avställda lokaler till lokalbanken.

För att lokaler över tid ska kunna möta förändrade volymbehov och alternativa användningsbehov krävs att byggnaden uppförs med beaktande av en långsiktigt flexibel användning samtidigt som en hög yteffektivitet beaktas. Detta måste säkerställas i början av investeringsprocessen.

Investeringsprocessen i Haninge kommun har nyligen förtydligats genom beslut i fullmäktige. Den bygger på en tydlig ansvarsfördelning mellan beställande verksamhet, utförare (Tornberget) och lokalförsörjningsenheten. I denna process finns inte något tydligt ansvar för en långsiktig flexibel användning av lokalerna. Det finns ett behov av att ta fram en plan, eller standard, i kommunen för hur man kan säkra upp detta behov. En kommunal byggstandard skulle också snabba upp hela investeringsprocessen, minska investeringskostnaderna och

kostnaderna för framtida lokalanpassningar. En nackdel med ett sådant förfarande är att beställande verksamhet i mindre grad får sina önskemål tillgodosedda, men vid en avvägning mot kommunens långsiktiga behov av ändamålsenliga lokaler som över tid kan utnyttjas av fler än en verksamhet överväger det långsiktiga behovet.

Den aktör som bör ha störst kunskap om hur en lämplig standard för byggande av kommunala verksamhetslokaler ska se ut är Tornberget. Många verksamheter har lagliga krav på utformningen av lokaler och kunskapen om vilka olika verksamheter som på kort och lång sikt kan utnyttja samma lokaler måste tas tillvara i framtagandet av en standard. I framtiden kan minskade volymer uppstå inom elevunderlaget under en tid och då är det en fördel om annan än kommunal verksamhet kan hyra lokalerna under den tiden som kommunen inte har behovet.

Varje förvaltning redovisar sitt lokalbehov och investeringsbehov i en investeringsplan. Här måste förvaltningarna och lokalförsörjningsenheten hitta kreativa lösningar för gemensamma lokalbehov. Träffpunkter för äldre och fritidsgårdar borde kunna inrymmas i samma lokaler. Dessutom bör man se efter alternativa användningsområden för lokaler som står tomma när verksamheten inte använder dem. Lokalförsörjningsenheten har ett ansvar för att hitta lösningar på lokalbehov inom ramen för lokalbanken. Detta ansvar bör i förekommande fall då det leder till en minskad kostnad för kommunen också utsträcka sig till att hyra in verksamheter i externa lokaler.

I nedanstående investeringsbudget för 2017 uppgår kommunens investeringar till 136 950 tkr. Där utöver finns lokalinvesteringar på totalt 526 000 tkr som genomförs av Tornberget. Sammanlagt investerar kommunen inklusive lokaler för 662 950 tkr. Till detta kommer kommunens VA-investeringar som uppgår till 70 000 tkr, vilket innebär att den totala investeringsvolymen är 732 950 tkr.

VA-investeringarna finansieras delvis genom anläggningsavgifter. Kostnaden för VA-investeringarna kommer att finansieras via Va-taxan och kommer inte att påverka det ekonomiska utrymmet för den skattefinansierade verksamheten.

Investeringsbudgetar för nämnderna utformas så att vissa medel avdelas för speciellt angivna objekt medan resterande del ges som en investeringsram. För de speciellt angivna objekten kan inte nämnden omfördela utan kommunfullmäktiges medgivande, medan inom den övriga investeringsramen ges nämnden möjlighet att disponera bland övriga i äskandet angivna objekt. Den slutliga investeringsbudgeten för respektive nämnd ska fastställas senast 2016-10-31 i samband med beslutet om Strategi och budget för 2017.

Kommunfullmäktige beslutar om investeringsbudgeten för 2017. Planen för 2018 och 2019 innehåller i princip inte några objektsbundna investeringar förutom de investeringar som igångsätts under 2017 och som löper under flera år. Ramen för investeringar 2018 och 2019, exklusive VA-investeringar, är 1 282 250 tkr respektive 958 850 tkr.

Investeringar totalt (Tkr)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	54 650	46 050	46 050
Grund- och förskolenämnden	433 000	923 800	672 900
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	8 000	8 000	8 000
Kultur- och fritidsnämnden	18 800	66 400	13 900
Socialnämnden	5 000	5 000	5 000
Äldrenämnden	5 500	5 000	5 000
Stadsbyggnadsnämnden	32 000	32 000	25 000
Stadsbyggnadsnämnden VA	70 000	90 000	77 000
Tornberget	106 000	106 000	106 000
Totalt	732 950	1 282 250	958 850

5.1 Kommunstyrelsen

Tkr	2017	2018	2019
Investeringsreserv	40 000	40 000	40 000
IT-investeringar	5 500	3 000	3 000
E-arkiv	2 500		
Ekonomisystem	2 000		
Vattenplan	2 500	2 500	2 500
Övriga objekt	1 050	400	400
Infartsparkering Sågen	1 100		
Totalt	54 650	46 050	46 050

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten. För att snabbt och effektivt anpassa lokaler för en ny hyresgäst samt för att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under året avsätts medel till en investeringsreserv, 40 000 tkr, som kommunstyrelsen disponerar. Investeringsmedlen för vattenplanen gäller insatser för dagvatten till Drevviken.

Kommunstyrelsen ska aktivt arbeta för att få fler utförare att bygga och driva skolor i Haninge. En åtgärdslista i syfte att klargöra uppdragets innehåll och tidsram ska tas fram.

För övriga objekt som kommunstyrelseförvaltningen äskat erhåller kommunstyrelsen 1 100 tkr för 2017. Kommunstyrelsen ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.2 Grund- och förskolenämnden

Totalt (Tkr)	2017	2018	2019
Skolor	318 000	739 800	592 900
Förskolor	107 000	176 000	72 000
Inventarier och utrustning, skolor och förskolor	8 000	8 000	8 000
Totalt	433 000	923 800	672 900

Skolor (Tkr)

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Vendelsöalmsskolan	60 000		
Inventarier Vendelsöalmsskolan	3 000		
Upprustning Ribbyskolan	55 000		
Ny Vikingaskola (anm. 1)	75 000	42 200	
Ny Vikingaskola inventarier		8 800	
Upprustning Hagaskolan	70 000	60 000	
Inventarier Hagaskolan		3 000	
Utökning Ribbyskolan (anm 2)	55 000	55 000	90 000
Ribbyskolan inventarier		5 800	2 900
Ombygg och utökning av Ribbybergsskolans kök		30 000	
Upprustning Tungelsta skola Hus A		35 000	
Upprustning Söderbymalmsskolan Hus A,B C		76 000	
Upprustning Båtmansskolan Hus B		14 000	
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl sarskola och			50 000

allaktivitetshus (anm 3)			
	2017	2018	2019
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus, inventarier			20 000
Ny skola i Västerhaninge, Nya Åbyskolan		85 000	85 000
Ny f-6 skola Vega (Dp2)		60 000	65 000
Ny F-6 skola Handen, ersätter Runstensskolan		85 000	85 000
Ny F-6 skola södra Handen		60 000	65 000
Ny F-6 skola Norrby		60 000	65 000
Ny F-skola Tungelsta/Hammar Småbruk		60 000	65 000
Totalt skolor	318 000	739 800	592 900

Förskolor (Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning och utbyggnad förskolan Tallen		50 000	
Upprustning av Nytorps förskola		19 000	
Ny förskola Dalarö			35 000
Ny förskola inventarier			2 000
Ny förskola Vega	35 000		
Ny förskola Vega/Kolartorp	35 000		
Ny förskola Norrby		35 000	
Ny förskola Tungelsta/Stav		35 000	
3 nya förskolor i centrala Handen 4	35 000	35 000	35 000
Sovaltaner förskolor	2 000	2 000	
Totalt förskolor	107 000	176 000	72 000

Anm 1: Nuvarande Vikingaskolan kommer att rivas och ersättas av en ny skola som skall dimensioneras så att den kan möta det ökande elevantalet i centrala Handen. Den nya skolan skall innehålla en fullstor idrottshall. Den totala investeringen är 253 000 tkr inkl. evakueringskostnader och inventarier.

Anm 2: Ribbyskolan utökas till en 4 parallellig F-6 skola

Anm 3: Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus beräknas till totalt 425 000 tkr.

Amn 4: Utöver dessa kommer även en förskola att byggas i Haningeterrassen. Förutom inventarieanslagen får investeringsbeloppen endast användas efter ett kommunstyrelsebeslut.

5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Inventarier och lokalanpassningar m.m.	8 000	8 000	8 000
Totalt	8 000	8 000	8 000

För övriga objekt som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden äskat erhålls 8 000 tkr för 2017. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.4 Kultur- och fritidsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Ny idrottshall Västerhaninge		25 000	
Ny idrottshall Lyckeby		25 000	
Entredörr kulturhus	800		
Årlig upprustning av lokaler/inventarier	500	500	500
Ny armatur till motionsspåren	3 000		
Upprustning Fjärdlång pir	2 000	2000	
Upprusta idrottshallar för funktionsnedsatta	1 000		
Tennisbana Brandbergen	300		
Passersystem, utbyggnad		1 000	
Spontanyta flickor och pojkar	500	500	500
Konstgräsplan Vega			3 500
Konstgräsplan Lyckeby	3 500		
Övriga ospecificerade projekt	3 000	3 000	3 000
Konstnärlig utsmyckning (1 % av lokalinvesteringarna)	4 200	9 400	6 400

Totalt	18 800	66 400	13 900
---------------	---------------	---------------	---------------

Behovet av idrottshallar ökar i takt med befolkningsökningen och det råder en stor brist i hela stockholmsregionen på fullstora (40x20 m planyta) idrottshallar. Under perioden 2017-2019 är 3 fullstora idrottshallar planerade i områdena Tungelsta, Västerhaninge och i Lyckeby. Idrottshallen i Tungelsta är planerad att en extern part bygger medan det finns medel avsatta i investeringsbudget 2018 för Västerhaninge och Lyckeby. Investeringsmedel för idrottshallar får användas av kultur- och fritidsnämnden efter beslut i kommunfullmäktige.

Lokaler för grundskola, förskola och kultur- och fritidsverksamhet i Vega detaljplan 4 bedöms byggas efter att pendeltågsstation Vega färdigställts 2018/2019. Medel för allaktivitetshus finns inräknat i investeringsbudgeten 2019 som ligger under grund- och förskolenämnden. För övriga objekt som kultur- och fritidsnämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2017. Kultur- och fritidsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.5 Socialnämnden

Tkr)	2017	2018	2019
Anpassning av befintliga boenden och övriga investeringar	5 000	5 000	5 000
Totalt	5 000	5 000	5 000

Socialnämnden gör bedömningen att en ökning av antalet lägenheter i särskilt boende bör ske med cirka sex lägenheter per år och att behovet av lägenhet i servicebostad är större än behovet av lägenhet i gruppboende.

Inklusive anpassningen av befintliga boenden och medel för IT och inventarier m.m. erhåller socialnämnden en investeringsram på 5 000 tkr. Beslut om fördelning bland dessa objekt ska fattas av nämnden senast 2016-10-31.

5.6 Stadsbyggnadsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Investeringsbudget	25 000	25 000	27 000
Poseidons torg	7 000	7 000	
Totalt	32 000	32 000	25 000

Investeringsområden är Vägverksamhet, Parkverksamhet, Trafikverksamhet och Stadsbyggnad.

Stadsbyggnadsnämnden får 25 000 tkr 2017 utöver de specificerade objekten.

Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2016-10-31. I anslagen ingår medel för cykelplanens genomförande.

VA-investeringar

(Tkr)	2017	2018	2019
Reinisteringar inom VA-verksamheten	45 000	75 000	47 000
VA-utbyggnader av huvudvattenledningar och detaljplaner	25 000	15 000	30 000
Totalt	70 000	90 000	77 000

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 70 000 tkr 2017 för VA investeringar.

Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2016-10-31.

Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

5.7 Äldrenämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Parkvillan/Tallhöjden	500		
Ny teknik i vården	2 000	2 000	2 000
Övriga investeringar	3 000	3 000	3 000
Totalt	5 500	5 000	5 000

För övriga objekt som äldrenämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2017. Äldrenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.8 Kommunala bolag: Tornberget AB

(Tkr)	2017	2018	2019
Energieffektiviseringsåtgärder	25 000	25 000	25 000
Reinvesteringar	75 000	75 000	75 000
Investeringar i tomtmark	6 000	6 000	6 000
Totalt	106 000	106 000	106 000

Reinvestering

Reinvesteringar (ombyggnadsinvesteringar) genomförs i fastigheter som ägs av Tornberget och hyrs av kommunen. Investeringarna är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv och initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning och lokalplaneringsgruppen som leds av kommunstyrelseförvaltningen. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd.

Tornbergets fastigheter, tomtmark

Enligt beslut svarar stadsbyggnadsförvaltningen för markskötseln för alla fastigheter på mark ägd av Tornberget där kommunen är hyresgäst. I ansvaret innefattas såväl hårdgjorda som mjuka ytor inklusive utrustning, lekredskap m.m. samt ledningar i mark och avser såväl sommar- som vinterskötsel, underhåll och investeringar. Finansieringsansvaret för investeringar i ledningar och mark ska dock ligga på fastighetsägaren och täckas inom ramen för utgående hyra. Tillkommande ytor, ex. skolgård, betalas av berörd nämnd. För insatser för 2017 medges 6 000 tkr efter prioritering av stadsbyggnadsnämnden.

6. Ekonomisk plan 2017-2019

Enligt kommunallagen 6 kap § 5 ska kommunen upprätta en ekonomisk plan för den kommande 3-årsperioden. Med den föreslagna ramen för år 2017 enligt kapitel 4 som grund föreslås den ekonomiska planen för 2018-2019 fastställas enligt nedanstående sammanställning.

Nämnd/styrelse (tkr, löpande pris- och lönenivå)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	207 500		
Grund- och förskolenämnd	1 687 500		
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	417 000		
Kultur- och fritidsnämnden	191 000		
Revisionen	1 600		
Socialnämnden	850 000		
Stadsbyggnadsnämnden	131 000		
Södertörns överförmyndarnämnd	0,0		
Södertörns upphandlingsnämnd	0,0		
Valnämnden	100		
Äldrenämnden	732 000		
Kommunfullmäktiges reserv	35 000		
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000		
Ofördelade medel	0,0	137 000	146 000
Totalt	4 279 700	4 416 700	4 562 700
Investeringar totalt	732 950	1 282 250	958 850
Varav VA-investeringar	70 000	90 000	77 000
Kommunen investerar	136 950	140 050	135 850
Uppdrag lokalinvesteringar	526 000	1 052 200	746 000

Vid en målsättning i resultatet motsvarande 2017 är utrymmet för 2018 respektive 2019 är 137 000 tkr respektive 146 000 tkr för att täcka pris- och löneökningar, volymökningar och ökade pensionskostnader. Detta utrymme är för 2018 och 2019 är inte fördelat per nämnd och redovisas under rubriken ofördelade medel 2018 respektive 2019.

För 2018 beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag till 4 514 000 tkr, en ökning från 2017 med 141 000 tkr eller 3,2 procent. Befolkningsökningen från 2016-11-01 till 2017-11-01 bedöms bli ca 1 200 personer. Resultatmålet för 2018 är 111 mnkr, vilket motsvarar 2,5 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

6.1 Resultatprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Nämndernas nettokostnader	-3 806	-3 944	-4 183	-4 320	-4 466
Finansförvaltning		-27	-27	-27	-27
Avskrivningar	-67	-70	-70	-70	-70
Verksamhetens nettokostnader*	-3 874	-4 041	-4 280	-4 417	-4 563
Skatteintäkter och generella statsbidrag	3 899	4 110	4 373	4 514	4 665
Finansiella nettokostnader	29	14	14	14	14
Resultat före					
extraordinära poster	54	83	107	111	116
EO kostn/intäkter	24				
Årets resultat	78	83	107	111	116

6.2 Balansprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar	3 527	4 246	4 376	4 534	4 678
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager	0	0	0	0	1
Likvida medel	638	622	624	628	632
Kortfristiga fordringar	647	634	694	685	675
S:a omsättningstillgångar	1 285	1 256	1 318	1 313	1 308
S:A TILLGÅNGAR	4 812	5 502	5 695	5 847	5 986
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
EGET KAPITAL	1 400	1 483	1 591	1 702	1 818
Avsättningar	351	361	371	381	391
Kortfristiga skulder	728	616	576	616	659
Långfristiga skulder	2 333	3 043	3 158	3 148	3 118
S:A SKULDER	3 061	3 659	3 734	3 764	3 777
S:A SKULDER OCH EGET KAPITAL	4 812	5 503	5 695	5 847	5 986

6.3 Finansieringsanalys

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Den löpande verksamheten					
Årets Resultat	78	83	107	111	116
Avskrivningar	67	70	70	70	70
Förändring pensionsskuld	21	10	10	10	10
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	-13	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fodringar	-135	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	-51	0	0	0	0
Kassaflöde fr löpande verksamhet	-32	163	187	191	196
Investeringsverksamheten					
Investeringar	-223	-189	-200	-228	-214
Exploateringsverksamhet		-100	-100	50	51
Kassaflöde fr investeringsverksamhet	-223	-289	-300	-178	-163
Finansieringsverksamhet					
Ökning/minskning skuld	729	710	115	-10	-30
Ökning/minskning långfristig fodran	-152,4	-600	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	39,3	0	0	0	1
Kassaflöde fr finansieringsverksamhet	616	110	115	-10	-29
Årets kassaflöde	361	-16	2	3	4

7 Regler för ekonomi- och verksamhetsstyrning

7.1 Intern kontroll

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs. Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas. Intern kontroll kan sägas vara en kontroll att kontroller görs och att rutiner finns och följs. Intern kontroll är ett verktyg både för att kunna styra och för kontroll och tillsyn.

Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (2013). I reglementet beskrivs ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelse, nämnd och förvaltningar. Respektive nämnd är ansvarig för att den interna kontrollen fungerar samt att regler och rutiner utarbetas, efterlevs och följs upp. Krav ställs på att varje nämnd ska göra en riskanalys som grund för sin interna kontrollplan. Internkontrollplanen ska innehålla mätbara kontrollmoment. Planen är ettårig och ska fastställas av respektive nämnd. Internkontrollplanerna ska följas upp och återrapporteras till nämnd.

Reglemente för intern kontroll finns på kommunens webbsida tillsammans med övriga styrdokument.

7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Konkurrens är ett verktyg för att få ut mesta möjliga service för kommunens resurser. Det innebär att systematiskt pröva om andra än kommunen själv kan driva en offentligt finansierad verksamhet med samma eller bättre kvalitet till samma eller lägre kostnader. Det kan också bidra till en ökad valfrihet för medborgare och kunder. Undantag är uppgifter som omfattar myndighetsutövning och verksamheter som enligt gällande lagar inte kan konkurreras ut.

Det finns även vissa kommuninterna gemensamma tjänster som alltid ska tillhandahållas av kommunen (se kapitel 7.3).

Konkurrensneutralitet ska råda mellan interna resultatenheter och externa utförare. En huvudprincip är att interna resultatenheter som konkurrerar med externa producenter (privata, kooperativa eller föreningsdrivna) ska ha samma förutsättningar och villkor som dessa. Inga fria nyttigheter ska finnas. Därför har interna tjänster prissatts och kostnader fördelats. Den verksamhet som använder tjänsten ska bära kostnaden. Kommunen använder två former av konkurrens:

- Upphandling
- Kundvalssystem (LOV) eller pengsystem

Upphandling

Södertörns upphandlingsnämnd har det övergripande ansvaret för att upphandlingar görs enligt med antagen upphandlingspolicy och de lagkrav som finns. Upphandlingsarbetet ska genomföras med ett professionellt arbetssätt som leder till effektiva affärer till nytta för personal och medborgare. Kommunen ska främja en hållbar utveckling genom att integrera

den ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionen i sin upphandling. Vi vill ha höga och tydliga krav på miljö, djurhållning och kvalitet oavsett vilken vara eller tjänst det gäller.

Haninge kommuns upphandlingar ska samordnas inom kommunen utifrån en helhetssyn. Arbetet ska ske genom samarbete mellan upphandlingsenheten i kommunstyrelseförvaltningen och berörda kravställare. Upphandlingsenheten upphandlar varor, tjänster och entreprenader med fokus på konkurrensen på marknaden samt att samtliga upphandlingar sker enligt gällande lagar och de upphandlingsmässiga principerna.

Det finns ett antal ramavtal inom olika områden som kommunen tecknat med olika leverantörer. Om det finns ett ramavtal för den vara eller tjänst som verksamheten har behov av ska avrop göras från ramavtalet. Alla avtal finns på intranätet i en avtalsdatabas. Genom större avtalstrohet kan vi garantera leverantören den mängd som har utlovats i anbudsförfrågan, vilket på lång sikt kan generera lägre priser eftersom marknaden ser att vi som kund enbart köper på det avtal som vi har tecknat. Genom att medarbetare och chefer använder de avtal som upprättas för kommunen får de mer tid för att syssla med sina kärnverksamheter och minskar samtidigt sina kostnader.

Upphandlingsnämnden finanseras genom avgifter från respektive kommun. Entreprenadupphandlingar och andra motsvarande upphandlingar för investeringsobjekt överstigande 3,5 mnkr skall bära sina egna upphandlingskostnader. Det betyder att kostnaderna inte skall belasta den årliga summa som parterna finansierar upphandlingsnämnden med.

Förvaltningar har rätt att göra direktupphandlingar, d.v.s. inköp, som inte överskrider 534 890 kronor. En förutsättning är att det inte finns något ramavtal som kan avropas. Även en direktupphandling ska genomföras i enlighet med de upphandlingsrättsliga principerna. Vid direktupphandling ska minst tre leverantörer tillfrågas för att ta tillvara på konkurrensen. Direktupphandlingen ska dokumenteras och om värdet är större än 100 000 kronor så skall direktupphandlingen rapporteras till upphandlingsenheten. Sker upprepade direktupphandlingar inom kommunen av samma typ av vara eller tjänst kommer upphandlingsenheten att överväga om ett ramavtal skall tecknas. Upphandlingspolicy och avtalsdatabas m.m. finns tillgängliga på intranätet.

Kundvalssystem (LOV) eller pengsystem

En konkurrensform är kundval eller valfrihetssystem. Konkurrensen sker mellan olika utförare oavsett om de är kommunala eller privata. Det handlar om tjänster och verksamheter som är individrelaterade, t.ex. förskola, grundskola, äldreomsorg samt handikappomsorg. Det är den enskilde individen eller kunden som väljer utförare av tjänsten. Kundvalssystem kan ske med eller utan checkar. Lag om valfrihetssystem (LOV) reglerar vad som ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurrenspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. Vid upphandling enligt LOV är priset fastställt på förhand och utförare konkurrerar med kvalitet. Haninge tillämpar LOV i t.ex. hemtjänst för äldre och inom socialtjänsten. Ett system med elevpeng tillämpas för förskolor och grundskolor.

Elevpeng 2017

Kommunfullmäktige fastställer årligen elevpengen till förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och grundskola i samband med beslut om mål och budget. Syftet med elevpengen är att ge förutsättningar för ökad konkurrens och möjlighet till valfrihet för eleverna. Elevpengen omfattar för- och grundskoleverksamhet, oavsett huvudman, som har inskrivna elever från Haninge kommun³. Internationella skolor omfattas också av elevpengen.

Prognosen för hur många barn/elever som beräknats inom respektive verksamhet är ett årsgenomsnitt baserat på kommunens befolkningsprognos, vilken ligger till grund för den budgettram som tilldelas grund- och förskolenämnden. Om antalet barn och elever blir fler än prognostiserat utgår ytterligare volymkompensation till grund- och förskolenämnden. Om barn och elevantalet omvänt blir lägre än prognosen ska grund- och förskolenämnden återlämna motsvarande anslag till kommunfullmäktige.

För 2017 fastställs medanstående elevpeng och en jämförelse med elevpengen för 2016 enligt tabell nedan. I elevpengen ingår inte de specialdestinerade statsbidrag som finns att söka i syfte att öka lärartätheten och minska klasserna i lågstadiet. Det riktade stukturbidraget för nyanlända är utöver den ordinarie elevpengen och betalas ut enligt gällande regler.

Tabell Elevpeng 2017

Verksamhet	Elevpeng 2017 (kr)	Förändring i % jmf		Föräldraavgift (kr)	Prognos s Volym
		Elevpeng	Grundbidrag		
Pedagogisk omsorg					
1-3 år	104 257	2,5%	2,5%	10 840	136
4-5 år	88 653	2,5%	2,5%	8 130	90
6-9 år	52 105	2,5%	2,5%	6 150	
Förskola					
1-3 år	121 608	3,5%	2,5%	10 840	2 909
4-5 år	115 016	3,5%	2,5%	8 130	2 208
Fritidshem					
6-9 år	40 438	1,6%	1,8%	6 150	4 188
Grundskola					
År F-6	62 130	1,4%	1,8%	0	7 898
År 7-9	83 211	-0,5%	1,8%	0	3 108
Strukturbidrag					
Nyanlända	98 500				364
Vårdnadsbidrag	36 000				25
Nattomsorg	54 364	2,5%	2,5%	Se förskola	

Beloppen redovisas i kronor och avser ersättning för helår.

Elevpengen består av två delar: *lokalersättning* och *grundbidrag*. Lokalersättningen baseras på kommunens genomsnittliga självkostnad för lokaler inom respektive verksamhetsform. Grundbidraget är den del av elevpengen som finansierar verksamheten exklusive lokaler. Eftersom grundbidraget är den del av ersättningen som går till verksamhet, redovisas förändringen jämfört med föregående år särskilt i tabellen ovan.

Grund- och förskolenämnden utbetalar elevpengen med 1/12-del varje månad. Om familjedaghem eller förskola själv tar in föräldraavgift, reduceras beloppen enligt avgiftskolumnen i tabellen ovan.

Momskompensation på 6 procent baserad på elevpengen, alternativt 18 procent på lokalkostnaden och 5 procent på övriga kostnader, tillkommer till huvudman annan än kommunen. Denna momskompensation återsöker kommunen vilket gör att det blir konkurrensneutralt. För enheter i egen verksamhet görs ett administrationsavdrag från elevpengen för att finansiera den centrala administrationen. För andra anordnare ligger således ersättning för administration i den elevpeng som utbetalas.

Till huvudman annan än kommunen som startar ny verksamhet i nybyggda lokaler i kommunen, tillkommer högst 6 000 kr per elev och år för barn i förskola och grundskola. Tillägget betalas ut i fem år. Om kommunens genomsnittliga kostnad för egna lokaler inom respektive verksamhet ökar mer än konsumentprisindex reduceras tillägget med motsvarande.

För barn i behov av särskilt stöd gäller att det till ansökan om ersättning skall biläggas underlag som styrker barnets/elevens behov. Om stöd beviljas upprättas ett beslut individuellt för varje barn/elev mellan anordnaren och kommunen. Ersättningen ligger utanför elevpengen.

Skolskjuts genom SL:s linjetrafik (eller motsvarande) omfattas inte av elevpengen, ej heller skolskjuts anordnad genom entreprenad (skolbuss, taxi, båt).

Grundsärskolans tilläggsanslag ligger utanför elevpengen.

Vårdnadsbidrag ersätts med 36 000 kr/år, d.v.s. 3 000 kr per månad för de som är kvar i systemet. Inga nya tillkommer.

7.3 Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvars- och befogenhetsfördelningar i verksamheten. Respektive nämnd beslutar om resultatenheter ska inrättas samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren. En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter. Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för verksamhet, kvalitet och ekonomi. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa gemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka

omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd.

De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:

- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive påminnelser av obetalda fakturor, krav och inkassohantering
- Upphandling
- Personaladministration inklusive lönehantering
- Information
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

7.4 Lokalfrågor

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera samt om möjligt samutnyttja lokalutnyttjandet.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen. Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet. Tornberget skall vara behjälplig att ta fram kostnadskalkyler för investeringarna. Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning, roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en modell för investeringsprocessen i kommunen. Rutinen för att följa investeringsprocessen ska tas fram.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringsskede, projekteringsskede och byggskede). Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov. Övriga fyra skeden initieras av politiska beslut vilka normalt skall fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringsskedet fram till och med färdigställandet. Om ett lokalbehov skall lösas genom inhyrning eller genom att privata intressenter skall bygga och driva verksamheten skall detta normalt beslutas innan programskedet startas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte men med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten förlokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärden. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning avlokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Vid mindre anpassningar som kan behöva göras löpande gäller att om bedömd kostnad överstiger 3 basbelopp ska detta redovisas som en investering som höjer hyran. Kapitalkostnaden och

eventuella förändrade driftkostnader belastar sedan beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande. För anpassningar under 3 basbelopp ska normalt kostnaden redovisas hos beställaren på driftbudgeten. Beställning till Tornberget under 3 basbelopp görs av berörd förvaltning medan beställningarna som överskrider 3 basbelopp ska godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen.

Reinvesteringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggt teknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringsprojekt som Tornberget initierar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

7.5 Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/styrelse. Genom att delegera ansvaret ut i tjänstemannaorganisationen, utförs arbetsuppgifterna på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste se över och uppdatera sin delegationsordning årligen.

I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat, använt, tagit en vara eller tjänst i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning.

Attestreglemente och dess tillämpning finns på kommunens webbsida bland styrdokument.

7.6 Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Kommunen budgeterar med ett resultat om minst två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag enligt rekommendationer från Sveriges kommuner och landsting. Resultatmålet är en nivå som Sveriges Kommuner och Landsting rekommenderar för att kommunen ska behålla värdet på sina anläggningstillgångar, möjliggöra självfinansiering av investeringar och för att ha en marginal för oförutsedda kostnadsökningar eller intäktsminskningar.

När kommunfullmäktige fattat beslut om budgetramar har respektive nämnd i uppgift att upprätta en detaljbudget uppdelad på intäkter och kostnader. Det ingår i nämndernas uppdrag att utveckla sin verksamhet utifrån sin budget och att anpassa sin verksamhet till ändrade

förhållanden. Respektive nämnd ska ha en egen reserv för att kunna parera volymförändringar och oförutsägbara merkostnader. Reserven disponeras av nämnden som beslutar om/när reserven ska användas.

Nämndens detaljbudget (Strategi & budget) beslutas av nämnden senast den 31 oktober. Därefter ska verksamheternas detaljbudget läggas in i budgetverktyget (Hypergene). Kommunens hela budget ska vara registrerad och avstämd senast 31 december. Kommunens budget är drift- och investeringsbudget som finns totalt för hela kommunen och per nämnd. Driftbudgeten avser löpande kostnader (förbrukning) och ska budgeteras ner på enhets-/ansvarsnivå.

Kommunens nämnder har ett ekonomiskt ansvar som sträcker sig längre än det enskilda budgetåret. Grundprincipen är att nämnderna för med sig hela över- eller underskott till kommande verksamhetsår. Detta under följande förutsättningar:

- Fullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig relaterat till hur nämndens överskott eller underskott uppstår.
- Om en nämnds överskott ska föras över till nästa års nämndbudget, ska kommunen minst ha motsvarande ekonomiska utrymme i kommunens totala budget.
- Resultatöverföring från föregående år får inte tas i anspråk/belasta i kommande års budget förrän beslut om resultatöverföring fattats av fullmäktige.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) får inte användas för verksamhet som bidrar till att nämndens rambehov ökar kommande år.
- Överskott från driftbudgeten för innevarande och tidigare år får inte användas till investeringar.

Eftersom budgetramarna utgör gräns för kommunens ekonomiska resurser kommer tilläggsanslag i princip inte att beviljas. Det gäller både drift- och investeringsbudget.

Investeringsbudget

Haninge kommuns investeringsbudget fördelas per nämnd och ligger till grund för inköp som redovisningsmässigt betraktas som materiella anläggningstillgångar. Varje nämnd beslutar själv vilka investeringsmedel som ska äskas och hur investeringsbudgeten ska fördelas vidare om kommunfullmäktige inte beslutat annat. Budgeten kan vara riktad till specifika investeringsprojekt eller som en gemensam budgetpost. Varje projekt som får investeringsmedel tilldelas ett projektnummer som alltid ska användas när kostnader och intäkter för investeringen bokförs.

Materiell anläggningstillgång

Inköp i Haninge kommun är en materiell anläggningstillgång och därmed en investering, när den uppfyller följande kriterier:

- Den är avsedd för stadigvarande bruk.
- Den har en nyttjandeperiod på minst tre år.
- Den är värdehöjande för verksamheten.
- Anskaffningsvärdet överstiger 25 000 kr (exkl. moms).

Exempel på materiella anläggningstillgångar är mark, verksamhetsfastigheter, maskiner, inventarier, möbler, utrustning och bilar.

Alla inköp avseende denna typ av varor som uppfyller kriterierna ovan, ska hanteras som materiell anläggningstillgång. Uppfylls inte kriterierna ska inköpet belasta driften, dvs. kostnadsföras direkt.

I kommunen ska investeringsbudget för inköp som uppfyller kriterierna ovan finnas. Om investeringsbudget inte finns måste inköpet ändå bokföras som en investering, dvs. som materiell anläggningstillgång, det får inte belasta driften. Om investeringsbudget saknas eller är förbrukad, men verksamheten ändå bedömer att de behöver köpa en anläggningstillgång måste det finnas ett prognostiserat överskott i driftbudgeten motsvarande hela investeringens storlek.

Flera inköp av mindre värde ses som en investering om ett naturligt samband finns. Naturligt samband avser ett funktionellt eller fysiskt samband mellan inköpen. Kriterierna avseende stadigvarande bruk, nyttjandeperiod och värdehöjning ska vara uppfyllda. Exempel på naturligt samband är om nya möbler köps in till ett rum och inköpskostnaderna tillsammans överskrider beloppsgränsen.

Kapitaltjänstkostnader - Avskrivning och ränta

Anläggningstillgångar har i de flesta fall en begränsad nyttjandeperiod och ska skrivas av systematiskt under denna period. Från och med 2015 komponentuppdelar kommunen avskrivning för de anläggningar där det är tillämpligt. En investering belastar verksamhetens resultat med en månatlig kostnad (avskrivning) över hela nyttjandeperioden. Verksamheten betalar också för investeringsmedlen i form av internränta. Avskrivning och internränta utgör kapitaltjänstkostnad. En investering medför därför alltid ökade driftkostnader under nyttjandeperioden och i vissa fall även ökade kostnader för reparationer och konsulttjänster. Vid beslut om investering ska kapitaltjänstkostnaden därför alltid kalkyleras och beaktas i driftbudget under hela nyttjandeperioden.

Se hela tillämpningsanvisningen för investeringsprocessen, anläggningstillgångar:

<https://intranet.haninge.se/Ekonomi/Tillampning-av-policys/>

7.7 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschefen ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls och är skyldig att rapportera ekonomisk obalans inom förvaltningens verksamheter. Om prognosen för året visar på underskott ska åtgärdsförslag med besparingar, omprioriteringar och/eller intäkter omedelbart tas fram och redovisas för nämnden som fattar beslut om åtgärder. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken kostnadsbesparing/intäktsökning som kommer att genereras samt när den ekonomiska effekten kommer att få genomslag i utfallet. Åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids ska ansvarig förvaltningsledning vidta de åtgärder som krävs.

7.8 Uppföljning och återrapportering

En väl fungerande uppföljning av mål och budget är en viktig del av styrningen av kommunens verksamhet och en förutsättning för decentralisering av ansvar och befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är service och nytta för kommuninvånarna måste verksamheten styras och följas upp utifrån en helhetssyn på ekonomi, prestationer och kvalitet. Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina ekonomiska verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning har att följa kommunstyrelsens tidplan och övriga anvisningar.

Fullmäktiges mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

- Månadsuppföljningar görs alla månader utom januari och juli. Dessa har hittills haft störst fokus på ekonomisk uppföljning och prognos, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna.
- Delårsuppföljning och -rapportering görs två gånger årligen (per den 30 april och 31 augusti). Fullmäktiges mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat samt uppfyllelse av fullmäktiges mål görs. Delårsrapporten i augusti är något mer omfattande eftersom denna ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för delårsrapporter.
- Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte.
- Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder och förvaltningar i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

På individuell nivå sker resultat- och målsamtal. Detta sker under första kvartalet årligen i ett samtal då medarbetarens insatser relateras i förhållande till uppsatta mål.

Bilaga 1 Resultatindikatorer och informationsmått för fullmäktiges mål

Mål 1. God folkhälsa

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018
					Målvärde
Andel fyraåringar med övervikt (%)	12,4	-			9,0
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)	46	43			57
Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD)					
	Åk 9	58	-	-	66
	Gymnasiet åk 2	27	-	-	35

Andel fyraåringar med övervikt

Definition: Andel fyraåringar i Haninge som är överviktiga. Ingen rapportering har skett 2015 på grund av att landstinget bytte systemstöd och det blev brister i rapporteringen.

Källa: SLL Barnhälsovårdsenheten, Södersjukhuset

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre

Definition: Socialstyrelsens undersökning ”Så tycker de äldre om äldreomsorgen – En rikstäckande undersökning av äldres uppfattning om kvaliteten i hemtjänst och äldreboenden”. Fråga 19 för särskilt boende ”Är möjligheterna att komma utomhus bra eller dåliga?” Svartalernativ är mycket bra, ganska bra, varken bra eller dåliga, ganska dåliga, mycket dåliga. Uppgiften avser andel (%) som svarat mycket bra och ganska bra.

Källa: Socialstyrelsen, öppna jämförelser

Mäts: Varje år

Analys: ÄF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Andel elever boende i Haninge som inte använder ANTD

Definition: Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD).

Följande frågor i Stockholmsenkäten:

– Röker Du?

– Dricker inte alkohol

– Snusar Du?

– Har Du sniffat någon gång?

– Har Du någon gång använt narkotika? (med narkotika avses t ex hasch, marijuana, amfetamin, ecstasy, LSD, kokain, heroin och GHB)

– Har Du någon gång använt dopingmedel (utan läkares ordination/recept)?

För cigaretter och snus räknas både alternativen ”aldrig rökt” och ”bara testat hur det smakar”.

För alkohol är det de som kryssat ”dricker inte alkohol” på en fråga om hur ofta de dricker sig berusade. För narkotika, sniffning och doping räknas bara de som aldrig testat. Avser elever med Haninge som hemkommun. För uppgiften 2014 i åk 9 (58) avser 62 pojkar och 53 flickor. För uppgiften 2014 i gymnasiet åk 2 (27) avser 29 pojkar och 24 flickor.

Källa: Stockholmsenkäten

Mäts: Jämna år

Analys: UBF, SOF Rapportering: Delår 2, årsredovisning jämna år

Informationsmått

Sjukpenningtal

Nöjd medborgarindex (NMI) för idrotts- och motionsanläggningar

Nöjd medborgarindex (NMI) för kultur

Folkhälsa - Självskattad hälsa

God psykisk hälsa för årskurs 9 respektive gymnasiet årskurs 2 (mäts jämna år)

Sjukpenningtal

Definition: Sjukpenningtalet är antal utbetalda nettodagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning eller rehabiliteringspenning per registrerad försäkrad i åldrarna 16–64 år (exklusive försäkrade med hel sjuk- och aktivitetsersättning). I sjukpenningtalet för 2014 (10,0) är 12,4 kvinnor och 7,7 män

Källa: Försäkringskassan

Mäts: Varje månad Rapportering: Årsredovisning

Nöjd medborgarindex (NMI) idrotts- och motionsanläggningar

Definition: Indexet beräknas utifrån tre frågor i medborgarundersökningen. Frågorna är *Vad tror eller tycker du om:*

– Öppettiderna vid kommunens idrotts- och motionsanläggningar?

– Utrustning och skötsel av kommunens idrotts- och motionsanläggningar?

– Belysningen i kommunens motionsspår?

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Nöjd medborgarindex (NMI) kultur

Definition: Indexet beräknas utifrån tre frågor i medborgarundersökningen. Frågorna är *Vad tror eller tycker du om:*

– Biblioteksverksamheten?

– Utställnings och konstverksamheter?

– Teaterföreställningar och konserter?

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Folkhälsa - Självskattad hälsa

Andel invånare 16-84 år (%) med bra självskattat hälsotillstånd i kommunen.

Definition: Andel som i nationella folkhälsoenkäten svarat "Bra" eller "Mycket bra" på frågan "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?" Nyckeltalet ingår i Öppna jämförelser, Socialstyrelsen.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (HLV).
Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

God psykisk hälsa

Definition: Indexet beräknas av Stockholmsenkäten, och är ett sammanvägt resultat på frågorna:

- Hur ofta har Du haft huvudvärk detta läsår?
- Hur ofta har Du dålig aptit?
- Hur ofta har Du under detta läsår haft "nervös mage" (t ex magknip, magkramper, orolig mage, illamående, gaser, förstoppning eller diarré)?
- Hur ofta har Du under detta läsår haft svårt att somna?
- Hur ofta har det hänt under detta läsår att Du sovit oroligt och vaknat under natten?

Index mellan 0 och 100 där 0 är lägsta och 100 motsvarar högsta tänkbara värde.

Avser barn som har Haninge som hemkommun. För uppgifterna 2014 åk 9 (57) avser 63 pojkar och 50 flickor. För uppgiften 2014 gymnasiet åk 2 (57) avser 64 pojkar och 50 flickor.

Källa: Stockholmsenkäten

Mäts: Jämna år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kronor per invånare)	14,4	13,0			<=10,00
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)	-				90
Attitydundersökning stadskärnan (skala 1-5)	3,1	2,9			4,0

Kostnader skadegörelse på kommunala byggnader (kr) per invånare

Definition: Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kr) per invånare. Med skadegörelse avses glaskross och klotter. Kommunala byggnader är de som förvaltas av Tornberget AB. (Beräkning 2014: $1\ 189\ 000/82\ 148$ (1 nov) = 14,47, Målvärde 2018: $870\ 000/87\ 000$ (trend) = 10,0)

Källa: Tornberget

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Trygghet i skolan

Definition: Andel som känner sig trygga i skolan årskurs 8 (Alla skolor)

Källa: Skolplaneenkäten

Mäts: Varje år

Analys: UBF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Attitydundersökning stadskärnan

Definition: Resultat av en enkät där de som svarar får betygssätta olika aspekter av stadskärnan på en skala mellan 1 och 5, där 1 är instämmer inte alls och 5 är instämmer helt. För uppgifterna för 2014 (3,1) avser shopping 3,8; restauranger 3,4; nöjen 2,5; evenemang 2,5 och stadsmiljö 3,2

Påståendena är:

- ...*det finns ett bra utbud av shopping*
- ...*det finns ett bra utbud av restauranger och caféer*
- ...*det finns ett bra utbud av nöjen*
- ...*det finns ett bra utbud av evenemang*
- ...*det är en vacker stadsmiljö*

Källa: Enkät som görs av KSF, samhällsutvecklingsavdelningen.

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått**Trygghetsindex (SCB)****Nöjd inflytandeindex (SCB)****Trygghetsindex för unga (Rädda Barnen)****Trygghetsindex lokala BRÅ****Trygghetsindex**

Definition: Tre frågor i Medborgarundersökningen:

- *Hur ser du på hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?*
- *Hur ser du på hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel*
- *Hur ser du på hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?*

Indexet mäts på en skala mellan 0 och 100, där 100 är bästa tänkbara värde. I skalan anses värden under 40 vara icke godkänd, gränsen för nöjd går vid 55 och gränsen för mycket nöjd vid 75.

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Nöjd inflytandeindex

Definition: Nöjd inflytandeindex räknas ut i Medborgarundersökningen, och bygger på resultatet av frågorna:

- *Hur nöjd är du med den insyn och det inflytande invånarna har över kommunens beslut och verksamheter?*
- *Hur väl uppfyller din kommun dina förväntningar på invånarnas möjligheter till insyn och inflytande?*

– *Försök föreställa dig en ideal situation för invånarnas insyn och inflytande över kommunens verksamheter och beslut. Hur nära ett sådant ideal tycker du att invånarnas insyn och inflytande kommer i din kommun?*

Indexet mäts på en skala mellan 0 och 100, där 100 är bästa tänkbara värde. I skalan anses värden under 40 vara icke godkänd, gränsen för nöjd går vid 55 och för mycket nöjd vid 75.

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Trygghetsindex för unga

Definition: Index på skala mellan 0 och 100, där 0 innebär att alla svarat att de aldrig känner sig trygga, och 100 innebär att alla svarat att de alltid känner sig trygga. För uppgifterna för 2014 (74) avser 81 pojkar och 67 flickor. Nästa undersökning kommer troligen att göras 2017.

Bygger på dessa frågor:

– *Känner du dig trygg på följande ställen:*

– *Bostadsområdet på kvällen,*

– *På fritidsgården,*

– *På stan kvällstid*

– *Kollektivtrafik på kvällen.*

Källa: Ung Röst

Mäts: 2017 Rapportering: Årsredovisning

Trygghetsindex lokala BRÅ

Definition: Trygghetsundersökning med 300 respondenter i 10 kommundelar, totalt 3 000 respondenter. Undersökningen mäter på lokal nivå den upplevda tryggheten och den faktiska utsattheten för brott. 33 frågor ingår i metoden som tillsammans bildar ett trygghetsindex.

Index mellan 0 – 6, där låga värden är bra.

Källa: Stiftelsen Tryggare Sverige

Mäts: Vartannat år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018
					Målvärde
Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad insats (%)	66				80
Nöjdhet bemötande i hemtjänst 65-Delaktighet i genomförandeplaner, inklusive särskilt boende och daglig verksamhet.					

Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år

Definition: Andel (%) ungdomar i åldern 13-20 år som inte återkommit till socialtjänsten inom ett år efter avslut av samtliga utredningar och/eller insatser (U33400). Återaktualisering avser endast formell utredning. Gäller inte ekonomiskt bistånd. Ensamkommande flyktingbarn ingår inte. Avser insatser/utredningar som avslutades första halvåret år T-1. Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på *kolada.se* för mer information.

Källa: Egen undersökning i kommunen. Ingår i KKiK mått 30

Mäts: Varje år

Analys: SOF Rapportering: Årsredovisning

Nöjdhet bemötande i hemtjänst över 65 år

Definition: Andel som svarar ”Ja, alltid” eller ”Oftast” på frågan ”*Brukar personalen bemöta dig på ett bra sätt?*”. Basvärde och målvärde tas fram under 2016.

Källa: Socialstyrelsen.

Mäts: Varje år

Analys: ÄF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Delaktighet i genomförandeplan

Definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016. Verksamheterna särskilt boende och daglig verksamhet ska ingå. Källa, hur ofta mätning, rapportering när under året anges.

Källa:

Mäts:

Analys: SOF Rapportering:

Informationsmått

Nöjd medborgarindex (NMI), äldreomsorg

Nöjd medborgarindex, äldreomsorg

Definition: *Vad tror eller tycker du om äldreomsorgen i din kommun?* Index 0-100. Svar inkluderar alla åldersgrupper.

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet (KKIK mått 18)	85,2	85,7			87,0
Genomsnittligt meritvärde Åk 9	214				221
Andel med gymnasieexamen inom tre år (%)	57				61
Andel 16–20-åringar som varken arbetar eller studerar					

Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet

Definition: Antal elever i årskurs 9 som är behöriga till ett yrkesprogram dividerat med antal elever som fått eller skulle ha fått betyg i minst ett ämne enligt det mål- och

kunskapsrelaterade betygssystemet i årskurs 9. Uppgiften avser elever folkbokförda i kommunen. Uppgiften avser läsår. (KKIK mått 18)

Källa: SCB och Skolverket.

Mäts: Varje år

Analys: UBF Rapportering: Årsredovisning

Genomsnittligt meritvärde

Definition: Meritvärdet beräknas som summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg och för 17 ämnen för elever som läst moderna språk som språkval.

Elevernas betyg omvandlas till betygsvärdena (E=10, D=12,5, C=15, B=17,5, A=20) och de 16 bästa ämnena summeras. Har eleven godkänt betyg i modernt språk är det ett 17e ämne i meritvärdet. Det högsta möjliga meritvärdet för elever som läst 17 ämnen är 340. Gäller elever som går i kommunala skolor oavsett folkbokföringsadress.

Källa: Skolverket, Siris

Mäts: Varje år

Analys: UBF Rapportering: Årsredovisning

Andel med gymnasieexamen inom tre år

Definition: Fullföljd utbildning med examen inom 3 år, andel (%) av nybörjarelever hos offentlig huvudman i skolkommunen, exkl. IM. Andelen elever som tagit gymnasieexamen inom den förväntade studietiden, tre år. Uppgiften gäller elever som påbörjade sin utbildning på en skola med offentlig huvudman (kommun, kommunalförbund eller landsting) belägen i kommunen. (genomsnitt för Sthlm län var 68, för riket totalt 73 procent) Uppgiften beräknas på samtliga elever som för första gången började en gymnasieutbildning höstterminen tre år före det år som visas i tabellen. Uppgiften inkluderar inte elever som påbörjade sin utbildning på introduktionsprogram.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år

Analys: UBF Rapportering: Årsredovisning

Andel 16-20 åringar som varken arbetar eller studerar

Utbildningsförvaltningen har rapporterat in statistik till Skolverket som kommer att publiceras våren 2016. Definition och värden kompletteras under 2016.

Källa: Skolverket

Mäts:

Analys: UBF Rapportering:

Informationsmått

Andel elever godkända i nationella prov åk 3 (KKIK mått 17 B)

Andel elever godkända i åk 6 (KKIK mått 17 A)

Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9 (%)

Andel med minst 325 i meritvärde (%) baserat på 17 ämnen

Andel som upplever arbetsro/studiero i skolan i årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2 (%)

Kostnad per betygspoäng, åk 9 (kr)

Andel med examensbevis från gymnasiet (%)

Grundläggande vuxenutbildning; andel godkända (%)**Svenska för invandrare (SFI); andel godkända (%)****Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier (%)****Godkända nationella prov årskurs 3**

Definition: Andel elever i årskurs tre som deltagit i alla delprov, som klarat alla delprov för ämnesprovet i matematik samt Svenska och Svenska2 (SVA). (KKIK mått 17 B) Gäller elever som går i kommunala skolor oavsett folkbokföringsadress.

Källa: Skolverket, beräknat för Kolada

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Godkända årskurs 6

Definition: Andel elever i årskurs sex, hemkommun, som har godkänt i både svenska, svenska 2, engelska och matematik. Rådet för kommunala analyser (RKA) återkommer med exakt definition. Uppgifterna kommer efter sommaren 2016.

Källa: Skolverket, beräknat för Kolada

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9

Definition: Andel elever med godkänt betyg i alla ämnen som ingått i elevenes utbildning. Gäller elever som går i kommunala skolor oavsett folkbokföringsadress.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Andel med minst 325 i meritvärde

Definition: Andel elever i årskurs 9 med minst 325 poäng i meritvärde. Baserat på 17 ämnen. Gäller elever som går i kommunala skolor oavsett folkbokföringsadress.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Arbetsro/studiero i skolan

Elever som svarat ”Stämmer bra ” eller ”stämmer ganska bra” på frågan: ”*På lektionen stör andra elever ordningen i klassrummet* ” Undersökningen genomförs i åk 8 och i gymnasiet åk 2. Uppgifter för 2014 avser grundskolan åk 7-9 och gymnasiet åk 1 och 3.

Källa: Skolplaneenkäten

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Kostnad per betygspoäng åk 9, kommunala skolor

Definition: Kommunens kostnader i kronor per betygspoäng (exklusive lokalkostnader) relateras i förhållande till resultat. Uppgifter för 2015 bygger på betygspoäng för 2015 som jämförts med 2014 års kostnader.

Källa: KKIK (Skolverket och Dagens samhälle)

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Andel elever med examensbevis från gymnasiet

Definition: Andel med examensbevis. Urval; elever med avgångsbetyg. Avgångsbetyg får man om man fått en examen eller ett studiebevis med omfattningen minst 2 500 poäng. Gäller gymnasieelever oavsett om de är folkbokförda i Haninge eller inte.

Källa: Skolverket, SiRiS

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2 och årsredovisning

Grundläggande vuxenutbildning, andel (%) godkända

Definition: Andel godkända elever mäts på två nivåer i officiell statistik, grundläggande respektive och gymnasial vuxenutbildning i Haninge (huvudmannens skola). Uppgifter omfattar andel av kursdeltagare i grundläggande vuxenutbildning som slutfört kurs i Haninge. Genomsnitt resultat i Sthlm län var 75,9 procent.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Andel som godkänts SFI

Definition: Andel kursdeltagare (%) som fått godkänt på kurs 3d svenska för invandrare, SFI. Genomsnitt resultat i Sthlm län var 40 procent.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier

Definition: Avser andel elever som börjar högskolan inom tre år efter avslutad utbildning i gymnasieskolan (procent). Uppgifterna från SCB gäller boendekommun när eleven avslutar gymnasieskolan.

Källa: SCB

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Mål 5. Meningsfull fritid

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Attitydundersökning ungas fritid (%)					
Elever som deltar i musik- eller kulturskola (andel av invånarna 7-15 år, %)	8				
Bibliotekens utlåning inkl. e-böcker (antal per invånare)	4,5	4,1			5,0
Deltagartillfällen i idrottsföreningar, (antal/invånare i åldern 7-20 år)	25				29

Attitydundersökning ungas fritid

Utbildningsförvaltningen har fått i uppdrag att ta fram enkätfrågor om fritid i skolplaneenkäten vårterminen 2016. Fritidsverksamhet ska ingå i enkäten. Definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016.

Analys: UBF, KOF Rapportering:

Andel 7-15 år som deltar i musik- eller kulturskola

Definition: Antal elever som under året deltagit i musik- eller kulturskola dividerat med antal invånare 7-15 år. Målvärde tas fram under 2017.

Källa: Kolada

Mäts: Varje år

Analys: KOF Rapportering: Årsredovisning

Bibliotekens utlåning

Definition: Total utlåning per invånare. Avser lån samtliga medier, inklusive e-media.

Källa: Kultur- och fritidsförvaltningen, utlåningsstatistik

Mäts: Varje år

Analys: KOF Rapportering: Årsredovisning

Deltagartillfällen i idrottsföreningar 7-20 år

Definition: Antal deltagartillfällen i åldern 7-20 år i LOK-stödsberättigade idrottsföreningar under året, dividerat med antal invånare 7-20 år den 31/12.

Källa: Kolada

Mäts: Varje år

Analys: KOF Rapportering: Årsredovisning

Informationsmätt**Nöjd regionindex (NRI) fritidsmöjligheter****NRI fritidsmöjligheter**

Definition: Medborgarnas bedömning av kommunen som en plats att bo och leva på. Nöjd-Region-Index mäter även nöjdhet med fritid som kommunen inte kan påverka. Faktorernas betygsindex kan variera mellan 0-100. Relativt få medborgare ingår i undersökningsunderlaget.

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
SBAs nöjd kund index för företagare*	66	69,3			73
Antal arbetstillfällen i kommunen	26 88	27 17			29 000
	1	9			
Antal företag i kommunen per 1000 invånare	50,3				52
Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd (%)	32,7				29,0

*siffrorna har ett års eftersläpning

Nöjd kund index

Definition: Nöjd Kundindex bland företagare som varit i kontakt med kommunen. (KKIK m 34)

Källa: Stockholm business Alliance (SBA)

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Antal arbetstillfällen i kommunen

Definition: Antal arbetstillfällen i kommunen. Förvärvsarbetande över 16 år med arbetsplats i kommunen. Siffrorna har eftersläpning med ett år och avser 2013, men redovisas 2014.

Källa: SCB Företagsregister.

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Antal företag per 1000 invånare

Definition: Antal företag per 1 000 invånare. Siffrorna har eftersläpning med ett år och avser året innan. Befolkningsuppgift gäller per 30 november

Källa: SCB Företagsregister, SCB befolkningsstatistik

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd

Definition: Antal hushåll med ekonomiskt bistånd i 10-12 månader under kalenderåret, dividerat med antal hushåll med ekonomiskt bistånd under kalenderåret, multiplicerat med 100.

Källa: SCB (nyckeltal N31810), finns även i Jämföraren i Kolada

Mäts: Varje år

Analys: SOF Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått

Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i kommunen

Handelsindex

Nya företag per 1000 invånare (KKIK mått)

Arbetslöshet 16-64 år (%)

Antal gästnätter

Företagsklimat i kommunen

Definition: Resultat från enkätundersökning där företagare i Haninge ger omdöme på en skala från 1-6 där 1= dåligt och 6=utmärkt. Sammanfattande fråga.

Källa: Svenskt näringsliv

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Handelsindex

Definition: Detaljhandelsomsättning totalt/(genomsnittlig konsumtion per person och år gånger befolkning). Avser både dagligvaror och sällanköpsvaror. Uppgifter för 2015 (84) avser dagligvaror 98 och sällanköpsvaror 66. Handelsindex över 100 innebär att fler

människor åker till Haninge för att handla än vad som åker från kommunen för att handla någon annanstans.

Källa: Handeln i Sverige, <http://handelnisverige.se/>

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Nya företag per 1000 invånare

Definition: Antal nyregistrerade företag per 1 000 invånare. Nyföretagarcentrum hämtar uppgifter från Bolagsverket. (KKIK mått 33)

Källa: Nyföretagarcentrums företagsbarometer

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Arbetslöshet 16-64 år

Definition: Andel av den registerbaserade arbetskraften i åldern 16-64 år som är antingen öppet arbetslös eller sökande i program med aktivitetsstöd. För uppgifterna 2014 (7,0) avser 10,6 procent åldersgruppen 18-24 år.

Källa: Arbetsförmedlingen

Mäts: Varje månad Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Antal gästnätter

Definition: Antal övernattningar i hotell, vandrarhem, stugbyar och campingar

Källa: Tillväxtverket och SCB, Inkvarteringsdatabas

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018
		5			Målvärde
Andel miljöbilar i kommunorganisationen (%)	28	27			50
Andel ekologiska inköp av livsmedel (%)	30	33			50
Energieffektivisering i kommunal verksamhet (kWh/kvm korrigerat för ett normalår)	-	190			160

Andel miljöbilar i kommunens organisation

Definition: Syftet med måttet är att redovisa kommunens arbete med miljöhänsyn genom användning av alternativa drivmedel och bränslesnåla fordon i den egna organisationen.

Definitionen av miljöbil i detta mått är samma definition som används av organisationen Miljöfordon Syd (MFS). De bilar som används för kommunens (eller kommunala bolagens) tjänsteproduktion omfattas. Detta gäller oavsett om kommunen äger eller leasar bilarna. Bilar som personal leasar av kommunen för privat bruk ska däremot inte ingå.

Mättidpunkt är 1 november innevarande år. Metoden innebär att kommunen genomför en intern mätning av två storheter:

– Kommunens totala antal bilar inkl. majoritetsägda kommunala bolags bilar. Bilar som avses är bilar som är registrerade som personbilar eller lätta lastbilar.

– Kommunens totala antal miljöbilar enligt definition nedan.

Källa: Miljöfordon Syd, Tornberget och Haninge Bostäder AB

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Andel ekologiska inköp

Definition: Andel (procent) av samtliga livsmedelsinköp som avser ekologiska varor i hela den kommunala organisationen.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsutvecklingsavdelningen

Mäts: Mäts två gånger per år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Energieffektivisering i kommunal verksamhet

Definition: Energianvändning per kvadratmeter (kWh/m²) i de lokaler som ägs av Tornberget AB. Uppgifterna är korrigerade för normalår och har därför eftersläpning till delårsuppföljning 1 året efter.

Källa: Tornberget.

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Delår 1 året efter (resultat 2016
rapporteras delår 1
2017)

Informationsmått

Fosforhalt i Drevviken (µg/l)

Nöjd medborgarindex (NMI), miljöarbete

Fosforhalt i Drevviken

Definition: Ytvattnets innehåll av totalfosfor (µg/l) i augusti, rullande 3-års medelvärden (Låga halter räknas som mindre än 12,5).

<http://miljobarometern.stockholm.se/key.asp?mo=3&dm=2&nt=1&uo=30>

Källa: Miljöbarometern, Stockholm Vatten.

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Nöjd medborgarindex (NMI) miljöarbete

Definition: Medborgarnas uppfattning om kommunens insatser för att medborgaren ska kunna leva miljövänligt. Frågan som ställs lyder ”Vad tror eller tycker du om kommunens insatser

för att kommuninvånarna ska kunna leva miljövänligt?"

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 8. Nya bostäder i bra lägen

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018
		5			Målvärde
Antal färdigställda lägenheter (ackumulerat till 2018)	-	891			2 400
Ledtider för bygglov	-	-			

Antal färdigställda lägenheter i nybyggda hus

Definition: Antal färdigställda lägenheter i nybyggda hus efter region, år och hustyp. Värden avser både lägenheter i flerbostadshus och småhus. Målvärdet innebär 800 bostäder per år.

Källa: SCB

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Delår 1 året efter (2016 rapporteras delår 1 2017)

Ledtider för bygglov

Definition, basvärde och målvärde tas fram 2016.

Källa: Ärendesystemet Castor, stadsbyggnadsförvaltningen

Mäts: Varje år

Analys: SBF Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått

Nöjd region index (NRI) Rekommenderar kommunen

Nöjd kundindex (NKI) byggherrar

Nöjd regionindex, rekommenderar kommunen

Definition: Fråga i medborgarundersökningen ”Kan du rekommendera vänner och bekanta att flytta till din kommun?”

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2 och årsredovisning

Nöjd kundindex byggherrar

Definition: Nöjd kundindex för byggherrar (planeringsfasen). Medelvärdet (1 till 10, inte alls nöjd till i högsta grad nöjd) för dessa frågor: Genomsnitt för alla kommuner var 5,7

– Kommunikation med sakägare och allmänhet

– Planhandlingarnas innehåll och kvalitet

– Krav på material från byggherren i form av utredningar, kartor och illustrationer

– Detaljplanens genomförbarhet

– Det sätt som ställningstaganden och beslut motiveras

– Hur tydligt kommunen motiverat hur allmänna intressen vägts mot enskilda intressen

– Hur rimlig planavgiften (kommunens kostnad) enligt planavtal var

– Samordning mellan olika enheter/förvaltningar inom kommunen

– Hur kostnader fördelas mellan kommun och byggherre

- *Kommunens förmåga att hålla överenskommen tidplan*
- *Faktisk handläggningstid/kommunens ledtid.*

Källa: Stadsbyggnads benchen - byggherrar bedömer kommuners hantering av stadsbyggnadsprojekt. I Stadsbyggnads benchen deltar Botkyrka, Haninge, Nacka, Södertälje, Täby, Upplands Väsby, Huddinge och Sollentuna samt Stockholm.

Mäts: Vartannat år (nästa gång 2016)

Rapportering: Delår 1 året efter (resultat för 2016 rapporteras delår 1 2017)

Mål 9. Hög tillgänglighet

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018
		5			Målvärde
Arbetsmarknad (Alla frågor inom området arbetsmarknad, kommunenkät från Myndighet för delaktighet källa)		22	45		60

Arbetsmarknad

Myndigheten för delaktighet följer upp alla kommuner varje år med fem olika enkäter. Enkäterna rör fysisk tillgänglighet, arbetsmarknad, utbildning, kultur och idrott för personer med funktionsnedsättning. Varje område består av 20 frågor som kan ge 0-3 poäng per fråga. Denna indikator följer upp området arbetsmarknad.

<http://www.mfd.se/kommunuppfoljning/kommun/arbetsmarknad/?selectedKommun=136>

Källa: Myndighet för delaktighet

Mäts: Varje år

Analys: ÄF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Informationsmått

Nöjd medborgarindex (NMI), gång- och cykelvägar

Nöjd regionindex (NRI), kommunikationer

Nöjd medborgarindex (NMI), gator och vägar

Fysisk tillgänglighet (Alla frågor om fysisk tillgänglighet, källa enkät Myndighet för delaktighet)

Nöjd medborgarindex, gång- och cykelvägar

Definition: Indexet beräknas utifrån fyra frågor i medborgarundersökningen som lyder "Vad tror du eller tycker du om..."

- *Belysningen av gång- och cykelvägar i din kommun?*
- *Underhåll och skötsel av gång- och cykelvägar i din kommun?*
- *Snöröjning av gång och cykelvägar i din kommun?*

– *Trafiksäkerhet på gång- och cykelvägar i din kommun?*

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Nöjd regionindex, kommunikationer

Definition: Indexet beräknas utifrån frågor i medborgarundersökningen som lyder ”Hur ser du på...”

– *Tillgången till gång- och cykelvägar?*

– *Möjligheterna till att använda kollektivtrafiken för resor (med kollektivtrafik menas lokal och regional trafik med buss, spårvagn, tunnelbana, tåg och/eller båt/färja):*

– *Hur ofta reser du med kollektivtrafiken (fem alternativ från minst fyra gånger i veckan till aldrig)?*

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Nöjd medborgarindex, gator och vägar

Definition: Nöjd medborgarindex, gator och vägar. Indexet beräknas utifrån fyra frågor i medborgarundersökningen som lyder ”Vad tror du eller tycker du om...”

– *Belysningen av gator och vägar i din kommun?*

– *Underhåll och skötsel av gator och vägar i din kommun?*

– *Snöröjning av gator och vägar i din kommun?*

– *Trafiksäkerheten på gator och vägar i din kommun?*

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Fysisk tillgänglighet – samråd med funktionshinderorganisationer

Definition: Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Poängen baseras på enkätfrågan "På vilket sätt samråder kommunen med funktionshindersorganisationer om fysisk tillgänglighet?". Svartalnetivet "Beslut som berör fysisk tillgänglighet fattas alltid baserat på samråd med funktionshindersorganisationer" ger 3 poäng, "Beslut som berör fysisk tillgänglighet fattas ibland baserat på samråd med funktionshindersorganisationer" ger 2 poäng "Möten genomförs med funktionshindersorganisationer för att informera om arbetet med att öka den fysiska tillgängligheten" ger 1 poäng. "Kommunen samråder inte med funktionshindersorganisationer" eller "Vet ej" ger 0 poäng.

Källa: Myndigheten för delaktighet

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2 och årsredovisning

Mål 10. Ordning och reda på ekonomin

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018
		5			Målvärde
Resultat av skatteintäkter och statsbidrag (%)	2,0	2,0			≥2
Avvikelse mot budget (%)	0,0	-0,3			+0,5 till -0,5
Andel digitala fakturor (av totala fakturor)					

Avtalstrohet (%)	87	82	90
-------------------------	----	----	----

Kommunens resultat

Definition: Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag kommun, (%) (N03102) Årets resultat dividerat med summan av skatteintäkter och generella statsbidrag, kommun.

Källa: Agresso och SCB. För jämförelser med andra kommuner; kolada.se

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Avvikelse mot budget

Definition: Avvikelsen mellan verksamhetens budgeterade nettokostnad och verksamhetens redovisade nettokostnad. Avvikelsen divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan kommuner.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Två gånger per år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Andel digitala fakturor

Definition: Hur stor andel av leverantörsfakturorna som inkommer i digital form (e-faktura, svefaktura, inköpsordermatchad). Mäts i inköpssystemet Proceedo. Utfallsvärde och målvärde tas fram 2016.

Källa: Upphandling Södertörn

Mäts: Tre gånger per år

Analys: KSF Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Avtalstrohet

Definition: Antal inköp inom ramavtal som andel av totala inköp (%)

Källa: Upphandling Södertörn

Mäts: Två gånger per år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Informationsmått**Skattesats****Soliditet (%)****Finansiella nettotillgångar (som andel av verksamhetens kostnader, %)****Kassalikviditet (%)****Resultat före extra ordinära poster (som andel av verksamhetens kostnader, %)****Genomsnittligt resultat 3 år (som andel av verksamhetens kostnader, %)****Skattefinansieringsgrad av investeringar (%)****Skattesats**

Definition: Långsiktigt risknyckeltal. Här används den primärkommunala skattesatsen för kommuner.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Soliditet inkl. pensionsåtagande

Definition: Soliditet inkl. pensionsåtagandekommun, (%) (N03002). Eget kapital minskat med det pensionsåtaganden som är intjänade före 1998 och som anges som en ansvarsförbindelse kommunen, dividerat med tillgångar kommunen. Visar hur stor andel av kommunens totala kapital som är finansierat med eget kapital.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Finansiella tillgångar, netto

Definition: Medellång betalningsberedskap. Omfattar alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på tio års sikt (omsättningstillgångar + långfristiga fordringar + långfristiga placeringar – kortfristiga och långfristiga skulder). Måttet divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan kommuner.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Kassalikviditet

Definition: Mått på hur god kommunens kortsiktiga betalningsberedskap är. Likvida medel och kortfristiga fordringar divideras med kortfristiga skulder

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Resultat före extra ordinära poster

Definition: Kortsiktigt kontrollnyckeltal. Summan av kommunens samtliga intäkter och kostnader under året exklusive extraordinära poster (poster av engångskaraktär som uppgår till väsentligt belopp och inte har med den ordinarie verksamheten att göra). Resultatet divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna göras mellan kommuner.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Genomsnittligt resultat

Definition: Långsiktigt kontrollnyckeltal. Beskriver kommunens genomsnittliga resultat före extraordinära poster under de tre senaste åren. Resultatet divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser mellan kommuner skall kunna göras.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Skattefinansieringsgrad av investeringar

Definition: Långsiktigt kontrollnyckeltal. Kallas ibland självfinansieringsgrad. Beskriver hur stor andel av årets nettoinvesteringar som kommunen kan finansiera med egna medel i form av återstående skatteintäkter. Egna medel räknas fram genom att resultatet före extraordinära poster tillförs årets avskrivningar.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018
		5			Målvärde
Antalet tjänster som omfattas av LOV	4	4			8
Andel av medborgarna som via telefon till kommunen får ett direkt svar på en enkel fråga (%)	-	48			56
Andel som får svar på e-post till kommunen inom två dagar (%)	-	89			95

Antalet tjänster som omfattas av LOV

Definition: Antal tjänster som omfattas av kundval enligt lagen om valfrihet. I uppgifterna för 2014 ingår tjänsterna hemtjänst, daglig verksamhet, ledsagar- och avlösarservice och familjerådgivning.

Källa: e-avrop, upphandling Södertörn

Mäts: Varje år

Analys: SOF, ÄF Rapportering: Årsredovisning

Tillgänglighet via telefon

Definition: Hur stor andel av medborgarna som tar kontakt med kommunen via telefon får ett direkt svar på en enkel fråga (%). Genomsnitt för andra kommuner var 49 (2014).

Källa: KKIK, mått 2

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Tillgänglighet via e-post

Definition: Hur stor andel av medborgarna som skickar in en enkel fråga via epost får svar inom två dagar (%). Genomsnitt för andra kommuner var 83 (2014).

Källa: KKIK, mått 1

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått**Nöjd medborgarindex (NMI)****Nöjd medborgarindex**

Definition: Sammanfattande mått på hur nöjda medborgarna är med kommunens verksamheter. Indexet mäts på en skala mellan 0-100. Indexet bygger på frågorna:

- Hur nöjd är du med hur kommunen sköter sina olika verksamheter?
- Hur väl uppfyller kommunens verksamheter dina förväntningar?
- Föreställ dig en kommun som sköter sina verksamheter på ett perfekt sätt. Hur nära ett sådant ideal anser du att din kommun kommer?

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 12. En attraktiv arbetsgivare

Indikatorer	2014	2015	2016	2017	2018
		5			Målvärde
Hållbart medarbetarindex (HME)	78,2	78,5			83,0
Sjukfrånvaro (%)	7,0	7,6			5,0
Frisknärvaro					

Hållbart medarbetarindex (HME)

Definition: Medelvärde på nio frågor inom motivation, ledarskap och styrning som har tagits fram av Sveriges kommuner och landsting. Målet är att alla kommuner och landsting ska ha dessa frågor i sina medarbetarenkäter.

Källa: Arbetsplatsundersökningen

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Sjukfrånvaro

Definition: Sjukfrånvaro för tillsvidareanställda och visstidsanställda med sysselsättningsgrad över 40 procent. För delårsuppföljning 1 mäts sjukfrånvaron till och med mars, för delårsuppföljning 2 mäts sjukfrånvaro till och med juli.

Källa: Hypergene, KSF personalavdelning

Mäts: Varje månad

Analys: KSF Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Frisknärvaro

Definition: Det finns ingen gemensam definition av frisknärvaro som används av kommuner, landsting och statliga myndigheter. Arbetet med att definiera nyckeltalet och se till att uppgifter kan tas fram ur ett stödsystem samt ta fram ett målvärde pågår 2016.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje månad

Analys: KSF Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Informationsmått

Personalstruktur

Tidsanvändning

Personalomsättning

Lönestatistik

Personalstruktur

Definition: Antal anställda per anställningsform, kön, yrkeskategori; åldersfördelning och antal anställda samt antal årsarbetare

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Tidsanvändning

Definition: Mer och övertid

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Personalomsättning

Definition: Personalomsättning och avgångar på egen begäran samt pensionsavgångar

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Lönestatistik

Definition: Lönespridning

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Bilaga 2 Förkortningar

Nämnder och styrelser

GFN	grund- och förskolenämnden
GVN	gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
KF	kommunfullmäktige
KFN	kultur- och fritidsnämnden
KS	kommunstyrelsen
SN	socialnämnden
SBN	stadsbyggnadsnämnden
ÄN	äldrenämnden

Dnr KOFN 2016/85

§ 57 Remiss: Mål och budget 2017-2018

Sammanfattning

Den politiska kommunledningen har överlämnat förslag till mål och budget 2017-2018. Förslaget innehåller mål och drifts- och investeringsramar för 2017 samt planer för 2018 och 2019. Kultur- och fritidsnämnden ges möjlighet att lämna synpunkter på föreslagen mål och budget senast 2016-05-11.

Förvaltningens synpunkter

Enligt föreslagen budget för år 2017-2018 förslås kultur- och fritidsnämnden tilldelas en ekonomisk ram motsvarande 190 000 tkr. Det motsvarar en ökning med 8 200 tkr i jämförelse med den ekonomiska ramen för år 2016. Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Förvaltningen ser positivt på det föreslagna budgettillskottet eftersom det innebär att nuvarande verksamheter kommer kunna fortsätta hålla samma kvalitet samt att delar av den verksamhet som idag finns kan fortsätta att utvecklas.

Förvaltningen har inga synpunkter gällande de uppdrag som givits till nämnden eftersom samtliga bedöms som möjliga att genomföra under budgetperioden. Förvaltningen vill dock framföra synpunkten att uppdrag som givits till andra nämnder där kultur- och fritidsnämnden förväntas delta/samverka bör beskrivas även i anknytning till kultur- och fritidsnämnden för att säkerställa att båda nämnder har god kännedom om samt känner ansvar för uppdragen.

Förvaltningen ser positivt på den föreslagna investeringsbudgeten. I föreslagen investeringsbudgeten utgår förvaltningen från att tilldelade 50 000 tkr gäller två idrottshallar då förvaltningen sedan tidigare har inlett arbetet med dessa enligt plan.

Ytterligare synpunkter från förvaltningen återfinns i bifogat tjänsteutlåtande.

Underlag för beslut

- Tjänsteutlåtande Remissvar Mål och budget 2017-2018, daterat 2016-05-03
- Remissversion av Mål och budget 2017-2018, daterad 2016-04-21

Förslag till beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden godkänner förvaltningens remissvar och antar det som sitt eget.

Överläggningar i nämnden

Mehmet Coksürer (MP) yrkar på en mindre omformulering av förvaltningens förslag till beslut, enligt nedan.

Nuvarande beslutsformulering:

1. Kultur- och fritidsnämnden godkänner förvaltningens remissvar och antar det som sitt eget.

Förslag till ny formulering:

1. Kultur- och fritidsnämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss: Mål och budget 2017-2018 till Kommunstyrelsen.

Propositionsordning

Ordförande finner att det finns två förslag till beslut - dels förvaltningens förslag och dels Mehmet Coksürer (MP):s förslag.

Ordförande ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden bifaller Mehmet Coksürer (MP):s förslag.

Nämndens beslut

1. Kultur- och fritidsnämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss: Mål och budget 2017-2018 till Kommunstyrelsen.

Reservationer

Joakim Goding (M), Kristoffer Eriksson (M) och Leonard Ekström (M) deltar inte i beslutet.

Expedieras: Akt, registrator KSF

Förvaltningschef
Maria Lindeberg

Kultur- och fritidsnämnden

Remissvar Mål och budget 2017-2018

Bakgrund

Den politiska kommunledningen har överlämnat förslag till mål och budget 2017-2018. Förslaget innehåller mål och drifts- och investeringsramar för 2017 samt planer för 2018 och 2019. Kultur- och fritidsnämnden ges möjlighet att lämna synpunkter på föreslagen mål och budget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom kultur- och fritidsförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter

Enligt föreslagen budget för år 2017-2018 förslås kultur- och fritidsnämnden tilldelas en ekonomisk ram motsvarande 190 000 tkr. Det motsvarar en ökning med 8 200 tkr i jämförelse med den ekonomiska ramen för år 2016. Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Förvaltningen ser positivt på det föreslagna budgettillskottet eftersom det innebär att nuvarande verksamheter kommer kunna fortsätta hålla samma kvalitet samt att delar av den verksamhet som idag finns kan fortsätta att utvecklas.

Budgetunderlaget behandlar inte det fortsatta införandet av nolltaxa men förvaltningen utgår från att tidigare beslut om stegvist införande gäller. Föreslagen budgettilldelning innebär att förvaltningen räknar med att kunna fortsätta införandet av nolltaxa i den takt som sedan tidigare är beslutad.

Inom ramen för tilldelad budget räknar förvaltningen med att kunna fortsätta utveckla kulturskolan med nya uttrycksformer samt med särskilt fokus på att öka utbudet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Tilldelade medel beräknas även kunna bekosta delar av det föreslagna kulturpaket som föreslås genomföras i samverkan med utbildningsförvaltningen.

Utöver föreslagen budgettilldelning ser förvaltningen behov av ökade anslag till fastighetsunderhåll. Förvaltningen vill därför understryka att avsaknad av medel

riskerar att skapa negativa effekter för förvaltningens fastighetsbestånd både på kort och lång sikt. Bedömningen är att utifrån dagens fastighetsstatus skulle det planerade underhållet behöva vara 3,5 miljoner per år de närmaste tre åren.

Förvaltningen ser redan idag behov av en utvecklad samverkan med föreningslivet. Utöver detta kan framtida behov tillkomma som ett resultat av den pågående bidragsöversynen. Detta gäller även den typ av stöd som föreningar kan behöva vid hyreshöjningar eller andra oförutsedda händelser.

För att fortsätta utvecklingen med att erbjuda medborgarna bra service ser förvaltningen att utvecklingen av IT-tjänster behöver fortsätta. Behoven som förvaltningen ser gäller bland annat infrastruktur, utveckling av befintliga och nya e-tjänster samt utveckling av den digitala kompetensen. Arbetet med dessa behov behöver utifrån föreslagen ram skjutas på framtiden.

Förvaltningen har inga synpunkter gällande de uppdrag som givits till nämnden eftersom samtliga bedöms som möjliga att genomföra under budgetperioden. Förvaltningen vill dock framföra synpunkten att uppdrag som givits till andra nämnder där kultur- och fritidsnämnden förväntas delta/samverka bör beskrivas även i anknytning till kultur- och fritidsnämnden för att säkerställa att båda nämnder har god kännedom om samt känner ansvar för uppdragen.

Förvaltningen ställer sig positiv till den förändring som föreslås vad gäller införandet av informationsmått som en komplettering till dagens resultatindikatorer. Minskandet av antalet indikatorer för att istället fokusera på de som anses viktigast och påverkbara ur ett kommunalt perspektiv ses som en utveckling av styrmodellen. Antalet indikatorer kan med fördel även i framtiden utvärderas och rationaliseras för att på så vis effektivisera rapporteringen och säkerställa att kvalitativa indikatorer används.

Förvaltningen ser positivt på den föreslagna investeringsbudgeten. I föreslagen investeringsbudgeten utgår förvaltningen från att tilldelade 50 000 tkr gäller två idrottshallar då förvaltningen sedan tidigare har inlett arbetet med dessa enligt plan.

Dnr SBN 2016/236

§ 72 Remiss: Mål och budget 2017-2018

Sammanfattning

Stadsbyggnadsförvaltningen har fått den politiska kommunledningens förslag till mål- och budget 2017-2018 på remiss.

Förvaltningen har läst förslaget och finner att ramökningen för drift på 11 mkr täcker det sammanlagda behovet för pris- och löneökningar, volymökningar samt kapitalkostnader för planerade investeringar. Ramökningen täcker delvis äskade medel för utveckling och kvalitetshöjande åtgärder.

VA har erhållit äskade investeringsmedel för åren 2017 och oförändrad ram för 2018-2019. Äskade medel för Poseidons Torg är också erhållna. Däremot har investeringsbudgeten för Väg-, Park- och Trafikverksamheterna dragits ner i storleksordningen 15 % år 2017 och 2018. Enligt förslaget ska cykelplanen genomföras vilket kommer att innebära nedprioritering av andra projekt, exempelvis brounderhåll, trafiksäkerhetsåtgärder och lekplatsupprustning. Stadsbyggnadsnämnden kommer att prioritera investeringarna inom förslagens ram och fatta beslut om fördelning bland objekten senast 2016-10-31.

Förvaltningens synpunkter

Driftbudget

Stadsbyggnadsnämnden föreslås en driftbudgetram på 131 000 tkr. Det är en höjning med 11 000 tkr jämfört med 2016. Förvaltningen hade äskat sammanlagt 12 255 tkr i utökad ram. Det sammanlagda behovet för pris- och löneökningar, volymökningar samt kapitalkostnader för planerade investeringar (7 535 tkr) inryms i ramen. Förvaltningen hade äskat 4 720 tkr för utveckling och kvalitetshöjande åtgärder men har erhållit 3 465 tkr. Detta täcker en ny tjänst som markförvaltare för Tornbergets fastigheter 720 tkr, saltsopning av GC-vägar 1 000 tkr och utökning av beläggningsprogrammet 1 745 tkr.

Investeringsbudget

Den neddragna investeringsramen för Väg-, Park- och Trafikverksamheterna är bekymmersam. För 2017 och 2018 rör det sig om 4 450 tkr/år (ca 15 %). Cykelplanen har pekats ut som viktig prioritering. Då återstår i första hand att dra ner på brounderhåll, trafiksäkerhetsåtgärder och lekplatsupprustning

Underlag för beslut

- Följebrev KSF.
- Mål- och budget 2017-2018, remissversion 2016-04-21.

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden antar förvaltningens yttrande som sitt eget.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Trafik- och arbetsutskottets förslag till stadsbyggnadsnämnden

1. Trafik- och arbetsutskottet överlämnar ärendet till stadsbyggnadsnämnden utan eget ställningstagande.

Sven Gustafsson (M) deltar ej i beslutet.

Stadsbyggnadsnämndens beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden antar förvaltningens yttrande som sitt eget.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sven Gustafsson (M), Mikael Kjellin (M) och Nonna Karnova (M) deltar ej i beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunfullmäktige

Dnr SN 2016/141

§ 63 Svar på remiss - Mål och budget 2017-2018

Sammanfattning

Den politiska ledningen har lämnat förslag till mål- och budget 2017-2018 på remiss till samtliga nämnder. Förvaltningen väljer att kort kommentera förslaget

I förslaget till budgettram föreslås en ekonomisk ram om 850 miljoner kronor. Det är en ökning med 39,8 miljoner kronor jämfört med 2016 års budgettram. Tilldelad budgettram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar. Ökade IT- och infrastrukturkostnader ska hanteras inom befintlig budgettram.

Förvaltningens bedömning är att den föreslagna budgettramen innebär ett fortsatt besparingsåtagande. Det pågående effektiviseringsarbetet kommer att fortsätta och nämnden bedömer att budgettramen innebär rimliga effektiviseringskrav.

Underlag för beslut

- Tjänsteskrivelse – Svar på remiss – Mål och budget 2017-2018
- Remiss - Mål och budget 2017-2018

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens svar på remiss om mål och budget 2017-2018
2. Socialnämnden överlämnar svar på remiss om mål och budget 2017-2018 till kommunstyrelsen
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Arbetsutskottets förslag till socialnämnden

1. Socialnämndens arbetsutskott överlämnar till socialnämnden utan eget ställningstagande.

Överläggningar i socialnämnden

1. Moderaterna, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna deltar inte i beslutet.

Socialnämndens beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens svar på remiss om mål och budget 2017-2018
2. Socialnämnden överlämnar svar på remiss om mål och budget 2017-2018 till kommunstyrelsen
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Expedieras: Akt

För verkställighet: Kommunstyrelsen

För kännedom: Leo Bogle, Henrik Tiselius

Svar på remiss om Mål och budget 2017-2018

Sammanfattning

Den politiska ledningen har lämnat förslag till mål- och budget 2017-2018 på remiss till samtliga nämnder. Förvaltningen väljer att kort kommentera förslaget

I förslaget till budgettram föreslås en ekonomisk ram om 850 miljoner kronor. Det är en ökning med 39,8 miljoner kronor jämfört med 2016 års budgettram. Tilldelad budgettram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar. Ökade IT- och infrastrukturkostnader ska hanteras inom befintlig budgettram.

Förvaltningens bedömning är att den föreslagna budgettramen innebär ett fortsatt besparingsåtagande. Det pågående effektiviseringsarbetet kommer att fortsätta och nämnden bedömer att budgettramen innebär rimliga effektiviseringskrav.

Underlag för beslut

- Tjänsteskrivelse – Svar på remiss – Mål och budget 2017-2018
- Remiss - Mål och budget 2017-2018

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens svar på remiss om mål och budget 2017-2018
2. Socialnämnden överlämnar svar på remiss om mål och budget 2017-2018 till kommunstyrelsen
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Siw Lideståhl
Gerlofstig
förvaltningschef

Lena
avdelningschef

Bakgrund

Den politiska kommunledningen har överlämnat förslag till mål- och budget 2017-2018. Förslaget innehåller mål och drifts- och investeringsramar för 2017 samt planer för 2018 och 2019.

Nämnderna ges i och med detta tillfälle att lämna synpunkter på förslaget mål- och budget 2017-2018.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av ansvariga inom förvaltningens kansli i samarbete med ansvariga på ekonomiavdelningen på kommunstyrelseförvaltningen.

Förvaltningens synpunkter

Socialnämnden har i förslaget fått en ramökning med 4,9 procent jämfört med 2016. Det motsvarar 39,8 miljoner kronor. Ramökningen kompenserar för delar av bedömda volymökningar i verksamheten samt pris- och löneökningar under 2017.

Förvaltningen bedömer att den tilldelade budgetramen innebär ett effektiviseringsåtagande på ungefär 0,6 procent, vilket är cirka 5 miljoner kronor.

Förvaltningen ser positivt på förslaget att avsätta pengar, tillgänglighetsmiljonen, för utvecklingsarbete för personer med funktionsnedsättningar. Detta uppmuntrar till nytänkande inom området.

Förvaltningen önskar ett förtydligande kring uppdragen om sommarjobb. Socialnämnden får enligt förslag uppdraget att öka antalet sommarjobb för ungdomar och tillsammans med det lokala näringslivet utveckla en ny sommarjobbmodell inför sommaren 2017. Kommunstyrelseförvaltningen får uppdraget att tillsammans med socialnämnden utreda möjligheterna att upphandla objekt med fokus på trygghet, inkludering och delaktighet för unga i åldrarna 17-18 år i behov av feriearbete.

Förvaltningen anser att indikatorn till mål 3, delaktighet i genomförandeplaner, inklusive särskilt boende och daglig verksamhet bör utgå. Uppföljning av indikatorn medför omfattande

manuellt arbete. Svårigheter finns även i att kvalitetssäkra innehållet.

Under punkt 5.5 i Investeringsbudget för 2017 och plan 2018-2019 bör en uppgift korrigeras. Socialnämnden föreslår i stället följande text: "Socialnämnden gör bedömningen att en ökning av antalet lägenheter i särskilt boende bör ske med cirka sex lägenheter per år och att behovet av lägenhet i servicebostad är större än behovet av lägenhet i gruppboende."

Expedieras: Akt
För verkställighet: Kommunstyrelsen
För kännedom: Leo Bogle, Henrik Tiselius

Dnr ÄN 2016/189

§ 59 Mål och budget 2017-2018

Sammanfattning

Den politiska kommunledningen har den 21 april överlämnat förslag till mål och budget 2017-2018. Nämnderna och Tornberget har beretts tillfälle att lämna synpunkter på förslaget till kommunstyrelseförvaltningens registrator senast den 11 maj.

Förvaltningens synpunkter

Driftbudgetram

Förslaget till ramfördelning innebär en utökad driftbudgetram för äldrenämnden med 43 100 tkr, från 688 900 tkr 2016 (nivån för 2016 fastställdes vid kommunfullmäktige 18 april 2016) till 732 000 tkr 2017. Ramökningen ska täcka pris och löneökningar och volymförändringar jämfört med 2016.

Förvaltningen har tidigare gjort beräkningen att pris och löneutvecklingen under 2017 motsvarar en merkostnad med 20 000 tkr jämfört med 2016.

Samtliga förvaltningar har fått i uppdrag att arbeta fram effektiviseringar för att täcka huvudparten av kostnadsökningar kopplade till pris- och löneutveckling 2017 jämfört med 2016 års nivåer.

Förvaltningens nuvarande bedömning är att de effektiviseringsåtgärder som vidtagits under 2015 och 2016 kommer att få fullt genomslag under 2017 och ge minst 10 000 tkr i minskade nettokostnader 2017 jämfört med 2016.

Utrymmet för volymökningar under 2017 jämfört med 2016 års volym beräknas med föreslagen ram uppgå till cirka 33 000 tkr.

Förvaltningen har utifrån befolkningsprognosen för 2017 beräknat att volymökningen 2017 kan hamna på en nivå som motsvarar ökade nettokostnader med cirka 43 000.

Förvaltningen ser det som positivt att förvaltningens redovisade behov av resurstillskott för 2017 års volymutveckling har beaktats i budgetförslaget.

Förvaltningen ser det också som positivt att det även 2017 finns en avsatt buffert under kommunfullmäktige för att täcka volymförändringar som inte ryms inom tilldelade budgetramar.

Investeringsbudget

Förslaget till investeringsbudget rymmer resurser till alla de områden som äldreförvaltningen lyft fram inför perioden 2017-2019.

Uppdrag utifrån kommunfullmäktiges Mål

Vad gäller uppdrag/utredningar som föreslås läggas på äldrenämnden har äldreförvaltningen inga synpunkter på föreslagen skrivning. Men föreslår att skrivningen om samverkan mellan Kultur- och fritidsnämnden och äldre-nämnden även skrivs in under stycket om uppdrag till kultur- och fritidsnämnden.

Att utveckla samverkan med andra förvaltningar för att bredda utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter och uppdraget att kartlägga och vidta åtgärder för att minska sjuktalen bland anställda inom äldrenämndens ansvarsområde ligger helt i linje med äldrenämndens och äldreförvaltningens redan inslagna väg.

Ansvarsområde mm

Förvaltningen vill uppmärksamma några skrivningar i Mål och budget 2017-2018 som behöver förtydligas.

Äldrenämndens ansvarsområde:

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden. Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård- och omsorg till personer 65 år och äldre vad gäller hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende/växelvård och särskilt boende.

Äldrenämnden ansvarar för samordningen av tillgänglighetsarbetet i kommunen.

Äldrenämnden ska tillsammans med andra nämnder och styrelser verka för att de äldre har tillgång till ändamålsenliga bostäder.

Underlag för beslut

- Mål och budget 2017-2018, Remissförslag 2016-04-21

Förslag till beslut

1. Äldrenämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss Mål- och Budget 2017-2018 till kommunstyrelsen.

Överläggningar i äldrenämnden

Sedat Dogru (M), Suzanne Enman (KD), Matts Wallin (L) och Eva Karlsson (SD) deltar inte i beslutet. Ordförande Annett Haaf (S) finner att det finns ett förslag till beslut och att äldrenämnden kan besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss Mål- och Budget 2017-2018 till kommunstyrelsen.

Sedat Dogru (M), Suzanne Enman (KD), Matts Wallin (L) och Eva Karlsson (SD) deltar inte i beslutet.

Expedieras: Akt

För verkställighet:

För kännedom:

Dnr GFN 2016/115

§ 53 Remiss: Mål och budget 2017-2018

Sammanfattning

I grund- och förskolenämndens dokument ”Budgetförutsättningar 2017 och framåt” som utgjorde underlag inför ”ekonomikonferens 2017” den 8 mars 2016 framgår att Utbildningsförvaltningens egna schablonberäkningar visade på ökade kostnader för Grund- och förskolenämnden med 6,3 procent till 2017, vilket motsvarar en sammanlagd kostnadsökning med 100,0 mnkr för att behålla en oförändrad nivå i verksamheterna under 2017 jämfört med 2016. Dessa kostnadsökningar beror på fler barn/elever, beräknat antal nyanlända, prispförändringar samt höjda lokalhyror för genomförda re- och nyinvesteringar i skollokaler.

I det här remissvaret har samtliga parametrar uppdaterats och lagts in i den faktiska budgetberäkningsmodellen för 2017 som Grund- och förskolenämnden använder och som också ersätter den tidigare schablonmässiga uppräkningsmodellen. Den nu reviderade beräkningen av budgeten för 2017 visar på att Grund- och förskolenämndens budget skulle behöva ökas med 83,1 mnkr för att kunna bibehålla en oförändrad nivå på verksamheten utifrån redovisade förutsättningar. Detta är en minskning med 17,3 mnkr i förhållande till det som redovisades vid ekonomikonferensen i mars i år men 3,1 mnkr högre än den nu föreslagna ramökningen på 80,0 mnkr till 2017. Förändringen beror bland annat på förändrat antal nyanlända med anledning av en förändrad flyktingpolitik i Sverige och Europa. Det beror också på avsaknad av tröskeeffekter men också på en underskattning av de positiva dynamiska effekterna som kan uppstå när budgeterade kostnadsökningar ska fördelas per capita i elevpengssystemet vid kraftigt ökande volymer.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningens synpunkter redovisas i det bilagda remissvaret.

Underlag för beslut

- Remiss från kommunfullmäktige 2016-04-21 Mål och budget

2017-2018.

- Remissyttrande från utbildningsförvaltningen 2016-05-04-
Remissvar Mål och budget 2017-2018.

Förslag till beslut

1. Grund- och förskolenämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss Mål och budget 2017-2018 till kommunstyrelsen.

Grund- och förskolenämndens beslut

1. Grund- och förskolenämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss Mål och budget 2017-2018 till kommunstyrelsen.

Tobias Hammarberg (L), Sara Sixten Karlberg (M) och Sverre Ekdahl (M) deltar inte i beslutet.

Expedieras: Akt, kommunstyrelseförvaltningens registrator

Controllerenheten
Anders Höglund

Grund- och förskolenämnden

Remissvar - Kommunfullmäktiges mål och budget 2017-2018, remissversion

Bakgrund

Kommunfullmäktige presenterade den 21 april sitt remissförslag för kommunens mål och budget för 2017-2018. Samtliga nämnder har getts tillfälle att lämna synpunkter på detta förslag.

Grund- och förskolenämnden föreslås en ökning av budgetramen med 80,0 mnkr (+ 4,7 procent) 2017 jämfört med 2016 års budgetram som uppgår till 1.605,0 mnkr.

I kommunfullmäktiges förslag till mål- och budget 2017-2018 ges Grund- och förskolenämnden även i uppdrag att föreslå en fördelning av nämndens budgetram mellan elevpengsystemet och den anslagsfinansierade delen. Vidare ges Grund- och förskolenämnden också i uppdrag att utifrån denna fördelning lägga förslag till elevpeng för 2017.

Sammanfattning

I Grund- och förskolenämndens dokument "Budgetförutsättningar 2017 och framåt" som utgjorde underlag inför "ekonomikonferens 2017" den 8 mars 2016 framgår att Utbildningsförvaltningens egna schablonberäkningar visade på ökade kostnader för Grund- och förskolenämnden med 6,3 procent till 2017, vilket motsvarar en sammanlagd kostnadsökning med 100,0 mnkr för att behålla en oförändrad nivå i verksamheterna under 2017 jämfört med 2016. Dessa kostnadsökningar beror på fler barn/elever, beräknat antal nyanlända, prisförändringar samt höjda lokalhyror för genomförda re- och nyinvesteringar i skollokaler.

I det här remissvaret har samtliga parametrar uppdaterats och lagts in i den faktiska budgetberäkningsmodellen för 2017 som Grund- och förskolenämnden använder och som också ersätter den tidigare schablonmässiga uppräkningsmodellen. Den nu reviderade beräkningen av budgeten för 2017 visar på att Grund- och förskolenämndens budget skulle behöva ökas med 83,1 mnkr för att kunna bibehålla en oförändrad nivå på verksamheten utifrån redovisade förutsättningar. Detta är en minskning med

17,3 mnkr i förhållande till det som redovisades vid ekonomikonferensen i mars i år men 3,1 mnkr högre än den nu föreslagna ramökningen på 80,0 mnkr till 2017. Förändringen beror bland annat på förändrat antal nyanlända med anledning av en förändrad flyktingpolitik i Sverige och Europa. Det beror också på avsaknad av tröskeeffekter men också på en underskattning av de positiva dynamiska effekterna som kan uppstå när budgeterade kostnadsökningar ska fördelas per capita i elevpengsystemet vid kraftigt ökande volymer.

Förändring budgetbehov 2017 GFN - Sammanfattning

Baserat på uppräknig av 2016 års beslutade grundbidrag med 1,9 procent.

Beskrivning	Förändrat budgetbehov 2017 i februari 2016 - Schablon	Förändrat budgetbehov 2017 i april 2016 - "elevpengsbaserat"	Förändring
Volymökningar 2017	46,1	47,8	-1,7
Volymökningar 2017, anslagsfinansierad budget		5,4	-5,4
Volymökningar 2017, "strukturbidrag för nyanlända elever" reviderad	8,5	4,3	4,2
Volymförändringar 2017, "Vårdnadsbidrag"		-1,7	1,7
Prisförändringar 2017 (2,7%), exklusive ändrade lokalkostnader	42,6	37,0	5,6
Dynamisk volymeffekt prisförändringar 2017 (0,8%)	-14,2	-13,1	-1,1
Ändrade lokalkostnader 2017	17,0	15,2	1,8
Dynamisk volymeffekt ändrade lokalkostnader 2017		-11,9	11,9
Summa:	100,0	83,1	16,9

Remissvar

Lokalhyror

Tornberget avser att 2017 ha oförändrade hyror till kommunen, exklusive kapitalkostnader för nya investeringar 2016. Hyran kan dock skilja mellan olika typer av verksamhetslokaler. De föreslagna budgetramarna för respektive nämnd bygger på en bedömning av kostnaderna för hyres-, volym- och verksamhetsförändringar.

För Grund- och förskolenämndens del höjs hyrorna från Tornberget preliminärt med 15,2 mnkr vilket motsvarar en ökning med 7,9 procent som en följd av kapitalkostnader för ny- och reinvesteringar som aktiveras under 2016 och 2017. Framförallt är det de ökade kapitalkostnaderna för upprustning av ett antal förskolor, reoveringen ombyggnationen och utökningen av kapaciteten på Måsöskolan, upprustningen av Vendelsöalmsskolan och Tornbergets planerade underhåll som bidrar till de ökade hyrorna. Störst genomslag för de höjda lokalhyrorna sker inom förskolan där lokalkostnadsersättningen i elevpengen ökar med 8,6 procent till 2017 för att täcka de ökade lokalkostnaderna. Detta eftersom den kommunala förskolan prognostiseras att ha relativt oförändrade volymer under 2017 i förhållande till 2016.

Den dynamiska effekten i elevpengsystemet innebär att de höjda lokalyrorna med 15,2 mnkr för 2017 bara belastar 2017 års budget för grund- och förskolenämnden med 3,3 mnkr.

Anslagsfinansierad budgettram

Utbildningsförvaltningen föreslår till 2017 en oförändrad fördelning mellan anslagsfinansierad budget och elevpengsystem, dvs. full volymkompensation med 2,9 procent samt 1,9 procent i pris- och lönekomensation (grundbidragsdelen i elevpengen). Den anslagsfinansierade delen av Grund- och förskolenämndens budget uppgår i det här förslaget till 215,8 mnkr för 2017, vilket är en ökning med 9,2 mnkr och motsvarar en ökning med 5,3 procent.

Benämning	Budget 2016 (tkr)	Volymkomp	Priskomp.	Förändring av verksamhet	S:a volym & priskomp.	Budgetförslag 2017 (tkr)
		2,9%	1,9%			
Nämnd, myndighets- huvudmannakostnad	102 327	2 990	1 940		4 930	107 260
Administrativt avdrag, egen verksamhet	-66 936	-1 950	-1 270		-3 220	-70 160
Tilläggsbelopp för barn med särskilda behov	105 679	3 090	2 010		5 100	110 780
Skolskjutsar	20 140	590	380		970	21 110
Skärgårdsbidrag öar	10 370	0	200		200	10 570
Modersmål	15 710	460	300		760	16 470
Modersmål förskolan	2 120	60	40		100	2 220
Fritidsverksamhet 10-13 åringar	6 590	190	130		320	6 910
Fritidsverksamhet 10-13 åringar, utökningar 2017				1 618		1 620
Förvaltningsreserv	9 000	0	0		0	9 000
Delsumma: (tkr)	205 000	5 430	3 730	1 618	9 160	215 780

Under hösten 2016 kommer att Svartbäcksskolan påbörja försöksverksamhet med egen öppen fritidsverksamhet för 10-13 åringar och från och med januari 2017 planerar även Måsöskolan att starta upp en motsvarande verksamhet. Kostnaden för den här verksamheten uppgår till 0,8 mnkr/år och enhet, vilket är den genomsnittliga kostnaden för motsvarande verksamhet som Kultur- och fritidsnämnden bedriver idag. Den här kostnaden avser enbart personal- och verksamhetskostnader.

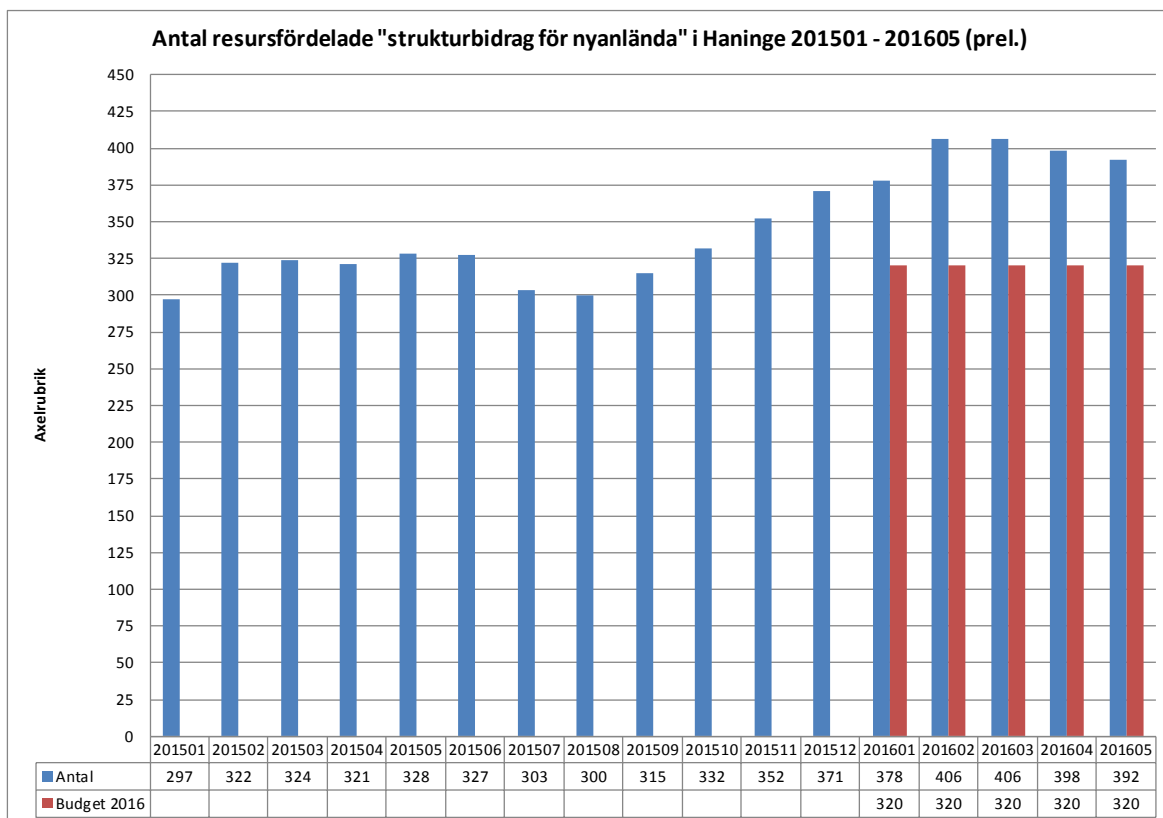
Vårdnadsbidrag

Under det första halvåret 2017 kommer de sista vårdnadsbidragen att betalas ut. Utbildningsförvaltningen bedömer att årssnittet kommer att uppgå till 25 vårdnadsbidrag/mån under 2017.

Strukturbidrag för nyanlända

Nedanstående diagram visar utvecklingen av antalet nyanlända elever i Haninge under perioden januari 2015 till maj 2016 (prel.). I Haninge får dessa elever ett särskilt bidrag, "strukturbidrag för nyanlända" under sina 3 eller 4 första år i grundskolan.

Det som framgår av nedanstående diagram är att antalet nyanlända elever ökade kraftigt under andra halvåret 2015 och i början av 2016. Volymerna var som störst i januari och februari 2016 men har sedan minskat något i april och maj 2016. Antalet individer är också oregelbundet fördelade under året.

Sedan 2016 ingår "strukturbidrag för nyanlända" i kommunfullmäktiges elevpengsystem och därmed hanteras även eventuella volymavvikelser inom ramen för fullmäktiges volymreserv. Detta säkerställer därmed också en stabil resursfördelning under ett och samma budgetår.

Enligt nyligen presenterad information från migrationsverket förväntas det totala antalet asylsökande att bli något lägre än tidigare bedömningar, vilket också inkluderar ensamkommande asylsökande barn. Det här kommer troligtvis också att påverka Haninge i motsvarande omfattning.

I slutet av 2015 redovisade utbildningsförvaltningen prognoser som pekade mot 400-450 nyanlända elever i Haninge under 2016, en ökning med 80-130 barn i förhållande till 2016 års budgeterade volymer på 320 individer. Ovanstående diagram visar däremot på att antalet individer ser ut att minska under 2016 i förhållande till de nivåer som var i början av 2016. Orsaken beror troligtvis på de åtgärder som vidtagits både i Sverige men också inom övriga Europa.

Det är svårt att prognostisera antalet nyanlända elever framöver men den bedömning utbildningsförvaltningen gör idag är att antalet elever med rätt till "strukturbidrag för nyanlända" i genomsnitt kommer att uppgå till 364 individer från och med hösten 2016, se även nedanstående tabell.

Period	Årskurs	Antal person
201605	F-kl	21
201605	1	29
201605	2	32
201605	3	30
201605	4	36
201605	5	29
201605	6	32
201605	7	48
201605	8	70
201605	9	64

Utfall 2016-05 exkl. årskurs 9	327
Nya nyanlända elever till F-klass ht/16	21
Ökning till ht/16 av år 6 till år 7	16
Ny volym from. ht/16	364

Eftersom det finns en stor osäkerhet kring antalet nyanlända elever framöver föreslår utbildningsförvaltningen att kommunstyrelseförvaltningen genomför ytterligare en avstämning innan kommunfullmäktige definitivt beslutar om 2017 års budget i juni. Om de budgeterade volymerna slutligen skulle bli högre än 364 behöver grund- och förskolenämndens totala budgetram för 2017 förändras i motsvarande grad för att inte påverka disponibel budgetram att fördela inom det ordinarie elevpengsystemet.

Förslag till elevpeng 2017

I budgetförutsättningarna för 2017 prognostiseras en prisförändring på 2,7 procent (dec-15) baserat på det prisindex som SKL tagit fram. Utbildningsförvaltningen bedömer att grundbidraget behöver ökas med 1,9 procent för att verksamheterna ska kunna behålla en oförändrad nivå under 2017 jämfört med 2016. Den föreslagna ökningen av budgetramen med 80,0 mnkr tillsammans med utbildningsförvaltningens förslag till fördelning av budgeten mellan anslagsfinansierad budget och pengsystem skulle innebära ett effektiviseringsåtagande på 1,5 mnkr, se nedanstående specifikation.

Effektiviseringsåtgärder 2017 vid uppräknig av grundbidraget 1,8%	Förändring pengsystem 2017 (förslag)
Vårdnadsbidrag	0 kr -1 728 000 kr
Ped.omsorg 1-3 år	-125 528 kr -1 481 210 kr
Ped.omsorg 4-5 år	-70 650 kr -811 901 kr
Ped.omsorg 6-9 år	0 kr
Förskola 1-3 år	-308 361 kr 27 726 792 kr
Förskola 4-5 år	-218 592 kr 12 310 980 kr
Fritidshem 6-9 år	-159 144 kr 7 412 159 kr
Grundskola år F-6	-426 465 kr 16 978 989 kr
Grundskola år 7-9	-220 633 kr 8 741 941 kr
Summa:	-1 529 372 kr 69 149 750 kr

Utbildningsförvaltningen lämnar följande förslag till elevpeng för 2017 och är baserade på redovisade förutsättningar i det här remissyttrandet.

Verksamhet	Förslag till elevpeng 2017			
	2017	2016	Förändr. i kr	Förändr. i %
Pedagogisk omsorg 1-3 år	103 537 kr	101 714 kr	1 823 kr	1,8%
Pedagogisk omsorg 4-5 år	88 041 kr	86 491 kr	1 550 kr	1,8%
Pedagogisk omsorg 6-9 år	51 745 kr	50 834 kr	911 kr	1,8%
Vårdnadsbidrag	36 000 kr	36 000 kr	- kr	0,0%
Strukturbidrag för nyanlända	98 500 kr	98 500 kr	- kr	0,0%

	Förslag till elevpeng 2017		
	Grundbidrag	Lokalpeng	Elevpeng
Förskola 1-3 år	100 553 kr	20 355 kr	120 909 kr
Förskola 4-5 år	94 007 kr	20 355 kr	114 363 kr
Fritidshem 6-9 år	35 601 kr	4 835 kr	40 435 kr
Grundskola år F-6	50 681 kr	11 445 kr	62 126 kr
Grundskola år 7-9	66 306 kr	16 901 kr	83 206 kr

	Förändring i kr mot fg. år (2016)		
	Grundbidrag	Lokalpeng	Elevpeng
Förskola 1-3 år	1 770 kr	1 606 kr	3 376 kr
Förskola 4-5 år	1 655 kr	1 606 kr	3 261 kr
Fritidshem 6-9 år	627 kr	-4 kr	623 kr
Grundskola år F-6	892 kr	-10 kr	882 kr
Grundskola år 7-9	1 167 kr	-1 569 kr	-402 kr

	Förändring i kr mot fg. år (2016)		
	Grundbidrag	Lokalpeng	Elevpeng
Förskola 1-3 år	1,79%	8,6%	2,9%
Förskola 4-5 år	1,79%	8,6%	2,9%
Fritidshem 6-9 år	1,79%	-0,1%	1,6%
Grundskola år F-6	1,79%	-0,1%	1,4%
Grundskola år 7-9	1,79%	-8,5%	-0,5%

Föreslagen elevpeng 2017, förskola 1-5 år

För att bibehålla en oförändrad nivå i verksamheten bedömer utbildningsförvaltningen att grundbidraget i elevpengen generellt sett behöver ökas med 1,9 procent utifrån nuvarande volymökningar inom förskolan.

I nuvarande förslag till budget 2017 medges en ökning av grundbidraget med 1,8 procent vilket är 0,1 procent lägre än av utbildningsförvaltningen bedömd nivå och motsvarar ett samlat effektiviseringsåtagande på 0,5 mnkr i elevpengssystemet för förskolan.

Föreslagen elevpeng 2017, grundskola årskurs F-9 inkl. fritidshem

För att bibehålla en oförändrad nivå på verksamheten bedömer utbildningsförvaltningen att grundbidraget i elevpengen generellt sett behöver ökas med 1,9 procent utifrån nuvarande volymökningar inom grundskolan inklusive fritidshemsverksamheten.

I nuvarande förslag till budget 2017 medges en ökning av grundbidraget med 1,8 procent vilket är 0,1 procent lägre än av utbildningsförvaltningen bedömd nivå och motsvarar ett samlat effektiviseringsåtagande på 0,8 mnkr i elevpengssystemet för grundskolan inklusive fritidshemsverksamheten.

Statsbidraget ”Investering för fler anställda i skolan”

Haninge kommun har för läsåret 15/16 beviljats 15,3 mnkr i statsbidrag för den s.k. ”lågstadiesatsningen”. Det här statsbidraget är villkorat och åtagandet ska ha uppfyllts under bidragstiden 1 juli 2015 till 30 juni 2016.

Det här bidraget kommer huvudmännen enligt skolverket att kunna ansöka om även för läsåret 16/17, dvs. att det påverkar även budgeten 2017. Ansökningsdatum för läsåret 16/17 är dock ännu inte fastställt av skolverket. Detta beror på att regeringen har aviserat förändringar i den förordning som styr bidraget, förändringar som kan påverka hur bidraget ska användas.

Utbildningsförvaltningen bedömer att den nu föreslagna ökningen av budgeten till 2017 kan ge rimliga förutsättningar för Haninge kommun att uppfylla kraven för att få ta del av det här statsbidraget även för läsåret 16/17.

Förslag till beslut:

Utbildningsförvaltningen föreslår att,

- Grund- och förskolenämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss Mål- och budget 2017 – 2018 till kommunstyrelsen

Dnr GVN 2016/65

§ 46 Remiss: Mål och budget 2017-2018

Sammanfattning

Kommunfullmäktige presenterade 2016-04-21 sin remissversion av kommunens Mål och budget 2017-2018. Samtliga nämnder har getts tillfälle att senast 2016-05-11 lämna synpunkter på detta dokument.

Kommunfullmäktige föreslår en ökning av gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens driftsram med 20 000 tkr jämfört med 2016 års ram. Den nu föreslagna driftsramen uppgår till 407 000 tkr och den föreslagna investeringsramen är 6 000 tkr.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningens synpunkter redovisas i det bilagda remissvaret. Sammanfattningsvis räcker inte den föreslagna driftsramen till att täcka både merkostnader för nya Fredrikbyggnaden, uppräknade programpriser för introduktions- och särskoleprogrammen och pris- och löneökningar inom Centrum Vux, Navigatorcentrum och den centrala förvaltningen. Den föreslagna investeringsramen begränsar nämndens förutsättningar att kunna bemöta oförutsedda investeringsbehov.

Underlag för beslut

- Remiss från kommunfullmäktige 2016-04-21 – Mål och budget 2017-2018.
- Remissyttrande från utbildningsförvaltningen 2016-04-27 – Remissvar Mål och budget 2017-2018.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss Mål och budget 2017-2018 till kommunstyrelsen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss Mål och budget 2017-2018 till

kommunstyrelsen.

Åsa Radne (L) Veronica Pagard Salem (M) och Kenth Martell
(KD) deltar inte i beslutet.

Expedieras: Akt, kommunstyrelseförvaltningens registrator

Ekonomiavdelningen
Linn Eriksson

Gymnasie- och
vuxenutbildningsnämnden

Remissvar Mål och budget 2017-2018

Bakgrund

Kommunfullmäktige presenterade 2016-04-21 sin remissversion av kommunens Mål och budget för 2017-2018. Samtliga nämnder har getts tillfälle att senast 2016-05-11 lämna synpunkter på detta dokument.

Kommunfullmäktige föreslår en ökning av gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens driftsram med 20 000 tkr (+5,2 procent) jämfört med 2016 års ram. Den nu föreslagna driftsramen uppgår till 407 000 tkr, vilket är 8 000 tkr mer än den preliminärt föreslagna ramen.

Driftsram

Vid ekonomikonferensen 2016-03-08 presenterade förvaltningen ett totalt behov på 25 978 tkr för att kunna fortsätta bedriva samma verksamhet som under 2016, med reservation för utvecklingen av antalet nyanlända elever.

Remissförslaget medger inte kompensation till skolorna för den ökade hyreskostnaden som Fredriks nya lokaler innebär. Lokalerna tas i bruk till höstterminen 2016 och lokalkostnaderna ökar med en halvårseffekt redan under innevarande år och med ytterligare en halvårseffekt under 2017. I den föreslagna ramen finns endast utrymme för en partiell kostnadskompensation och med lokalkostnadsfördelningsprincipen inom nämnden påverkar det samtliga gymnasieskolor och även Centrum Vux. Gymnasieskolorna har programpeng per elev som intäktskälla, där intäktsökningen regleras via samverkansavtalet inom Kommunförbundet Stockholms län (KSL). Ökningen per program tar dock inte hänsyn till ökade kostnader för lokaler från ett år till ett annat, vilket betyder att undervisningskostnaderna tvingas minska för att skolan ska kunna betala högre lokalkostnader. Det medför lägre personaltätet i gymnasieskolan med ett ökat antal elever per lärare som följd.

Förslaget medger inte heller programprisökningar för de program som inte omfattas av samverksavtalet inom KSL. Det handlar om introduktionsprogrammen och särskolans program, som till

ekonomikonferensen beräknades öka med 2 170 tkr ifall de skulle följa samma kostnadsökning som övriga programersättningar. Att inte kompensera skolenheterna för pris- och löneökningar betyder att ersättningen urholkas och skolan tvingas till personalneddragningar för den målgrupp som redan är allra svagast. Beträffande introduktionsprogrammen ligger Haninge bland de kommuner i länet som betalar lägst ersättning per elev.

Därtill saknas utrymme för pris- och lönekomensation för Centrum Vux, Navigatorcentrum och den centrala förvaltningen, utan ramarna förblir på 2016 års nivå. Inför ekonomikonferensen beräknades denna kostnadsökning till 2 119 tkr. Centrum Vux skulle således varken få pris- eller lönekomensation och dessutom högre lokalhyra, om hyreskomensation för nya Fredrik uteblir. Personaltätheten måste därmed minska och färre lärare tvingas bära en större del av arbetsbördan. Även på Navigatorcentrum och den centrala förvaltningen kommer färre anställda behöva göra mer jobb i och med utebliven komensation för pris- och löneökningar.

Avslutningsvis vill utbildningsförvaltningen föreslå en teknisk ramjustering från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden till grund- och förskolenämnden avseende kostnaden för studie- och yrkesvägledning för grundskoleelever. Vid centraliseringen av studie- och yrkesvägledning och bildandet av Navigatorcentrum fick gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ett ramtillskott avseende grundskoleelever. Studie- och yrkesvägledning är dock skolans ansvar att tillhandahålla och bekosta och därför behöver ramen flyttas från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden till grund- och förskolenämndens pengsystem. Då kommer grundskolorna få en ökad peng som ska användas till att betala Navigatorcentrum för tillhandahållna tjänster. Tidigare har det funnits ett glapp mellan vad skolorna betalar för studie- och yrkesvägledning i det administrativa avdraget och vad förvaltningsledningens grundskoledel i sin tur betalat till samma lednings gymnasiedel. Mellanskillnaden har stannat på förvaltningschefsnivå på grund- och förskolenämnden och utgör den föreslagna ramjusteringen på 1 400 tkr.

Investeringsram

Kommunfullmäktige föreslår en investeringsram på 6 000 tkr för inventarier och lokalanpassningar, vilket är 2 000 tkr lägre än vad utbildningsförvaltningen uppgav vid ekonomikonferensen. En stor andel av nämndens investeringsram har under de senaste åren använts till IT-utrustning för elever. IT är ett föränderligt område där utrustningens kapacitet förändras och även prisbildningen på olika typer av utrustning förändras. Förutom planerade IT-investeringar krävs även medel till att kunna byta ut befintlig utrustning på grund av ålderdom och förslitning. Därtill tvingas enheterna ibland till oförutsedda investeringar på grund av

att maskiner och inventarier måste ersättas akut. Den föreslagna ramen begränsar nämndens förutsättningar att kunna bemöta oförutsedda behov och således även nämndens förmåga att skapa en trygg och säker arbetsmiljö för både elever och personal.

Ansvarsområde

Beskrivningen av gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvarsområde behöver justeras för att stämma överens med nuvarande förhållanden och terminologi. Utbildningsförvaltningen föreslår därför att texten ändras enligt följande:

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. I Haninge kommun är följande skolformer organiserade under gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden: Gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning inklusive svenskundervisning för invandrare, yrkeshögskoleutbildning, särskild utbildning för vuxna och gymnasiesärskola. Vidare har nämnden huvudansvaret för kommunens aktivitetsansvar.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden överlämnar förvaltningens svar på remiss Mål och budget 2017-2018 till kommunstyrelsen.

Mats Öhlin
Förvaltningschef

Peteris Smitmanis
Gymnasiechef

2016-05-12

§ 36 – 50

§ 44

Remissvar mål- och budget 2017-2018 (bilaga)

Ekonomichef Mats Tapper redogör för utsänt ärende.

Den politiska kommunledningen har överlämnat förslag till mål- och budget 2017-2018. Förslaget innehåller mål- och drifts- och investeringsramar för 2017 samt planer för 2018 och 2019.

Förslag till beslut:

Styrelsen beslutar att godkänna förslag till remissvar.

Styrelsen beslutar enligt ovan med korrigeringen att en föreslagen mening gällande toalettstädning stryks i remissvaret.

Omedelbar justering

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

2016-05-13

Dnr: 211/2016

Haninge kommun
KSF
registrator

Remissvar Mål och budget 2017-18

Den politiska majoritetens remissversion av Mål och budget 2017-18 innehåller förslag om att Tornberget har hyresnivå i enlighet med Tornbergets bedömning som överlämnades till kommunen i februari 2016. I denna del finns således ingenting att erinra.

Det är glädjande att beslut tas för att upprusta respektive ersätta flera av de byggnader som Tornberget redovisat vara uttjänta eller i behov av större upprustningar. Några finns dock med först år 2018 och några finns inte med alls. Eftersom den ökande risken för akuta skador kan göra byggnaderna helt eller delvis obrukbara under en tid så är det viktigt att kommunen skaffar sig en beredskap för oplanerad evakuering.

Styrelsen för Tornberget Fastighetsförvaltnings AB i Haninge

11 maj 2016

Kommunstyrelseförvaltningen

Kommundirektören

PM

Mål och budget 2017-2018, kommentarer till föreslagna ekonomiska ramar och mål för kommunstyrelsen.

1. Bakgrund

Den politiska kommunledningens förslag till kommunfullmäktiges Mål och budget 2017-2018 har remitterats till nämnderna. I budgetförslaget ingår ramar även för kommunstyrelsen. Styrelsen avger dock inget remissvar. Kommunstyrelsen behandlar ärendet efter remissrundan till nämnderna och lägger ett slutligt förslag till kommunfullmäktige. I slutförslaget ingår ekonomiska ramar och mål för kommunstyrelsens egen verksamhet.

Förfaringssättet ovan innebär följaktligen att kommunstyrelseförvaltningen inte skriver fram något förslag till remissvar till kommunstyrelsen. Förvaltningen har i stället ställt samman föreliggande kommentarer till budgetförslaget, i första hand avseende effekter på förvaltningens eget arbete med olika frågor.

Kommunstyrelseförvaltningen har i likhet med övriga förvaltningar redovisat sin allmänna syn på verksamheten de närmaste åren vid den s k ekonomikonferensen, som ägde rum i mars 2016. I den redovisningen framgår förvaltningens bedömningar av kostnadsutveckling, behov av nya utvecklingsresurser, angelägna utvecklingsområden mm.

2. Kommunstyrelsens och kommunstyrelseförvaltningens budget

Kommunstyrelsens budget är indelad i tre områden, förtroendemannaorganisationen, kommunstyrelseförvaltningen samt gemensamma kostnader. I reviderad budget 2016 är anslaget totalt 199 350 mnkr och fördelningen mellan dessa är:

	Budget 2016 (tkr)
Förtroendemannaorganisation	31 103
Kommunstyrelseförvaltning	93 400
Gemensamma kostnader	74 847
Totalt	199 350

Den preliminära ramen som låg till grund för kommunstyrelseförvaltningens bedömningar vid ekonomikonferensen innebar för kommunstyrelsen en utökning av ramen med 4 500 tkr för volymökningar 2017 och pris- och lönekomensation till totalt 203 850 tkr. Den ramen täcker i princip de löpande kostnadsökningarna i den verksamhet som bedrivs under 2016.

I underlaget till ekonomikonferensen redovisade kommunstyrelseförvaltningen följande behov utöver den preliminära ramen.

	2017	2018
Möta utökningen av antalet uppdrag	800	800
Utredning Årsta slott	500	
Ledarutveckling	500	500
Utökning med en lokalcontroller	700	700
Genomförande av handlingsplan Brandbergen	300	
Utvecklingsprogram Stadskärnan	150	150
Utredningar färjeförsörjning Utö och Dalarö		300
Ortsutveckling Vendelsö och Dalarö		300
Summa	2 950	2 750

Den ekonomiska ramen i det nu remitterade budgetförslaget för 2017 är 205 000 tkr. Den föreslagna ramen täcker löpande kostnadsökningar i den verksamhet som bedrivs under 2016 samt knappt 40 % av ovan redovisade behov. Det innebär att de vid ekonomikonferensen redovisade övriga tillkommande kostnaderna endast till en mindre del täcks inom ramen. Varje ny kostnad därutöver måste finansieras med motsvarande kostnadsänkning i övriga delar av verksamheterna.

En del av kommunstyrelsens verksamheter är intäktsfinansierade vilket innebär att de inte finns med i kommunstyrelsens ram. Om en kostnadsökning inte kan tas ut i högre priser mot andra förvaltningar innebär detta att kommunstyrelseförvaltningens rationaliseringsbehov är i motsvarande mån större. Styckepriserna är 2016 för femte året i rad oförändrade (undantaget kostnaderna för datorarbetsplatser och andra datorer, kostnaderna för lönebehandling samt kostnaderna för upphandlingsverksamheten). Oförändrade priser innebär en löpande rationalisering, som inte kan fortgå i samma takt hur länge som helst.

3. Kommunstyrelseförvaltningens verksamheter

Kommunfullmäktige har redan i Mål och budget 2016-2017 samt i ett antal separata beslut pekat ut frågor som påverkar kommunstyrelseförvaltningens verksamhetsplanering, bemanning, kompetensbehov mm. Även kommunstyrelsen har fattat ett antal beslut med motsvarande påverkan.

En successiv justering av förvaltningens interna resurser pågår löpande. En höjd prioritet för vissa frågor eller tillkomsten av nya frågor är erfarenhetsmässigt inte enkel att möta med motsvarande nedprioritering eller avveckling av frågor. Därför måste resursbehovet alltid prövas noggrant och löpande.

Kommunstyrelseförvaltningen utgår i sitt arbete från kommunstyrelsens årliga Strategi och budget (internbudgeten). Vad som anges där är grunden för att kunna planera och resurssätta såväl det löpande arbetet som olika utvecklingsarbeten. Det är nödvändigt att tänka mer långsiktigt än ett år i taget vid denna planering.

Samtidigt får kommunstyrelseförvaltningen löpande nya uppdrag från kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. I ett läge där kommunstyrelseförvaltningens resurser inte kan ökas, kan detta leda till ökad sårbarhet, mindre utrymme att arbeta med frågor som dyker upp under verksamhetsåret, risk för att inte få fram ärenden i tid. Särskilt en minskad flexibilitet för att möta förändringar under året är allvarligt. Även stödfunktionerna gentemot övriga verksamheter kan påverkas.

4. Kommunstyrelseförvaltningens kommentarer till remissversionen av Mål och budget 2017-2018

Driftbudgeten

På sid 9, femte stycket sägs följande.

Till varje mål finns även ett eller flera informationsmått. Dessa mått har kommunen mindre möjligheter att påverka och informationsmått har därför inga målvärden. De flesta informationsmått följs upp årligen, men undantag finns.

Utan att värdera sakinnehållet i de valda resultatindikatorerna med målvärden resp de valda informationsmått utan målvärden, kan det noteras att det finns flera exempel på att det inte är självklart varför vissa mått anses påverkbara och andra inte. Det bör övervägas om det krävs ett mer utförligt resonemang för att öka förståelsen för hur valen har gjorts.

På sid 9, sjätte stycket sägs följande.

Nämnder och kommunala bolag ska i sina strategidokument ange om det finns mål, resultatindikatorer och informationsmått som de inte anser är tillämpliga för deras verksamheter.

Fråga uppkommer om vem som prövar om nämndens bedömning av tillämplighet är godtagbar. Det bör förtydligas om kommunstyrelseförvaltningen skall ha någon roll att aktivt bevaka denna fråga under övriga förvaltningars beredning av sina nämnders strategidokument samt vad som händer om förvaltningen bedömer att tillämplighet råder och nämnden beslutar motsatsen.

På sid 9, näst sista stycket, sägs följande.

Målområdena kommer inte att bedömas.

Givet sammanhanget är det svårt att tolka innebörden, som alltså bör klargöras.

Resultatindikatorn för mål 9 (sid 16) behöver förtydligas för att öka förståelsen för vad den anses mäta.

På sid 21, fjärde stycket, sägs följande.

Kommunstyrelsen ska prioritera arbete för att stärka barns rättigheter och möjligheter i Haninge. Arbetet med implementering av Barnkonventionen i kommunens verksamheter ska intensifieras och barnfattigdom ska motverkas.

Redan i samband med att barnkonventionen ratificerades av riksdagen gjordes ändringar i skollagen och i socialtjänstlagen, som anpassades efter konventionen.

Kommunfullmäktige behöver precisera vad som nu förväntas av kommunstyrelsen.

Ansvar för det egentliga arbetet riktat till barn och deras vårdnadshavare åvilar flera av de andra nämnderna. Uppdraget till kommunstyrelsen behöver förtydligas så att det inte uppfattas som att fullmäktige inskränker de andra nämndernas ansvar.

På sid 21, femte stycket, sägs följande.

Det förebyggande folkhälsoarbetet ska stärkas och Haninge ska ta nytag i arbetet med förebyggande folkhälsa med särskilt fokus på barn och familjer.

Kommunfullmäktige behöver precisera vad som menas med ”nytag” och vad som nu förväntas av kommunstyrelsen. Den absoluta merparten av kommunens kontakter med barn, barnfamiljer och övriga invånare sker under nämndernas ansvar och genom deras linjeorganisationer. Det innebär i många fall stora möjligheter till kunskapsspridning, attitydpåverkan mm. Uppdraget till kommunstyrelsen behöver förtydligas.

Det kan noteras att kommunfullmäktiges hållbarhetsberedning har i uppdrag att under mandatperioden göra en genomlysning av folkhälsoarbetet i kommunen. Uppdraget till kommunstyrelsen behöver även av detta skäl förtydligas, för att undvika dubbelarbete.

På sid 21, sjunde stycket, sägs följande.

Exploaterings- och näringslivsfrågor ska prioriteras tillsammans med byggandet av nya bostäder. Haninge ska inte bara bygga det antal bostäder som behövs för att tillgodose den kvantitativa efterfrågan utan också skapa hållbara och trivsamma livsmiljöer. Kommunstyrelsen ska arbeta för att fler ungdomsbostäder ska byggas i Haninge.

Kommunfullmäktige har under flera år i varierande ordalag uttryckt ovanstående ambitioner. Det har i olika omgångar lett till att resurserna för fysisk planering har utökats. Kommunstyrelseförvaltningen vill här erinra om hur resonemanget har förts när det gäller kommunstyrelsens resurser.

Årskostnaden för en planarkitekt hos stadsbyggnadsförvaltningen kan schablonmässigt anges till 0,7 mkr. Beloppet avser lön, personalomkostnader, kostnader för arbetsplats, IT-stöd mm. Delar av kostnaden kan täckas med intäkter genom plankostnadsavtal.

Samtidigt är det viktigt att veta att om kapaciteten för att ta fram detaljplaner ökas, så måste motsvarande resurser inom mark- och exploateringsverksamheten tillföras. Denna verksamhet sköter förberedelser för och genomförande av detaljplaner i form av exploateringsavtal, markinlösen, gatukostnadsutredningar, beräkning och projektering av anläggningsarbeten mm. Kostnaden för personal kan schablonmässigt beräknas som ovan. Intäktsidan är inte given, utan beror på vilken typ av projekt som genomförs. För att undvika underbudgetering är det rimligast att inte ta med några intäkter i beräkningen.

Det finns dock inte något rakt samband mellan resurser för planarbete och resurser för mex-arbete. Det sistnämnda arbetet kan variera stort beroende på vilken typ av detaljplan det gäller. Det är stor skillnad i arbetsinsatser mellan en exploatering av kommunens egen mark eller mark med endast en extern exploatör, jämfört med omvandlingsområden där antalet motparter (främst befintliga fastighetsägare) är väsentligt större. Det finns naturligtvis även andra faktorer som påverkar resursinsatsen.

På sid 22, första och andra styckena, sägs följande.

Bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning är en form av diskriminering som ska motverkas. För att stärka jämlikheten i Haninge skapas Tillgänglighetsmiljön. Kommunala verksamheter ska kunna söka pengar till projekt som underlättar för människor med funktionsnedsättningar.

Ska beredas av kommunala handikapprådet till kommunstyrelsen.

En administrativ rutin behöver tillskapas av kommunstyrelseförvaltningen. Den kan antagligen utformas på liknande sätt som rutinen för fördelning av klimatmiljön. Tiden från ”utlysning” till beslut om fördelning av klimatmiljön är ca sju månader. Beslut om fördelning 2017 tas strax före årsskiftet 2016/2017. Första gången tillgänglighetsmiljön skall fördelas kommer beslut inte att kunna tas förrän en bit in på 2017. Därefter kan arbetet komma i fas, dvs fördelningen av 2018 års pengar bör kunna beslutas före utgången av 2017.

På sid 22, sjätte stycket, sägs att hållbarhetsberedningen skall bereda fördelningen av klimatmiljonen till kommunstyrelsen, dvs innan kommunstyrelsen beslutar om fördelningen. Eftersom det remitterade budgetförslaget avser 2017 innebär texten att hållbarhetsberedningen medverkar i beredningen första gången inför fördelningen av 2018 års klimatmiljon.

I kommunfullmäktiges beslut om att inrätta hållbarhetsberedningen (2016-03-21, § 55) anges ingen roll för hållbarhetsberedningen i fråga om klimatmiljonen. Om beredningen skall medverka redan inför fördelningen av 2017 års medel behöver det förtydligas.

På sid 22-23 behandlas kommunens kostnader för Södertörns överförmyndarnämnd, Södertörns upphandlingsnämnd, Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund och Södertörns brandförsvarsförbund. I samtliga fall anges att överläggningar pågår med övriga berörda kommuner om budget 2017. Som räkneexempel visas nedan vad en kostnadsökning med 2 % innebär.

Södertörns överförmyndarnämnd	124 000 kr
Södertörns upphandlingsnämnd	124 000 kr
Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund	110 000 kr
Södertörns brandförsvarsförbund	1 076 000 kr

Om detta inträffar ökar kommunens kostnader med 1 434 000 kr. Det innebär att mer än hela skillnaden mellan den inledningsvis nämnda preliminära ramen och ramen i föreliggande remissförslag till budget försvinner. Om ramen inte ökas i motsvarande mån måste kommunstyrelsens och kommunstyrelseförvaltningens kostnader sänkas till en nivå under den preliminära ramen. Därmed inskränks kommunstyrelsens möjligheter att fullgöra de uppgifter kommunfullmäktige ålägger kommunstyrelsen.

Södertörns överförmyndarnämnd

Den ”vanliga” verksamheten inom överförmyndarverksamheten löper på, men ökningen av ensamkommande barn utgör stora påfrestningar för organisationen. Hösten 2015 var prognosen att antalet ensamkommande barn skulle öka väsentligt under 2015 och 2016 och förväntades ligga i intervallet 400 till 575. I december 2015 var antalet 874 och i mars 2016 är antalet 1 065. I december 2016 förväntas antalet uppgå till 1 420. Antagandet bygger på följsamhet med Migrationsverkets prognos från februari 2016.

Under tiden det ensamkommande barnet är asylsökande så kan kostnaden återsökas hos migrationsverket. Efter det att barnet har fått uppehållstillstånd är det kommunen som finansierar kostnaden. Överförmyndarnämnden har ansvaret för de som vistas i de fem samverkande kommunerna, dvs även de barn som andra kommuner placerar i kommunerna.

Volymökningen inom verksamheten har varit kraftig, 49 % jämfört med 2014, främst beroende på ensamkommande barn. För att kunna hantera det ökade antalet ärenden är bedömningen att det behövs ytterligare bemanning motsvarande två årsarbeten 2017. För arvoden till gode män ökar kostnaderna med 4 430 tkr trots att arvodet sänks från 1 700 kr/månad till 1 000 kr/månad. Annars skulle ökningen vara ca 10 000 tkr. Till detta kommer en volymökning inom den övriga verksamheten på 445 tkr. Totalt medför detta ett behov av att öka bidraget från kommunerna med 6 355 tkr till totalt 30 210 tkr.

För Haninges del innebär det att årskostnaden ökar med 1 652 tkr jämfört med 2016.

Södertörns upphandlingsnämnd

Överläggningar om budgeten för Södertörns upphandlingsnämnd har förts med Nynäshamns kommun. Parterna har gemensamt konstaterat att

- inrättandet av nämnden har varit en framgång med avseende på att en betydande höjning av kompetensnivån i upphandlingsfrågor har skett
- medvetenheten i linjeorganisationen om vikten av att upphandling sker affärsmäs-sigt och formellt korrekt har ökat väsentligt
- förvaltningarnas efterfrågan på upphandlingshjälp har som en följd av ovanstående ökat väsentligt
- upphandlingsnämndens resurser räcker inte till för att tillgodose behoven
- entreprenadavtal för stora investeringsobjekt prioriterar sig själva på bekostnad av upphandling av ramavtal, som därmed släpar efter i den meningen att alltför många ramavtal har förlängts eller löpt ut.

Mot ovanstående bakgrund har parterna under hand enats om att föreslå att följande åtgärder beslutas i resp kommun och därefter genomförs.

1. Entreprenadupphandlingar och andra motsvarande upphandlingar för investeringsobjekt överstigande 3,5 mnkr skall bära sina egna upphandlingskostnader. Det betyder att kostnaderna inte skall belasta den årliga summa som parterna finansierar upphandlingsnämnden med. Kostnaderna skall i stället räknas in i kalkylen för resp investeringsobjekt. Detta föreslås gälla fr o m 2017-01-01. För Haninges del föreslås därför att Mål och budget, avsnittet om upphandling på sid 44, kompletteras med följande text.

Upphandlingsnämnden finanseras genom avgifter från respektive kommun. Entreprenadupphandlingar och andra motsvarande upphandlingar för investeringsobjekt överstigande 3,5 mnkr skall bära sina egna upphandlingskostnader. Det betyder att kostnaderna inte skall belasta den årliga summa som parterna finansierar upphandlingsnämnden med.

Effekten av detta beräknas bli att upphandlingsnämnden på helårsbasis tillförs ca 700 000 kr utan att det årliga beloppet ökas. Resurser frigörs således för att hantera ramavtalsupphandlingar mm.

2. Den ovan nämnda eftersläpningen av hanteringen av ramavtal hanteras genom en tillfällig resursförstärkning. Förstärkningen består av att upphandlingsnämnden tilldelas resurser för att på begränsad tid anställa personal och/eller köpa konsulttjänster för att ”beta av” den anhopning av ej upphandlade ramavtal mm som föreligger. Kostnaden beräknas till en (1) mnkr 2016, vilket båda kommunerna kommer att behandla i samband med sina resp ärenden till kommunfullmäktige om uppföljning efter tertial 1. För Haninges del innebär det 620 000 kr.

Kostnaden beräknas därefter till tre (3) mnkr för 2017, vilket för Haninges del innebär 1 860 000 kr.

Eftersom det handlar om en tillfällig förstärkning innebär förslagen ovan inte att det sätts en ny högre nivå även inför 2018. Ny prövning av resurserna för upphandlingsnämnden kommer att ske under arbetet med Mål och budget 2018-2019.

3. För att ytterligare effektivisera upphandlingsverksamheten har parterna under hand enats om att öka kraven på att upphandlingar samordnas mellan kommunerna. Förslag till upphandlingsregler kommer att utarbetas i syfte att i högre grad än idag säkerställa att parallella upphandlingar undviks. Syftet är också att i snabbare takt än hittills åstadkomma gemensamma löptider för avtal i de båda kommunerna, vilket i sig underlättar framtida upphandlingar och är arbetstidsbesparande.

Under 2014 och 2015 har arbetet med samordnad varudistribution och effektiva inköp drivits i projektform. Detta ingår fr o m 2017 i den ordinarie verksamheten.

Årskostnaden beräknas till 3,4 mnkr per år för bemanning motsvarande två årsarbeten, systemkostnader samt avskrivningar på investeringen. För Haninges del innebär det ökade kostnader med 2 108 tkr.

Sammantaget innebär förstärkningen av resurserna för upphandling samt kostnaderna för effektiva inköp och samordnad varudistribution ökade kostnader för upphandlingsnämnden med 6,4 mnkr. Finansieringen sker via ökade avgifter från kommunerna och Haninges andel blir 3 968 tkr. Denna kostnad kommer att debiteras respektive nämnd efter samma fördelning som de nuvarande kostnaderna.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund (Smohf)

Överläggningar har förts mellan medlemskommunerna Haninge, Nynäshamn och Tyresö. Ett möte med ledningen för Smohf ägde rum 2016-04-15. Smohf har presenterat sin syn på hur stor kommunernas årliga avgift till förbundet bör vara, dels m h t förbundets arbetsuppgifter och dels m h t till att avgiften inte har höjts de senaste åren därför att förbundet har utnyttjat tidigare upparbetade överskott. Härutöver har

Smohf justerat sina tillsynsavgifter, vilket också har bidragit till att kommunernas avgifter inte har behövt ökas.

Överläggningarna mellan kommunerna har resulterat i att medlemsavgiften 2017 föreslås öka med 1,9 mnkr till totalt 12,8 mnkr. För Haninge innebär det att avgiften ökar med 1,0 mnkr till 6,8 mnkr. Beloppet föreslås inarbetas i det slutliga förslaget till Mål och budget 2017-2018.

Södertörns brandförsvarsförbund

Södertörns brandförsvarsförbund har framfört sin syn på hur stor medlemskommunernas årliga avgift till förbundet bör vara. I enlighet med den rutin för budgetsamråd som gäller har kommunernas ekonomichefer träffat förbundet för en genomgång av underlaget för de ekonomiska bedömningarna mm. Av minnesanteckningarna från mötet 2016-04-07 framgår att ekonomichefernas bedömning är att avgiftshöjningen bör hamna mellan 2,0 och 2,5 %. En av förutsättningarna för bedömningen är att förbundet möter sina ökande pensionskostnader med att börja ta i anspråk de pensionsavsättningar som har gjorts under ett antal år. För Haninge innebär en höjning inom det angivna intervallet ovan att avgiften ökar med mellan 1,1 mnkr och 1,3 mnkr.

Rutinen för budgetsamråd innebär att nästa steg är att brandchefen diskuterar budgeten med medlemskommunernas kommundirektörer, vilket sker 2016-05-13. Kommundirektörerna lämnar en rekommendation inför det slutliga budgetsamråd som sker mellan medlemskommunernas kommunstyrelseordföranden och förbundsdirektionen. Detta samråd sker 2016-05-31.

Sammantaget innebär ovanstående att räkneexemplet på sid 6 ovan kommer att överträffas med bred marginal (totalt 6,6 mnkr för upphandlingsnämnden, överförmyndarnämnden och miljö- och hälsoskyddsförbundet samt en kvarstående risk om minst 1,1 mnkr för brandförsvarsförbundet, totalt 7,7 mnkr). Finansieringen av upphandlingsnämnden kommer att debiteras övriga nämnder och kommunstyrelsen påverkas endast av sin andel. Den kvarvarande ökningen, 3,8 mnkr, får kommunstyrelsen hantera inom ramen. En ”normal” uppräknings, 1,4 mnkr, bör kommunstyrelsen kunna hantera inom den föreslagna ramen.

Tillgänglighetsmiljonen (se sid 22 i det remitterade budgetförslaget samt sid 5 ovan) måste också, om inget annat beslutas, rymmas inom den remitterade budgetramen.

Om inte kommunstyrelsens möjligheter att fullgöra sina uppgifter skall inskränkas måste kommunfullmäktige justera den ekonomiska ramen för kommunstyrelsen. Om ingen justering görs måste kommunstyrelsen hitta åtgärder för att sänka sina kostnader med 3,4 mnkr, vilket motsvarar ca 1,7 %. Denna procentsats gäller förutsatt att kostnader kan sänkas inom samtliga delar av kommunstyrelsens budget. Som framgår av sid 1 ovan utgörs kommunstyrelsens budget av tre huvudområden,

Förtroendemannaorganisationen, Kommunstyrelseförvaltningen och Gemensamma kostnader. Om kostnadssänkningen skall ske enbart inom kommunstyrelseförvaltningen motsvarar den ca 3,5 %.

Investeringsbudgeten

Mål och budget 2016-2017 innehåller bl a att planarbetet för Jordbro centrum skall återupptas och drivas i enlighet med kommunstyrelsens beslut om planuppdrag 2014-09-29, § 226. Planarbetet återupptas inom kort. Investeringsbudgeten borde därför innehålla en uppgift om medel för att bygga ett nytt kultur- och föreningshus, med start 2018.

Bengt Svenander

Haninge kommun

Mål och budget 2017-2018

En borgerlig budget för
**Frihet, Trygghet och
Ansvar**

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
1. INLEDNING	3
1.1 VISION	3
1.2 VÅR VERKSAMHETSIDÉ OCH VÄRDEGRUND	3
1.3 VÅR POLITIK	3
1.4 UPPHÖRANDE AV ÖVERGRIPANDE UPPDRAG	6
2. KOMMUNENS STYRMODELL.....	7
2.1 DEFINITION AV BEGREPP I STYRMODELLEN	7
2.2 SAMBAND MELLAN STYRDOKUMENT OCH STYRMODELLEN	8
2.3 ANSVARSFÖRDELNING MELLAN POLITIK OCH FÖRVALTNING	9
3.1 MÅLSTRUKTUR OCH UPPFÖLJNING	10
3.2 MÅLOMRÅDE VÄLMÅENDE KOMMUNINVÅNARE.....	12
3.3 MÅLOMRÅDE UTVECKLING.....	13
3.4 MÅLOMRÅDE EN ATTRAKTIV NÄRMILJÖ	15
3.5 MÅLOMRÅDE EFFEKTIVITET, KVALITET OCH SERVICE	17
4. EKONOMISKA DRIFTSRAMAR OCH MÅL PER NÄMND OCH BOLAG 2017-2018.....	19
4.1 KOMMUNSTYRELSEN	21
4.2 GRUND- OCH FÖRSKOLENÄMNDEN	24
4.3 GYMNASIE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMNDEN	26
4.4 KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN	27
4.5 SOCIALNÄMNDEN	28
4.6 STADSBYGGNADSNÄMNDEN	30
4.7 ÄLDRENÄMNDEN	31
4.8 KOMMUNALA BOLAG: TORNBERGET AB, HANINGE BOSTÄDER AB OCH SRV ÅTERVINNING AB.....	32
5. INVESTERINGSBUDGET FÖR 2017 OCH PLAN FÖR 2018-2019	34
5.1 KOMMUNSTYRELSEN	36
5.2 GRUND- OCH FÖRSKOLENÄMNDEN	36
5.3 GYMNASIE- OCH VUXENUTBILDNINGSNÄMNDEN	39
5.4 KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN	39
5.5 SOCIALNÄMNDEN	40
5.6 STADSBYGGNADSNÄMNDEN	40
5.7 ÄLDRENÄMNDEN	41
5.8 KOMMUNALA BOLAG: TORNBERGET AB	42
6. EKONOMISK PLAN 2017-2019.....	43
6.1 RESULTATPROGNOS	44
6.2 BALANSPROGNOS	44
6.3 FINANSIERINGSANALYS	45
7 REGLER FÖR EKONOMI- OCH VERKSAMHETSSTYRNING	46
7.1 INTERN KONTROLL	46
7.2 KONKURRENSUTSÄTTNING GENOM UPPHANDLING ELLER KUNDVAL	46
7.3 INTERNA RESULTATENHETER	49
7.4 LOKALFRÅGOR	50
7.5 DELEGATIONSORDNING OCH ATTESTREGLEMENTE	52
7.6 DRIFT- OCH INVESTERINGSBUDGET.....	52
7.7 FÖRVALTNINGSLEDNINGENS RAPPORTERINGSSKYLDIGHET	54
7.8 UPPFÖLJNING OCH ÅTERRAPPORTERING	54

1. Inledning

1.1 Vision

Vårt Haninge är porten till södra skärgården med stor attraktionskraft för näringslivet och människor som vill bo i Stockholmsregionen. Haninges invånare är grunden till den skaparkraft och entreprenörsanda som bygger ett starkt Haninge. Här får människor möjlighet att förverkliga sina idéer och tillåts att lyckas. Invånarna är stolta över sin kommun och känner sig delaktiga i Haninges utveckling. En kreativ atmosfär med en öppen och tillåtande attityd bidrar till utveckling av såväl människor, föreningar som företag. Haninge bygger vi tillsammans till ett tryggt samhälle i god gemenskap. Vi har frihet, vi bryr oss om varandra och tar ansvar.

1.2 Vår verksamhetsidé och värdegrund

Haninge kommun ska leverera hög service och kvalitet genom att låta invånarna få ett stort utbud av privata och kommunala tjänster att välja mellan. Kommunens anställda är vår största tillgång. Våra anställda tar ansvar för kvalitén i sin verksamhet och ser också till helheten. Så säkerställer vi att kommunen finns till för invånarna i Haninge. All verksamhet som bedrivs i Haninge kommun vilar på en tydlig värdegrund. Värdegrunden säkerställs genom att varje medarbetare vet vad Haninge kommun står för. Haninge kommuns värdegrund är att:

- Verksamheten präglas av långsiktigt hållbar utveckling med fokus på människa och samhälle.
- Ständigt arbeta för medborgarna samt förbättra och utveckla verksamheten utifrån uppdraget med ansvar för helheten.
- Bemöta våra medborgare med professionalitet och respekt.
- Värna om kommunens resurser på ett ansvarsfullt och långsiktigt hållbart sätt där medarbetaren utgör vår viktigaste tillgång.

1.3 Vår politik

I vår kommun ska den centrala frågeställningen alltid handla om förutsättningarna för den enskilda människan att själv – och i fri samverkan med andra – utforma sitt liv. Vi kan ha olika åsikter om mycket men det som alltid kommer förena oss är den envisa väggrän att tillerkänna kollektivet, litet eller stort, något egenvärde som går utöver den enskilda människans.

För att möjliggöra för kommande generationer att öka sin frihet och inte fjättras vid våra tillkortakommanden är det viktigt att vår tillväxt sker utan att vi skickar miljönotan till våra barn.

Vi tror på människan. All kulturell, vetenskaplig, social och ekonomisk utveckling bygger på enskilda människors skaparkraft och initiativförmåga. Om politiken betraktar medborgare som offer för opåverkbara krafter, riskerar kraften att förtvina både för den enskilde och för samhället. Om politiken i stället strävar efter ett samhälle med aktiva medborgare som kan och vill ta ansvar, växer engagemanget och solidariteten.

Politikens mål i Haninge ska vara att bidra till att ge varje människa de verktyg som behövs för att de ska kunna ta makten över sitt eget liv och förverkliga sina livsdrömmar. Detta

innebär att prioritera ökad frihet för de som har minst frihet och som själva har svårt att föra sin talan i samhället.

Samhällsbygget är aldrig färdigt. Vi måste avvisa alla idéer om ett slutgiltigt idealtillstånd som politikens mål. Ett samhälle av fria medborgare kommer ständigt att erbjuda överraskningar och nya utvecklingsmöjligheter. Någon slutlig harmoni mellan alla önskemål och intressen kan aldrig uppnås. Färdiga och detaljerade lösningar för samhällets organisation leder därför till förtryck av oliktankande när de ska genomföras.

För att öka friheten för kommunens invånare är en bra utbildning det viktigaste redskapet. Därför måste utbildning i livets alla skeden vara ett högt prioriterat område i vår kommun. En politik som river hinder för de som befinner sig i utanförskap, oavsett om det gäller socialt eller kulturellt utanförskap, bostadsmarknaden eller försörjning, är också den politik som skapar frihet där underskottet är som störst.

Haninge är en fantastisk kommun att bo, leva och verka i. Det är av största betydelse att tryggheten ökar för de som idag bor och vistas i vår kommun och samtidigt känner sig delaktiga i vardagen.

I Haninge ska äldre ges en trygg och värdig ålderdom och god service ska ges till sjuka och funktionshindrade. Valfrihet och individanpassade lösningar av äldres och funktionshindrades boende där den enskilde själv kan påverka är viktigt för en ökad trygghet.

De sociala insatserna i kommunen ska präglas av respekt för den personliga integriteten och ge förutsättningar för inflytande och delaktighet för såväl vuxna som barn. Barns rätt till en trygg uppväxtmiljö är grundläggande. Barn som inte är trygga hemma är de mest sårbara och behöver samhällets stöd och skydd.

Alla barn ska ges förutsättningar att nå de grundläggande målen i alla ämnen. Skolan ska vara uppmärksam på elever som behöver särskilt stöd så att ingen halkar efter. Såväl lärare som elever har rätt till en trygg arbetsmiljö. Droger, kränkningar, näthat och mobbing ska motverkas på alla plan.

Vi vill arbeta för att göra Haninge till en trygg och hederlig kommun att växa upp i, där människor vågar röra sig fritt. Det behövs ett välutvecklat samarbete mellan polis, kommun och civilsamhället i syfte för att Haninge ska bli en trygg kommun med låg brottslighet. Kommunen ska aktivt verka för att fler poliser ska vara synliga på gator och torg i Haninge. Haninge ska vara en kommun som ger alla Haningebor möjlighet att forma sina liv efter egna förutsättningar och delta i samhället. Alla Haningebor ska efter egen förmåga kunna trygga sin försörjning genom arbete. Kommunen ska som arbetsgivare medverka till en god arbetsmiljö. Förebyggande insatser mot sjukskrivningar ska prioriteras för att öka tryggheten bland kommunanställda.

Haninge är bra men mycket kan bli bättre. Vi står inför stora utmaningar men också många möjligheter. Vårt största ansvar är att hålla ordning och reda på kommunens finanser och inte skjuta notan för välfärden till våra barn och barnbarn. Vi har alltid Haninges bästa för ögonen.

Vi står mitt i en fantastisk omvandling från förort till stad, ett Haninge City. Runt stadskärnan växer kommundelarna kraftigt. Vi vill ta ansvar för både stark tillväxt och en hållbar

utveckling. En gynnsam utveckling måste också vara långsiktigt hållbar. Det kräver ansvar. När vi tar tillvara på den potential Haninge har, med ett rikt utbud av kultur- och naturupplevelser, kan Haninge få en fantastisk utveckling.

För att fler ska kunna leva och bo i vårt vackra Haninge krävs ett gott näringslivsklimat, ett blomstrande näringsliv och en bra bostad. Vi vill ta tillvara på Haninges möjligheter att erbjuda attraktiva bostadsområden och ge plats för nyetablering och utveckling av fler företag. Det kräver ansvar som kommun att ligga steget före för att få fler företag att etablera sig här och ger hög service till nya och befintliga företag. Det är där de flesta jobben skapas.

Inget är så viktigt för en människas livschanser som att få en bra utbildning. Satsningar på skolan skapar ett hållbart samhälle. Vi prioriterar också ett rikt utbud av fritid och idrott i Haninge. Skolan och våra barn vårt största ansvar.

Vi tror på människans drivkraft att vilja bestämma över sig själv och sitt liv. Alla i Haninge som kan arbeta och försörja sig själva ska också göra det. När den egna kraften inte räcker till ska samhället kunna ge ett bra stöd för att komma tillbaka. Vi behöver uppmuntra, men också ställa krav, på att alla ska sträva efter att göra rätt för sig. Det är en förutsättning för att Haninge ska kunna utvecklas och hålla ihop. Frihet, och ansvar, att själv påverka sin vardag och att försörja sig själv är dessutom grunden till jämställdhet. Om fler jobbar och bidrar till det gemensamma möjliggör vi satsning på skola och omsorg.

Vi tar ansvar för Haninge nu och för framtiden.

Martina Mossberg (M)

Tobias Hammarberg (L)

Marie Litholm (KD)

1.4 Upphörande av övergripande uppdrag

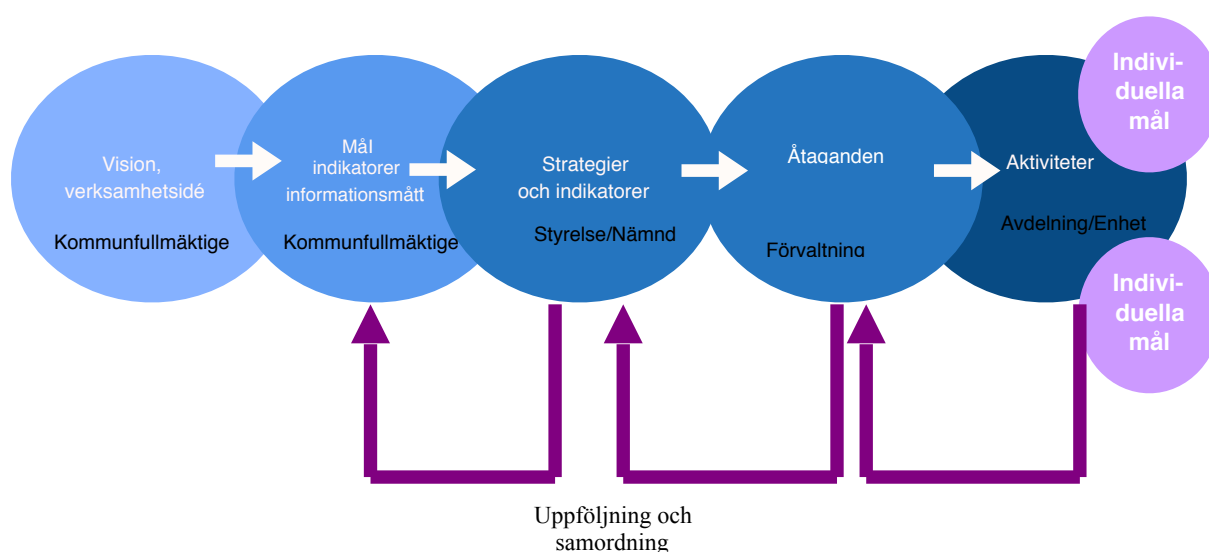
Haninge kommuns verksamhet styrs under mandatperioden av mål och budget för varje verksamhetsår samt den politiska plattformen från den styrande koalitionen, som fastställts i kommunfullmäktige. I Trepartialliansen gemensamma förslag till mål och budget 2017-2018 upphör samtliga uppdrag i Samarbetskoalitionens politiska plattform.

2. Kommunens styrmodell

Styrmodellen ska bidra till fullmäktiges mål om god ekonomisk hushållning genom att strukturen för styrning blir begriplig och distinkt. En bestämd arbetsprocess innebär att resurser kan användas effektivt. En känd struktur och process med användbara verktyg för styrning och uppföljning förenklar förvaltningarnas administration och förbättrar nämndernas möjligheter att ha överblick över resultat och kvalitet.

Styrmodell

2.1 Definition av begrepp i styrmodellen

Fullmäktiges mål, målområden, resultatindikatorer och informationsmått

Målen i styrmodellen är de övergripande målen som omfattar hela kommunen och som fastställs av kommunfullmäktige. Målen ska peka ut en riktning och anknyta till visionen. Målen anpassas utifrån de ekonomiska ramarna och avser ett eller flera år. Viss uppdatering av målen sker årligen i samband med att fullmäktige beslutar om mål och budget.

Fullmäktige beslutar om resultatindikatorer med målvärden 2018 för de övergripande målen.

Till varje mål finns ett eller flera informationsmått som kommunen följer. Kommunens verksamheter kan inte påverka informationsmått i större utsträckning. Informationsmått har därför inte målvärde.

Nämndernas strategier och indikatorer

Strategierna är ett långsiktigt övergripande tillvägagångssätt eller färdriktning för att nå målen. En strategi beskriver mönster av beslut och handlingar för att nå framtida framgång. Utifrån kunskap om nuläget och vilka insatser som ger mest effekt fattas beslut om de vägval som prioriteras för att nå målet.

Utifrån fullmäktiges mål utformar nämnderna strategier. Flera av fullmäktiges mål kan omfattas av samma strategi. Nämnder bör inte utforma egna direktiv eller nämndspecifika mål då det finns en risk att det blir för många olika styrsignaler till förvaltningen. Det finns också kommunövergripande strategier som nämnden har att förhålla sig till. Detta gäller till exempel det personalpolitiska programmet och klimatstrategin. Nämnderna bör beakta dessa beskrivningar vid utformningen av sina strategier.

Om nämndens verksamheter kan påverka fullmäktiges resultatindikator ska nämnden följa upp och använda indikatorn för styrning. Nämnden kan fastställa egna indikatorer och målvärden (2018) kopplade till sina strategier där det är möjligt.

En kommun

Kommunens arbete är uppdelat på flera ansvarsnämnder och förvaltningar, men utgör ändå en kommun. För att uppnå bästa effektivitet och nytta med kommunens arbete krävs ett kommungemensamt agerande och koncernövergripande tänk. Kommunstyrelsen och dess förvaltning har därför ett särskilt ansvar att samordna nämndernas och förvaltningarnas arbete utifrån fullmäktiges mål. Synkroniseringsvinster ska eftersträvas.

Förvaltningarnas åtaganden och aktiviteter

Ett åtagande kan beskrivas som en förpliktelse eller ett förhållningssätt. Åtaganden görs ofta på ett års sikt.

Utifrån nämndens strategier formulerar förvaltningen sina åtaganden. Varje åtagande ska kunna hänföras till fullmäktiges mål och nämndens strategi. Alla åtaganden ska rymmas inom nämndens ekonomiska ramar.

Inom förvaltningen bryts åtaganden ned till aktiviteter, d.v.s. vad ska vi på vår förvaltning/avdelning/enhet utföra för att åtagandena ska fullföljas? Ett åtagande kan bestå av en eller flera aktiviteter. Aktiviteten anger konkret vad som ska göras för att förvaltningen ska klara sitt åtagande. En aktivitet kan vara ett projekt, en utredning eller löpande arbete. Aktiviteterna är oftast ettåriga.

Om uppföljning och styrning i en förvaltning behöver förstärkas bör förvaltningen skapa indikatorer (nyckeltal) för att följa upp åtaganden eller aktiviteter.

Individuella mål

Alla medarbetare ska ha individuella mål som är kopplade till avdelningens eller enhetens aktiviteter. Dessa är i sin tur kopplade till förvaltningens åtaganden och nämndens strategier som i nästa led är kopplade till fullmäktiges mål. De individuella målen följs upp i resultat- och målsamtal mellan medarbetare och chef.

2.2 Samband mellan styrdokument och styrmodellen

I kommunen finns styrdokument på olika nivåer och med olika målgrupper, innehåll och detaljeringsgrad. Styrdokument är ett verktyg för att omsätta värdegrunden inom olika verksamhetsområden, få ökad enhetlighet och att alla jobbar för samma mål.

Det finns styrdokument som tas fram gemensamt med andra aktörer (kommuner, landsting etc.). I sådana fall kan Haninge kommun inte kräva att den egna styrmodellen ska följas i

fråga om benämning, mallar, uppföljning eller annat. Det kan även finnas krav i speciallagstiftning eller branschstandards som måste beaktas.

Oavsett om det handlar om flerpartsöverenskommelser, nationellt regelverk eller branschstandards, så bör de integreras på lämpligt sätt i själva processen – planering, genomförande, uppföljning/utvärdering och åiterrapportering.

2.3 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning

Det politiska ansvaret

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ som fattar beslut om mål och fördelar ekonomiska ramar utifrån politiska prioriteringar. Den tilldelade ramen ska rymma nämndernas verksamhet under budgetåret.

Kommunstyrelsen är kommunens högsta verkställande organ och svarar för samordning och tillsyn av nämnderna.

Nämnderna ska ta fram strategier och genomföra verksamheten enligt fullmäktiges mål, följa upp och åiterrapportera enligt direktiv. Kommunens styrdokument ska beaktas i nämndernas arbete och vid framtagande av strategier för att uppfylla kommunfullmäktiges mål.

Respektive nämnd ansvarar inför kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för att den av kommunfullmäktige beslutade budgeten inte överskrids.

Övriga politiskt tillsatta organ styrs av fastställt reglemente eller särskilda uppdragsdirektiv.

Förvaltningarnas ansvar

Kommundirektören är chef över och leder förvaltningschefernas arbete med de kammungemensamma frågorna. Förvaltningscheferna ingår i kommundirektörens ledningsgrupp. Kommundirektören är också förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen.

Det är förvaltningschefens uppdrag att leda förvaltningens arbete. Men förvaltningschefen har även ett ansvar för kommunen som helhet och ska medverka samt genomföra åtgärder som är nödvändiga för kommunens bästa.

Varje förvaltningschef utser en förvaltningsledning vars uppgift är att:

- Verkställa beslut
- Understödja det politiska styrsystemet, så att dess intentioner och värderingar får genomslag.
- Tydliggöra ansvar och befogenheter i organisationen.
- Se till att information och kommunikation fungerar både i och utanför förvaltningen.
- Initiera och uppmuntra till utvecklingsinsatser och i övrigt skapa förutsättningar för en effektiv verksamhet.

Kommunens anställda verkar för målen genom att fatta verksamhetsbeslut inom ramen för resurser och kompetens. Respektive chef är ytterst ansvarig för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och politiska mål.

3. Mål för 2017-2018

3.1 Målstruktur och uppföljning

Fyra målområden med 12 mål

Kommunens målstruktur bygger på fyra övergripande målområden som ska bidra till att Haninge blir en bättre kommun att bo, leva och verka i. Till varje målområde finns mål som följs upp med resultatindikatorer. Sammanlagt finns 12 mål.

I princip gäller målområden och mål för alla kommunens nämnder och bolag.

Resultatindikator med målvärde

Målen följs med en eller flera resultatindikatorer. Kommunen kan påverka och styra resultatet för dessa indikatorer. Varje resultatindikator har ett målvärde som ska uppnås senast 2018. Det finns inga målvärden 2017. Resultatindikatorer följs upp minst en gång årligen.

Grundprincipen är att alla resultatindikatorer gäller alla nämnder och bolag. Vissa nämnders verksamheter kan påverka en resultatindikator mer än andra.

Informationsmått utan målvärde

Till varje mål finns även ett eller flera informationsmått. Dessa mått har kommunen mindre möjligheter att påverka och informationsmått har därför inga målvärden. De flesta informationsmått följs upp årligen, men undantag finns.

Nämnder och kommunala bolag ska i sina strategidokument ange om det finns mål, resultatindikatorer och informationsmått som de inte anser är tillämpliga för deras verksamheter.

Uppföljning och bedömning av mål, resultatindikatorer och informationsmått

Kommunfullmäktiges mål ska följas upp i samband med delårsrapportering och årsredovisning.

För varje resultatindikator (med nytt utfallsvärde) ska en prognos göras om målvärdet kommer att uppnås eller inte. Om målvärdet inte kommer att uppnås ska åtgärder föreslås. Uppföljning och analyser av resultatindikatorer görs av den eller de verksamheter som störst möjlighet och kunskap inom det aktuella området.

Prognoserna av resultatindikatorerna blir underlaget för att bedöma om fullmäktiges mål kommer att uppfyllas helt, delvis eller inte. Informationsmått ska följas årligen. Uppföljning och analys av ett informationsmått görs av den verksamhet där måttet är relevant.

Målområdena kommer inte att bedömas.

Övergripande styrdokument tillkommer

Förutom kommunfullmäktiges mål finns kommunövergripande styrdokument som är av betydelse för samtliga verksamheter. Styrdokumentet tillsammans med målen utgör grunden för nämndernas strategier. Styrdokument finns på kommunens hemsida.

En förteckning och beskrivning av resultatindikatorerna och informationsmått återfinns i bilaga 1.

Haninge för varje människa idag och imorgon

Hälsa
Trygghet
Stöd & Omsorg

Utbildning
Näringsliv &
Jobb
Fritid

Ekologi
Boende
Tillgänglighet

Ekonomi
Kvalitet &
Service
Arbetsgivar-
skap

Välmående
kommun-
invånare

Utveckling

Attraktiv
närmiljö

Effektivitet,
kvalitet och
service

1. God folkhälsa
2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet
3. Stöd och omsorg ger mervärde för individen

4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden
5. Växande näringsliv med fler i egen försörjning
6. Meningsfull fritid

7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer
8. Nya bostäder i bra lägen
9. Hög tillgänglighet

10. Ordning och reda på ekonomin
11. Hög kvalitet i kommunens tjänster
12. Attraktiv arbetsgivare

Människan

Samhället

3.2 Målområde Välmående kommuninvånare

Mål 1 God folkhälsa

En bättre folkhälsa bidrar till friskare och mer aktiva invånare. Ur ett kommunalt perspektiv är det främst invånare som tar del av kommunens tjänster som kan stimuleras till ett friskare liv. Samtidigt kan alla kommunala verksamheter bidra på något vis inom sitt område till att alla invånare i kommunen får möjlighet att förändra sina livsvanor i en positiv riktning.

Mål 1 Resultatindikatorer		2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel fyraåringar med övervikt (%)		12,4	-			9,0
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)		46	43			57
Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD)	Åk 9	58	-		-	66
	Gymnasiet åk 2	27	-		-	35

Informationsmått för mål 1 är:

- Sjukpenningtal
- Nöjd medborgarindex (NMI) för idrotts- och motionsanläggningar
- Nöjd medborgarindex (NMI) för kultur
- Folkhälsa - Självskattad hälsa
- God psykisk hälsa för årskurs 9 respektive gymnasiet årskurs 2 (mäts jämna år)

Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet

Ökat inflytande ger individen större makt över sitt liv och därmed en större upplevd trygghet. Inom samhällsplaneringen och genom aktiva insatser och uppsökande verksamhet kan den faktiska tryggheten i kommunen öka.

Mål 2 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kronor per invånare)	14,47	13,00			<=10,00
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)	-				90
Attitydundersökning stadskärnan (skala 1-5)	3,1	2,9			4,0

Informationsmått är:

- Trygghetsindex (SCB)
- Nöjd inflytandeindex (SCB)
- Trygghetsindex för unga (Rädda Barnen)
- Trygghetsindex lokala BRÅ (skala 0-6, låga värden eftersträvas. Mäts vartannat år)

Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen

Kommunens stöd- och omsorgsverksamhet är en kärnverksamhet som alltid ska präglas av värdighet. Fokus ska alltid ligga på att individens möjligheter till utveckling så att dennes frihet ökar.

Mål 3 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad insats (%)	66				80
Nöjdhet bemötande i hemtjänst 65- (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					
Delaktighet i genomförandeplaner, inklusive särskilt boende och daglig verksamhet. (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					

Informationsmätt är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), äldreomsorg SCB

3.3 Målområde Utveckling

Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden

Utbildning ger möjligheter för människor att uppnå sina livsmål. Alla barn växer upp med olika bakgrund och förutsättningar. Skolan i Haninge ska bidra till utjämning av elevers olika förutsättningar. Inget barn eller elev ska hindras att nå sin fulla potential i Haninges skolor. Kommunen ska arbeta målmedvetet och förebyggande för att minska andelen elever som hoppar av sin utbildning. Vuxenutbildningen och SFI ska utformas med utgångspunkt i att individen på kortast möjliga tid ska få reella möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Mål 4 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
NY Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet (%) (KKIK mått 18)	85,2	85,7			87,0
Genomsnittligt meritvärde Åk 9	214				221
Andel med gymnasieexamen inom tre år (%)	57				61
Andel 16–20-åringar som varken arbetar eller studerar (definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016)					

Informationsmätt är:

- Andel elever godkända i nationella prov åk 3 (KKIK mått 17 B)
- Andel elever godkända i nationella prov åk 6 (KKIK mått 17 A)
- Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9 (%)
- Andel med minst 325 i meritvärde (%) baserat på 17 ämnen

- Andel som upplever arbetsro/studiero i skolan i årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2 (%)
- Kostnad per betygspoäng, åk 9 (kr)
- Andel med examensbevis från gymnasiet (%)
- Grundläggande vuxenutbildning; andel (%) godkända
- Svenska för invandrare (SFI); andel (%) godkända
- Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier (%)

Mål 5. Meningsfull fritid

Innebörden av en meningsfull fritid är olika för alla. Kommunen ska i utformningen av kultur- och fritidsutbud anpassa sig till efterfrågan så att det kommer så många invånare som möjligt till del.

Mål 5 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Attitydundersökning ungas fritid (%) (basvärde och målvärde tas fram under 2016)					
NY Elever som deltar i musik- eller kulturskola (andel av invånarna 7-15 år, %)	8				
Bibliotekens utlåning inkl. e-böcker (antal per invånare)	4,5	4,1			5,0
NY Deltagartillfällen i idrottsföreningar, (antal/ invånare i åldern 7-20 år)	25				29

Informationsmått är:

- Nöjd regionindex (NRI) fritidsmöjligheter SCB

Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

Haninge ska vara en attraktiv företagskommun och ta tillvara på de naturliga förutsättningar som kommunen har inom olika branscher. Servicen till befintliga företag och nyetableringar ska vara enkel, snabb och hålla en hög kvalitet.

Kommunen ska verka för att fler invånare ska ha ett arbete att gå till. Det ska finnas en stark koppling mellan ekonomiskt bistånd och krav på aktivitet samtidigt som nya samarbeten med företag och andra organisationer skapas för att utveckla utbudet av arbetstillfällen. Det ska finnas goda möjligheter att börja om i livet.

Mål 6 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
SBA:s nöjd kund index för företagare: (KKIK mått 34).	66 *	69,3			73
Antal arbetstillfällen i kommunen	26 881	27 179			29 000
Antal företag i kommunen per 1000 invånare	50,3				52

Mål 6 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd av alla hushåll med ekonomiskt bistånd(%)	32,7				29,0

*avser mätning 2013

Informationsmått är:

- Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i kommunen (betygsskala 1-6) (Svenskt Näringsliv)
- Handelsindex
- Nya företag per 1000 invånare (KKIK mått)
- Arbetslöshet 16-64 år (%)
- Antal gästnätter

3.4 Målområde En attraktiv närmiljö

Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer

Klimat- och miljöutmaningarna är inte begränsade till kommunens geografiska område, men de åtgärder som bidrar till att miljön i kommunen förbättras ska ha hög prioritet. I det större perspektivet ska kommunen genom samarbete med främst närkommunerna uppnå samarbeten som kan bidra till minskade utsläpp och förbättrad miljö. Kommunens egen verksamhet ska inspirera invånarna till att ta ett större ansvar för sin närmiljö.

Mål 7 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel miljöbilar i kommunorganisationen (%)	28	27			50
Andel ekologiska livsmedelsinköp (%)	30	33			50
Energieffektivisering i kommunal verksamhet (kWh/kvm korrigerat för ett normalår)	-	190			160

Informationsmått är:

- Fosforhalt i Drevviken (µg/l)
- Nöjd medborgarindex (NMI), miljöarbete

Mål 8. Nya bostäder i bra lägen

Haninge ska hävda sig i konkurrensen mellan kommunerna i Stockholmsregionen som en attraktiv inflyttningskommun. Utvecklingen av Haninges stadskärna och bebyggelse runt pendeltågstationerna ska prioriteras samtidigt som Haninges olika unika miljöer för attraktivt boende ska utvecklas. För att möta den ökade efterfrågan på bostäder måste hantering av detaljplaner och bygglov vara snabb och effektiv.

Mål 8 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Antal färdigställda lägenheter (ackumulerat till 2018)	-	641			2 400
Ledtider för bygglov Definition, basvärde och målvärde tas fram 2016	-	-			

Informationsmått är:

- Nöjd region index (NRI) Rekommenderar kommunen
- Nöjd kundindex (NKI) byggherrar

Mål 9. Hög tillgänglighet

En viktig del i att skapa en attraktiv kommun för invånare och besökare är att öka tillgängligheten till olika målpunkter i Haninge och att utveckla gemensamma offentliga utrymmen. De åtgärder och investeringar som kommunen inte kan göra själv måste uppnås genom samarbete med de aktörer som är ansvariga.

Människor med funktionsnedsättningar har rätt till ett liv på lika villkor som andra. Fysisk tillgänglighet är en förutsättning för allas delaktighet. Kommunen har stort ansvar i att öka den

fysiska tillgängligheten, både i egna verksamheter samt att genom plan- och byggprocessen säkerställa tillgängligheten vid byggnation. Arbete eller meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Kommunen kan samarbeta med näringslivet och genomföra riktade insatser för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Mål 9 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
NY Indikator Arbetsmarknad; maxvärde 100 % (Alla frågor inom området arbetsmarknad, kommunenkät från Myndighet för delaktighet källa)		22 %	45 %		60 %

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), gång- och cykelvägar
- Nöjd regionindex (NRI), kommunikationer
- Nöjd medborgarindex (NMI), gator och vägar
- Fysisk tillgänglighet (Alla frågor om fysisk tillgänglighet, källa enkät Myndighet för delaktighet)

3.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service

Mål 10. Ordning och reda på ekonomin

Kommunen har en skyldighet att förvalta skattebetalarnas pengar på bästa sätt. Kommunens verksamheter ska vara så effektiva som möjligt och leverera högsta möjliga kvalitet per skattekrona. För detta krävs flexibilitet inom våra egna verksamheter och ett koncerntänkande där samordning av tjänster och lokaler bidrar till lägre kostnader. Externa aktörer som utför kommunala tjänster bidrar till en ökad mångfald och ökad effektivitet genom konkurrens, men framför allt ökad valfrihet hos de som måste utnyttja tjänsterna.

Mål 10 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Resultat i % av skatteintäkter och statsbidrag	2,0	2,0			≥2
Budgetföljsamhet (avvikelse %)	0,0	-0,3			+0,5 till -0,5
NY Andel digitala fakturor (av totala fakturor) Kommunstyrelseförvaltningen tar fram definition, utfallsvärde och förslag målvärde 2018					
Avtalstrohet (%)	87	82			90

Informationsmått är:

- Skattesats
- Soliditet (%)
- Finansiella nettotillgångar (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Kassalikviditet (%)
- Resultat före extra ordinära poster (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Genomsnittligt resultat 3 år (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Skattefinansieringsgrad av investeringar (%)

Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster

Kvalitet i en tjänst är ofta något man upplever. Därför betyder bra bemötande och fokus på service mycket för kvaliteten i kommunens tjänster.

Mål 11 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Antalet tjänster som omfattas av LOV	4	4			8
Andel av medborgarna som via telefon till kommunen får ett direkt svar på en enkel fråga (%)	-	48			56
Andel som får svar på e-post till kommunen inom två dagar (%)	-	89			95

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI)

Mål 12. En attraktiv arbetsgivare

Kommunen behöver attrahera och behålla ledare och medarbetare som kan utveckla en serviceinriktad kultur genom ett tydligt ledarskap och interna utvecklingsmöjligheter.

Mål 12 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Hållbart medarbetarindex (HME)	78,2	78,5			83,0
Sjukfrånvaro (%)	7,0	7,6			5,0
Frisknärvaro (definition, värden tas fram 2016)					

Informationsmått är:

- Personalstruktur (antal anställda per anställningsform, kön, yrkeskategori; åldersfördelning och antal anställda samt antal årsarbetare)
- Tidsanvändning (mer- och övertid)
- Personalomsättning (personalomsättning och avgångar på egen begäran samt pensionsavgångar)
- Lönestatistik (lönespridning)

4. Ekonomiska driftsramar och mål per nämnd och bolag 2017-2018

Sedan 2008 arbetar kommunen med en tvåårig budget. För 2017 innebär detta att budgetramar fastställs per nämnd för 2017 och för 2018. Beslut för 2018 kommer att vara styrande för verksamheten även om mål- och budgetprocessen görs årligen. Inför 2018 kan det bli aktuellt med omprövningar av de olika verksamheternas resurstilldelning beroende på hur förutsättningarna har förändrats vad gäller t.ex. finansiering, lagstiftning, befolkning, arbetsliv, näringsliv, med mera.

Varierade skatteintäkter och kostnader kopplade till volymförändringar visar att en god ekonomisk hushållning är nödvändigt för att på såväl kort sikt som lång sikt ha en budget i balans med goda marginaler och som skapar utrymme för nödvändiga investeringar. Ett resultat bör vara motsvarande minst två procent av kommunens samlade skatteintäkter och generella statsbidrag. Då Haninge står inför många stora investeringar nu och framöver är det strategiskt att arbeta för ett högre resultat för att hålla lånenivån på en rimlig nivå. För 2017 budgeteras ett resultat på 119 238 tkr.

Totalt beräknades skatteintäkterna och generella statsbidrag för 2017 till 4 330 000 tkr. Den utgår från prognosen från Sveriges kommuner och landsting, SKL, daterad 2016-04-28. Prognosen bygger på en oförändrad skattesats på 19,68 kr. SKL:s prognos utgår från en befolkningsökning enligt rikssnittet. Då Haninge växer snabbare än rikssnittet så har befolkningsökningen justerats till en ökning med 1 580 personer från den 1 november 2015 till 1 november 2016. Till detta kommer ett extra statsbidrag för att kompensera att kommunen växer snabbt. Ovanstående ingår i beräkningen 4 330 000 tkr. I samband med vårpropositionen har regeringen föreslagit att 10 miljarder ska fördelas till kommuner och landsting från och med 2017. En preliminär fördelning visar att Haninge kommer att tilldelas 43 038 tkr av dessa. Tillsammans med prognosen från SKL, inkl justeringarna ovan, blir de totala skatteintäkterna och generella statsbidragen 4 373 038 tkr. Med ett resultat på 119 238 tkr och 2017 års budgeterade verksamhetskostnader som beräkningsgrund, summeras de utlagda ramarna för 2017 till 4 267 800 tkr. För 2016 är den sammanlagda ramen, efter teknisk justering, 4 040 950 tkr. Förändringen mellan åren är således en ökning med 226 850 tkr.

Tornberget avser att 2017 ha oförändrade hyror till kommunen, exklusive kapitalkostnader för nya investeringar 2016. Hyran kan dock skilja mellan olika typer av verksamhetslokaler. De föreslagna budgetramarna för respektive nämnd bygger på en bedömning av kostnaderna för hyres-, volym- och verksamhetsförändringar.

Mål och budget 2017-2018

Styrelse/nämnd (tkr)	Justerad budget 2016 ¹	Ramförändringar	Budget 2017
Kommunstyrelsen ²	199 350	1 350	200 700
Grund- och förskolenämnden	1 605 000	95 000	1 700 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	387 000	16 000	403 000
Kultur- och fritidsnämnden	181 800	8 500	190 300
Socialnämnden ⁴	810 200	36 600	846 800
Stadsbyggnadsnämnden	120 000	3000	123 000
Äldrenämnden ⁴	688 900	43 100	732 000
Södertörns upphandlingsnämnd ²	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd ²	0	0	0
Valnämnden	100	1 000	1100
Revisionen	1 600	0	1 600
Kommunfullmäktiges reserv ³	20 000	25 000	45 000
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000	0	27 000
Totalt	4 040 950	226 850	4 270 500
Finansnetto	14 000		14 000
Skatteintäkter	4 110 000		4 373 038
Resultat	83 050		116 538
			2,7%

Anm. 1: Den justerade budget 2016 är den av kommunfullmäktige beslutade budget 2016 uppdaterad med tekniska justeringar, såsom volymökningar till äldrenämnden samt förändrad ansvarsfördelning mellan äldrenämnden och socialnämnden. Justeringen är gjord för att jämförelsen mellan 2016 och 2017 ska vara rättvisande.

Anm. 2: Kommunens andel i Södertörns överförmyndarnämnd och Södertörns upphandlingsnämnd finns inom kommunstyrelsens ram.

Anm. 3: 45 mnkr avsätts för att täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader t.ex. volymökningar inom grund- och förskolenämnden, socialnämnden och äldrenämnden. Utöver detta ligger även volymkompensation för strukturbidrag i kommunfullmäktiges reserv och vinterväghållning.

Anm. 4: I ramförändringarna ingår en förändring av ansvaret för personer under 65 år från äldrenämnden till socialnämnden med 15,9 mnkr.

4.1 Kommunstyrelsen

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 200 700 tkr

Förändring från 2016: 1 350 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris- och löneökningar. Ramen har beräknats för att även inrymma Hållbarhetsberedningens förvaltningsstöd.

Kommunstyrelsen har ett samordnande ansvar för centrala utvecklings- och tillväxtfrågor, såväl i fråga om den strategiska utvecklingen som i fråga om konkret genomförande av samhällsbyggnaden i form av exploateringsprojekt för bostäder, infrastruktur, verksamhetsområden, företagsetableringar m.m. Kommunstyrelsen ska styra och leda det övergripande trygghetsarbetet i kommunen.

För att säkerställa en effektiv organisation i medborgarnas tjänst måste kommunstyrelsen arbeta aktivt med att stärka ledarskapet.

En framtida ödesfråga för kommunen är de skenande sjukskrivningstalen. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret att leda och samordna dessa insatser med berörda förvaltningar. Arbetet ska vara organisationsöverskridande.

Den fysiska utvecklingen av stadskärnan ska prioriteras, bland annat med hjälp av den stadsutvecklingsplan som tas fram under 2016. I övrigt ska kommunstyrelsen arbeta med att stimulera befintliga och externa aktörer att investera i en förtätning av stadskärnan. En särskild satsning ska göras för att i samarbete med fastighetsägarna i centrum skapa utrymme för sammanhängande uteserveringar runt Poseidons torg för att uppnå ett levande kvällsliv.

Befolkningsökningen leder till ökad belastning på kommunens trafiksystem. Även om utbyggnaden sker strategiskt nära pendeltågstationer och åtgärder vidtas för att öka andelen invånare som går, cyklar eller använder kollektivtrafik, kommer biltrafiken att öka. Med anledning av detta måste även tillgången till parkeringsplatser öka. Kommunstyrelsen ska prioritera arbetet med lösningar som bidrar till bättre trafikföden, särskilt inom stadskärnan och i Tungelsta/Västerhaninge. Kommunstyrelsen ska aktivt verka för att Trafikverket investerar i en ny Stavsväg. En hållbar trafiklösning för för in-/utfart på Söderbyleden till Ica Maxi, Biltema och Systembolaget bör också uppnås. Kommunstyrelsen ska verka för att en rondell anläggs vid korsningen Tungelstavägen/ Parkvägen.

En plan ska ha tagits fram 2016 för en ny övergång för bil/gång/cykelväg till Rudans friluftsområde av stadsbyggnadsnämnden. Utifrån denna plan ska kommunstyrelsen ge ett detaljplaneuppdrag under 2017 som omfattar den nya övergången. Detaljplanen ska innefatta tillräcklig exploatering för att projektet ska bli ekonomiskt försvarbart. En del av denna exploatering kan förläggas väster om järnvägen.

I kommunens investeringsbudget 2016-2018 lyftes ett flertal nya skolor och förskolor ut för att i stället låta externa aktörer bygga och driva verksamheten. En del av objekten måste byggas 2017. Arbetet med externa aktörer måste intensifieras för att kommunfullmäktiges

beslut ska kunna uppfyllas. Därför måste kommunstyrelsen ha en löpande uppföljning av arbetet med att rekrytera externa aktörer. En tydlig struktur för arbetet ska tas fram för att säkra upp personalresurser och rätt kompetens i detta arbete.

Insatser för Drevviken ska vara högst prioriterat inom miljöarbetet. Besöksnärsarbete ska intensifieras utifrån besöksnärsstrategin. Kommunstyrelsen ska fortsatt arbeta för att ett nytt närsjukhus förläggs i Handen.

Kommunstyrelsen har en samordnande roll att säkra upp att aktuella stadsbidrag söks av berörda nämnder.

Ovanstående prioriteringar för 2017 innebär att andra prioriteringar får stå tillbaka om resursutrymmet inte räcker till. För eventuell överföring av överskottsmedel från tidigare år ska samma prioriteringar gälla som för den tilldelade budgetramen 2017.

Prioriterade uppdrag för kommunstyrelsen 2017

- Ge ett planuppdrag som innefattar en övergång till Rudans friluftsområde med bil/gång/cykelväg
- Införa muntlig återrapportering av arbetet med att få externa aktörer att investera i och driva skolor/förskolor till varje kommunstyrelsemöte. Detta uppdrag träder i kraft med omedelbar verkan.
- Utredda en evakuering av Söderbymalmsskolan till Riksäppet för att minska kostnaderna för evakueringslokaler i samband med rivning av Vikingaskolan och senare Runstensskolan.

Hållbarhetsberedningen

Beredningen har i uppdrag att ta fram ett förslag till klimat- och miljöprogram. Beredningen ansvarar också för att lyfta folkhälsoarbetet i kommunen samt bereda fördelningen av Klimatmiljonen till Kommunstyrelsen.

Ramen för Hållbarhetsberedningen är 700 000 kr

Beredningen för mänskliga rättigheter (MR-beredningen)

Beredningen för mänskliga rättigheter ska utifrån ett helhetsperspektiv främja alla människors möjlighet att delta i samhället på lika villkor.

Under 2017 ska beredningen prioritera frågor för att motverka islamistisk radikalisering, högerextremism och vänsterextremism i de former de uttrycks i kommunen.

Beredningen delar ut Jämställdhetspriset och Mångfaldspriset.

Ramen för MR-beredningen är 330 000 kr.

Södertörns överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämndens verksamhet finansieras av Nynäshamn, Tyresö, Huddinge, Botkyrka och Haninge och ska alltid visa ett nollresultat. Eventuella underskott eller

överskott hanteras i respektive kommun. För att likställa Haninge med övriga fyra kommuner finns anslaget för överförmyndaren inom kommunstyrelsen anslag. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndorganisation. Budget avser Haninges andel av kostnaderna och är för 2017 7 800 tkr. Nämndens totala omslutning 2017 är 32 200 tkr.

Södertörns upphandlingsnämnd

Upphandlingsverksamheten ingår i en gemensam nämnd, Södertörns upphandlingsnämnd, med Nynäshamns kommun. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndsorganisation. Invånarnas inflytande över den kommunala servicen ökar via valfrihet. Valfrihet ökar utbud, mångfald och tillgänglighet, liksom möjligheter till nytänkande och innovationer. Detta gagnar också de verksamheter som fortsätter att drivas i kommunal regi. Vid upphandling av tjänster ska kommunen ställa krav på entreprenörer vad gäller anställningsvillkor och arbetsmiljö för anställda så långt detta är lagligt möjligt. Andra prioriterade områden är klimat, miljö, energi, transporter och folkhälsa. Höga och tydliga miljökrav ska ställas vid upphandlingar. Klimataspekten och kvalitén är viktiga aspekter vid upphandlingar, oavsett vilken vara eller tjänst det gäller.

Budget avser Haninges del och är för 2017 10 700 tkr. Finansieringen sker genom att en fördelning av kostnaderna till nämnderna Nämnden totala omslutning är 17 300 tkr.

Samordningsförbundet Östra Södertörn

Samordningsförbundet Östra Södertörn är ett samverkansorgan mellan Haninge kommun, Tyresö kommun, Nynäshamns kommun, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inom rehabiliteringsområdet. Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens andel av förbundets samlade medel är 50 procent. Landstinget bidrar med 25 procent och kommunerna med resterande 25 procent.

Haninges del i finansieringen av förbundet 2017 är 2 400 tkr.

Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är ett kommunalförbund där förutom Haninge ingår Nynäshamn och Tyresö. Haninges del av den totala avgiften till förbundet för 2017 är 6 800 tkr.

Södertörns Brandförsvarsförbund

Södertörns Brandförsvarsförbund är ett kommunalförbund med totalt 10 kommuner. Medlemskommunerna är Haninge, Nacka, Tyresö, Huddinge, Nynäshamn, Botkyrka, Salem, Ekerö, Södertälje och Nykvarn. Haninges andel är 16,7 procent och medlemsavgiften för 2017 beräknas till år ca 55 000 tkr. Det exakta beloppet har ännu inte fastställts.

Kommunfullmäktiges reserv

Ekonomisk ram 2017: 45 000 tkr

Förändring från 2016: 25 000 tkr

Medel för 2017 års verksamhet finns avsatta i kommunfullmäktiges reserv. Kommunfullmäktiges reserv avdelas för att täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader såsom volymökningar inom grund- och förskolenämnden, socialnämnden, äldre- och stadsbyggnadsnämnden.

Exploateringsbudget

Kommunens försäljning och köp av mark sammanhålls av Mark- och exploatering inom kommunstyrelseförvaltningen. Kommunens exploateringsbudget fastställs av kommunstyrelsen.

4.2 Grund- och förskolenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för grund- och förskolenämnden. Skolformer i Haninge kommun upp till och med årskurs 9 är organiserade under grund- och förskolenämnden: Förskoleverksamhet, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshemsverksamhet.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 1 700 000 tkr

Förändring från 2016: 95 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris- och löneökningar. Inom kommunfullmäktiges reserv ryms medel för icke prognostiserade volymförändringar inom elevpeng och strukturbidrag för nyanlända. Av ramen utgör ca 1 490 mkr medel inom pengsystemet, inklusive statsbidrag för maxtaxa. Resterande medel ska finansiera anslag för central stödavdelning, grundsärskola, skolskjuts samt central administration.

Varje elev i Haninge ska ges möjligheten att lyckas så att deras frihet att välja olika vägar i livet är så stor som möjligt. Alla elever som går ut grundskolan ska ha de kunskaper med sig som de behöver för att klara fortsatta studier. Allra viktigast är baskunskaperna - att kunna läsa, skriva och räkna. Inga elever ska lämna grundskolan utan att kunna läsa, skriva och räkna. Även elever i framkant ska få möjligheter att nå sin fulla potential i en modern och flexibel skola.

Processer för att förtydliga ledarskapet och genomföra fattade beslut ska förstärkas.

Förskolan ska inte vara skola, men den ska ha ett lärande perspektiv. Barn är naturligt nyfikna och vill upptäcka världen. Förskolan ska stimulera barns naturliga nyfikenhet att lära sig. Det är viktigt att ta tillvara barnens lust att lära redan i förskolan. Ambitionerna för lärandet i förskolan ska höjas ytterligare. De flesta barn bör kunna läsandets grunder när de lämnar förskolan. Grunden till barns senare läsvanor läggs redan innan de börjar skolan. Detta betyder särskilt mycket för barn till utrikesfödda, som stimuleras i sin språkutveckling och klarar grundskolan bättre genom att delta i förskolan. Nämnden ska se positivt på alternativa lösningar så som exempelvis mobila förskolor och uteavdelningar.

Haninges elever förtjänar bra lärare. Lärarnas löner och arbetsvillkor ska hålla en nivå där vi behåller, samt lockar nya, duktiga och engagerade lärare till kommunen. Lärare i grundskolan och pedagoger i förskolan ska veta att kommunen ser positivt på kunskapskontroller i alla åldersgrupper och verka för en ständig förbättring av dessa. Karriärtjänster är en viktig del i Haninges skolor och de som uppfyller kraven ska uppmanas att ta nästa steg i sin karriär.

Särskolan ska genomsyras av ett utåtriktat och flexibelt arbetssätt som ser varje individs möjligheter och syftar till fortsatta studier samt en naturlig integrering i samhället.

För att öka elevernas trygghet ska nämnden arbeta för att utveckla elevhälsan och ett mångfacetterat fritids.

Rätten att välja skola och en skolpeng som följer eleven till den skola som väljs är en viktig grundläggande princip för vår skolpolitik. Den ger alla elever och föräldrar en frihet att välja den skola som passar dem bäst oavsett de ekonomiska och sociala förutsättningarna. Den friskolereform som lanserades för snart 25 år sedan är väl etablerad och är idag en självklarhet för de flesta elever och föräldrar. Istället för att begränsa valet av skola ska alla ges en likvärdig möjlighet att välja.

Vi vill att skolan ska ha tydliga kunskapskrav. Redan på lågstadiet ska elever och föräldrarna få veta vad skolan förväntar sig av eleverna.

Ordning och reda i skolan skapar trygghet och ro för de elever som behöver det allra mest. För att ge även dessa elever möjligheten att lyckas med sina studier och därmed ökad frihet får skolan aldrig svika i sina strävanden efter en lugn studiemiljö. Ledarskapet i klassrummet är viktigt och läraren ska ges det stöd och de verktyg som behövs för att uppnå studiero och kunskaper.

Arbetet med ett ständigt förbättrat samarbete mellan socialförvaltningen och utbildningsförvaltningen ska ges hög prioritet.

All produktion kräver energi, så även kunskapsproduktion, därför ska Haninges elever alltid veta att skolmaten innebär matglädje och att det som serveras är mat med hög kvalitet.

I en allt hårdare konkurrens om utbildade lärare vars profession ligger i undervisning och inte administration ska lärarsekreterare ses som ett komplement som kan avlasta lärare i deras administrativa uppgifter.

Nämnden ska verka för att fler av kommunens familjedaghem drivs i privat regi.

Brandbergsskolan har under åren dragits med ekonomiskt underskott och vikande elevunderlag. Då vi värnar det fria skolvalet och bejakar etablering av externa aktörer bör därför en välrenommerad extern aktör ges möjlighet att ta över driften.

Utredningar/uppdrag till grund- och förskolenämnden

- Nämndens viktigaste uppgift är kunskapsuppdraget därför är det högst prioriterade uppdraget att verka för att ge pedagoger i förskolan mer tid tillsammans med barnen genom att verka för minskade barngrupper/ökad personaltäthet och att tillse att förskolepersonalens arbetsmiljö förbättras samt att sjukskrivningstalen inom förskolan sjunker.
- Införa ett aktivt val av skola där kommunen får ansvar för att förbättra informationen till föräldrar och elever så att det blir självklart för alla att göra ett aktivt skolval. Vi vill också ge friskolor möjlighet att reservera en kvot för nyanlända.
- Att i samverkan med lärarfacken tydligt verka för att minska lärarnas administrativa uppgifter genom bl.a. lärarsekreterare och återkomma till kommunfullmäktige med förslag på åtgärder vilka frigör mer tid till undervisning. I detta uppdrag ingår också att återuppta arbetet med att förbättra lärarnas arbetsvillkor samt återrapportera detta.
- Implementera fritidsverksamhet för 10-12 åringar utifrån kommunens skollokalerna i samtliga kommundelar.

- Utredda och ta fram förslag på hur förstelärare och lektorer kan ges möjlighet att röra sig inom organisationen.
- Nämnden ges i uppdrag att tillse att en välrenommerad fristående huvudman tar över driften av Brandbergsskolan.
- Validera kompetensen hos personal och ta fram individuella planer för vidareutbildning med syfte att höja personalens kompetens och förskolans kvalitet.

4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. I Haninge kommun är följande skolformer organiserade under gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden: Gymnasieskola, Centrum Vux, KY-utbildning (kvalificerad yrkesutbildning), YH-utbildning (yrkeshögskola), sårvux , SFI (svenskundervisning för invandrare) och gymnasiesårskola. Vidare har nämnden huvudansvaret för det kommunala aktivitetsansvaret.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 403 000 tkr

Förändring från 2016: 16 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Den som saknar gymnasieexamen har betydligt svårare att få ett jobb, och har sämre valmöjligheter över huvud taget. Arbetsgivare har framfört att de elever som har gått en yrkesutbildning har haft för dåliga yrkeskunskaper. Lärare på högskolan har påpekat att studenternas förkunskaper blir allt sämre.

Processer för att förtydliga ledarskapet och genomföra fattade beslut ska förstärkas.

På Haninges yrkesprogram ska fokus ligga på att ge eleven färdigheter och erfarenheter som efterfrågas av arbetsgivare och nämnden ska verka för att stärka arbetet med lärlingsutbildningar. Att läsa de kurser som krävs för att bli behörig till högskolan är inte en skyldighet, men en möjlighet – antingen under eller efter gymnasieskolan. Det betyder mer tid för fördjupning inom yrkesämnena. Idrottskademierna är viktiga och nämnden ska arbeta för att dessa ska ha budget i balans och satsa på kvalitet framför kvantitet

Utbildning är nyckeln till goda framtidsutsikter och utveckling. Genom kunskap och färdigheter ges varje individ frihet att forma sitt eget liv och möjlighet att förverkliga sina drömmar. Gymnasiesårskolan ska genomsyras av ett utåtriktat och flexibelt arbetssätt som ser varje individs möjligheter och syfta till anställning eller fortsatta studier samt en naturlig integrering i samhället.

Det är viktigt att gymnasieskolorna i Haninge kommun håller hög kvalitet, att de motsvarar elevernas och samhällets förväntningar samt förbereder så många som möjligt för vidare studier eller anställning direkt efter avslutad utbildning. Vi fortsätter att satsa på vuxenutbildningen, både i kommunal regi såväl som inom folkbildningen. Att kunna språket är viktigt för nyanländas etablering, undervisningen i Svenska för invandrare ska ha ett individbaserat och flexibelt arbetssätt.

För en vital och konkurrenskraftig kommun krävs också ett nära samarbete med näringsliv, högskolor och universitet i närområdet. Det ökar möjligheterna för individen att uppnå sina livsmål.

Kommunen ska enligt tidigare beslut ansluta sig till en gemensam programpeng för introduktionsprogrammet.

Utredningar/uppdrag till gymnasie – och vuxenutbildningsnämnden

- Utreda, implementera samt säkerställa en förbättrad/förtydligad samhällsinformation till nyanlända i samband med språkin introduktion.
- Utöka närvaroteamets uppdrag att även närvaroteam även för gymnasieskolan
- Ta fram en tydlig strategi för minskad genomströmningstid i gymnasiet.
- Utred hur skolidrottsföreningar kan utvecklas för att verka för att stärka idrottandet bland gymnasieungdomar.

4.4 Kultur- och fritidsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för kultur- och fritidsnämnden. Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsanläggningar, föreningsstöd, fritidsgårdar, bibliotek, kulturverksamhet och offentlig utsmyckning. Vidare ingår kulturmiljöfrågor i nämndens ansvarsområde. Nämnden är kommunens lotterimyndighet och har det kommunala ansvaret för Sport Campus Sweden.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 190 300 tkr
--

Förändring från 2016: 8 500 tkr
--

Tilldelad budgetram ska täcka pris, lön och volymförändringar.

Det offentliga ska vara ett komplement till civilsamhället och inte tvärt om. Föreningslivet är en nyckel till framgång såväl individer som samhället. Därför är det viktigt att vi fortsätter vårt arbete för att stärka kommunens stöd till det lokala föreningslivet.

Att ge förutsättningar för idrott och kulturverksamhet för ungdomar är en av de viktigaste uppgifterna för nämnden. Till största delen utförs detta arbete av ideella krafter och nämndens ansvar, förutom ekonomiskt stöd, är att samarbeta med ideella organisationer och företag för att öka deltagandet och ta vara på befintliga resurser. Alternativ verksamhet till de traditionella fritidsgårdarna har varit både resurseffektiv och populär. Goda exempel är projektet Unga för unga och naturligtvis den befintliga organisationen Vägen ut i Jordbro. Inom nämndens budget för fritidsgårdar ryms resurser för att öka tillgängligheten, engagera fler ungdomar och öka valfriheten.

Nämnden ska arbeta vidare med införande av sportotek enligt tidigare beslut. Kulturskolan ska utvecklas i linje med uppsatta mål och prioritera samarbete med fler aktörer. Nämnden ska fortsätta utveckla Haninges hästnäring.

Nämndens verksamhet bidrar i hög grad till en förbättrad folkhälsa genom tillhandahållande av lokaler för idrott. För de ungdomar som inte organiserar sig i föreningar har utegym och ytor för spontanidrott blivit mycket populära. Satsningar på utegym ska prioriteras.

Byggnaden som inrymmer Jordbro kultur- och föreningshus ska ersättas med ny bebyggelse och plats måste beredas i alternativa lokaler för verksamheterna. En plan för alternativa lokaler ska tas fram under 2017.

Haninges kulturmiljö ska vårdas och vara en viktig del i Haninges besöksnäring.

Biblioteket ska vara en plats där man ibland kan möta det oväntade så att nya tankar uppkommer. Utbudet på biblioteken ska präglas av allsidighet, kvalitet, aktualitet och urvalskriterierna ska stå fria från moraliska, religiösa eller politiska hänsyn. Verksamheten ska präglas av hög servicenivå och tillgänglighet, exempelvis genom samutnyttjande av lokaler med skolan.

Tidigare har uppdrag getts om utredning av en ny simhall. Arbetet ska fortgå efter att utredningen tagits fram.

I avvaktan på detaljeplaneutredningen kring Stationsvägen reserveras 800 tkr för att verksamheterna i kulturparken kan fortgå.

Ovanstående prioriteringar för 2017 innebär att andra prioriteringar får stå tillbaka om resursutrymmet inte räcker till. För eventuell överföring av överskottsmedel från tidigare år ska samma prioriteringar gälla som för den tilldelade budgetramen 2017.

Utredningar/uppdrag till kultur- och fritidsnämnden

- Utredda upphandling och/eller föreningsdrift av alla fritidsgårdar. Under 2017 ska en pilotverksamhet för detta utföras på fritidsgården i Jordbro
- Anlägga minst två utegym 2017

4.5 Socialnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden enligt reglementet. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg, d.v.s. ekonomiskt bistånd, stöd till enskilda samt barn och familjer. Detta omfattar även vård av unga och personer med missbruk enligt socialtjänstlagen och tvångslagarna LVU och LVM. Socialnämnden ansvarar för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ansvarar även för familjerättsfrågor, arbetsmarknadsfrågor, alkohol- och tobaksfrågor inklusive serveringstillstånd samt frågor som rör flyktingmottagande. Socialnämnden lämnar även visst bidrag till föreningar.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 846 800 tkr

Förändring från 2016: 36 600 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar

Alla människor har ett ansvar för sitt eget liv. Men ibland, av olika skäl, klarar man sig inte ensam eller har förmågan att ta ansvar för sina närmaste. Då behövs ett skyddsnät som ger trygghet men också stöd för att kunna ta sig ur utanförskapet. Nämnden ska stärka människor som är i behov av stöd och prioritera tidiga insatser och förebyggande arbete. Vi strävar efter att stärka människors vardag och vill öka valfriheten och skapa möjligheter till ett fortsatt självbestämmande. Den som behöver hjälp ska i större utsträckning ges möjlighet att välja och ha inflytande över vem som ska utföra vård-, rehabiliterings-, och stödinsatser, liksom utformningen av dessa insatser.

Det behövs generella, tidiga och kraftfulla insatser för att motverka att barn och unga hamnar i utanförskap, kriminalitet och missbruk. En lyckad skolgång är centralt för att barn och unga ska kunna möta vuxenlivet med trygghet och ansvarstagande. Socialtjänsten ska stärka sitt arbete med att hjälpa utsatta familjer att se till att barnen klarar skolan och även följa upp barnens skolresultat i familjer med sociala problem och placerade barn. Samarbete med skolan måste därför vara strukturerat och återrapporteras i uppföljningar till nämnden.

I asylsökningssprocessen har nämnden ett ansvar för att uppmärksamma Migrationsverket vid fall där det är uppenbart att den asylsökande inte är under arton år. Nämnden ska prioritera boende i familjehem och mindre boenden för en snabbare integration i samhället. Arbetet tillsammans med Origo mot hedersrelaterat våld ska fortsätta och fler utbildningsinsatser inom kommunens olika verksamheter ska göras. En familjecentral bedriver en verksamhet som är hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande samt riktar sig till föräldrar och barn. Det tycker vi är bra, därför vill vi utreda möjligheter för en ytterligare familjecentral.

Utrikes födda och unga med låg utbildning har särskilt svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och riskerar att hamna i långvarigt bidragsberoende. Vi behöver arbeta proaktivt och myndighetsövergripande för att unga och nyinflyttade snabbt kommer ut i arbete och kan bidra i samhället. Nämnden ska prioritera insatser för integration på arbetsmarknaden.

Ekonomiskt bistånd är en biståndsbedömd verksamhet som ska bidra till att de som har rätt till stöd fort ska kunna komma ur biståndsberoende. Nämnden ska utnyttja Socialtjänstlagens möjligheter att ställa krav på människor som får samhällets stöd. Den som kan men inte vill bidra till att komma ur bidragsberoende eller delta i kompetenshöjande verksamhet ska inte heller få stöd från samhället. Nämnden ska särskilt följa upp detta arbete och insatser mot felaktiga utbetalningar eller bidragsfusk.

LSS är en rättighetslag och ska värnas. Lagen bygger på att den som har rätt till stöd också ska få det. Arbetet för rättsäkra beslut och intentionerna med LSS ska löpande följas upp av nämnden inom både boendestöd och daglig verksamhet ska ett stort fokus ligga på integration på arbetsmarknaden och självständighet där så är möjligt.

Dagens läge ställer stora krav på socialtjänsten och socialsekreterare har blivit en allt mer svårrekryterad grupp. Därför måste särskilda insatser göras för att säkra upp rekryteringen.

Den systematiska kvalitetsuppföljningen för all verksamhet oavsett regi ska prioriteras av nämnden.

Utredningar/uppdrag till socialnämnden

- Socialnämnden ska strategiskt och med innovativa lösningar rekrytera fler familjehem och öka andelen ensamkommande flyktingbarn placerade i familjehem.
- Öka attraktiviteten för socialsekreterare att arbeta i och söka sig till Haninge som arbetsgivare
- Utredda genomförandet av fler insatser enligt LOV (Lag 2008:962 om valfrihetssystem).
- utred möjligheter för en ytterligare familjecentral

4.6 Stadsbyggnadsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom områdena detaljplaneläggning, bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Stadsbyggnadsnämnden har även det samlade ansvaret för arkitekturen i kommunen.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 123 000 tkr

Förändring från 2016: 3 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Haninge är inne i en period av högt bostadsbyggande och investeringar i infrastruktur. Samtidigt som nya ytor för underhåll tillkommer måste kvalitén och attraktiviteten bibehållas i de befintliga ytorna. Under 2017 ska beläggningsarbeten och upprusning av kommunala anläggningar prioriteras. Nämnden ska verka för att öka samarbetet med civilsamhället kring skötsel och underhåll. Nämnden ska ge möjlighet till ökad stadsodling.

Haninges nya översiktsplan pekar ut ett stort antal områden för förtätning och nyexploatering tillsammans med tydliga prioriteringar för bebyggelseutveckling. Det är kommunstyrelsens uppgift att följa dessa prioriteringar i samband med planförfrågningar och planuppdrag. Det finns två utredningsområden utpekade i översiktsplanen, Norrbyskogen och ett område norr om Årsta havsbad. Stadsbyggnadsnämnden ska under 2017 prioritera arbetet med utredning av ny bebyggelse i utredningsområdet norr om Årsta havsbad.

Till följd av det kraftigt ökade byggandet i kommunen ställs högre krav på hanteringen av bygglov och detaljplaner. Ett stort fokus måste därför läggas på servicearbete och snabbare ledtider.

Utbyggnad av gång- och cykelvägar ska utvecklas enligt beslutade planer.

Planarbetet med jordbro centrum ska enligt beslut i mål och budget ha påbörjas under 2016. Detta innebär att detaljplan bör ha antagits under 2017.

Kommunstyrelsen gav stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram en detaljplan för förlängning av stationsvägen 2013. Detta uppdrag har ännu inte genomförts. Behovet av en avlastning av genomfartstrafiken genom de centrala delarna av stadskärnan kommer att bli akut under de närmaste åren.

Ovanstående prioriteringar för 2017 innebär att andra prioriteringar får stå tillbaka om resursutrymmet inte räcker till. För eventuell överföring av överskottsmedel från tidigare år ska samma prioriteringar gälla som för den tilldelade budgetramen 2017.

Utredningar/uppdrag till stadsbyggnadsförvaltningen

- Ta fram en e-tjänst för bygglov
- Parkeringar ska anläggas vid Askfatsvägen på Dalarö
- Prioritera planuppdraget för Stationsvägen
- Ta fram planprogram för utredningsområdet norr om Årsta havsbad

4.7 Äldrenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden. Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård och omsorg till personer över 65 år och äldre vad gäller hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende/ växelvård och särskilt boende. Äldrenämnden ansvarar för samordningen av tillgänglighetsanpassnings-arbetet i kommunen. Äldrenämnden ska tillsammans med andra nämnder och styrelser verka för att de äldre har tillgång till ändamålsenliga bostäder.

Driftbudget äldrenämnden

Ekonomisk ram 2017: 732 000 tkr

Förändring från 2016: 43 100 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Den demografiska utvecklingen i Haninge och Sverige kommer att ha stor påverkan på Haninges äldreomsorg. Det är därför av stor betydelse att kommunen har en tydlig strategi och plan för att möta detta. Vården och omsorgens innehåll ska utformas för att kunna passa äldres skiftande behov och önskemål av vårdprofil.

Anhöriga har en viktig roll i de äldres liv och många gånger sker all omsorg via anhöriga. Haninge ska aktivt vidareutveckla sin policy och information om stöd till anhängivårdare, såsom avlastning i hemmet, växelvård och samtalsstöd.

Ny teknik ska öka livskvaliteten och tryggheten för våra äldre. Nämnden ska prioritera ledarskapet i i förvaltningen.

En översyn ska göras av läkemedelshanteringen inom äldreomsorgen i syfte att öka tryggheten för personal och äldre.

För äldre i behov av samhällets insatser är en effektiv samverkan mellan kommunen, landstinget, frivilligorganisationer och anhöriga avgörande och kommer att öka i vikt då en allt större andel av befolkningen blir äldre.

Brakarundersökningar och kvalitetsuppföljningar ska utföras regelbundet och redovisas öppet och lättförståeligt som stöd för den äldre eller dennes anhöriga att välja utförare och valfriheten inom äldreomsorgen ska utökas.

Träffpunkterna i kommunen ska utvecklas och erbjuda äldre friskvårdande aktiviteter som stimulerar hälsa och livskvalitet, genom samarbete med det civila samhället, studieförbund, pensionärsorganisationer och andra ideella organisationer. Alternativa driftsformer och samordningvinster i samarbete med exempelvis kultur- och fritidsnämnden för bättre lokalanvändning ska prioriteras. Nämnden ska verka för att trygghetsboende etablerar sig i kommunen.

Bra mat gör skillnad och den måste serveras i en miljö som genomsyras av matglädje.

Det effektiviseringsarbete som pågår inom äldreförvaltningen ska följas upp löpande med särskilt fokus på den biståndsbedömda verksamheten. Relevanta nyckeltal för jämförelse med andra kommuner ska användas i uppföljning av verksamheten.

Ovanstående prioriteringar för 2017 innebär att andra prioriteringar får stå tillbaka om resursutrymmet inte räcker till. För eventuell överföring av överskottsmedel från tidigare år ska samma prioriteringar gälla som för den tilldelade budgetramen 2017

Utredningar/uppdrag till äldrenämnden

- Utreda införande av LOV för äldreboende.
- Ta fram en plan för införande av LOV på på hemsänd mat och tillsammans med skolenämnderna ta fram ett egen-regialternativ för att tillreda hemsänd mat i skolköken.

4.8 Kommunala bolag: Tornberget AB, Haninge Bostäder AB och SRV Återvinning AB

Haninge kommun har två helägda bolag. Haninge Bostäder AB är kommunens bostadsbolag, som äger och förvaltar det kommunägda bostadsbeståndet. Tornberget AB äger och förvaltar kommunens verksamhetslokaler för skolor, fritidsverksamhet, äldreomsorg m.m. Kommunfullmäktiges grundläggande uppdrag till bolagen ges i form av bolagsordningar och ägardirektiv. Bolagen ska i sin verksamhet bidra till den samlade

måluppfyllelsen genom att arbeta för att nå kommunfullmäktiges mål, samt följa program, planer och principbeslut. Mål med mera som kommunfullmäktige beslutar om gäller även för bolagen. Dessa kan om särskilda skäl finns bekräftas med ägardirektiv från Haninge Holding.

Tornbergets kompetens och helhetsansvar för förvaltning och ägande bör i större utsträckning tas tillvara i investeringsprocessen. För att uppnå samordningsvinster och mer flexibelt utnyttjande av kommunala lokaler under längre sikt bör därför bolaget få ett tydligare inflytande i lokalplaneringen vid både nyinvesteringar och reinvesteringar.

Driftbudget

Kommunfullmäktige avdelar inga särskilda driftmedel till bolagen. Kostnader täcks av bolagens intäkter.

SRV Återvinning AB ägs gemensamt av kommunerna Haninge, Huddinge, Botkyrka, Salem och Nynäshamn. Bolagets verksamhet styrs genom ägarkommunernas gemensamma Avfallsplan. Kommunfullmäktige ska årligen utse ombud till ordinarie stämma och eventuell extra stämma. Kommunstyrelsens ordförande utgör ägarrepresentant under verksamhetsåret.

Haninge kommuns ombud på ska på ordinarie bolagsstämma 2017 rösta för att bolagets ägardirektiv, konsortialavtal och bolagsordning ändras i enlighet med kommunfullmäktiges beslut 2014-09-08 16:00 § 130.

Styrelseledamöter och suppleanter har tillsatts av respektive kommunfullmäktige för innevarande mandatperiod. Kommunfullmäktige kan dock när som helst ersätta en ledamot eller ersättare. Inför verksamhetsåret 2017 måste problemen i bolagets styrelse åtgärdas. Agerandet från vissa ledamöter i styrelsen har lett till att ägarkommunerna bör ifrågasätta förtroendet för dessa. Val av samtliga representanter från Haninge till SRVs styrelse ska därför hållas i fullmäktige i september 2016.

5. Investeringsbudget för 2017 och plan för 2018-2019

I nedanstående investeringsbudget för 2017 uppgår kommunens investeringar exklusive VA till 498,6 mnkr, varav investeringar och reinvesteringar i skolor och förskolor uppgår till 355 mnkr. Sammanlagt investerar kommunen och Tornberget exklusive VA inklusive lokaler för 604,6 mnkr. För 2018 uppgår investeringsvolymen till 625,8 mnkr och för 2019 till 393,4 mnkr.

Utöver ovanstående investeringar tillkommer VA-investeringarna på 70 mnkr som finansieras genom anläggningsavgifter och via Va-taxan. De kommer inte att påverka det ekonomiska utrymmet för den skattefinansierade verksamheten.

Investeringsbudgetar för nämnderna utformas så att vissa medel avdelas för speciellt angivna objekt medan resterande del ges som en investeringsram. För de speciellt angivna objekten kan inte nämnden omfördela utan kommunfullmäktiges medgivande, medan inom den övriga investeringsramen ges nämnden möjlighet att disponera bland övriga i äskandet angivna objekt. Den slutliga investeringsbudgeten för respektive nämnd ska fastställas senast 2016-10-31 i samband med beslutet om Strategi och budget för 2017.

Planerna för utökat behov av lokaler hänförs till kommunens befolkningsprognos och skulle den förändras så kan också lokalbehovet komma att förändras. Kommunens helägda bolag Tornberget äger och förvaltar de flesta av kommunens verksamhetslokaler. Detta innebär att investeringar som kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen beslutar ska göras i egen regi, kommer att genomföras av Tornberget som då också finansierar investeringen. Tornberget har utöver investeringar i kommunens lokaler en budget för reinvesteringar, energieffektiviseringar och investeringar i tomtmark på 106 mnkr.

Investeringar kan dels självfinansieras genom uppnått resultatöverskott, dels genom upplåning. Ökad upplåning leder till ökade kapitaltjänstkostnader och ett minskat finansiellt utrymme för kommunens verksamheter. De från förvaltningarna och Tornberget redovisade investeringsbehoven uppgår till i genomsnitt 600 miljoner kronor per år. Med ett resultat på 2,7 procent genererar likvida medel från avskrivningar på ca 200 mnkr som kommunen kan självfinansiera investeringarna med. Överskjutande investeringskostnader måste finansieras genom upplåning.

Under perioder förändras behovet av kommunala lokaler beroende på förändringar i verksamhetsvolym. Kommunen har för samordning och planering av lokaler för verksamheterna inrättat en lokalförsörjningsenhet under kommunstyrelsen och en lokalplaneringsgrupp där samordning sker mellan beställande förvaltningar och Tornberget. Lokalförsörjningsenheten har det övergripande ansvaret för att årligen ta fram en lokalresursplan. För att möta förändrade behov har en lokalbank inrättats dit lokaler kan avställas då behoven minskar. Lokalförsörjningsenheten har uppdraget att ordna nya hyresgäster till avställda lokaler till lokalbanken.

För att lokaler över tid ska kunna möta förändrade volymbehov och alternativa användningsbehov krävs att byggnaden uppförs med beaktande av en långsiktigt flexibel användning samtidigt som en hög yteffektivitet beaktas. Arbetet med att ta fram en byggstandard för kommunala lokaler har utmynnat i framtagandet av en konceptförskola. Lokalförsörjningsenheten och Tornberget ska i samråd fortsätta att ta fram förslag till lösningar som kan leda till mindre investeringskostnader, effektivare utnyttjande eller mer flexibel användning av kommunala lokaler. I arbetet ska beaktas att även annan än kommunal verksamhet kan hyra lokalerna under perioder då kommunens lokalbehov minskar. Detta arbete ska redovisas till kommunstyrelsen under varje verksamhetsår.

Enligt ovanstående beskrivning har Tornberget utöver sin roll i kommunens beslutade investeringsprocess även ett ansvar på en strategisk nivå tillsammans med lokalförsörjningsenheten. Förvaltningarna har också ett eget ansvar för samordna av utnyttjande av befintliga lokaler där så är möjligt. Lokalförsörjningsenheten har det övergripande ansvaret och rapporterar minst en gång om året till kommunstyrelsen.

Investeringar totalt (Tkr)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	54 650	45 900	45 900
Grund- och förskolenämnden	355 000	400 800	112 900
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	6 000	6 000	6 000
Kultur- och fritidsnämnden	39 000	35 100	10 600
Socialnämnden	5 000	5 000	5 000
Äldrenämnden	5 500	5 000	5 000
Stadsbyggnadsnämnden	30 000	32 000	25 000
Stadsbyggnadsnämnden VA	70 000	90 000	77 000
Tornberget	106 000	106 000	106 000
Totalt	674 650	725 800	393 400

5.1 Kommunstyrelsen

Tkr	2017	2018	2019
Investeringsreserv	40 000	40 000	40 000
IT-investeringar	5 500	3 000	3 000
E-arkiv	2 500		
Ekonomisystem	2 000		
Vattenplan	2 500	2 500	2 500
Övriga objekt	1 050	400	400
Infartsparkering Sågen	1 100		
Totalt	54 650	45 900	45 900

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten. För att snabbt och effektivt anpassa lokaler för en ny hyresgäst samt för att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under året avsätts medel till en investeringsreserv, 40 mnkr, som kommunstyrelsen disponerar. Investeringsmedlen för vattenplanen gäller insatser för dagvatten till Drevviken.

För övriga objekt som kommunstyrelseförvaltningen äskat erhåller kommunstyrelsen 1 100 tkr för 2017. Kommunstyrelsen ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.2 Grund- och förskolenämnden

Skolor (Tkr)

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Vendelsömalmskolan	60 000		
Inventarier Vendelsömalmskolan	3 000		
Upprustning Ribbyskolan	55 000		
Ny Vikingaskola (anm. 1)	75 000	42 200	
Ny Vikingaskola inventarier		8 800	
Upprustning Hagaskolan	70 000	60 000	
Inventarier Hagaskolan		3 000	
Utökning Ribbyskolan (anm 2)	55 000	55 000	90 000
Ribbyskolan inventarier		5 800	2 900

Mål och budget 2017-2018

Ombygg och utökning av Ribbybergsskolans kök		30 000	
Upprustning Tungelsta skola Hus A		35 000	
Upprustning Söderbymalmsskolan Hus A,B C		76 000	
Upprustning Båtmansskolan Hus B		14 000	
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus (anm 3)			20 000
Ny skola i Västerhaninge, ersätter Åbyskolan		Extern aktör	
Ny f-6 skola Vega (Dp2)		Extern aktör	
Ny F-6 skola Handen, ersätter Runstensskolan		Extern aktör	
Ny F-6 skola södra Handen		Extern aktör	
Ny F-6 skola Norrby		Extern aktör	
Ny F-skola Tungelsta/Hammar Småbruk		Extern aktör	
Totalt	318 000	329 800	112 900

Förskolor (Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning och utbyggnad förskolan Tallen		50 000	
Upprustning av Nytorps förskola		19 000	
Ny förskola Dalarö			Extern aktör
Ny förskola Vega	Extern aktör		
Ny förskola Haningeterrassen (Extern)		Extern aktör	
Ny förskola Vega/Kolartorp	Extern aktör		
Ny förskola Norrby		Extern aktör	

Ny förskola Tungelsta/Stav		Extern aktör	
Ny förskola i centrala Handen (Anm 4)	35 000		
Ny förskola i centrala Handen		Extern aktör	
Ny förskola i centrala Handen			Extern aktör
Sovaltaner förskolor	2 000	2 000	
Totalt	37 000	71 000	0

Ett flertal nya skolor och förskolor ska byggas och drivas av externa aktörer. Alternativa lösningar som uteavdelningar och mobila förskolor ska prioriteras för att lösa volymbehovet och bidra till en ökad mångfald i utbudet.

Anm 1: Nuvarande Vikingaskolan kommer att rivas och ersättas av en ny skola som ska dimensioneras så att den kan möta det ökande elevantalet i centrala Handen. Den nya skolan ska innehålla en fullstor idrottshall. Den totala investeringen är 253 mnkr inkl. evakueringskostnader och inventarier.

Anm 2: Ribbyskolan utökas till en 4 parallellig F-6 skola

Förutom inventarieanslagen får investeringsbeloppen endast användas efter ett kommunstyrelsebeslut.

Anm 3: Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus kommer att ha en uppskattad investeringskostnad på 425 000 tkr med byggstart 2019. Kommunens ökade investeringsbehov består huvudsakligen av investeringar i nya skolor och förskolor men också av reinvesteringar i skolor. Kommunens kostnader för förskolor och skolor bestäms via elevpengen. Elevpengen är lika stor till kommunens egna drivna förskolor och skolor som den är till de externa aktörerna. Till huvudman annan än kommunen som startar ny verksamhet i nybyggda lokaler i kommunen, tillkommer högst 3 000 kr per elev och år för barn i förskola och grundskola. Tillägget betalas ut i fem år. Detta innebär att kommunen kan minska sina investeringskostnader för lokaler om de byggs i extern regi, med en ökad driftskostnad över en tioårsperiod. Därefter är driftskostnaden lika som för kommunala skolor och risken för reinvesteringar tas av den externa aktören.

Anm 4: Den nya förskolorna i centrala Handen ska även innehålla en uteavdelning.

5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Inventarier och lokalanpassningar m.m.	6 000	6 000	6 000
Totalt	6 000	6 000	6 000

För övriga objekt som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden äskat erhålls 6 000 tkr för 2017. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.4 Kultur- och fritidsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Ny idrottshall i Lyckeby	25 000		
Ny idrottshall på Parkförskolans tomt		25 000	
Entredörr kulturhus	800		
Årlig upprustning av lokaler/inventarier	500	500	500
Ny armatur till motionsspåren	3 000		
Upprustning Fjärdlång pir	2 000	2000	
Upprusta idrottshallar för funktionsnedsatta	1 000		
Passersystem, utbyggnad		1 000	
Utegymp	800	500	500
Konstgräs Vega			3 500
Konstgräs Lyckeby	3 500		
Övriga ospecificerade projekt	2 000	2 000	2 000
Konstnärlig utsmyckning (minst 1 % av lokalinvesteringarna)	3 900	4 100	4 000
Totalt	42 500	35 100	10 600

Behovet av idrottshallar ökar i takt med befolkningsökningen och det råder en stor brist i hela stockholmsregionen på fullstora (40x20 m planyta) idrottshallar. En idrottshall ska enligt Mål och budget 2016-2018 byggas 2016. Då en extern aktör planeras att göra denna investering kvarstår två idrottshallar för perioden 2017-2019 av tre beslutade fullstora idrottshallar i områdena Tungelsta, Västerhaninge och i Lyckeby. Även dessa hallar kan med fördel byggas av externa aktörer. Nämnden ska prioritera byggande av alla former av

idrottsanläggningar i extern regi. Investeringsmedel för idrottshallar får användas av kultur- och fritidsnämnden efter beslut i kommunfullmäktige.

Utegym är eftertraktade i kommunen och bidrar till stor nytta för folkhälsan. Utegym ska vara lämpade för alla. Lämpliga platser för utegym är där många människor motionerar, som i Svartbäcken, Rudan och Hanveden.

Lokaler för grundskola, förskola och kultur- och fritidsverksamhet i Vega detaljplan 4 bedöms byggas efter att pendeltågsstation Vega färdigställts 2018/2019. Medel för allaktivitetshus finns inräknat i investeringsbudgeten 2019 som ligger under grund- och förskolenämnden. För övriga objekt som kultur- och fritidsnämnden äskat erhålls 2000 tkr för 2017. Kultur- och fritidsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.5 Socialnämnden

Tkr)	2017	2018	2019
Anpassning av befintliga boenden och övriga investeringar	5 000	5 000	5 000
Totalt	5 000	5 000	5 000

Investering innebär att 3 befintliga boenden byggs ut till totalt 6 boende per enhet. Socialnämndens tidigare bedömning att minst en ny gruppboende per år behöver färdigställas kvarstår men att detta med fördel kan lösas genom att hitta boende i ett flerbostadshus via blockförhyrning.

Inklusive anpassningen av befintliga boenden och medel för IT och inventarier m.m. erhåller socialnämnden en investeringsram på 5 mnkr. Beslut om fördelning bland dessa objekt ska fattas av nämnden senast 2016-10-31.

5.6 Stadsbyggnadsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Investeringsbudget	23 000	25 000	27 000
Poseidons Torg	7 000	7 000	
Totalt	30 000	32 000	25 000

Investeringsområden är Vägverksamhet, Parkverksamhet, Trafikverksamhet och Stadsbyggnad.

Stadsbyggnadsnämnden får 23,0 mnkr 2017 utöver de specificerade objekten. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2016-10-31. I anslagen ingår medel för cykelplanens genomförande.

VA-investeringar

(Tkr)	2017	2018	2019
Reinisteringar inom VA-verksamheten	45 000	75 000	47 000
VA-utbyggnader av huvudvattenledningar och detaljplaner	25 000	15 000	30 000
Totalt	70 000	90 000	77 000

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 70,0 mnkr 2017 för VA investeringar. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2016-10-31.

Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

5.7 Äldrenämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Parkvillan/Tallhöjden	500		
Ny teknik i vården	2 000	2 000	2 000
Övriga investeringar	3 000	3 000	3 000
Totalt	5 500	5 000	5 000

För övriga objekt som äldrenämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2017. Äldrenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.8 Kommunala bolag: Tornberget AB

(Tkr)	2017	2018	2019
Energieffektiviseringsåtgärder	25 000	25 000	25 000
Reinvesteringar	75 000	75 000	75 000
Investeringar i tomtmark	6 000	6 000	6 000
Totalt	106 000	106 000	106 000

Reinvestering

Reinvesteringar (ombyggnadsinvesteringar) genomförs i fastigheter som ägs av Tornberget och hyrs av kommunen. Investeringarna är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv och initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning och lokalplaneringsgruppen som leds av kommunstyrelseförvaltningen. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd.

Tornbergets fastigheter, tomtmark

Enligt beslut svarar stadsbyggnadsförvaltningen för markskötseln för alla fastigheter på mark ägd av Tornberget där kommunen är hyresgäst. I ansvaret innefattas såväl hårdgjorda som mjuka ytor inklusive utrustning, lekredskap m.m. samt ledningar i mark och avser såväl sommar- som vinterskötsel, underhåll och investeringar. Finansieringsansvaret för investeringar i ledningar och mark ska dock ligga på fastighetsägaren och täckas inom ramen för utgående hyra. Tillkommande ytor, ex. skolgård, betalas av berörd nämnd. För insatser för 2017 medges 6 000 tkr efter prioritering av stadsbyggnadsnämnden.

6. Ekonomisk plan 2017-2019

Enligt kommunallagen 6 kap § 5 ska kommunen upprätta en ekonomisk plan för den kommande 3-årsperioden. Med den föreslagna ramen för år 2017 enligt kapitel 4 som grund föreslås den ekonomiska planen för 2018-2019 fastställas enligt nedanstående sammanställning.

Nämnd/styrelse (mnr, löpande pris- och lönenivå)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	200,7		
Grund- och förskolenämnd	1 700		
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	403		
Kultur- och fritidsnämnden	190,3		
Revisionen	1,6		
Socialnämnden	846,8		
Stadsbyggnadsnämnden	123,0		
Södertörns överförmyndarnämnd	0,0		
Södertörns upphandlingsnämnd	0,0		
Valnämnden	1,1		
Äldrenämnden	732,0		
Kommunfullmäktiges reserv	45		
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27,0		
Ofördelade medel	0,0	137,0	146,0
Totalt	4 270,5	4 404,8	4 550,8
Investeringar totalt	674,6	725,8	393,4
Varav VA-investeringar	70	90	77
Kommunen investerar	249,6	210,8	203,5
Uppdrag lokalinvesteringar	355	425,8	112,9

Vid en målsättning i resultatet motsvarande 2017 är utrymmet för 2018 respektive 2019 är 186 mnr respektive 166 mnr för att täcka pris- och löneökningar, volymökningar och ökade pensionskostnader. Detta utrymme är för 2018 och 2019 är inte fördelat per nämnd och redovisas under rubriken ofördelade medel 2018 respektive 2019.

För 2018 beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag till 4 555 mnr, en ökning från 2017 med 192 mnr eller 4,4 procent. Befolkningsökningen från 2016-11-01 till 2017-11-01 bedöms bli ca 1 700 personer. Resultatmålet för 2018 är 114 mnr, vilket motsvarar 2,5 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

6.1 Resultatprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Nämndernas nettokostnader	-3 806	-3 944	-4 171	-4 308	-4 454
Finansförvaltning		-27	-27	-27	-27
Avskrivningar	-67	-70	-70	-70	-70
Verksamhetens nettokostnader*	-3 874	-4 041	-4 268	-4 405	-4 551
Skatteintäkter och generella statsbidrag	3 899	4 110	4 373	4 514	4 665
Finansiella nettokostnader	29	14	14	14	14
Resultat före					
extraordinära poster	54	83	119	123	128
EO kostn/intäkter	24				
Årets resultat	78	83	119	123	128

6.2 Balansprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar	3 527	4 246	4 376	4 534	4 678
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager	0	0	0	0	1
Likvida medel	638	622	626	627	628
Kortfristiga fordringar	647	634	694	685	675
S:a omsättningstillgångar	1 285	1 256	1 320	1 312	1 304
S:A TILLGÅNGAR	4 812	5 502	5 697	5 846	5 982
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
EGET KAPITAL	1 400	1 483	1 603	1 726	1 854
Avsättningar	351	361	371	381	391
Kortfristiga skulder	728	616	576	616	659
Långfristiga skulder	2 333	3 043	3 148	3 123	3 078
S:A SKULDER	3 061	3 659	3 724	3 739	3 737
S:A SKULDER OCH EGET KAPITAL	4 812	5 503	5 697	5 846	5 982

6.3 Finansieringsanalys

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Den löpande verksamheten					
Årets Resultat	78	83	119	123	128
Avskrivningar	67	70	70	70	70
Förändring pensionsskuld	21	10	10	10	10
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	-13	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	-135	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	-51	0	0	0	0
Kassaflöde fr löpande verksamhet	-32	163	199	203	208
Investeringsverksamheten					
Investeringar	-223	-189	-200	-228	-214
Exploateringsverksamhet		-100	-100	50	51
Kassaflöde fr investeringsverksamhet	-223	-289	-300	-178	-163
Finansieringsverksamhet					
Ökning/minskning skuld	729	710	105	-25	-45
Ökning/minskning långfristig fodran	-152,4	-600	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	39,3	0	0	0	1
Kassaflöde fr finansieringsverksamhet	616	110	105	-25	-44
Årets kassaflöde	361	-16	4	0	1

7 Regler för ekonomi- och verksamhetsstyrning

7.1 Intern kontroll

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning säkerställs. Rapporter och information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Verksamheterna ska vara kostnadseffektiva. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas. Intern kontroll kan sägas vara en kontroll att kontroller görs och att rutiner finns och följs. Intern kontroll är ett verktyg både för att kunna styra och för kontroll och tillsyn.

Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (2013). I reglementet beskrivs ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelse, nämnd och förvaltningar. Respektive nämnd är ansvarig för att den interna kontrollen fungerar samt att regler och rutiner utarbetas, efterlevs och följs upp. Krav ställs på att varje nämnd ska göra en riskanalys som grund för sin interna kontrollplan. Internkontrollplanen ska innehålla mätbara kontrollmoment. Planen är ettårig och ska fastställas av respektive nämnd. Internkontrollplanerna ska följas upp och återrapporteras till nämnd.

Reglemente för intern kontroll finns på kommunens webbsida tillsammans med övriga styrdokument.

7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Konkurrens är ett verktyg för att få ut mesta möjliga service för kommunens resurser. Det innebär att systematiskt pröva om andra än kommunen själv kan driva en offentligt finansierad verksamhet med samma eller bättre kvalitet till samma eller lägre kostnader. Det kan också bidra till en ökad valfrihet för medborgare och kunder. Undantag är uppgifter som omfattar myndighetsutövning och verksamheter som enligt gällande lagar inte kan konkurrensutsättas.

Det finns även vissa kommuninterna gemensamma tjänster som alltid ska tillhandahållas av kommunen (se kapitel 7.3).

Konkurrensneutralitet ska råda mellan interna resultatenheter och externa utförare. En huvudprincip är att interna resultatenheter som konkurrerar med externa producenter (privata, kooperativa eller föreningsdrivna) ska ha samma förutsättningar och villkor som dessa. Inga fria nyttigheter ska finnas. Därför har interna tjänster prissatts och kostnader fördelats. Den verksamhet som använder tjänsten ska bära kostnaden. Kommunen använder två former av konkurrens:

- Upphandling
- Peng- eller kundvalssystem

Upphandling

Södertörns upphandlingsnämnd har det övergripande ansvaret för att upphandlingar görs enligt med antagen upphandlingspolicy och de lagkrav som finns. Upphandlingsarbetet ska genomföras med ett professionellt arbetssätt som leder till effektiva affärer till nytta för personal och medborgare. Kommunen ska främja en hållbar utveckling genom att integrera den ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionen i sin upphandling. Vi vill ha höga och tydliga krav på miljö, djurhållning och kvalitet oavsett vilken vara eller tjänst det gäller.

Haninge kommuns upphandlingar ska samordnas inom kommunen utifrån en helhetssyn. Arbetet ska ske genom samarbete mellan upphandlingsenheten i kommunstyrelseförvaltningen och berörda kravställare. Upphandlingsenheten upphandlar varor, tjänster och entreprenader med fokus på konkurrensen på marknaden samt att samtliga upphandlingar sker enligt gällande lagar och de upphandlingsmässiga principerna.

Det finns ett antal ramavtal inom olika områden som kommunen tecknat med olika leverantörer. Om det finns ett ramavtal för den vara eller tjänst som verksamheten har behov av ska avrop göras från ramavtalet. Alla avtal finns på intranätet i en avtalsdatabas. Genom större avtalstrohet kan vi garantera leverantören den mängd som har utlovats i anbudsförfrågan, vilket på lång sikt kan generera lägre priser eftersom marknaden ser att vi som kund enbart köper på det avtal som vi har tecknat. Genom att medarbetare och chefer använder de avtal som upprättas för kommunen får de mer tid för att syssla med sina kärnverksamheter och minskar samtidigt sina kostnader.

Förvaltningar har rätt att göra direktupphandlingar, d.v.s. inköp, som inte överskrider 534 890 SEK. En förutsättning är att det inte finns något ramavtal som kan avropas. Även en direktupphandling ska genomföras i enlighet med de upphandlingsrättsliga principerna. Vid direktupphandling ska minst tre leverantörer tillfrågas för att ta tillvara på konkurrensen. Direktupphandlingen ska dokumenteras och om värdet är större än 100 000 SEK så ska direktupphandlingen rapporteras till upphandlingsenheten. Sker upprepade direktupphandlingar inom kommunen av samma typ av vara eller tjänst kommer upphandlingsenheten att överväga om ett ramavtal ska tecknas. Upphandlingspolicy och avtalsdatabas m.m. finns tillgängliga på intranätet.

Peng- eller kundvalssystem

En konkurrensform är kundval eller valfrihetssystem. Konkurrensen sker mellan olika utförare oavsett om de är kommunala eller privata. Det handlar om tjänster och verksamheter som är individrelaterade, t.ex. förskola, grundskola, äldreomsorg samt handikappomsorg. Det är den enskilde individen eller kunden som väljer utförare av tjänsten. Kundvalssystem kan ske med eller utan checkar. Lag om valfrihetssystem (LOV) reglerar vad som ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurrenspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. Haninge tillämpar LOV inom hemtjänst och familjerådgivning samt inom daglig verksamhet, avlösar- och ledsagarservice enligt LSS. Vi ser gärna en utökning av LOV inom fler områden. Ett system med elevpeng tillämpas för förskolor och grundskolor.

Kundvalssystem enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV)

Lagen om valfrihetssystem (LOV) avser att öka valfriheten i vården genom att främja en mångfald av utförare vilket ökar den enskildes valmöjligheter. LOV är ett alternativ till lagen om offentlig upphandling (LOU) och kan användas inom äldreomsorg, stöd till personer med funktionsnedsättning samt hälso- och sjukvårdstjänster. Vid upphandling enligt LOV är priset fastställt på förhand och utförare konkurrerar med kvalitet.

Elevpeng 2017

Kommunfullmäktige fastställer årligen elevpengen till förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och grundskola i samband med beslut om mål och budget. Syftet med elevpengen är att ge

förutsättningar för ökad konkurrens och möjlighet till valfrihet för eleverna. Elevpengen omfattar för- och grundskoleverksamhet, oavsett huvudman, som har inskrivna elever från Haninge kommun³. Internationella skolor omfattas också av elevpengen.

Prognosen för hur många barn/elever som beräknats inom respektive verksamhet är ett årsgenomsnitt baserat på kommunens befolkningsprognos, vilken ligger till grund för den budgettram som tilldelas grund- och förskolenämnden. Om antalet barn och elever blir fler än prognostiserat utgår ytterligare volymkompensation till grund- och förskolenämnden. Om barn och elevantalet omvänt blir lägre än prognosen ska grund- och förskolenämnden återlämna motsvarande anslag till kommunfullmäktige.

För 2017 fastställs nedanstående elevpeng och en jämförelse med elevpengen för 2016 enligt tabell nedan. I elevpengen ingår inte de föreslagna specialdestinerade statsbidrag som finns att söka i syfte att öka lärartätheten och minska klasserna i lågstadiet. Nytt för 2016 är att stukturbidraget för nyanlända blir volymbaserat och hanteras på samma sätt som elevpeng. Det riktade stukturbidraget för nyanlända är utöver den ordinarie elevpengen och betalas ut enligt gällande regler.

Tabell Elevpeng

Verksamhet	Elevpeng 2017 (kr)	Förändring från 2016 (%)	Föräldraavgift (kr)	Prognos Volym
<i>Pedagogisk omsorg</i>				
1-3 år	104 765	3,0%	10 840	136
4-5 år	89 086	3,0%	8 130	90
6-9 år				
<i>Förskola</i>				
1-3 år	122 703	4,4%	10 840	2 909
4-5 år	115 767	4,2%	8 130	2 208
<i>Fritidshem</i>				
6-9 år	40 807	2,5%	6 150	4 188
<i>Grundskola</i>				
År F-6	62 898	2,7%		7 898
År 7-9	84 360	0,9%		3 108
Strukturbidrag Nyanlända	98 500			364
Nattomsorg	54 364	2,5 %		-

Beloppen redovisas i kronor och avser ersättning för helår.

Elevpengen består av två delar: *lokalersättning och grundbidrag*. Lokalersättningen baseras på kommunens genomsnittliga självkostnad för lokaler inom respektive verksamhetsform. Grundbidraget är den del av elevpengen som finansierar verksamheten exklusive lokaler. Eftersom grundbidraget är den del av ersättningen som går till verksamhet, redovisas förändringen jämfört med föregående år särskilt i tabellen ovan.

Grund- och förskolenämnden utbetalar elevpengen med 1/12-del varje månad. Om familjedaghem eller förskola själv tar in föräldraavgift, reduceras beloppen enligt avgiftskolumnen i tabellen ovan.

Momskompensation på 6 procent baserad på elevpengen, alternativt 18 procent på lokalkostnaden och 5 procent på övriga kostnader, tillkommer till huvudman annan än kommunen. Denna momskompensation återsöker kommunen vilket gör att det blir konkurrensneutralt. För enheter i egen verksamhet görs ett administrationsavdrag från elevpengen för att finansiera den centrala administrationen. För andra anordnare ligger således ersättning för administration i den elevpeng som utbetalas.

Till huvudman annan än kommunen som startar ny verksamhet i nybyggda lokaler i kommunen, tillkommer högst 6 000 kr per elev och år för barn i förskola och grundskola. Tillägget betalas ut i fem år. Om kommunens genomsnittliga kostnad för egna lokaler inom respektive verksamhet ökar mer än konsumentprisindex reduceras tillägget med motsvarande.

För barn i behov av särskilt stöd gäller att det till ansökan om ersättning ska biläggas underlag som styrker barnets/elevens behov. Om stöd beviljas upprättas ett beslut individuellt för varje barn/elev mellan anordnaren och kommunen. Ersättningen ligger utanför elevpengen.

Skolskjuts genom SL:s linjetrafik (eller motsvarande) omfattas inte av elevpengen, ej heller skolskjuts anordnad genom entreprenad (skolbuss, taxi, båt)

Grundsärskolans tilläggsanslag ligger utanför elevpengen.

Vårdnadsbidrag ersätts med 36 000 kr/år, d.v.s. 3 000 kr per månad för de som är kvar i systemet. Inga nya tillkommer.

7.3 Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvars- och befogenhetsfördelningar i verksamheten. Respektive nämnd beslutar om resultatenheter ska inrättas samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren. En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter. Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för verksamhet, kvalitet och ekonomi. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa gemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd.

De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:

- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive påminnelser av obetalda fakturor, krav och inkassohantering
- Upphandling
- Personaladministration inklusive lönehantering
- Information
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

7.4 Lokalfrågor

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera samt om möjligt samutnyttja lokalutnyttjandet.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen. Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet. Tornberget ska vara behjälplig att ta fram kostnadskalkyler för investeringarna. Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning,

roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en modell för investeringsprocessen i kommunen. Modellen för investeringsprocessen ska följas och tydliga rutiner ska finnas för uppföljning.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringsskede, projekteringsskede och byggskede). Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov. Övriga fyra skeden initieras av politiska beslut vilka normalt ska fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringsskedet fram till och med färdigställandet. Om ett lokalbehov ska lösas genom inhyrning eller genom att privata intressenter ska bygga och driva verksamheten ska detta normalt beslutas innan programskedet startas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte men med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljningsbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten för lokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärden. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning av lokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Vid mindre anpassningar som kan behöva göras löpande gäller att om bedömd kostnad överstiger 3 basbelopp ska detta redovisas som en investering som höjer hyran. Kapitalkostnaden och eventuella förändrade driftkostnader belastar sedan beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande. För anpassningar under 3 basbelopp ska normalt kostnaden redovisas hos beställaren på driftbudgeten. Beställning till Tornberget under 3 basbelopp görs av berörd förvaltning medan beställningarna som överskrider 3 basbelopp ska godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen.

Reinvesteringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggteknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringar som Tornberget initierar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

7.5 Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/styrelse. Genom att delegera ansvaret ut i tjänstemannaorganisationen, utförs arbetsuppgifterna på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste se över och uppdatera sin delegationsordning årligen.

I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat, använt, tagit en vara eller tjänst i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning.

Attestreglemente och dess tillämpning finns på kommunens webbsida bland styrdokument.

7.6 Drift- och investeringsbudget

Driftbudget

Kommunen budgeterar med ett resultat om minst två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag enligt rekommendationer från Sveriges kommuner och landsting. Resultatmålet är en nivå som Sveriges Kommuner och Landsting rekommenderar för att kommunen ska behålla värdet på sina anläggningstillgångar, möjliggöra självfinansiering av investeringar och för att ha en marginal för oförutsedda kostnadsökningar eller intäktsminskningar.

När kommunfullmäktige fattat beslut om budgetramar har respektive nämnd i uppgift att upprätta en detaljbudget uppdelad på intäkter och kostnader. Det ingår i nämndernas uppdrag att utveckla sin verksamhet utifrån sin budget och att anpassa sin verksamhet till ändrade förhållanden. Respektive nämnd ska ha en egen reserv för att kunna parera volymförändringar och oförutsägbara merkostnader. Reserven disponeras av nämnden som beslutar om/när reserven ska användas.

Nämndens detaljbudget (Strategi & budget) beslutas av nämnden senast den 31 oktober. Därefter ska verksamheternas detaljbudget läggas in i budgetverket (Hypergene). Kommunens hela budget ska vara registrerad och avstämd senast 31 december. Kommunens budget är drift- och investeringsbudget som finns totalt för hela kommunen och per nämnd. Driftbudgeten avser löpande kostnader (förbrukning) och ska budgeteras ner på enhets-/ansvarsnivå.

Kommunens nämnder har ett ekonomiskt ansvar som sträcker sig längre än det enskilda budgetåret. Grundprincipen är att nämnderna för med sig hela över- eller underskott till kommande verksamhetsår. Detta under följande förutsättningar:

- Fullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig relaterat till hur nämndens överskott eller underskott uppstår.

- Om en nämnds överskott ska föras över till nästa års nämndbudget, ska kommunen minst ha motsvarande ekonomiska utrymme i kommunens totala budget.
- Resultatöverföring från föregående år får inte tas i anspråk/belasta i kommande års budget förrän beslut om resultatöverföring fattats av fullmäktige.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) får inte användas för verksamhet som bidrar till att nämndens rambehov ökar kommande år.
- Överskott från driftbudgeten för innevarande och tidigare år får inte användas till investeringar.

Reglerna för överföring av över-/underskott är under översyn 2016.

Eftersom budgetramarna utgör gräns för kommunens ekonomiska resurser kommer tilläggsanslag i princip inte att beviljas. Det gäller både drift- och investeringsbudget.

Investeringsbudget

Haninge kommuns investeringsbudget fördelas per nämnd och ligger till grund för inköp som redovisningsmässigt betraktas som materiella anläggningstillgångar. Varje nämnd beslutar själv vilka investeringsmedel som ska äskas och hur investeringsbudgeten ska fördelas vidare om kommunfullmäktige inte beslutat annat. Budgeten kan vara riktad till specifika investeringsprojekt eller som en gemensam budgetpost. Varje projekt som får investeringsmedel tilldelas ett projektnummer som alltid ska användas när kostnader och intäkter för investeringen bokförs.

Materiell anläggningstillgång

Inköp i Haninge kommun är en materiell anläggningstillgång och därmed en investering, när den uppfyller följande kriterier:

- Den är avsedd för stadigvarande bruk.
- Den har en nyttjandeperiod på minst tre år.
- Den är värdehöjande för verksamheten.
- Anskaffningsvärdet överstiger 25 000 kr (exkl. moms).

Exempel på materiella anläggningstillgångar är mark, verksamhetsfastigheter, maskiner, inventarier, möbler, utrustning och bilar.

Alla inköp avseende denna typ av varor som uppfyller kriterierna ovan, ska hanteras som materiell anläggningstillgång. Uppfylls inte kriterierna ska inköpet belasta driften, dvs. kostnadsföras direkt.

I kommunen ska investeringsbudget för inköp som uppfyller kriterierna ovan finnas. Om investeringsbudget inte finns måste inköpet ändå bokföras som en investering, dvs. som materiell anläggningstillgång, det får inte belasta driften. Om investeringsbudget saknas eller är förbrukad, men verksamheten ändå bedömer att de behöver köpa en anläggningstillgång måste det finnas ett prognostiserat överskott i driftbudgeten motsvarande hela investeringens storlek.

Flera inköp av mindre värde ses som en investering om ett naturligt samband finns. Naturligt samband avser ett funktionellt eller fysiskt samband mellan inköpen. Kriterierna avseende

stadigvarande bruk, nyttjandeperiod och värdehöjning ska vara uppfyllda. Exempel på naturligt samband är om nya möbler köps in till ett rum och inköpskostnaderna tillsammans överskrider beloppsgränsen.

Kapitaltjänstkostnader - Avskrivning och ränta

Anläggningstillgångar har i de flesta fall en begränsad nyttjandeperiod och ska skrivas av systematiskt under denna period. Från och med 2015 komponentuppdelar kommunen avskrivning för de anläggningar där det är tillämpligt. En investering belastar verksamhetens resultat med en månatlig kostnad (avskrivning) över hela nyttjandeperioden. Verksamheten betalar också för investeringsmedlen i form av internränta. Avskrivning och internränta utgör kapitaltjänstkostnad. En investering medför därför alltid ökade driftkostnader under nyttjandeperioden och i vissa fall även ökade kostnader för reparationer och konsulttjänster. Vid beslut om investering ska kapitaltjänstkostnaden därför alltid kalkyleras och beaktas i driftbudget under hela nyttjandeperioden.

Se hela tillämpningsanvisningen för investeringsprocessen, anläggningstillgångar:

<https://intranet.haninge.se/Ekonomi/Tillampning-av-policys/>

7.7 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschefen ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls och är skyldig att rapportera ekonomisk obalans inom förvaltningens verksamheter. Om prognosen för året visar på underskott ska åtgärdsförslag med besparingar, omprioriteringar och/eller intäkter omedelbart tas fram och redovisas för nämnden som fattar beslut om åtgärder. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken kostnadsbesparing/intäktsökning som kommer att genereras samt när den ekonomiska effekten kommer att få genomslag i utfallet. Åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids ska ansvarig förvaltningsledning vidta de åtgärder som krävs.

7.8 Uppföljning och återrapportering

En väl fungerande uppföljning av mål och budget är en viktig del av styrningen av kommunens verksamhet och en förutsättning för decentralisering av ansvar och befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är service och nytta för kommuninvånarna måste verksamheten styras och följas upp utifrån en helhetssyn på ekonomi, prestationer och kvalitet. Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina ekonomiska verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning har att följa kommunstyrelsens tidplan och övriga anvisningar.

Fullmäktiges mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

- Månadsuppföljningar görs alla månader utom januari och juli. Dessa har hittills haft störst fokus på ekonomisk uppföljning och prognos, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna.
- Delårsuppföljning och -rapportering görs två gånger årligen (per den 30 april och 31 augusti). Fullmäktiges mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat samt uppfyllelse av

fullmäktiges mål görs. Delårsrapporten i augusti är något mer omfattande eftersom denna ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för delårsrapporter.

- Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte.
- Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder och förvaltningar i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

På individuell nivå sker resultat- och målsamtal. Detta sker under första kvartalet årligen i ett samtal då medarbetarens insatser relateras i förhållande till uppsatta mål.

Bilaga 1 Resultatindikatorer och informationsmått för fullmäktiges mål

Mål 1. God folkhälsa

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel fyraåringar med övervikt (%)	12,4	-			9,0
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)	46	43			57
Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD)	Åk 9	58	-	-	66
	Gymnasiet åk 2	27	-	-	35

Andel fyraåringar med övervikt

Definition: Andel fyraåringar i Haninge som är överviktiga. Ingen rapportering har skett 2015 på grund av att landstinget bytte systemstöd och det blev brister i rapporteringen.

Källa: SLL Barnhälsovårdsenheten, Södersjukhuset

Måts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre

Definition: Socialstyrelsens undersökning "Så tycker de äldre om äldreomsorgen – En rikstäckande undersökning av äldres uppfattning om kvaliteten i hemtjänst och äldreboenden". Fråga 19 för särskilt boende "Är möjligheterna att komma utomhus bra eller dåliga?" Svartalternativ är mycket bra, ganska bra, varken bra eller dåliga, ganska dåliga, mycket dåliga. Uppgiften avser andel (%) som svarat mycket bra och ganska bra.

Källa: Socialstyrelsen, öppna jämförelser

Måts: Varje år

Analys: ÄF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Andel elever boende i Haninge som inte använder ANTD

Definition: Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD).

Följande frågor i Stockholmsenkäten:

- Röker Du?
- Dricker inte alkohol
- Snusar Du?
- Har Du sniffat någon gång?
- Har Du någon gång använt narkotika? (med narkotika avses t ex hasch, marijuana, amfetamin, ecstasy, LSD, kokain, heroin och GHB)
- Har Du någon gång använt dopingmedel (utan läkares ordination/recept)?

För cigaretter och snus räknas både alternativen "aldrig rökt" och "bara testat hur det smakar".

För alkohol är det de som kryssat "dricker inte alkohol" på en fråga om hur ofta de dricker sig berusade. För narkotika, sniffning och doping räknas bara de som aldrig testat. Avser elever med Haninge som hemkommun. För uppgiften 2014 i åk 9 (58) avser 62 pojkar och 53 flickor. För uppgiften 2014 i gymnasiet åk 2 (27) avser 29 pojkar och 24 flickor.

Källa: Stockholmsenkäten

Måts: Jämna år

Analys: UBF, SOF Rapportering: Delår 2, årsredovisning jämna år

Informationsmått

Sjukpenningtal

Nöjd medborgarindex (NMI) för idrotts- och motionsanläggningar

Nöjd medborgarindex (NMI) för kultur

Folkhälsa - Självskattad hälsa

God psykisk hälsa för årskurs 9 respektive gymnasiet årskurs 2 (mäts jämna år)

Sjukpenningtal

Definition: Sjukpenningtalet är antal utbetalda nettodagar med sjukpenning, arbetsskadesjukpenning eller rehabiliteringspenning per registrerad försäkrad i åldrarna 16–64 år (exklusive försäkrade med hel sjuk- och aktivitetsersättning). I sjukpenningtalet för 2014 (10,0) är 12,4 kvinnor och 7,7 män

Källa: Försäkringskassan

Måts: Varje månad Rapportering: Årsredovisning

Nöjd medborgarindex (NMI) idrotts- och motionsanläggningar

Definition: Indexet beräknas utifrån tre frågor i medborgarundersökningen. Frågorna är Vad tror eller tycker du om:

- Öppettiderna vid kommunens idrotts- och motionsanläggningar?
- Utrustning och skötsel av kommunens idrotts- och motionsanläggningar?
- Belysningen i kommunens motionsspår?

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Nöjd medborgarindex (NMI) kultur

Definition: Indexet beräknas utifrån tre frågor i medborgarundersökningen. Frågorna är Vad tror eller tycker du om:

- Biblioteksverksamheten?
- Utställnings och konstverksamheter?
- Teaterföreställningar och konserter?

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Folkhälsa - Självskattad hälsa

Andel invånare 16-84 år (%) med bra självskattat hälsotillstånd i kommunen.

Definition: Andel som i nationella folkhälsoenkäten svarat "Bra" eller "Mycket bra" på frågan "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?" Nyckeltalet ingår i Öppna jämförelser, Socialstyrelsen.

Källa: Folkhälsomyndigheten, Hälsa på lika villkor (HLV).

Måts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

God psykisk hälsa

Definition: Indexet beräknas av Stockholmsenkäten, och är ett sammanvägt resultat på frågorna:

- Hur ofta har Du haft huvudvärk detta läsår?
  - Hur ofta har Du dålig aptit?
  - Hur ofta har Du under detta läsår haft "nervös mage" (t ex magknip, magkramper, orolig mage, illamående, gaser, förstoppning eller diarré)?
  - Hur ofta har Du under detta läsår haft svårt att somna?
  - Hur ofta har det hänt under detta läsår att Du sovit oroligt och vaknat under natten?
- Index mellan 0 och 100 där 0 är lägsta och 100 motsvarar högsta tänkbara värde.

Avser barn som har Haninge som hemkommun. För uppgifterna 2014 åk 9 (57) avser 63 pojkar och 50 flickor. För uppgiften 2014 gymnasiet åk 2 (57) avser 64 pojkar och 50 flickor.

Källa: Stockholmsenkäten

Måts: Jämna år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kronor per invånare)	14,4	13,0			<=10,00
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)		-			90
Attitydundersökning stadskärnan (skala 1-5)	3,1	2,9			4,0

Kostnader skadegörelse på kommunala byggnader (kr) per invånare

Definition: Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kr) per invånare. Med skadegörelse avses glaskross och klotter. Kommunala byggnader är de som förvaltas av Tornberget AB. (Beräkning 2014: 1 189 000/82 148 (1 nov) = 14,47, Målvärde 2018: 870 000/87 000 (trend) = 10,0)

Källa: Tornberget

Måts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Trygghet i skolan

Definition: Andel som känner sig trygga i skolan årskurs 8 (Alla skolor)

Källa: Skolplaneenkäten

Måts: Varje år

Analys: UBF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Attitydundersökning stadskärnan

Definition: Resultat av en enkät där de som svarar får betygssätta olika aspekter av stadskärnan på en skala mellan 1 och 5, där 1 är instämmer inte alls och 5 är instämmer helt. För uppgifterna för 2014 (3,1) avser shopping 3,8; restauranger 3,4; nöjen 2,5; evenemang 2,5 och stadsmiljö 3,2

Påståendena är:

- ...det finns ett bra utbud av shopping
- ...det finns ett bra utbud av restauranger och caféer
- ...det finns ett bra utbud av nöjen
- ...det finns ett bra utbud av evenemang
- ...det är en vacker stadsmiljö

Källa: Enkät som görs av KSF, samhällsutvecklingsavdelningen.

Måts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått

Trygghetsindex (SCB)

Nöjd inflytandeindex (SCB)

Trygghetsindex för unga (Rädda Barnen)

Trygghetsindex lokala BRÅ

Trygghetsindex

Definition: Tre frågor i Medborgarundersökningen:

- Hur ser du på hur tryggt och säkert du kan vistas utomhus på kvällar och nätter?
- Hur ser du på hur trygg och säker du kan känna dig mot hot, rån och misshandel
- Hur ser du på hur trygg och säker du kan känna dig mot inbrott i hemmet?

Indexet mäts på en skala mellan 0 och 100, där 100 är bästa tänkbara värde. I skalan anses värden under 40 vara icke godkänd, gränsen för nöjd går vid 55 och gränsen för mycket nöjd vid 75.

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Måts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Nöjd inflytandeindex

Definition: Nöjd inflytandeindex räknas ut i Medborgarundersökningen, och bygger på resultatet av frågorna:

- Hur nöjd är du med den insyn och det inflytande invånarna har över kommunens beslut och verksamheter?
- Hur väl uppfyller din kommun dina förväntningar på invånarnas möjligheter till insyn och inflytande?
- Försök föreställa dig en ideal situation för invånarnas insyn och inflytande över kommunens verksamheter och beslut. Hur nära ett sådant ideal tycker du att invånarnas insyn och inflytande kommer i din kommun?

Indexet mäts på en ska a mellan 0 och 100, där 100 är bästa tänkbara värde. I skalan anses värden under 40 vara icke godkänd, gränsen för nöjd går vid 55 och för mycket nöjd vid 75.

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år   Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Trygghetsindex för unga

Definition: Index på skala mellan 0 och 100, där 0 innebär att alla svarat att de aldrig känner sig trygga, och 100 innebär att alla svarat att de alltid känner sig trygga. För uppgifterna för 2014 (74) avser 81 pojkar och 67 flickor. Nästa undersökning kommer troligen att göras 2017. Bygger på dessa frågor:

- Känner du dig trygg på följande ställen:
- Bostadsområdet på kvällen,
- På fritidsgården,
- På stan kvällstid
- Kollektivtrafik på kvällen.

Källa: Ung Röst

Mäts: 2017   Rapportering: Årsredovisning

Trygghetsindex lokala BRÅ

Definition: Trygghetsundersökning med 300 respondenter i 10 kommundelar, totalt 3 000 respondenter. Undersökningen mäter på lokal nivå den upplevda tryggheten och den faktiska utsattheten för brott. 33 frågor ingår i metoden som tillsammans bildar ett trygghetsindex. Index mellan 0 – 6, där låga värden är bra.

Källa: Stiftelsen Tryggare Sverige

Mäts: Vartannat år   Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad insats (%)	66				80
Nöjdhet bemötande i hemtjänst 65-					
Delaktighet i genomförandeplaner, inklusive särskilt boende och daglig verksamhet.					

Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år

Definition: Andel (%) ungdomar i åldern 13-20 år som inte återkommit till socialtjänsten inom ett år efter avslut av samtliga utredningar och/eller insatser (U33400). Återaktualisering avser endast formell utredning. Gäller inte ekonomiskt bistånd. Ensamkommande flyktingbarn ingår inte. Avser insatser/utredningar som avslutades första halvåret år T-1. Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information.

Källa: Egen undersökning i kommunen. Ingår i KKiK mått 30

Mäts: Varje år

Analys: SOF   Rapportering: Årsredovisning

Nöjdhet bemötande i hemtjänst över 65 år

Definition: Andel som svarar "Ja, alltid" eller "Oftast" på frågan "Brukar personalen bemöta dig på ett bra sätt?". Basvärde och målvärde tas fram under 2016.

Källa: Socialstyrelsen.

Måts: Varje år

Analys: ÄF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Delaktighet i genomförandeplan

Definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016. Verksamheterna särskilt boende och daglig verksamhet ska ingå. Källa, hur ofta mätning, rapportering när under året anges.

Källa:

Måts:

Analys: SOF Rapportering:

Informationsmått

Nöjd medborgarindex (NMI), äldreomsorg

Nöjd medborgarindex, äldreomsorg

Definition: Vad tror eller tycker du om äldreomsorgen i din kommun? Index 0-100. Svar inkluderar alla åldersgrupper.

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Måts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet (KKIK mått 18)	85,2	85,7			87,0
Genomsnittligt meritvärde Åk 9	214				221
Andel med gymnasieexamen inom tre år (%)	57				61
Andel 16–20-åringar som varken arbetar eller studerar					

Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet

Definition: Antal elever i årskurs 9 som är behöriga till ett yrkesprogram dividerat med antal elever som fått eller skulle ha fått betyg i minst ett ämne enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet i årskurs 9. Uppgiften avser elever folkbokförda i kommunen. Uppgiften avser läsår. (KKIK mått 18)

Källa: SCB och Skolverket.

Måts: Varje år

Analys: UBF Rapportering: Årsredovisning

Genomsnittligt meritvärde

Definition: Meritvärdet beräknas som summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg och för 17 ämnen för elever som läst moderna språk som språkval. Elevernas betyg omvandlas till betygsvärdena (E=10, D=12,5, C=15, B=17,5, A=20) och de 16 bästa ämnena summeras. Har eleven godkänt betyg i modernt språk är det ett 17e ämne i meritvärdet. Det högsta möjliga meritvärdet för elever som läst 17 ämnen är 340. Gäller elever som går i kommunala skolor oavsett folkbokföringsadress.

Källa: Skolverket, Siris

Måts: Varje år

Analys: UBF Rapportering: Årsredovisning

Andel med gymnasieexamen inom tre år

Definition: Fullföljd utbildning med examen inom 3 år, andel (%) av nybörjarelever hos offentlig huvudman i skolkommunen, exkl. IM. Andelen elever som tagit gymnasieexamen inom den förväntade studietiden, tre år. Uppgiften gäller elever som påbörjade sin utbildning på en skola med offentlig huvudman (kommun, kommunalförbund eller landsting) belägen i kommunen. (genomsnitt för Sthlm län var 68, för riket totalt 73 procent) Uppgiften beräknas på samtliga elever som för första gången började en gymnasieutbildning höstterminen tre år före det år som visas i tabellen. Uppgiften inkluderar inte elever som påbörjade sin utbildning på introduktionsprogram.

Källa: Skolverket

Måts: Varje år

Analys: UBF Rapportering: Årsredovisning

Andel 16-20 åringar som varken arbetar eller studerar

Utbildningsförvaltningen har rapporterat in statistik till Skolverket som kommer att publiceras våren 2016. Definition och värden kompletteras under 2016.

Källa: Skolverket

Måts:

Analys: UBF Rapportering:

Informationsmått

Andel elever godkända i nationella prov åk 3 (KKIK mått 17 B)

Andel elever godkända i åk 6 (KKIK mått 17 A)

Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9 (%)

Andel med minst 325 i meritvärde (%) baserat på 17 ämnen

Andel som upplever arbetsro/studiero i skolan i årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2 (%)

Kostnad per betygspoäng, åk 9 (kr)

Andel med examensbevis från gymnasiet (%)

Grundläggande vuxenutbildning; andel godkända (%)

Svenska för invandrare (SFI); andel godkända (%)

Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier (%)

Godkända nationella prov årskurs 3

Definition: Andel elever i årskurs tre som deltagit i alla delprov, som klarat alla delprov för ämnesprovet i matematik samt Svenska och Svenska2 (SVA). (KKIK mått 17 B) Gäller elever som går i kommunala skolor oavsett folkbokföringsadress.

Källa: Skolverket, beräknat för Kolada

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Godkända årskurs 6

Definition: Andel elever i årskurs sex, hemkommun, som har godkänt i både svenska, svenska 2, engelska och matematik. Rådet för kommunala analyser (RKA) återkommer med exakt definition. Uppgifterna kommer efter sommaren 2016.

Källa: Skolverket, beräknat för Kolada

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9

Definition: Andel elever med godkänt betyg i alla ämnen som ingått i elevenes utbildning. Gäller elever som går i kommunala skolor oavsett folkbokföringsadress.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Andel med minst 325 i meritvärde

Definition: Andel elever i årskurs 9 med minst 325 poäng i meritvärde. Baserat på 17 ämnen. Gäller elever som går i kommunala skolor oavsett folkbokföringsadress.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Arbetsro/studiero i skolan

Elever som svarat "Stämmer bra" eller "stämmer ganska bra" på frågan: "På lektionen stör andra elever ordningen i klassrummet" Undersökningen genomförs i åk 8 och i gymnasiet åk 2. Uppgifter för 2014 avser grundskolan åk 7-9 och gymnasiet åk 1 och 3.

Källa: Skolplaneenkäten

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Kostnad per betygspoäng åk 9, kommunala skolor

Definition: Kommunens kostnader i kronor per betygspoäng (exklusive lokalkostnader) relateras i förhållande till resultat. Uppgifter för 2015 bygger på betygspoäng för 2015 som jämförts med 2014 års kostnader.

Källa: KKiK (Skolverket och Dagens samhälle)

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Andel elever med examensbevis från gymnasiet

Definition: Andel med examensbevis. Urval; elever med avgångsbetyg. Avgångsbetyg får man om man fått en examen eller ett studiebevis med omfattningen minst 2 500 poäng. Gäller gymnasieelever oavsett om de är folkbokförda i Haninge eller inte.

Källa: Skolverket, SiRiS

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2 och årsredovisning

Grundläggande vuxenutbildning, andel (%) godkända

Definition: Andel godkända elever mäts på två nivåer i officiell statistik, grundläggande respektive och gymnasial vuxenutbildning i Haninge (huvudmannens skola). Uppgifter omfattar andel av kursdeltagare i grundläggande vuxenutbildning som slutfört kurs i Haninge. Genomsnitt resultat i Sthlm län var 75,9 procent.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Andel som godkänts SFI

Definition: Andel kursdeltagare (%) som fått godkänt på kurs 3d svenska för invandrare, SFI. Genomsnitt resultat i Sthlm län var 40 procent.

Källa: Skolverket

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier

Definition: Avser andel elever som börjar högskolan inom tre år efter avslutad utbildning i gymnasieskolan (procent). Uppgifterna från SCB gäller boendekommun när eleven avslutar gymnasieskolan.

Källa: SCB

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Mål 5. Meningsfull fritid

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Attitydundersökning ungas fritid (%)					
Elever som deltar i musik- eller kulturskola (andel av invånarna 7-15 år, %)	8				
Bibliotekens utlåning inkl. e-böcker (antal per invånare)	4,5	4,1			5,0
Deltagartillfällen i idrottsföreningar, (antal/invånare i åldern 7-20 år)	25				29

Attitydundersökning ungas fritid

Utbildningsförvaltningen har fått i uppdrag att ta fram enkätfrågor om fritid i skolplaneenkäten vårterminen 2016. Fritidsverksamhet ska ingå i enkäten. Definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016.

Analys: UBF, KOF Rapportering:

Andel 7-15 år som deltar i musik- eller kulturskola

Definition: Antal elever som under året deltagit i musik- eller kulturskola dividerat med antal invånare 7-15 år. Målvärde tas fram under 2017.

Källa: Kolada

Mäts: Varje år

Analys: KOF   Rapportering: Årsredovisning

Bibliotekens utlåning

Definition: Total utlåning per invånare. Avser lån samtliga medier, inklusive e-media.

Källa: Kultur- och fritidsförvaltningen, utlåningsstatistik

Måts: Varje år

Analys: KOF   Rapportering: Årsredovisning

Deltagartillfällen i idrottsföreningar 7-20 år

Definition: Antal deltagartillfällen i åldern 7-20 år i LOK-stödsberättigade idrottsföreningar under året, dividerat med antal invånare 7-20 år den 31/12.

Källa: Kolada

Måts: Varje år

Analys: KOF   Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått

Nöjd regionindex (NRI) fritidsmöjligheter

NRI fritidsmöjligheter

Definition: Medborgarnas bedömning av kommunen som en plats att bo och leva på. Nöjd-Region-Index mäter även nöjdhet med fritid som kommunen inte kan påverka. Faktorernas betygsindex kan variera mellan 0-100. Relativt få medborgare ingår i undersökningsunderlaget.

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Måts: Varje år   Rapportering: Årsredovisning

Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
SBA's nöjd kund index för företagare*	66	69,3			73
Antal arbetstillfällen i kommunen	26 881	27 179			29 000
Antal företag i kommunen per 1000 invånare	50,3				52
Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd (%)	32,7				29,0

*siffrorna har ett års eftersläpning

Nöjd kund index

Definition: Nöjd Kundindex bland företagare som varit i kontakt med kommunen. (KKIK m 34)

Källa: Stockholm business Alliance (SBA)

Måts: Varje år

Analys: KSF   Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Antal arbetstillfällen i kommunen

Definition: Antal arbetstillfällen i kommunen. Förvärvsarbetande över 16 år med arbetsplats i kommunen. Siffrorna har eftersläpning med ett år och avser 2013, men redovisas 2014.

Källa: SCB Företagsregister.

Måts: Varje år

Analys: KSF   Rapportering: Årsredovisning

Antal företag per 1000 invånare

Definition: Antal företag per 1 000 invånare. Siffrorna har eftersläpning med ett år och avser året innan. Befolkningsuppgift gäller per 30 november

Källa: SCB Företagsregister, SCB befolkningsstatistik

Måts: Varje år

Analys: KSF   Rapportering: Årsredovisning

Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd

Definition: Antal hushåll med ekonomiskt bistånd i 10-12 månader under kalenderåret, dividerat med antal hushåll med ekonomiskt bistånd under kalenderåret, multiplicerat med 100.

Källa: SCB (nyckeltal N31810), finns även i Jämföraren i Kolada

Måts: Varje år

Analys: SOF   Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått

Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i kommunen

Handelsindex

Nya företag per 1000 invånare (KKIK mått)

Arbetslöshet 16-64 år (%)

Antal gästnätter

Företagsklimat i kommunen

Definition: Resultat från enkätundersökning där företagare i Haninge ger omdöme på en skala från 1-6 där 1= dåligt och 6=utmärkt. Sammanfattande fråga.

Källa: Svenskt näringsliv

Måts: Varje år   Rapportering: Årsredovisning

Handelsindex

Definition: Detaljhandelsomsättning totalt/(genomsnittlig konsumtion per person och år gånger befolkning). Avser både dagligvaror och sällanköpsvaror. Uppgifter för 2015 (84) avser dagligvaror 98 och sällanköpsvaror 66. Handelsindex över 100 innebär att fler människor åker till Haninge för att handla än vad som åker från kommunen för att handla någon annanstans.

Källa: Handeln i Sverige, <http://handelnisverige.se/>

Måts: Varje år   Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Nya företag per 1000 invånare

Definition: Antal nyregistrerade företag per 1 000 invånare. Nyföretagarcentrum hämtar uppgifter från Bolagsverket. (KKIK mått 33)

Källa: Nyföretagarcentrums företagsbarometer

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Arbetslöshet 16-64 år

Definition: Andel av den registerbaserade arbetskraften i åldern 16-64 år som är antingen öppet arbetslös eller sökande i program med aktivitetsstöd. För uppgifterna 2014 (7,0) avser 10,6 procent åldersgruppen 18-24 år.

Källa: Arbetsförmedlingen

Måts: Varje månad Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Antal gästnätter

Definition: Antal övernattningar i hotell, vandrarhem, stugbyar och campingar

Källa: Tillväxtverket och SCB, Inkvarteringsdatabas

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel miljöbilar i kommunorganisationen (%)	28	27			50
Andel ekologiska inköp av livsmedel (%)	30	33			50
Energieffektivisering i kommunal verksamhet (kWh/kvm korrigerat för ett normalår)	-	190			160

Andel miljöbilar i kommunens organisation

Definition: Syftet med måttet är att redovisa kommunens arbete med miljöhänsyn genom användning av alternativa drivmedel och bränslesnåla fordon i den egna organisationen. Definitionen av miljöbil i detta mått är samma definition som används av organisationen Miljöfordon Syd (MFS). De bilar som används för kommunens (eller kommunala bolagens) tjänsteproduktion omfattas. Detta gäller oavsett om kommunen äger eller leasar bilarna. Bilar som personal leasar av kommunen för privat bruk ska däremot inte ingå.

Måttidpunkt är 1 november innevarande år. Metoden innebär att kommunen genomför en intern mätning av två storheter:

– Kommunens totala antal bilar inkl. majoritetsägda kommunala bolags bilar. Bilar som avses är bilar som är registrerade som personbilar eller lätta lastbilar.

– Kommunens totala antal miljöbilar enligt definition nedan.

Källa: Miljöfordon Syd, Tornberget och Haninge Bostäder AB

Måts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Andel ekologiska inköp

Definition: Andel (procent) av samtliga livsmedelsinköp som avser ekologiska varor i hela den kommunala organisationen.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsutvecklingsavdelningen

Mäts: Mäts två gånger per år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Energieffektivisering i kommunal verksamhet

Definition: Energianvändning per kvadratmeter (kWh/m²) i de lokaler som ägs av Tornberget AB. Uppgifterna är korrigerade för normalår och har därför eftersläpning till delårsuppföljning 1 året efter.

Källa: Tornberget.

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Delår 1 året efter (resultat 2016 rapporteras delår 1 2017)

Informationsmått

Fosforhalt i Drevviken (µg/l)

Nöjd medborgarindex (NMI), miljöarbete

Fosforhalt i Drevviken

Definition: Ytvattnets innehåll av totalfosfor (µg/l) i augusti, rullande 3-års medelvärden (Låga halter räknas som mindre än 12,5).

[http://miljobarometern.stockholm.se.key.asp?mo=3&dm=2&nt=1&uo=30](http://miljobarometern.stockholm.se/key.asp?mo=3&dm=2&nt=1&uo=30)

Källa: Miljöbarometern, Stockholm Vatten.

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Nöjd medborgarindex (NMI) miljöarbete

Definition: Medborgarnas uppfattning om kommunens insatser för att medborgaren ska kunna leva miljövänligt. Frågan som ställs lyder "Vad tror eller tycker du om kommunens insatser för att kommuninvånarna ska kunna leva miljövänligt?"

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 8. Nya bostäder i bra lägen

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Antal färdigställda lägenheter (ackumulerat till 2018)	-	641			2 400
Ledtider för bygglov	-	-			

Antal färdigställda lägenheter i nybyggda hus

Definition: Antal färdigställda lägenheter i nybyggda hus efter region, år och hustyp. Värdet avser både lägenheter i flerbostadshus och småhus. Målvärdet innebär 800 bostäder per år.

Källa: SCB

Måts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Delår 1 året efter (2016 rapporteras delår 1 2017)

Ledtider för bygglov

Definition, basvärde och målvärde tas fram 2016.

Källa: Ärendesystemet Castor, stadsbyggnadsförvaltningen

Måts: Varje år

Analys: SBF Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått

Nöjd region index (NRI) Rekommenderar kommunen

Nöjd kundindex (NKI) byggherrar

Nöjd regionindex, rekommenderar kommunen

Definition: Fråga i medborgarundersökningen "Kan du rekommendera vänner och bekanta att flytta till din kommun?"

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Måts: Varje år Rapportering: Delår 2 och årsredovisning

Nöjd kundindex byggherrar

Definition: Nöjd kundindex för byggherrar (planeringsfasen). Medelvärdet (1 till 10, inte alls nöjd till i högsta grad nöjd) för dessa frågor: Genomsnitt för alla kommuner var 5,7

- Kommunikation med sakägare och allmänhet
- Planhandlingarnas innehåll och kvalitet
- Krav på material från byggherren i form av utredningar, kartor och illustrationer
- Detaljplanens genomförbarhet
- Det sätt som ställningstaganden och beslut motiveras
- Hur tydligt kommunen motiverat hur allmänna intressen vägts mot enskilda intressen
- Hur rimlig planavgiften (kommunens kostnad) enligt planavtal var
- Samordning mellan olika enheter/förvaltningar inom kommunen
- Hur kostnader fördelas mellan kommun och byggherre
- Kommunens förmåga att hålla överenskommen tidplan
- Faktisk handläggningstid/kommunens ledtid.

Källa: Stadsbyggnads benchen - byggherrar bedömer kommuners hantering av stadsbyggnadsprojekt. I Stadsbyggnads benchen deltar Botkyrka, Haninge, Nacka, Södertälje, Täby, Upplands Väsby, Huddinge och Sollentuna samt Stockholm.

Måts: Vartannat år (nästa gång 2016)

Rapportering: Delår 1 året efter (resultat för 2016 rapporteras delår 1 2017)

Mål 9. Hög tillgänglighet

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Arbetsmarknad (Alla frågor inom området arbetsmarknad, kommunenkat från Myndighet för delaktighet källa)		22	45		60

Arbetsmarknad

Myndigheten för delaktighet följer upp alla kommuner varje år med fem olika enkäter. Enkäterna rör fysisk tillgänglighet, arbetsmarknad, utbildning, kultur och idrott för personer med funktionsnedsättning. Varje område består av 20 frågor som kan ge 0-3 poäng per fråga. Denna indikator följer upp området arbetsmarknad.

<http://www.mfd.se/kommunuppfoljning/kommun/arbetsmarknad/?selectedKommun=136>

Källa: Myndighet för delaktighet

Måts: Varje år

Analys: ÄF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Informationsmått

Nöjd medborgarindex (NMI), gång- och cykelvägar

Nöjd regionindex (NRI), kommunikationer

Nöjd medborgarindex (NMI), gator och vägar

Fysisk tillgänglighet (Alla frågor om fysisk tillgänglighet, källa enkät Myndighet för delaktighet)

Nöjd medborgarindex, gång- och cykelvägar

Definition: Indexet beräknas utifrån fyra frågor i medborgarundersökningen som lyder "Vad tror du eller tycker du om..."

- Belysningen av gång- och cykelvägar i din kommun?
- Underhåll och skötsel av gång- och cykelvägar i din kommun?
- Snöröjning av gång och cykelvägar i din kommun?
- Trafiksäkerhet på gång- och cykelvägar i din kommun?

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Måts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Nöjd regionindex, kommunikationer

Definition: Indexet beräknas utifrån frågor i medborgarundersökningen som lyder "Hur ser du på..."

- Tillgången till gång- och cykelvägar?
- Möjligheterna till att använda kollektivtrafiken för resor (med kollektivtrafik menas lokal och regional trafik med buss, spårvagn, tunnelbana, tåg och/eller båt/färja):
- Hur ofta reser du med kollektivtrafiken (fem alternativ från minst fyra gånger i veckan till aldrig)?

Källa: SCB, medborgarundersökningen
 Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Nöjd medborgarindex, gator och vägar

Definition: Nöjd medborgarindex, gator och vägar. Indexet beräknas utifrån fyra frågor i medborgarundersökningen som lyder "Vad tror du eller tycker du om..."

- Belysningen av gator och vägar i din kommun?
- Underhåll och skötsel av gator och vägar i din kommun?
- Snöröjning av gator och vägar i din kommun?
- Trafiksäkerheten på gator och vägar i din kommun?

Källa: SCB, medborgarundersökningen
 Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Fysisk tillgänglighet – samråd med funktionshinderorganisationer

Definition: Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Poängen baseras på enkätfrågan "På vilket sätt samråder kommunen med funktionshinderorganisationer om fysisk tillgänglighet?". Svartalernativet "Beslut som berör fysisk tillgänglighet fattas alltid baserat på samråd med funktionshinderorganisationer" ger 3 poäng, "Beslut som berör fysisk tillgänglighet fattas ibland baserat på samråd med funktionshinderorganisationer" ger 2 poäng "Möten genomförs med funktionshinderorganisationer för att informera om arbetet med att öka den fysiska tillgängligheten" ger 1 poäng. "Kommunen samråder inte med funktionshinderorganisationer" eller "Vet ej" ger 0 poäng.

Källa: Myndigheten för delaktighet
 Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2 och årsredovisning

Mål 10. Ordning och reda på ekonomin

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Resultat av skatteintäkter och statsbidrag (%)	2,0	2,0			>=2
Avvikelse mot budget (%)	0,0	-0,3			+0,5 till -0,5
Andel digitala fakturor (av totala fakturor)					
Avtalstrohet (%)	87	82			90

Kommunens resultat

Definition: Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag kommun, (%) (N03102) Årets resultat dividerat med summan av skatteintäkter och generella statsbidrag, kommun.

Källa: Agresso och SCB. För jämförelser med andra kommuner; kolada.se
 Mäts: Varje år
 Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Avvikelse mot budget

Definition: Avvikelsen mellan verksamhetens budgeterade nettokostnad och verksamhetens redovisade nettokostnad. Avvikelsen divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan kommuner.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Två gånger per år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Andel digitala fakturor

Definition: Hur stor andel av leverantörsfakturorna som inkommer i digital form (e-faktura, svefaktura, inköpsordermatchad). Mäts i inköpssystemet Proceedo. Utfallsvärde och målvärde tas fram 2016.

Källa: Upphandling Södertörn

Mäts: Tre gånger per år

Analys: KSF Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Avtalstrohet

Definition: Antal inköp inom ramavtal som andel av totala inköp (%)

Källa: Upphandling Södertörn

Mäts: Två gånger per år

Analys: KSF Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Informationsmått

Skattesats

Soliditet (%)

Finansiella nettotillgångar (som andel av verksamhetens kostnader, %)

Kassalikviditet (%)

Resultat före extra ordinära poster (som andel av verksamhetens kostnader, %)

Genomsnittligt resultat 3 år (som andel av verksamhetens kostnader, %)

Skattefinansieringsgrad av investeringar (%)

Skattesats

Definition: Långsiktigt risknyckeltal. Här används den primärkommunala skattesatsen för kommuner.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Soliditet inkl. pensionsåtagande

Definition: Soliditet inkl. pensionsåtagandekommun, (%) (N03002). Eget kapital minskat med det pensionsåtaganden som är intjänade före 1998 och som anges som en ansvarsförbindelse kommunen, dividerat med tillgångar kommunen. Visar hur stor andel av kommunens totala kapital som är finansierat med eget kapital.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Finansiella tillgångar, netto

Definition: Medellång betalningsberedskap. Omfattar alla finansiella tillgångar och skulder i balansräkningen som kommunen beräknas omsätta på tio års sikt (omsättningstillgångar + långfristiga fordringar + långfristiga placeringar – kortfristiga och långfristiga skulder). Måttet divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna ske mellan kommuner.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Kassalikviditet

Definition: Mått på hur god kommunens kortsiktiga betalningsberedskap är. Likvida medel och kortfristiga fordringar divideras med kortfristiga skulder

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Resultat före extra ordinära poster

Definition: Kortsiktigt kontrollnyckeltal. Summan av kommunens samtliga intäkter och kostnader under året exklusive extraordinära poster (poster av engångskaraktär som uppgår till väsentligt belopp och inte har med den ordinarie verksamheten att göra). Resultatet divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser skall kunna göras mellan kommuner.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Genomsnittligt resultat

Definition: Långsiktigt kontrollnyckeltal. Beskriver kommunens genomsnittliga resultat före extraordinära poster under de tre senaste åren. Resultatet divideras med verksamhetens kostnader för att jämförelser mellan kommuner skall kunna göras.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Skattefinansieringsgrad av investeringar

Definition: Långsiktigt kontrollnyckeltal. Kallas ibland självfinansieringsgrad. Beskriver hur stor andel av årets nettoinvesteringar som kommunen kan finansiera med egna medel i form av återstående skatteintäkter. Egna medel räknas fram genom att resultatet före extraordinära poster tillförs årets avskrivningar.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomiavdelningen

Måts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster

Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Antalet tjänster som omfattas av LOV	4	4			8
Andel av medborgarna som via telefon till kommunen får ett direkt svar på en enkel fråga (%)	-	48			56
Andel som får svar på e-post till kommunen inom två dagar (%)	-	89			95

Antalet tjänster som omfattas av LOV

Definition: Antal tjänster som omfattas av kundval enligt lagen om valfrihet. I uppgifterna för 2014 ingår tjänsterna hemtjänst, daglig verksamhet, ledsagar- och avlösarservice och familjerådgivning.

Källa: e-avrop, upphandling Södertörn

Mäts: Varje år

Analys: SOF, ÄF Rapportering: Årsredovisning

Tillgänglighet via telefon

Definition: Hur stor andel av medborgarna som tar kontakt med kommunen via telefon får ett direkt svar på en enkel fråga (%). Genomsnitt för andra kommuner var 49 (2014).

Källa: KKIK, mått 2

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Tillgänglighet via e-post

Definition: Hur stor andel av medborgarna som skickar in en enkel fråga via epost får svar inom två dagar (%). Genomsnitt för andra kommuner var 83 (2014).

Källa: KKIK, mått 1

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Informationsmått

Nöjd medborgarindex (NMI)

Nöjd medborgarindex

Definition: Sammanfattande mått på hur nöjda medborgarna är med kommunens verksamheter. Indexet mäts på en skala mellan 0-100. Indexet bygger på frågorna:

– Hur nöjd är du med hur kommunen sköter sina olika verksamheter?

– Hur väl uppfyller kommunens verksamheter dina förväntningar?

– Föreställ dig en kommun som sköter sina verksamheter på ett perfekt sätt. Hur nära ett sådant ideal anser du att din kommun kommer?

Källa: SCB, medborgarundersökningen

Mäts: Varje år Rapportering: Delår 2, årsredovisning

Mål 12. En attraktiv arbetsgivare

Indikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Hållbart medarbetarindex (HME)	78,2	78,5			83,0
Sjukfrånvaro (%)	7,0	7,6			5,0
Frisknärvaro					

Hållbart medarbetarindex (HME)

Definition: Medelvärde på nio frågor inom motivation, ledarskap och styrning som har tagits fram av Sveriges kommuner och landsting. Målet är att alla kommuner och landsting ska ha dessa frågor i sina medarbetarenkäter.

Källa: Arbetsplatsundersökningen

Mäts: Varje år

Analys: KSF Rapportering: Årsredovisning

Sjukfrånvaro

Definition: Sjukfrånvaro för tillsvidareanställda och visstidsanställda med sysselsättningsgrad över 40 procent. För delårsuppföljning 1 mäts sjukfrånvaron till och med mars, för delårsuppföljning 2 mäts sjukfrånvaro till och med juli.

Källa: Hypergene, KSF personalavdelning

Mäts: Varje månad

Analys: KSF Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Frisknärvaro

Definition: Det finns ingen gemensam definition av frisknärvaro som används av kommuner, landsting och statliga myndigheter. Arbetet med att definiera nyckeltalet och se till att uppgifter kan tas fram ur ett stödsystem samt ta fram ett målvärde pågår 2016.

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje månad

Analys: KSF Rapportering: Delår 1, delår 2, årsredovisning

Informationsmått

Personalstruktur

Tidsanvändning

Personalomsättning

Lönestatistik

Personalstruktur

Definition: Antal anställda per anställningsform, kön, yrkeskategori; åldersfördelning och antal anställda samt antal årsarbetare

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Tidsanvändning

Definition: Mer och övertid

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Personalomsättning

Definition: Personalomsättning och avgångar på egen begäran samt pensionsavgångar

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

Lönestatistik

Definition: Lönespridning

Källa: Kommunstyrelseförvaltningen, HR

Mäts: Varje år Rapportering: Årsredovisning

För ett tryggare Haninge

Sverigedemokraternas förslag till

Mål och Budget för Haninge Kommun

År 2017 – 2018

Sverigedemokraterna i Haninge

Innehållsförteckning

FÖRSLAG TILL BESLUT

1.	INLEDNING.....	sida 4
1.1	Redovisning av flyktingkostnader	
1.2	Vision och verksamhetsidé	
1.3	Vår politik för det nya Haninge	
2.	KOMUNENS STYRMODELL.....	sida 7
2.1	Definition av begreppet styrmodell	
2.2	Samband mellan styrdokument styrmodellen	
2.3	Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning	
3.	MÅL FÖR 2017 – 2018.....	sida 11
3.1	Målstruktur och uppföljning	
3.2	Målområde Välmående kommuninvånare	
3.3	Målområde Utveckling	
3.4	Målområde En attraktiv närmiljö	
3.5	Målområde Effektivitet, kvalitet och service	
4.	EKONOMISKA DRIFTSRAMAR OCH MÅL PER NÄMND OCH BOLAG.....	sida 22
	Inledning	
4.1	Kommunstyrelsen	
4.2	Grund- och förskolenämnden	
4.3	Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
4.4	Kultur- och fritidsnämnden	
4.5	Socialnämnden	
4.6	Stadsbyggnadsnämnden	
4.7	Äldrenämnden	
4.8	Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB	
5.	INVESTERINGSBUDGET FÖR 2017 – 2018.....	sida 36
5.1	Kommunstyrelsen	
5.2	Grund- och förskolenämnden	
5.3	Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	
5.4	Kultur- och fritidsnämnden	
5.5	Socialnämnden	
5.6	Stadsbyggnadsnämnden	
5.7	Äldrenämnden	
5.8	Kommunala bolag: Tornberget AB	
6.	EKONOMISK PLAN 2017 – 2018.....	sida 45
6.1	Resultatprognos	
6.2	Balansprognos	
6.3	Finansieringsanalys	
7.	REGLER FÖR EKONOMI OCH VERKSAMHETSSTYRNING.....	sida 48
7.1	Intern kontroll	
7.2	Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval	
7.3	Interna resultatenheter	
7.4	Lokalfrågor	
7.5	Delegationsordning och attestreglemente	
7.6	Drift och investeringsbudget	
7.7	Förvalningsledningens rapporteringsskyldighet	
7.8	Uppföljning och åiterrapportering	

Förslag till beslut:

Sverigedemokraterna föreslår att kommunfullmäktige beslutar att:

1. Intäkter och kostnader för flyktingmottagande särredovisas och att dessa inte ska ingå i den ordinarie budgeten.
2. Kommunalskatten för år 2017 sänks med 15 öre.
3. Vision m m fastställs enligt förslag från SD.
4. Kommunens mål för 2017 – 2018 fastställs enligt förslag från SD.
5. Nämndvisa mål och ramar fastställs enligt SD:s förslag avsnitt 4.
6. Investeringsbudget för 2017 med investeringsplan för 2018 -2019 fastställs enligt förslag från SD avsnitt 5.
7. Ekonomisk plan för 2017 – 2019 fastställs enligt SD:s förslag avsnitt 6.
8. Kommunens principer för ekonomi- och verksamhetsstyrning, inklusive elevpeng m m fastställs enligt SD:s förslag avsnitt 7.

1. Inledning

1.1 Redovisning av flyktingkostnader

Sverigedemokraterna (SD) anser att det är mycket viktigt att alla kostnader och intäkter för flykting- och anhörighetsinvandring budgeteras och redovisas under ett särskilt avsnitt i kommunens redovisning. Detta skulle innebära att ekonomikonsekvenserna av flyktinginvandringen skulle bli synliga och begripliga för inte enbart kommunpolitikerna utan även för medborgarna. Dessutom skulle redovisningen av ekonomin för kommunens ordinarie verksamhet bli mera exakt och lättare kunna jämföras med tidigare år. En sådan separat redovisning bör avse en längre period. Systemet bör omfatta alla asylsökande och deras anhöriga tills dessa beviljas permanent uppehållstillstånd i Sverige, samhällets försörjningsansvar upphör för minderåriga samt att de varaktigt kan försörja sig själva.

Vi från SD skall gärna gjort en sådan uppdelning redan nu i vårt nya budgetförslag men eftersom vi inte har tillgång till aktuella siffror så det får det bli en konventionell budget det här året.

1.2 Vision och verksamhetsidé

Haninge är porten till södra skärgården med stor attraktionskraft för näringslivet och människor som vill bo i Stockholmsregionen. Haninges invånare är grunden till den skaparkraft och entreprenörsanda som bygger Haninge starkt. Här får människor möjlighet att förverkliga sina idéer. Invånarna är stolta över sin kommun och känner sig delaktiga i Haninges utveckling. En kreativ atmosfär bidrar till utveckling av såväl människor som föreningar och företag.

Haninge kommun ska leverera den bästa servicen och kvalitén genom att låta invånarna få ett stort utbud av privata och kommunala tjänster att välja mellan. Kommunens anställda är en stor tillgång. Våra anställda tar ansvar för kvalitén i sin verksamhet och ser också till helheten. Så säkerställer vi att kommunen finns till för invånarna i Haninge.

1.3 Vår politik för det nya Haninge

Haninge är en snabbt växande kommun med en snabb utveckling inom många områden. Att en kommun växer snabbt är dock inte ett självändamål. Frågan är om hur man växer och vilken kvalitet det finns i tillväxten. Ser vi på invånarantalet så ska vi vara medvetna om att flyktingar bosatta i kommunen räknas in så fort dessa har fått uppehållstillstånd. Dessa kommer inte inom rimlig tid bidra till att öka skatteinkomsterna, däremot kostnaderna. Sverigedemokraterna anser att tillväxt i invånarantal måste följas av en minst lika stor tillväxt i kommunens ekonomi. Tillväxten får inte skapa en proportionellt större belastning på kommunens verksamhet, till exempel på våra skolor, socialtjänsten och andra delar av kommunens verksamhet.

Kommunens huvudsyfte är att ta hand om kommunens invånare. Målet kan därför inte vara en ohämmad kvantitativ tillväxt av kommunen utan i stället en kvalitativ tillväxt som ökar de reala resurserna per capita för kommuninvånarna, så att Haninge kommer att ligga i topp i landet gällande samhällsservice. Detta i sin tur kräver många självförsörjande invånare som bidrar positivt till kommunens ekonomi. Men det är lika viktigt för samhällsservicens kvalitet att behovet av samhällsstöd ligger på en så låg nivå som möjligt.

Därför bör Haninge aktivt uppmuntra inflyttningen av personer som bidrar positivt till kommunens ekonomiska utveckling som ett sätt att stärka kommunens ekonomi. Samtidigt bör kommunen minimera inflyttningen av personer som riskerar att bli en belastning för kommunen. Personer som riskerar att leva sitt liv i utanförskap bör också erbjudas hjälp att söka lyckan utomlands. Detta är positivt både för kommunen och för den enskilde, som förhoppningsvis kan få ett bättre liv annorstädes. En funktion inom kommunen ska därför inrättas för att informera om och stödja flyktingars återvändande till hemlandet.

I Haninge ska man arbeta om man kan arbeta och det ska gälla alla. Det ska finnas en tydlig koppling mellan försörjningsstöd och krav på jobbsökande eller kompetenshöjande verksamhet. Samtidigt ska alla som söker stöd i kommunen få ett bemötande med respekt. I Haninge kommun ska vi ha ett bra samarbete med Arbetsförmedlingen och företagen i kommunen för att få ut fler försörjningsstödstagare i eget arbete.

Föreningslivet, framför allt inom idrotten, har en stark förankring i kommunen. Idrotten har en stor betydelse och nytta för samhället. Antalet utövare och ideellt engagerade människor är mycket stort i Haninge. Vi vill fortsätta utveckla Haninge som idrottskommun. Idrottsprofiler i skolorna och idrottsakademierna i gymnasiet är ett starkt varumärke för Haninge. Trycket på fler idrottshallar och en ny simhall är stort. Vi vill påbörja projektering och byggande av en ny simhall i Västerhaninge och att fler fullstora idrottshallar byggs.

I Haninge ska alla skolelever kunna utvecklas efter sina förutsättningar. Det innebär att vi måste se behoven hos både svaga och starka elever. Även om skolresultaten i Haninges skolor inte är så lysande i dag är det vår vision att Haninge ska ha Sveriges bästa skolor. Haninges nya yrkesgymnasium, i anslutning till Fredrika Bremergymnasiet och som invigs i år, är en god investering för framtiden. Vi vill anpassa utbildningarna i denna skola efter företagens framtida behov av arbetskraft och i samarbete med näringslivet. Tillsammans med entreprenörscollege som utvecklats på Riksäpplet utgör detta en tydlig profil för Haninge.

I Haninge prioriterar vi arbetet med barn och unga. Barn måste få bli sedda och få möjlighet att växa som individer. Utbudet av stödverksamheter för unga och det förebyggande arbetet ska ses som en investering för framtiden. Socialtjänsten och skolan har ett särskilt ansvar att samarbeta för att barn inte ska hamna i utanförskap.

Välfärdstjänsterna är kärnverksamheter som vi värnar om. Både för äldre och funktionshindrade ska fokus ligga på bra bemötande och möjlighet till utveckling och självbestämmande. Det finns stora möjligheter till att utveckla äldreomsorgen i Haninge. För

att öka den enskildes självbestämmande och få en enhetlig kostnad vill vi utreda ett valfrihetssystem inom särskilt boende.

Mat som serveras i skolor och på äldreboenden måste vara god, näringsriktig och tilltalande, samt i största möjliga omfattning vara närodlat och ekologisk. Mat som serveras på olika slags flyktingboenden får aldrig kosta mer per portion än vad de gör i skolor och på äldreboenden.

Anställda i kommunen ska inte på sin arbetstid få manifesteras sin politiska och/eller religiösa tillhörighet. Alltså ska till exempel inte tröjor och t-shirts med politisk text eller symboler få förekomma. Inte heller ska slöjor av olika slag få bäras. Avbrott under arbetstid eller lektionstid av religiösa skäl, till exempel bön, ska inte vara tillåtet.

En funktion inom kommunen ska inrättas för att informera om och stödja flyktingars återvändande till hemlandet.

Tiggeri inom kommunen är ett stort problem som aktivt måste motverkas. Kommunens ordningsstadga måste skärpas och då i synnerhet tillämpningen. Illegal bosättning inom kommunen måste snabbt beivras. Inga kommunala skattepengar ska få användas till de s k EU-emigranterna.

Kommunens ska leverera tjänster med kvalité, service och effektivitet. Människor har olika behov och kan själva avgöra vad som är bäst för dem. Därför vill vi öka mångfalden bland utförare och möjligheten att välja utförare. Kommunen har det övergripande ansvaret för vad tjänsterna får kosta och de grundläggande kvalitetskraven.

Inom stadsbyggnadsområdet vill vi att den regionala stadskärnan utvecklas på ett sådant sätt att den blir ett väl fungerande och trivsamt kommuncentrum med goda möjligheter till såväl bil- och kollektivtrafik. Bilister ska inte bli styvmoderligt behandlade genom olika åtgärder avseende såväl framkomlighet som parkeringsmöjligheter. Sverigedemokraterna värnar även om de som åker bil. Vi vill även att väg- och gatuunderhåll förbättras avsevärt.

Grundläggande för hela den kommunala verksamheten är att vi tar ansvar för skattebetalarnas pengar och gör nödvändiga prioriteringar inom ramen för det ekonomiska utrymmet som skatteintäkterna ger oss. Därför är vår huvuduppgift att hela tiden hitta effektiva lösningar och samordningsvinster inom vår egen verksamhet. När Haninge växer innebär det också ökade kostnader, framför allt på investeringar i nya skolor och förskolor. Kommunen måste ha förmåga att finansiera de ökade kostnaderna. Därför vill vi att det nuvarande överskottsmålet i kommunen inte får sänkas utan höjas till minst 2,5 %.

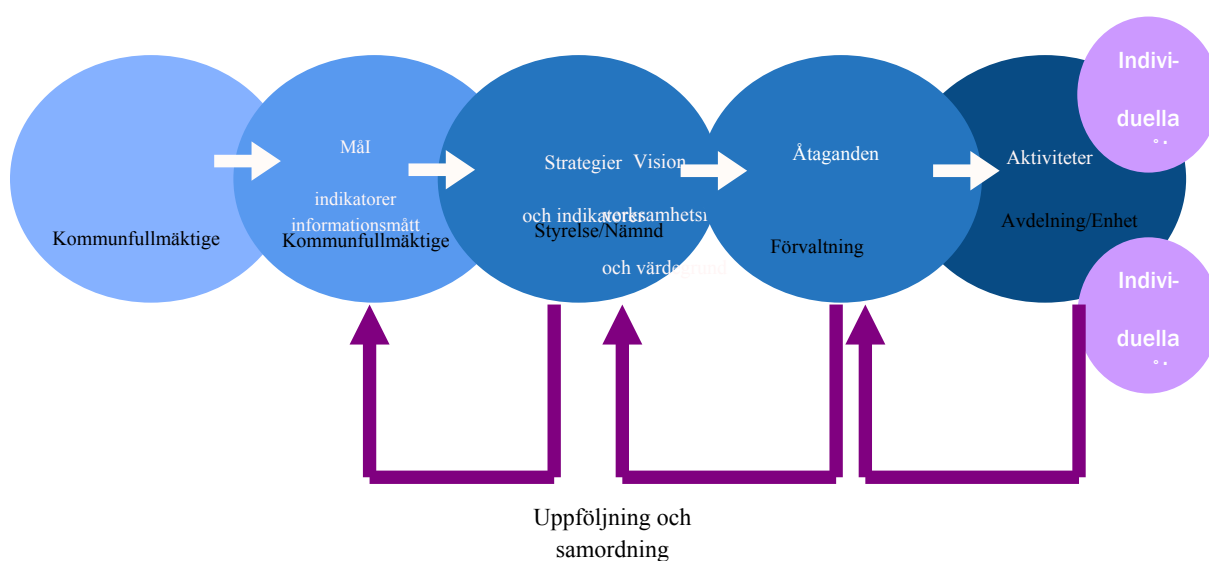
För Sverigedemokraterna i Haninge

Kennerth Valtersson
Gruppledare

2. Kommunens styrmodell

Styrmodellen ska bidra till fullmäktiges mål om god ekonomisk hushållning genom att strukturen för styrning blir begriplig och distinkt. En bestämd arbetsprocess innebär att resurser kan användas effektivt. En känd struktur och process med användbara verktyg för styrning och uppföljning förenklar förvaltningarnas administration och förbättrar nämndernas möjligheter att ha överblick över resultat och kvalitet.

Styrmodell

2.1 Definition av begrepp i styrmodellen

Fullmäktiges mål, målområden, resultatindikatorer och informationsmått

Målen i styrmodellen är de övergripande målen som omfattar hela kommunen och som fastställs av kommunfullmäktige. Målen ska peka ut en riktning och anknyta till visionen. Målen anpassas utifrån de ekonomiska ramarna och avser ett eller flera år. Viss uppdatering av målen sker årligen i samband med att fullmäktige beslutar om mål och budget.

Fullmäktige beslutar om resultatindikatorer med målvärden 2018 för de övergripande målen.

Till varje mål finns ett eller flera informationsmått som kommunen följer. Informationsmått har inte målvärde, men följs upp årligen och kan lyftas upp till resultatindikatorer vid behov.

Nämndernas strategier och indikatorer

Strategierna är ett långsiktigt övergripande tillvägagångssätt eller färdriktning för att nå målen. En strategi beskriver mönster av beslut och handlingar för att nå framtida framgång. Utifrån kunskap om nuläget och vilka insatser som ger mest effekt fattas beslut om de vägval som prioriteras för att nå målet.

Utifrån fullmäktiges mål utformar nämnderna strategier. Flera av fullmäktiges mål kan omfattas av samma strategi. Nämnder bör inte utforma egna direktiv eller nämnds specifika mål då det finns en risk att det blir för många olika styrsignaler till förvaltningen. Det finns också kommunövergripande strategier som nämnden har att förhålla sig till vid utformningen av sina strategier. Detta gäller till exempel det personalpolitiska programmet och klimatstrategin.

Om nämndens verksamheter kan påverka fullmäktiges resultatindikator ska nämnden följa upp och använda indikatorn för styrning. Nämnden kan fastställa egna indikatorer och målvärden (2018) kopplade till sina strategier där det är möjligt.

En kommun

Kommunens arbete är uppdelat på flera ansvarsnämnder och förvaltningar, men utgör ändå en kommun. För att uppnå bästa effektivitet och nytta med kommunens arbete krävs ett kommungemensamt agerande och koncernövergripande synsätt. Kommunstyrelsen och dess förvaltning har därför ett särskilt ansvar att samordna nämndernas och förvaltningarnas arbete utifrån fullmäktiges mål. Synkroniseringsvinster ska eftersträvas.

Förvaltningarnas åtaganden och aktiviteter

Ett åtagande kan beskrivas som en förpliktelse eller ett förhållningssätt. Åtaganden görs ofta på ett års sikt.

Utifrån nämndens strategier formulerar förvaltningen sina åtaganden. Varje åtagande ska kunna hänföras till fullmäktiges mål och nämndens strategi. Alla åtaganden ska rymmas inom nämndens ekonomiska ramar.

Inom förvaltningen bryts åtaganden ned till aktiviteter, d.v.s. vad ska vi på vår förvaltning/avdelning/enhet utföra för att åtagandena ska fullföljas? Ett åtagande kan bestå av en eller flera aktiviteter. Aktiviteten anger konkret vad som ska göras för att förvaltningen ska klara sitt åtagande. En aktivitet kan vara ett projekt, en utredning eller löpande arbete. Aktiviteterna är oftast ettåriga.

Om uppföljning och styrning i en förvaltning behöver förstärkas bör förvaltningen skapa indikatorer (nyckeltal) för att följa upp åtaganden eller aktiviteter.

Individuella mål

Alla medarbetare ska ha individuella mål som är kopplade till avdelningens eller enhetens aktiviteter. Dessa är i sin tur kopplade till förvaltningens åtaganden och nämndens strategier

som i nästa led är kopplade till fullmäktiges mål. De individuella målen följs upp i resultat- och målsamtal mellan medarbetare och chef.

2.2 Samband mellan styrdokument och styrmodellen

I kommunen finns styrdokument på olika nivåer och med olika målgrupper, innehåll och detaljeringsgrad. Styrdokument är ett verktyg för att omsätta värdegrunden inom olika verksamhetsområden, få ökad enhetlighet och att alla jobbar för samma mål.

Det finns styrdokument som tas fram gemensamt med andra aktörer (kommuner, landsting etc.). I sådana fall kan Haninge kommun inte kräva att den egna styrmodellen ska följas i fråga om benämning, mallar, uppföljning eller annat. Det kan även finnas krav i speciallagstiftning eller branschstandards som måste beaktas.

Oavsett om det handlar om flerpartsöverenskommelser, nationellt regelverk eller branschstandards, så bör de integreras på lämpligt sätt i själva processen – planering, genomförande, uppföljning/utvärdering och återslag.

2.3 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning

Det politiska ansvaret

Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ som fattar beslut om mål och fördelar ekonomiska ramar utifrån politiska prioriteringar. Den tilldelade ramen ska rymma nämndernas verksamhet under budgetåret.

Kommunstyrelsen är kommunens högsta verkställande organ och svarar för samordning och tillsyn av nämnderna.

Nämnderna ska ta fram strategier och genomföra verksamheten enligt fullmäktiges mål, följa upp och återslag enligt direktiv. Kommunens styrdokument ska beaktas i nämndernas arbete och vid framtagande av strategier för att uppfylla kommunfullmäktiges mål.

Respektive nämnd ansvarar inför kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för att den av kommunfullmäktige beslutade budgeten inte överskrider.

Övriga politiskt tillsatta organ styrs av fastställt reglemente eller särskilda uppdragsdirektiv.

Förvaltningarnas ansvar

Kommundirektören är chef över och leder förvaltningschefernas arbete med de kommungemensamma frågorna. Förvaltningscheferna ingår i kommundirektörens ledningsgrupp. Kommundirektören är också förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen.

Det är förvaltningschefens uppdrag att leda förvaltningens arbete. Men förvaltningschefen har även ett ansvar för kommunen som helhet och ska medverka samt genomföra åtgärder som är nödvändiga för kommunens bästa.

Varje förvaltningschef utser en förvaltningsledning vars uppgift är att:

- Verkställa beslut
- Understödja det politiska styrsystemet, så att dess intentioner och värderingar får genomslag.
- Tydliggöra ansvar och befogenheter i organisationen.
- Se till att information och kommunikation fungerar både i och utanför förvaltningen.
- Initiera och uppmuntra till utvecklingsinsatser och i övrigt skapa förutsättningar för en effektiv verksamhet.

Kommunens anställda verkar för målen genom att fatta verksamhetsbeslut inom ramen för resurser och kompetens. Respektive chef är ytterst ansvarig för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och politiska mål.

3. Målområden och mål

3.1 Målstruktur och uppföljning

4 målområden med 12 mål

Kommunens målstruktur bygger på fyra övergripande målområden som ska bidra till att Haninge blir en bättre kommun att bo, leva och verka i. Till varje målområde finns mål som följs upp med resultatindikatorer. Sammanlagt finns 12 mål. I princip gäller målområden och mål för alla kommunens nämnder och bolag.

Resultatindikator med målvärde

Målen följs med en eller flera resultatindikatorer. Kommunen kan påverka och styra resultatet för dessa indikatorer. Varje resultatindikator har ett målvärde som ska uppnås senast 2018. Det finns inga målvärden 2017. Resultatindikatorer följs upp minst en gång årligen.

Grundprincipen är att alla resultatindikatorer gäller alla nämnder och bolag. Vissa nämnders verksamheter kan påverka en resultatindikator mer än andra.

Informationsmått utan målvärde

Till varje mål finns ett eller flera informationsmått som kommunen följer. Informationsmått har inte målvärde, men följs upp årligen och kan lyftas upp till resultatindikatorer vid behov.

Nämnder och kommunala bolag ska i sina strategidokument ange om det finns mål, resultatindikatorer och informationsmått som de inte anser är tillämpliga för deras verksamheter.

Uppföljning och bedömning av mål, resultatindikatorer och informationsmått

Kommunfullmäktiges mål ska följas upp i samband med delårsrapportering och årsredovisning.

För varje resultatindikator (med nytt utfallsvärde) ska en prognos göras om målvärdet kommer att uppnås eller inte. Om målvärdet inte kommer att uppnås ska åtgärder föreslås. Uppföljning och analyser av resultatindikatorer görs av den eller de verksamheter som störst möjlighet och kunskap inom det aktuella området.

Prognoserna av resultatindikatorerna blir underlaget för att bedöma om fullmäktiges mål kommer att uppfyllas helt, delvis eller inte.

Informationsmått ska följas årligen. Uppföljning och analys av ett informationsmått görs av den verksamhet där måttet är relevant. Målområdena kommer inte att bedömas.

Haninge för varje människa idag och imorgon

Övergripande styrdokument tillkommer

Förutom kommunfullmäktiges mål finns kommunövergripande styrdokument som är av betydelse för samtliga verksamheter. Styrdokumenterna tillsammans med målen utgör grunden för nämndernas strategier. Styrdokument finns på kommunens hemsida.

En förteckning och beskrivning av resultatindikatorerna och informationsmåten återfinns i bilaga.

3.2 Målområde Välmående kommuninvånare

Mål 1 God folkhälsa

En bättre folkhälsa bidrar till friskare och mer aktiva invånare. Ur ett kommunalt perspektiv är det främst invånare som tar del av kommunens tjänster som kan stimuleras till ett friskare liv. Samtidigt kan alla kommunala verksamheter bidra på något vis inom sitt område till att alla invånare i kommunen får möjlighet att förändra sina livsvanor i en positiv riktning.

Mål 1 Resultatindikatorer		2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel fyraåringar med övervikt (%)		12,4	-			9,0
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)		46	43			100
Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD)	Åk 9	58	-		-	66
	Gymnasiet åk 2	27	-		-	35

Informationsmått för mål 1 är:

- Sjukpenningtal
- Nöjd medborgarindex (NMI) för idrotts- och motionsanläggningar
- Nöjd medborgarindex (NMI) för kultur
- Folkhälsa - Självskattad hälsa
- God psykisk hälsa för årskurs9 respektive gymnasiet årskurs 2 (mäts jämna år)

Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet

Ökat inflytande ger individen större makt över sitt liv och därmed en större upplevd trygghet. Inom samhällsplaneringen och genom aktiva insatser och uppsökande verksamhet kan den faktiska tryggheten i kommunen öka.

Mål 2 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kronor per invånare)	14,47	13,00			<=10,00
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)	-				90
Attitydundersökning stadskärnan (skala 1-5)	3,1	2,9			4,0

Informationsmått är:

- Trygghetsindex (SCB)
- Nöjd inflytandeindex (SCB)
- Trygghetsindex för unga (Rädda Barnen)
- Trygghetsindex lokala BRÅ (skala 0-6, låga värden eftersträvas. Mäts vartannat år)

Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen

Kommunens stöd- och omsorgsverksamhet är en kärnverksamhet som alltid ska präglas av värdighet. Fokus ska alltid ligga på att individens möjligheter till utveckling så att dennes frihet ökar.

Mål 3 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad insats (%)	66				80
Nöjdhet bemötande i hemtjänst 65- (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					
Delaktighet i genomförandeplaner, inklusive särskilt boende och daglig verksamhet. (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), äldreomsorg SCB

3.3 Målområde Utveckling

Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden

Utbildning ger möjligheter för människor att uppnå sina livsmål. Alla barn växer upp med olika bakgrund och förutsättningar. Skolan i Haninge ska bidra till utjämning av elevers olika förutsättningar. Inget barn eller elev ska hindras att nå sin fulla potential i Haninges skolor. Kommunen ska arbeta målmedvetet och förebyggande för att minska andelen elever som hoppar av sin utbildning. Vuxenutbildningen och SFI ska utformas med utgångspunkt i att individen på kortast möjliga tid ska få reella möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Mål 4	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Resultatindikatorer					
NY Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet (%) (KKIK mått 18)	85,2	85,7			90
Genomsnittligt meritvärde Åk 9	214				221
Andel med gymnasieexamen inom tre år (%)	57				61
Andel 16–20-åringar som varken arbetar eller studerar (definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016)					

Informationsmått är:

- Andel elever godkända i nationella prov åk 3 (KKIK mått 17 B)
- Andel elever godkända i nationella prov åk 6 (KKIK mått 17 A)
- Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9 (%)
- Andel med minst 325 i meritvärde (%) baserat på 17 ämnen
- Andel som upplever arbetsro/studiero i skolan i årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2 (%)
- Kostnad per betygspoäng, åk 9 (kr)
- Andel med examensbevis från gymnasiet (%)
- Grundläggande vuxenutbildning; andel (%) godkända
- Svenska för invandrare (SFI); andel (%) godkända inom 2 år
- Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier (%)

Mål 5. Meningsfull fritid

Innebörden av en meningsfull fritid är olika för alla. Kommunen ska i utformningen av kultur- och fritidsutbud anpassa sig till efterfrågan så att det kommer så många invånare som möjligt till del.

Mål 5 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Attitydundersökning ungas fritid (%) (basvärde och målvärde tas fram under 2016)					
NY Elever som deltar i musik- eller kulturskola (andel av invånarna 7-15 år, %)	8				
Bibliotekens utlåning inkl. e-böcker (antal per invånare)	4,5	4,1			5,0
NY Deltagartillfällen i idrottsföreningar, (antal/invånare i åldern 7-20 år)	25				29

Informationsmätt är:

- Nöjd regionindex (NRI) fritidsmöjligheter SCB

Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

Haninge ska vara en attraktiv företagskommun och ta tillvara på de naturliga förutsättningar som kommunen har inom olika branscher. Servicen till befintliga företag och nyetableringar ska vara enkel, snabb och hålla en hög kvalitet.

Kommunen ska verka för att fler invånare ska ha ett arbete att gå till. Det ska finnas en stark koppling mellan ekonomiskt bistånd och krav på aktivitet samtidigt som nya samarbeten med företag och andra organisationer skapas för att utveckla utbudet av arbetstillfällen. Det ska finnas goda möjligheter att börja om i livet.

Mål 6	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Resultatindikatorer					
SBA:s nöjd kund index för företagare: (KKIK mått 34).	66 *	69,3			73
Antal arbetstillfällen i kommunen	26 881	27 179			29 000
Antal företag i kommunen per 1000 invånare	50,3				52
Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd av alla hushåll med ekonomiskt bistånd(%)	32,7				29,0

*avser mätning 2013

Informationsmått är:

- Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i kommunen (betygsskala 1-6) (Svenskt Näringsliv)
- Handelsindex
- Nya företag per 1000 invånare (KKIK mått)
- Arbetslöshet 16-64 år (%)
- Antal gästnätter
-

3.4 Målområde En attraktiv närmiljö

Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer

Klimat- och miljöutmaningarna är inte begränsade till kommunens geografiska område, men de åtgärder som bidrar till att miljön i kommunen förbättras ska ha hög prioritet. I det större perspektivet ska kommunen genom samarbete med främst närmommunerna uppnå samarbeten som kan bidra till minskade utsläpp och förbättrad miljö. Kommunens egen verksamhet ska inspirera invånarna till att ta ett större ansvar för sin närmiljö.

Mål 7	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Resultatindikatorer					
Andel miljöbilar i kommunorganisationen (%)	28	27			50
Andel ekologiska livsmedelsinköp (%)	30	33			50

Mål 7	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Energieffektivisering i kommunal verksamhet (kWh/kvm korrigerat för ett normalår)	-	190			160

Informationsmått är:

- Fosforhalt i Drevviken (µg/l)
- Nöjd medborgarindex (NMI), miljöarbete

Mål 8. Nya bostäder i bra lägen

Haninge ska hävda sig i konkurrensen mellan kommunerna i Stockholmsregionen som en attraktiv inflyttningskommun. Utvecklingen av Haninges stadskärna och bebyggelse runt pendeltågstationerna ska prioriteras samtidigt som Haninges olika unika miljöer för attraktivt boende ska utvecklas. För att möta den ökade efterfrågan på bostäder måste hantering av detaljplaner och bygglov vara snabb och effektiv

Mål 8	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Antal färdigställda lägenheter (ackumulerat till 2018)	-	891			2 400
Ledtider för bygglov Definition, basvärde och målvärde tas fram 2016	-	-			

Informationsmått är:

- Nöjd region index (NRI) Rekommenderar kommunen
- Nöjd kundindex (NKI) byggherrar

Mål 9. Hög tillgänglighet

En viktig del i att skapa en attraktiv kommun för invånare och besökare är att öka tillgängligheten till olika målpunkter i Haninge och att utveckla gemensamma offentliga utrymmen. De åtgärder och investeringar som kommunen inte kan göra själv måste uppnås genom samarbete med de aktörer som är ansvariga.

Människor med funktionsnedsättningar har rätt till ett liv på lika villkor som andra. Fysisk tillgänglighet är en förutsättning för allas delaktighet. Kommunen har stort ansvar i att öka den

fysiska tillgängligheten, både i egna verksamheter samt att genom plan- och byggprocessen säkerställa tillgängligheten vid byggnation. Arbete eller meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Kommunen kan samarbeta med näringslivet och genomföra riktade insatser för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Mål 9	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
NY Indikator Arbetsmarknad; maxvärde 100 % (Alla frågor inom området arbetsmarknad, kommunenkat från Myndighet för delaktighet källa)		22 %	45 %		60 %

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), gång- och cykelvägar
- Nöjd regionindex (NRI), kommunikationer
- Nöjd medborgarindex (NMI), gator och vägar
- Fysisk tillgänglighet (Alla frågor om fysisk tillgänglighet, källa enkät Myndighet för delaktighet)

3.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service

Mål 10. Ordning och reda på ekonomin

Kommunen har en skyldighet att förvalta skattebetalarnas pengar på bästa sätt. Kommunens verksamheter ska vara så effektiva som möjligt och leverera högsta möjliga kvalitet per

skattekrona. För detta krävs flexibilitet inom våra egna verksamheter och ett koncerntänkande där samordning av tjänster och lokaler bidrar till lägre kostnader. Externa aktörer som utför kommunala tjänster bidrar till en ökad mångfald och ökad effektivitet genom konkurrens, men framför allt ökad valfrihet hos de som måste utnyttja tjänsterna.

Mål 10	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Resultat i % av skatteintäkter och statsbidrag	2,0	2,0			≥ 2
Budgetföljsamhet (avvikelse %)	0,0	-0,3			+0,5 till -0,5
NY Andel digitala fakturor (av totala fakturor) Kommunstyrelseförvaltningen tar fram definition, utfallsvärde och förslag målvärde 2018					
Avtalstrohet (%)	87	82			90

Informationsmått är:

- Skattesats
- Soliditet (%)
- Finansiella nettotillgångar (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Kassalikviditet (%)
- Resultat före extra ordinära poster (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Genomsnittligt resultat 3 år (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Skattefinansieringsgrad av investeringar (%)

Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster

Kvalitet i en tjänst är ofta något man upplever. Därför betyder bra bemötande och fokus på service mycket för kvaliteten i kommunens tjänster.

Mål 11	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Antalet tjänster som omfattas av LOV	4	4			8
Andel av medborgarna som via telefon till kommunen får ett direkt svar på en enkel fråga (%)	-	48			56
Andel som får svar på e-post till kommunen inom två dagar (%)	-	89			95

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI)

Mål 12. En attraktiv arbetsgivare

Kommunen behöver attrahera och behålla ledare och medarbetare som kan utveckla en serviceinriktad kultur genom ett tydligt ledarskap och interna utvecklingsmöjligheter.

Mål 12	2014	2015	2016	2017	2018
Resultatindikatorer					Målvärde
Hållbart medarbetarindex (HME)	78,2	78,5			83,0
Sjukfrånvaro (%)	7,0	7,6			5,0
Frisknärvaro (definition, värden tas fram 2016)					

Informationsmått är:

- Personalstruktur (antal anställda per anställningsform, kön, yrkeskategori; åldersfördelning och antal anställda samt antal årsarbetare)
- Tidsanvändning (mer- och övertid)
- Personalomsättning (personalomsättning och avgångar på egen begäran samt pensionsavgångar)
- Lönestatistik (lönespridning)

4. Ekonomiska driftsramar och mål per nämnd och bolag 2017 – 2018

Inledning

Samtliga intäkter och kostnader kopplade till flyktingmottagandet bör av kommunen redovisas under ett särskilt avsnitt "Flyktingmottagande – Intäkter och Kostnader". Dessa intäkter och kostnader bör alltså till sista kronan bokföras under detta avsnitt. Då åstadkommes en enklare jämförelse med tidigare år och då kan alla som är intresserade av detta lätt se fakta.

Eftersom vi i dagsläget inte har tillgång till aktuella siffror kan vi inte göra denna uppdelning i denna budget utan den är uppbyggd som föregående år.

De ekonomiska driftsramar och mål per nämnd och bolag som anges här nedan gäller i första hand för år 2017.

Kommunalskatten sänktes för år 2016 med 10 öre i den budget som antogs av KF. Vi från Sverigedemokraterna yrkade i vårt budgetförslag för 2016 på en sänkning med 25 öre. Den verkliga sänkningen i kommunens budget blev i stället 10 öre. I årets budgetförslag yrkar vi nu på en sänkning av kommunalskatten med 15 öre för år 2017. Detta innebär att vi då kommer till en total sänkning av kommunalskatten med 25 öre för 2016 och 2017 sammantaget.

När intäkter och kostnader har slutredovisats för år 2017 ska det finnas kvar ett resultat på 2,5 procent. Detta för att ha en stabil ekonomisk grund inför kommande tider och för att kunna möta oförutsedda kostnader.

Sverigedemokraterna anser att en god hushållning med kommunens och därmed skattebetalarnas pengar är absolut nödvändig. Detta fordras för att kommunalskatten ska kunna sänkas med 15 öre och att kommunen trots detta ska kunna redovisa ett överskott på minst 2,5 procent.

Våra ekonomiska antaganden i vårt budgetförslag bygger i övrigt på såväl föregående års redovisningar och bokslut samt på den utveckling som redovisades vid kommunens budgetkonferens tidigare i år.

Alla belopp som anges för de olika kostnadsförslagen ska täcka beräknade kostnader inklusive pris- och löneökningar.

Styrelse/nämnd (tkr)	Justerad budget 2016 ¹	Ramförändringar Sverigedemokraternas budget	Sverigedemokraternas budget 2017
Kommunstyrelsen ²	199 350	5 650	205 000
Grund- och förskolenämnden	1 605 000	65 000	1 670 000
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	387 000	23 000	410 000
Kultur- och fritidsnämnden	181 800	0	181 800
Socialnämnden	810 200	19 800	830 000
Stadsbyggnadsnämnden	120 000	20 000	140 000
Äldrenämnden	688 900	51 100	740 000
Södertörns upphandlingsnämnd ²	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd ²	0	0	0
Valnämnden	100	0	100
Revisionen	1 600	0	1 600
Kommunfullmäktiges reserv ³	20 000	21 200	40 000
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000	0	27 000
Totalt	4 040 950	204 550	4 245 500
Finansnetto	-14 000	0	14 000
Skatteintäkter	-4 110 000	230 000	4 340 000
Resultat	-83 050	25 450	108 500
			2,5 %

Anm. 1: Den justerade budget 2016 är den av kommunfullmäktige beslutade budget 2016 uppdaterad med tekniska justeringar, såsom volymökningar till äldrenämnden samt förändrad ansvarsfördelning mellan äldrenämnden och socialnämnden. Justeringen är gjord för att jämförelsen mellan 2016 och 2017 skall vara rättvisande.

Anm. 2: Kommunens andel i Södertörns överförmyndarnämnd och Södertörns upphandlingsnämnd

finns inom kommunstyrelsens ram.

Anm. 3: 35 000 tkr avsätts för att täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader t.ex. volymökningar inom grund- och förskolenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden (vinterväghållning) och äldrenämnden.

Anm. 4: I ramförändringarna ingår en förändring av ansvaret för personer under 65 år från äldrenämnden till socialnämnden med 15 900 tkr.

4.1 Kommunstyrelsen

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och styrelsens reglemente gäller följande för kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsens uppgift är att på kommunfullmäktiges uppdrag planera, leda, samordna och följa upp hela den av kommunfullmäktige beslutade verksamheten. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för frågor som gäller kommunens långsiktigt hållbara utveckling samt frågor relaterade till barnkonventionen, övergripande ekonomi- och personalfrågor. Kommunstyrelsen svarar även för kommunens näringslivsarbete, arbetsmarknadsråd, exploateringsbudget med markinköp och markförsäljningar samt samverkan och kontakt med Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund, Södertörns Brandförsvarsförbund, Samordningsförbundet Östra Södertörn m.m. Kommunstyrelsen ansvarar även för Haninge som finskt förvaltningsområde samt uppföljning av Södertörns upphandlingsnämnd och Södertörns överförmyndarnämnd.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 205 000 tkr (16)

Förändring från 2015: 5 650 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris- och löneökningar. Ramen har beräknats för att även inrymma Hållbarhetsutskottets förvaltningsstöd.

Kommunens arbete med den regionala stadskärnan ska fortsätta och kommunstyrelsen ska aktivt verka för en utveckling av stadskärnan genom samarbete med befintliga bostadsrättsföreningar längs gamla Nynäsvägen. Kommunstyrelsen ska verka för att det ska finnas ett sjukhus i Haninges stadskärna. Området "Folkparken" (kulturparken) ska skyddas mot exploatering och ny bebyggelse.

Exploaterings- och näringslivsfrågor ska prioriteras och kommunstyrelsen ska intensifiera arbetet med besöksnäringsfrågor. En ny samlad näringslivsstrategi ska tas fram och arbetet med en väg in/förtagslots ska utvecklas. Vid försäljning av mark avseende företagsetableringar får inte markpriset vara så högt att detta avskräcker nyetableringar.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för att utveckla det sociala hållbarhetsperspektivet där prioriterat är generella trygghetsfrågor samt arbetet med att stärka ungas trygghet, hälsa och utveckling utifrån antagen strategi. Arbetet med att fortsätta

utveckla det goda arbetsgivarskapet med förbättrad arbetsmiljö och att minskade sjuktal ska prioriteras.

Kommunstyrelsen har i uppdrag att aktivt arbeta för att fler utförare inom skola och förskola etablerar sig i Haninge för utökad valfrihet och högre kvalitet.

Inom miljöarbetet ska kommunstyrelsen avsätta en miljon kronor för skärpta insatser för Dreviken.

Särskilt budgeterade medel i kommunstyrelsen

Hållbarhetsberedningen

Varje skattekrone ska investeras så att den ger maximal utdelning i form av minskade utsläpp, renare miljö och stabila ekosystem. Hållbarhetsutskottet ska prioritera strategiska frågor för hur Haninge kan växa på ett hållbart sätt och för insatser som värnar vår natur. Hållbarhetsutskottet fördelar Klimatmiljonen och Miljöpriset.

MR-beredningen

Haninge ska utvecklas i dialog med invånarna. Alla Haningebor ska ha möjlighet till delaktighet och att påverka. MR-beredningen ska prioritera frågor om yttrandefrihet och arbeta förbyggande mot radikalisering. MR-beredningen ska dessutom prioritera frågan om hot och våld inom så kallade hederskulturer.

Anslag till Antidiskrimineringsbyrån och Mångfaldspris tas bort.

Ramen för MR-beredningen är 300 Tkr.

Södertörns överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämndens verksamhet finansieras av Nynäshamn, Tyresö, Huddinge, Botkyrka och Haninge och ska alltid visa ett nollresultat. Eventuella underskott eller överskott hanteras i respektive kommun. För att likställa Haninge med övriga fyra kommuner finns anslaget för överförmyndaren inom kommunstyrelsen anslag. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndorganisation.

Södertörns upphandlingsnämnd

Upphandlingsverksamheten ingår sedan den 1 oktober 2012 i en gemensam nämnd, Södertörns upphandlingsnämnd, med Nynäshamns kommun. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndsorganisation.

Invånarnas inflytande på den kommunala servicen ökar via valfrihet. Därför bör delar av kommunens verksamhet konkurrensutsättas. Det ökar utbud, mångfald och tillgänglighet, likaså ökar möjligheter till nytänkande och innovationer. Detta gagnar också de

verksamheter som fortsätter att drivas i kommunal regi. Upphandlingspolicyn ger möjlighet att ställa etiska krav, miljökrav samt social hänsyn.

Samordningsförbundet Östra Södertörn

Samordningsförbundet Östra Södertörn är en samverkan mellan Haninge kommun, Tyresö kommun, Nynäshamns kommun, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inom rehabiliteringsområdet. Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens andel av förbundets samlade medel är 50 procent. Landstinget bidrar med 25 procent och kommunerna med resterande 25 procent.

Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är ett kommunalförbund där förutom Haninge ingår Nynäshamn och Tyresö. Haninges del av den totala avgiften till förbundet för 2015 var 5,4 Mkr. Överläggningar med de andra kommunerna pågår om budget för 2017.

Södertörns Brandförsvarsförbund

Södertörns Brandförsvarsförbund är ett kommunalförbund med totalt 10 kommuner.

Medlemskommunerna är Haninge, Nacka, Tyresö, Huddinge, Nynäshamn, Botkyrka, Salem, Ekerö,

Södertälje och Nykvarn. Haninges andel är 16,7 procent och medlemsavgiften för 2015 var 51,8 Mkr. Budgeten för Södertörns Brandförsvarsförbund 2016 föreslogs att höjas med 2,5 % jämfört med 2015.

Kommunfullmäktiges reserv

Ekonomisk ram 2017: 41 200 Tkr

Förändring från 2016: 23 450 Tkr

Medel för 2017 års verksamhet finns avsatta i kommunfullmäktiges reserv.

Kommunfullmäktiges reserv avdelas för att täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader såsom volymökningar inom grund- och förskolenämnden, socialnämnden och äldrenämnden.

Exploateringsbudget

Kommunens försäljning och köp av mark sammanhålls av Mark- och exploatering inom kommunstyrelseförvaltningen. Kommunens exploateringsbudget fastställs av kommunstyrelsen.

Utredningar/uppdrag till kommunstyrelsen

- Verka för att skogsområdet Söderby Huvudgård 2:1 (norr om Norra Söderby) blir naturreservat och skyddas från bebyggelse.

- Kommunstyrelsen ska aktivt arbeta för att fler utförare inom skola och förskola etablerar sig i Haninge
- Ta fram förslag till en övergripande kvalitetsstrategi samt hur denna skall följas upp. I uppdraget ingår att se över synpunkts- och klagomålshanteringen samt att föreslå hur olika utförare kan jämföras med varandra
- Utredda vänortssamarbeten, hur de fungerar idag samt ta fram förslag till eventuella förändringar
- Arbeta fram förslag till rationaliseringar eller kvalitetsförbättringar genom samordning med andra verksamheter, inom exempelvis lokalutnyttjande
- Se över verksamheten i syfte att utreda om det finns tjänster som kan konkurrensutsättas genom kundval, utmaningsrätt och upphandling.
- I samarbete med Tornberget ta fram förslag till standardiseringar av verksamhetslokaler, exempelvis förskola.
- Ta fram behovs- och åtgärdsplan för att lösa bostadsfrågan för äldre. Arbetet skall ske i samarbete med äldreförvaltningen.
- Verka för att minimera flyktingmottagandet i kommunen.
- Utredda de ekonomiska konsekvenserna av migrationen till kommunen.
- Införa ett mångkulturellt bokslut för kommunen.

4.2 Grund- och förskolenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för grund- och förskolenämnden. Skolformer inom Haninge kommun upp till och med årskurs 9 är organiserade under Grund- och förskolenämnden: Förskoleverksamhet, förskoleklass (F), grundskola och fritidshem samt särskola.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 1 670 000 tkr

Förändring från 2016: 65 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris och löneökningar. Ramen redovisas exklusive eventuell reserv som lagts hos kommunfullmäktige för att täcka icke prognostiserade volymrisker.

Skolan ska genomsyras av ett demokratiskt tankesätt och viktiga saker att föra fram är inte enbart alla människors lika värde utan också alla människors lika skyldigheter. Andra viktiga frågor är jämställdhet mellan män och kvinnor samt hur det svenska samhället fungerar.

Skolelever ska inte av kulturella eller religiösa skäl kunna vara frånvarande från simundervisning, gymnastiklektioner och utflykter som skolan anordnar.

Den så kallade modersmålsundervisningen (hemspråksundervisning) ska inte ske i kommunens regi och inte genomföras på ordinarie skoltid. Ska inte heller bekostas av skattepengar.

Möjligheten att införa en särskild förberedelseskola för nyanlända barn och ungdomar bör utredas och planeras.

Tid för skolidrott bör utökas och skillnader i skolresultat för flickor och pojkar bör följas upp och analyseras. Åtgärder för att åstadkomma lika skolresultat bör vidtas.

Ordning och studiero måste avsevärt förbättras i skolan så att all tillgänglig lektionstid kan användas för undervisning. Ordningsbetyg bör införas. Skolresultaten bör förbättras avsevärt så att alla, åtminstone de allra flesta, har gymnasiebehörighet när de går ut grundskolan. Ytterligare satsningar måste göras på matematik och naturvetenskap. Eventuellt ska särskilda "jourklasser" kunna inrättas för elever med särskilda problem.

Utökade stödfunktioner måste införas i skolan, både till stöd för elever och lärare. Exempel på detta är skolsköterskor och kuratorer samt lärarassistenter. Skriftliga omdömen bör införas redan från årskurs 1. Haninge bör dessutom bli en provkommun för betyg redan från årskurs 4. Lärarna ska ha god tid åt varje elev. Denna tid får inte minskas på grund av att det kommer ett stort antal nyanlända elever till skolan. Eventuellt måste särskilda klasser för nyanlända ordnas så att inte elever med bristande språk- och studievana påverkar utbildningen för befintliga elever negativt. Möjligheten att införa en särskild förberedelseskola för nyanlända barn och ungdomar bör utredas. Eventuellt kan Haninge kommun också här bli en provkommun. Extrakostnader för nyanländas skolgång måste särredovisas och hålla sig inom ramen för erhållna statsbidrag. Studieresultat för Svenska elever och invandrare ska särredovisas. Alla lärare måste kunna tala och skriva korrekt svenska.

Skolan ska präglas av strikt neutralitet i politiska och religiösa hänseenden. Politiska och religiösa symboler ska inte få förekomma i skolan. Vare sig elever eller personal ska få använda kläder med politiskt eller religiöst budskap, till exempel tröjor med partibeteckningar eller slöjor av olika slag. Skolan ska också vara strikt neutral i undervisningen. Ingen politisk och religiös indoktrinering får förekomma. Detta krav gäller även gymnasieskolan.

Skolans samarbete med näringsliv och föreningsliv bör utvecklas och utökas.

Skolavslutningar ska ske i kyrkan.

4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden:

I Haninge kommun är följande skolformer organiserade under gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden: Gymnasieskola, Centrum Vux, KY-utbildning (kvalificerad yrkesutbildning), YH-utbildning (yrkeshögskola), särvox, SFI (svenskundervisning för invandrare) och gymnasiesärskola. Vidare har nämnden huvudansvaret för det kommunala informationsansvaret.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 410 000 tkr

Förändring från 2016: 23 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Nämnden ska ha ett fortsatt fokus på kunskaper, målstyrning och resultatuppföljning. Nämnden ska utreda konsekvenserna av att Haninge ansluter till en gemensam programpeng för introduktionsprogrammen.

Utbildningen i Svenska För Invandrare (SFI) ska effektiviseras och det måste ställas högre krav på deltagarna i denna utbildning. Ingen ska kunna gå kvar i SFI-undervisning år efter år. Verksamheten inom SFI ska inte fungera som någon slags sysselsättningsterapi utan bestå av intensiv språkinläring. Tiden för denna utbildning bör begränsas till högst 2 år. Vid längre studier än 2 år bör den överskjutande tiden bekostas av den studerande. Hindras detta av lagstiftningen ska Haninge ansöka om att få bli provkommun på detta område.

Beträffande ordning och reda i gymnasieskolan samt studiero, bör samma krav ställas här som i grundskolan. Detsamma gäller förbud mot politiska och religiösa symboler. Kraftfullare åtgärder måste till för att förebygga och förhindra att elever lämnar utbildningen innan denna är genomförd. Andelen elever som går klart gymnasieskolan men som inte uppnår behörighet till högskolan bör halveras under en 2-årsperiod.

Gymnasieskolan bör ha ett ökat focus på yrkesutbildning och yrkeshögskolan. Dessa utbildningar måste anpassas till näringslivets behov.

Utöver vad som sagts ovan bör skolan vara mycket uppmärksam på radikaliserings-tendenser bland eleverna och verka förebyggande i detta avseende.

4.4 Kultur- och fritidsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för kultur- och fritidsnämnden.

Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsanläggningar, föreningsstöd, fritidsgårdar, bibliotek, kulturverksamhet och offentlig utsmyckning. Vidare ingår kulturmiljöfrågor i

nämndens område. Nämnden är kommunens lotterimyndighet och har det kommunala ansvaret för Sport Campus Sweden.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 181 800 tkr

Förändring från 2016: Oförändrat

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Ett skapande och fritt kulturliv i Haninge berikar människors vardag och får människor att växa och mötas över gränserna. Tillgång till kultur är en viktig demokratifråga. Vi ska verka för ett attraktivt kulturutbud. Genom att synliggöra Haninges historia och egenart stärker vi Haninges identitet. För att säkra kulturarvet i Haninge behöver vi ha ett gott samarbete med föreningar och andra aktörer.

Kulturaktiviteter för så kallad mångkultur ska reduceras och i stället bör satsningar på den svenska/nordiska kulturen samt aktiviteter som är kopplade till Haninges historia prioriteras.

Bidrag till fornminnesvård och bevarande av svensk kultur samt svenska kulturminnesmärken inklusive byggnader bör ökas.

Nämnden skall fortsätta att utveckla arbetet med idrotts- och friluftsförhållanden. Det är allmänt erkänt att idrotten och idrottsrörelsen har en stor betydelse och nytta i samhället, vilket inte minst märks genom dess omfattning och popularitet. Antalet utövare, ideellt arbetande och på annat sätt engagerade människor är mycket stort i Haninge. Idrotten skapar både sysselsättning och välfärd och bidrar till förbättrad folkhälsa och gemenskap. Den bidrar också till den alltmer växande upplevelse- och besöksnäringen kommer att utvecklas i centrala Haninge. Samverkan med andra aktörer är angeläget vilket framgår av det idrottspolitiska programmet.

Ett nytt aktivitetshus för både äldre och yngre personer bör ordnas på Muskö. Delen för barn och ungdomar ska fungera som fritidsgård. För de äldre handlar det om att få en mötesplats för dessa med möjlighet till olika aktiviteter. Detta berör även Äldrenämnden.

En ny bad- och simhall som erbjuder möjligheter för både allmänheten och utveckling av simsporten måste byggas snarast. Simhallen ska håll SM-standard så att simtävlingar ska kunna genomföras där. Simhallen bör placeras i Västerhaninge och bör om möjligt ligga i nära anslutning till resecentrum.

I dag duschar många besökande i Torvallabadet med kläder på. Detta gäller i synnerhet ungdomar och invandrargrupper. Detta är ett stort hygieniskt problem. Trots många påpekande till personalen om detta minskar inte problemet utan snarare är utvecklingen

den motsatta. SD anser att ordningsföreskrifterna bör skärpas. Men det är också av yttersta vikt med ett strikt upprätthållande av ordningsreglernas efterlevnad. Duschning före bad ska alltid ske av hygieniska skäl och då utan kläder.

Särskilda badtider för enbart kvinnor ska inte få förekomma i kommunens bad. Det har sagts att särskilda badtider är till för att ge möjlighet för de kvinnor som är förhindrade att delta i gemensamhetsbad! Vem hindrar dem? I så fall bör detta fenomen angripas. Särskilda badtider för kvinnor innebär en återgång i jämställdhetsarbetet på 100 år och kan endast förespråkas av bakåtsträvande krafter som är motståndare till jämställdhet mellan könen.

4.5 Socialnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för socialnämnden:

Socialnämnden ansvarar för kommunens uppgifter inom socialtjänsten samt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Socialförvaltningen ansvarar även för familjerättsfrågor, alkoholfrågor enligt alkohollagen samt arbetsmarknadsfrågor.

Socialnämnden ska i samverkan med den enskilde och andra berörda finna lösningar som på ett aktivt sätt stärker individens egen förmåga till att klara sig själv så långt som möjligt och känna trygghet. Nämnden stödjer sociala nätverk och andra aktörer inom det sociala området samt lämnar visst stöd till föreningar. Socialnämnden ansvarar även för kommunens flyktingmottagande.

Socialnämnden är myndighet för serveringstillstånd för alkoholhaltiga drycker.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 830 000 tkr   Förändring från 2016: 19 800 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Mycket av den verksamhet som bedrivs inom Socialnämndens verksamhetsområde regleras av lagar och förordningar. Denna del kan vi inte påverka i någon större omfattning. Det är emellertid viktigt att verksamheten bedrivs så rationellt och kostnadseffektivt som möjligt så att inte kostnaderna skenar. Speciellt verksamheten för personer med olika slag av funktionsnedsättningar är mycket kostnadskrävande och kostnaderna ökar snabbt. Det är viktigt att kartlägga orsakerna till detta. Här är åtgärder viktiga för att begränsa kostnadsutvecklingen.

När det gäller Socialnämndens ansvar för flyktingmottagandet bör denna verksamhet stramas upp ordentligt, bland annat genom nedanstående åtgärder:

- Inga fler avtal med migrationsverket – vare sig om "ensamkommande" eller övriga flyktingar.
- Krav ska ställas på s. k. ensamkommande barn beträffande ålder, laglydighet, ordning och uppförande (nolltolerans). Vid brott mot detta ska personerna sändas åter till Migrationsverket.
- I tveksamma fall om korrekt ålder för s k ensamkommande ska åldersbestämningar göras - annars ska dessa ej tas emot.
- Kommunen ska inte få köpa villor, radhus och bostadsrätter för flyktingändamål, vare sig direkt eller genom bulvaner, till exempel "Vårlyjus".
- Socialförvaltningen får inte genom att hyra lägenheter gå förbi bostadskön för att ge lägenheter till flyktingar.
- Ingen nybyggnation av flyktingboenden i känsliga områden, t ex i närheten av skolor, daghem eller äldreboenden, samt inom befintlig bostadsbebyggelse.
- Vid inrättande av flyktingboenden ska alltid boenden i omgivningen informeras i god tid, bl a genom informationsmöten.
- Kostnaderna för tolkhjälp ska reduceras. Ingen tolkhjälp bekostad av kommunen till personer som har befunnit sig i landet mer än 2 år.
- Matkostnader för flyktingar får per portion inte överskrida de som gäller för skolmåltider.
- Ett hemvändarkontor med en hemvändarombudsman inrättas för invandrare som vill återvända till sitt hemland.

4.6 Stadsbyggnadsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för stadsbyggnadsnämnden: Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom områdena detaljplaneläggning, bygglov, byggsamråd samt mätning, kartframställning och lantmäteri. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp.

Stadsbyggnadsnämnden har även det samlade ansvaret för arkitekturen i kommunen.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 140 000 tkr

Förändring från 2016: 20 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Utvecklingsarbetet med den regionala stadskärnan ska prioriteras. Rudans friluftsområde är en av de viktigaste tillgångarna för framtidens centrala Haninge. Planer för att öka tillgängligheten till Rudan måste tas fram. Järnvägsspåren utgör en stor barriär i detta sammanhang. En ny vänganslutning till området från stadskärnan skulle bidra till en väsentligt högre tillgänglighet och mer aktiviteter. Planläggningen av stadskärnan bidrar till ett mindre bilberoende för de som flyttar in, men tillgången till parkeringsplatser måste säkras för dessa samt för besöksparkering och infartsparkering. Befintligt parkeringsgarage (infartsparkering) vid södra nedgången till pendeltågsstationen byggs på med några våningar ovan jord för att öka tillgången till parkeringsplatser.

En kontaktfunktion inrättas för kollektivtrafiken i kommunen dit resenärer kan vända sig när problem uppstår i t ex busstrafiken. Statistik från denna kan användas vid förhandlingar med SL.

Nämnden ska verka för att underlätta för biltrafiken i kommunen. Detta gäller såväl framkomligheten på våra gator och vägar som möjligheterna till bra parkeringar. Kommunen och stadsbyggnadsförvaltningen får inte – såsom under senare tid – införa begränsningar för biltrafiken. Först måste kommunen ha en bra fungerande kollektivtrafik.

Nämnden ska arbeta för en kraftig ökning av vägunderhållet i kommunen. Speciellt måste beläggningsarbeten utökas. Av denna anledning har SD yrkat på en avsevärd utökad ekonomisk ram för förvaltningen.

Nämnden ska fortsätta utvecklingsarbetet med en enklare, snabbare och billigare hantering av bygglov och detaljplaner.

I samband med hantering av bygglovsärenden för alla typer av flyktingboende ska samråd ske i ett tidigt stadiet med alla boende i området – inte enbart de med gemensam tomtgräns. Bygglov ska beslutas av nämnden och inte beviljas för flyktingboenden i känsliga områden såsom i närheten av skolor, daghem och äldreboenden, samt inne bland befintlig bostadsbebyggelse.

Bygglov ska inte ges för byggande av moskéer om dessa finansieras – helt eller delvis – från utländsk stat.

Det fina markområdet på höjden norr om Norra Söderby (Söderby Huvudgård 2:1) bör göras till naturreservat och skyddas mot bebyggelse.

Utredningar/uppdrag till stadsbyggnadsförvaltningen

- Arbeta fram förslag till rationaliseringar eller kvalitetsförbättringar genom samordning med andra verksamheter, inom exempelvis lokalutnyttjande
- Se över verksamheten i syfte att utreda om det finns tjänster som kan konkurrensutsättas genom kundval eller upphandling

- En utredning ska göras över hur nämndens taxor ligger till i jämförelse med andra kommuner i Stockholmsregionen med förslag till justeringar.
- Möjlighet för för en ny övergång till Rudan vid Handens pendeltågsstation för bilar, med GC-väg utreds.
- Ett förslag bör tas fram för hur krav på bygglov kan slopas för mindre förändringar av flerfamiljshus samt för villor och radhus.
- En ny policy för inköp av bilar och annan utrustning bör tas fram (alt utvecklas om en sådan redan finns). Syftet med denna policy ska vara att minska kostnaderna för dessa inköp.

4.7 Äldrenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden.

Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård och omsorg till personer över 65 år som har behov av sådana insatser, samt tillgänglighetsanpassning och är sammanhållande i arbetet med tillgänglighetsvägledning i kommunen. Äldrenämnden ansvarar också för kommunens färdtjänst.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 740 000 tkr

Förändring från 2016: 51 100 tkr

Tilldelad budgetram ska därefter täcka pris- och löneökningar.

Anslag till äldrenämnden ökas avsevärt för att garantera nödvändiga kvalitetshöjningar och för att förhindra framtida underskott i verksamheten.

Nämnden ska öka brukarens möjligheter till ett aktivt liv och säkerställa ett bra bemötande med respekt och värdighet.

Nämnden ska verka för att anhörigs medverkan i vården är möjlig. En fortsatt kvalitetsutveckling i omsorgen och runt det förebyggande arbetet för äldre ska fortsätta. Valfrihet innebär att alla äldre ges möjlighet att välja och ta ansvar få en större delaktighet. Nämnden ska utreda möjligheten till att införa valfrihet för maten.

Samtliga äldre än 80 år ska ha rätt till äldreboende om de själva önskar det. Vid behov ska nya äldreboenden byggas. Äldre personer som vistas på äldreboenden ska ha rätt till samboende där med make/maka eller motsvarande.

Garanti för utevistelse ska finnas för alla äldre som kan och vill.

Samma regler ska gälla för alla oavsett om dessa bor/vistas på korttidsboende eller permanentboende.

Ett nytt aktivitetshus för både äldre och yngre personer bör upprättas på Muskö. Delen för barn och ungdomar ska fungera som fritidsgård. För de äldre handlar det om att inrätta en träffpunkt för äldre med möjlighet till olika aktiviteter. Detta berör även Kultur och Fritidsnämnden.

All personal inom äldreverksamheten ska ha goda kunskaper i svenska språket.

Utredningar/uppdrag till äldrenämnden

- Arbeta fram förslag till rationaliseringar eller kvalitetsförbättringar genom samordning med andra verksamheter, inom exempelvis lokalutnyttjande
- Se över verksamheten i syfte att utreda om det finns tjänster som kan konkurrensutsättas genom kundval eller upphandling.

4.8 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

Haninge kommun har två helägda bolag. Haninge Bostäder AB är kommunens bostadsbolag, som äger och förvaltar det kommunägda bostadsbeståndet. Tornberget AB äger och förvaltar kommunens verksamhetslokaler för skolor, fritidsverksamhet, äldreomsorg m.m. Kommunfullmäktiges grundläggande uppdrag till bolagen ges i form av bolagsordningar och ägardirektiv.

Bolagen ska i sin verksamhet bidra till den samlade måluppfyllelsen genom att arbeta för att nå kommunfullmäktiges mål, samt följa program, planer och principbeslut.

Driftbudget

Kommunfullmäktige avdelar inga särskilda driftmedel till bolagen. Kostnader täcks av bolagens intäkter.

5. Investeringsbudget för 2017 – 2018

I nedanstående investeringsbudget för 2017 uppgår kommunens investeringar till 557,05 Mkr, varav investeringar och reinvesteringar i skolor och förskolor uppgår till 336 Mkr. Sammanlagt investerar kommunen, inklusive lokaler, 557,05 Mkr. För 2018 uppgår investeringsvolymen till 670,2 Mkr och för 2019 till 374,7 Mkr.

Utöver nedanstående investeringar tillkommer VA-investeringar på 70 Mkr som finansieras genom anläggningsavgifter och via VA-taxan. Dessa kommer inte att påverka det ekonomiska utrymmet för den skattefinansierade verksamheten.

Investeringsbudgetar för nämnderna utformas så att vissa medel avdelas för speciellt angivna objekt medan resterande del ges som en investeringsram. För de speciellt angivna objekten kan inte nämnderna omfördela utan kommunfullmäktiges medgivande, medan inom den övriga investeringsramen ges nämnderna möjlighet att disponera bland övriga i äskandet angivna objekt. Den slutliga investeringsbudgeten för respektive nämnd ska fastställas senast 2016-10-31 i samband med beslut om Strategi och budget för 2017.

Planerna för utökad behov av lokaler hänförs till kommunens befolkningsprognos och skulle den förändras så kan också lokalbehovet komma att förändras. Kommunens helägda bolag Tornberget äger och förvaltar de flesta av kommunens verksamhetslokaler. Detta innebär att investeringar som kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen beslutar skall göras i egen regi, kommer att genomföras av Tornberget som då också finansierar investeringen. Tornberget har utöver investeringar i kommunens lokaler en budget för reinvesteringar, energieffektiviseringar och investeringar i tomtmark 106 Mkr.

Investeringar kan dels självfinansieras genom uppnått resultatöverskott, dels genom upplåning. Ökad upplåning leder till ökade kapitaltjänstkostnader och ett minskat finansiellt utrymme för kommunens verksamheter. De från förvaltningarna och Tornberget redovisade investeringsbehoven uppgår till i genomsnitt 600 miljoner kronor per år. Med ett resultat på 2,5 procent och likvida medel från avskrivningar på ca 190 Mkr kan kommunen självfinansiera med 298 Mkr. Överskjutande investeringskostnader måste finansieras genom upplåning.

Under perioder förändras behovet av kommunala lokaler beroende på förändringar i verksamhetsvolymen. Kommunen har för samordning och planering av lokaler för verksamheterna inrättat en lokalförsörjningsenhet under kommunstyrelsen och en lokalplaneringsgrupp där samordning sker mellan beställande förvaltningar och Tornberget. Lokalförsörjningsenheten har det övergripande ansvaret för att årligen ta fram en lokalresursplan. För att möta förändrade behov har en lokalbank inrättats dit lokaler kan avställas då behoven minskar. Lokalförsörjningsenheten har uppdraget att ordna nya hyresgäster till avställda lokaler till lokalbanken.

För att lokaler över tid ska kunna möta förändrade volymbehov och alternativa användningsbehov krävs att byggnaden uppförs med beaktande av en långsiktigt flexibel användning samtidigt som en hög yteffektivitet beaktas. Arbetet med att ta fram en byggstandard för kommunala lokaler har utmynnat i framtagandet av en konceptförskola. Lokalförsörjningsenheten och Tornberget ska i samråd fortsätta att ta fram förslag till lösningar som kan leda till lägre investeringskostnader, effektivare utnyttjande eller mer flexibel användning av kommunala lokaler. I arbetet ska beaktas att även annan än kommunal verksamhet kan hyra lokalerna under perioder då kommunens lokalbehov minskar. Detta arbete ska redovisas till kommunstyrelsen under varje verksamhetsår.

Enligt ovanstående beskrivning har Tornberget utöver sin roll i kommunens beslutande investeringsprocess även ett ansvar på en strategisk nivå tillsammans med lokalförsörjningsenheten. Förvaltningarna har också ett eget ansvar för samordning av utnyttjande av befintliga lokaler där så är möjligt. Lokalförsörjningsenheten har det övergripande ansvaret och rapporterar minst en gång om året till kommunstyrelsen.

Investeringar totalt (Tkr)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	54 650	45 900	45 900
Grund- och förskolenämnden	328 000	408 800	170 900
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	8 000	8 000	8 000
Kultur- och fritidsnämnden	17 600	59 500	8 900
Socialnämnden	5 000	5 000	5 000
Äldrenämnden	5 800	5 000	5 000
Stadsbyggnadsnämnden	32 000	32 000	25 000
Stadsbyggnadsnämnden VA	70 000	90 000	77 000
Tornberget	106 000	106 000	106 000
Totalt	627 050	760 200	451 700

5.1 Kommunstyrelsen

Tkr	2017	2018	2019
Investeringsreserv	40 000	40 000	40 000
IT-investeringar	5 500	3 000	3 000
E-arkiv	2 500		

Ekonomisystem	2 000		
Vattenplan	2 500	2 500	2 500
Övriga objekt	1 050	400	400
Infartsparkering Sågen	1 100		
Totalt	54 650	45 900	45 900

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten, samt för att snabbt och effektivt anpassa lokaler för en ny hyresgäst

För att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under året avsätts medel till en investeringsreserv, 40 000 tkr, som kommunstyrelsen disponerar. Investeringsmedlen för vattenplanen gäller insatser för dagvatten till Drevviken.

Kommunstyrelsen ska aktivt arbeta för att få fler utförare att bygga och driva skolor i Haninge. En åtgärdslista i syfte att klargöra uppdragets innehåll och tidsram ska tas fram.

För övriga objekt som kommunstyrelseförvaltningen äskat erhåller kommunstyrelsen 1 100 tkr för 2017. Kommunstyrelsen ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.2 Grund- och förskolenämnden

Totalt (Tkr)	2017	2018	2019
Skolor	318 000	329 800	162 900
Förskolor	2 000	71 000	0
Inventarier och utrustning, skolor och förskolor	8 000	8 000	8 000
Totalt	328 000	408 800	170 900

Skolor (Tkr)

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Vendelsömalmskolan	60 000		
Inventarier Vendelsömalmskolan	3 000		
Upprustning Ribbyskolan	55 000		
Ny Vikingaskola (anm. 1)	75 000	42 200	
Ny Vikingaskola inventarier		8 800	
Upprustning Hagaskolan	70 000	60 000	
Inventarier Hagaskolan		3 000	
Utökning Ribbyskolan (anm 2)	55 000	55 000	90 000
Ribbyskolan inventarier		5 800	2 900
Ombygg och utökning av Ribbybergsskolans kök		30 000	
Upprustning Tungelsta skola Hus A		35 000	
Upprustning Söderbymalmsskolan Hus A,B C		76 000	
Upprustning Båtmansskolan Hus B		14 000	
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl sarskola och allaktivitetshus (anm 3)			50 000
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl sarskola och allaktivitetshus, inventarier			20 000
Ny skola i Västerhaninge, ersätter Åbyskolan		Extern	
Ny f-6 skola Vega (Dp2)		Extern	
Ny F-6 skola Handen, ersätter Runstensskolan		Extern	
Ny F-6 skola södra Handen		Extern	
Ny F-6 skola Norrby		Extern	
Ny F-skola Tungelsta/Hammar Småbruk		Extern	
Totalt skolor	318 000	329 800	162 900

Förskolor (Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning och utbyggnad förskolan Tallen		50 000	
Upprustning av Nytorps förskola		19 000	
Ny förskola Dalarö			35 000
Ny förskola inventarier			2 000
Ny förskola Vega	35 000		
Ny förskola Vega/Kolartorp	35 000		
Ny förskola Norrby		35 000	
Ny förskola Tungelsta/Stav		35 000	
3 nya förskolor i centrala Handen 4	35 000	35 000	35 000
Sovaltner förskolor	2 000	2 000	
Totalt förskolor	107 000	176 000	72 000

Anm 1: Nuvarande Vikingaskolan kommer att rivas och ersättas av en ny skola som skall dimensioneras så att den kan möta det ökande elevantalet i centrala Handen. Den nya skolan skall innehålla en fullstor idrottshall. Den totala investeringen är 253 000 tkr inkl. evakueringskostnader och inventarier.

Anm 2: Ribbyskolan utökas till en 4 parallellig F-6 skola

Anm 3: Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus beräknas till totalt 425 000 tkr.

Anm 4: Utöver dessa kommer även en förskola att byggas i Haningeterrassen.

Förutom inventarieanslagen får investeringsbeloppen endast användas efter ett kommunstyrelsebeslut.

5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Inventarier och lokalanpassningar m.m.	8 000	8 000	8 000
Totalt	8 000	8 000	8 000

För övriga objekt som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden äskat erhålls 8 000 tkr för 2017. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.4 Kultur- och fritidsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Ny idrottshall Västerhaninge		25 000	
Ny idrottshall Lyckeby		25 000	
Ny idrottshall i Tungelsta	Extern		
Entredörr kulturhus	800		
Årlig upprustning av lokaler/inventarier	500	500	500
Ny armatur till motionsspåren	3 000		
Upprustning Fjärdlång pir	2 000	2000	
Upprusta idrottshallar för funktionsnedsatta	1 000		
Tennisbana Brandbergen	300		
Passersystem, utbyggnad		1 000	
Utegyms	800	500	500
Spontanyta flickor och pojkar	500	500	500
Konstgräsplan Vega			3 500
Konstgräsplan Lyckeby	3 500		
Övriga ospecificerade projekt	3 000	3 000	3 000
Konstnärlig utsmyckning (0,5 % av lokalinvesteringarna)	2 100	4 700	3 200
Ny simhall i Västerhaninge	300	Extern	Extern
Totalt	17 600	59 500	8 900

Behovet av idrottshallar ökar i takt med befolkningsökningen och det råder en stor brist i hela stockholmsregionen på fullstora (40x20 m planyta) idrottshallar. Under perioden 2017-2019 är 3 fullstora idrottshallar planerade i områdena Tungelsta, Västerhaninge och i Lyckeby. Idrottshallen i Tungelsta är planerad att en extern part bygger medan det finns medel avsatta i investeringsbudget 2018 för Västerhaninge och Lyckeby. Även dessa hallar kan med fördel byggas av externa aktörer. Nämnden ska prioritera byggande av alla former av idrottsanläggningar i extern regi.

Investeringsmedel för idrottshallar får användas av kultur- och fritidsnämnden efter beslut i kommunfullmäktige.

En ny simhall som uppfyller kraven för internationella mästerskap byggs i Västerhaninge så fort som möjligt. Denna bör byggas och kanske också drivas av extern entreprenör. I 2017 års budget har 300 tkr anslagits för projektering. Kostnader för byggande, vilket beräknas ske under 2018 och 2019, har inte angivits eftersom kommunens kostnader inte är kända i dagsläget.

Utegym är eftertraktade i kommunen och bidrar till stor nytta för folkhälsan. Vid planering av utegym ska även kvinnors behov tillgodoses. Lämpliga platser för utegym är där många människor motionerar.

Lokaler för grundskola, förskola och kultur- och fritidsverksamhet i Vega detaljplan 4 bedöms byggas efter att pendeltågsstation Vega färdigställts 2018/2019. Medel för allaktivitetshus finns inräknat i investeringsbudgeten 2019 som ligger under grund- och förskolenämnden. För övriga objekt som kultur- och fritidsnämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2017. Kultur- och fritidsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

Anslag för konstnärlig utsmyckning minskas ner till 0,5 5 av lokalinvesteringarna.

5.5 Socialnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Anpassning av befintliga boenden och övriga investeringar	5 000	5 000	5 000
Totalt	5 000	5 000	5 000

Socialnämnden gör bedömningen att en ökning av antalet lägenheter i särskilt boende bör ske med cirka sex lägenheter per år och att behovet av lägenhet i servicebostad är större än behovet av lägenhet i gruppboende.

Inklusive anpassningen av befintliga boenden och medel för IT och inventarier m.m. erhåller socialnämnden en investeringsram på 5 000 tkr. Beslut om fördelning bland dessa objekt ska fattas av nämnden senast 2016-10-31.

5.6 Stadsbyggnadsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Investeringsbudget	25 000	25 000	27 000

Poseidons torg	7 000	7 000	
Totalt	32 000	32 000	25 000

Investeringsområden är Vägverksamhet, Parkverksamhet, Trafikverksamhet och Stadsbyggnad.

Stadsbyggnadsnämnden får 25 000 tkr 2017 utöver de specificerade objekten. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2016-10-31. I anslagen ingår medel för cykelplanens genomförande.

VA-investeringar

(Tkr)	2017	2018	2019
Reinisteringar inom VA-verksamheten	45 000	75 000	47 000
VA-utbyggnader av huvudvattenledningar och detaljplaner	25 000	15 000	30 000
Totalt	70 000	90 000	77 000

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 70 000 tkr 2017 för VA investeringar. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2016-10-31.

Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

5.7 Äldrenämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Projektering allaktivitetshus/träffpunkt Muskö	300		
Upprustning Parkvillan/Tallhöjden	500		
Ny teknik i vårderna	2 000	2 000	2 000
Övriga investeringar	3 000	3 000	3 000
Totalt	5 800	5 000	5 000

Kostnaden för inrättandet av ett allaktivitetshus med träffpunkt på Muskö skall undersökas under 2017 för ett senare beslut att gå vidare med projektet.

För övriga objekt som äldrenämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2017. Äldrenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.8 Kommunala bolag: Tornberget AB

(Tkr)	2017	2018	2019
Energieffektiviseringsåtgärder	25 000	25 000	25 000
Reinvesteringar	75 000	75 000	75 000
Investeringar i tomtmark	6 000	6 000	6 000
Totalt	106 000	106 000	106 000

Reinvestering

Reinvesteringar (ombyggnadsinvesteringar) genomförs i fastigheter som ägs av Tornberget och hyrs av kommunen. Investeringarna är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv och initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning och lokalplaneringsgruppen som leds av kommunstyrelseförvaltningen. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd.

Tornbergets fastigheter, tomtmark

Enligt beslut svarar stadsbyggnadsförvaltningen för markskötseln för alla fastigheter på mark ägd av Tornberget där kommunen är hyresgäst. I ansvaret innefattas såväl hårdgjorda som mjuka ytor inklusive utrustning, lekredskap m.m. samt ledningar i mark och avser såväl sommar- som vinterskötsel, underhåll och investeringar. Finansieringsansvaret för investeringar i ledningar och mark ska dock ligga på fastighetsägaren och täckas inom ramen för utgående hyra. Tillkommande ytor, ex. skolgård, betalas av berörd nämnd. För insatser för 2017 medges 6 000 tkr efter prioritering av stadsbyggnadsnämnden.

6. Ekonomisk plan 2017-2019

Enligt kommunallagen 6 kap § 5 ska kommunen upprätta en ekonomisk plan för den kommande 3-årsperioden. Med den föreslagna ramen för år 2017 enligt kapitel 4 som grund föreslås den ekonomiska planen för 2018-2019 fastställas enligt nedanstående sammanställning.

Nämnd/styrelse (tkr, löpande pris- och lönenivå)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	205 000		
Grund- och förskolenämnd	1 670 000		
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	410 000		
Kultur- och fritidsnämnden	181 800		
Revisionen	1 600		
Socialnämnden	830 000		
Stadsbyggnadsnämnden	140 000		
Södertörns överförmyndarnämnd	0,0		
Södertörns upphandlingsnämnd	0,0		
Valnämnden	100		
Äldrenämnden	740 000		
Kommunfullmäktiges reserv	40 000		
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000		
Ofördelade medel	0,0	134 500	146 000
Totalt	4 245 500	4 382 000	4 528 000
Investeringar totalt	627 050	760 200	451 700
Varav VA-investeringar	70 000	90 000	77 000
Kommunen investerar	136 050	183 000	108 700
Uppdrag lokalinvesteringar	421 000	487 200	266 000

Vid en målsättning i resultatet motsvarande 2017 är utrymmet för 2018 respektive 2019 är 134 500 tkr respektive 146 000 tkr för att täcka pris- och löneökningar, volymökningar och ökade pensionskostnader. Detta utrymme är för 2018 och 2019 är inte fördelat per nämnd och redovisas under rubriken ofördelade medel 2018 respektive 2019.

För 2017 beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag till 4 340 000 tkr efter en skattesänkning år 2017 med 15 öre till 19,53. Det är en ökning från 2016 med 230 000 tkr eller 5,6 procent. Resultatmålet för 2017 är 108 500 tkr, vilket motsvarar 2,5 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

För 2018 beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag till 4 480 000 tkr, en ökning från 2017 med 140 000 tkr eller 3,2 procent. Befolkningsökningen från 2016-11-01 till 2017-11-01 bedöms bli ca 1 200 personer. Resultatmålet för 2018 är 112 000 tkr, vilket motsvarar 2,5 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

För 2019 beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag till 4 630 000 tkr, en ökning från 2018 med 150 000 tkr eller 3,3 procent. Resultatmålet för 2019 är 116 000 tkr, vilket motsvarar 2,5 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

6.1 Resultatprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Nämndernas nettokostnader	- 3 806	- 3 944	- 4 149	- 4 285	- 4 431
Finansförvaltning		- 27	- 27	- 27	- 27
Avskrivningar	- 67	- 70	- 70	- 70	- 70
Verksamhetens nettokostnader*	- 3 874	- 4 041	- 4 246	- 4 382	- 4 528
Skatteintäkter och generella statsbidrag	3 899	4 110	4 340	4 480	4 630
Finansiella nettokostnader	29	14	14	14	14
Resultat före					
extraordinära poster	54	83	108	112	116
EO kostn/intäkter	24				
Årets resultat	78	83	108	112	116

6.2 Balansprognos

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar	3 527	4 246	4 376	4 534	4 678
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager	0	0	0	0	0
Likvida medel	638	622	626	629	634
Kortfristiga fordringar	647	634	694	685	675

S:a omsättningstillgångar	1 285	1 256	1 319	1 314	1 309
S: A TILLGÅNGAR	4 812	5 502	5 696	5 848	5 987
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
EGET KAPITAL	1 400	1 483	1 591	1 703	1 818
Avsättningar	351	361	371	381	391
Kortfristiga skulder	728	616	576	616	659
Långfristiga skulder	2 333	3 043	3 158	3 148	3 118
S: A SKULDER	3 061	3 659	3 734	3 764	3 777
S: A SKULDER OCH EGET KAPITAL	4 812	5 503	5 696	5 848	5 987

6.3 Finansieringsanalys

(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Den löpande verksamheten					
Årets Resultat	78	83	108	112	116
Avskrivningar	67	70	70	70	70
Förändring pensionsskuld	21	10	10	10	10
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	- 13	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fodringar	- 135	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	- 51	0	0	0	0
Kassaflöde fr. löpande verksamhet	- 32	163	188	192	196
Investeringsverksamheten					
Investeringar	- 223	- 189	- 200	- 228	- 214
Exploateringsverksamhet		- 100	- 100	50	51
Kassaflöde fr. investeringsverksamhet	- 223	- 289	- 300	- 178	- 163
Finansieringsverksamhet					
Ökning/minskning skuld	729	710	115	- 10	- 30
Ökning/minskning långfristig fordran	- 152,4	- 600	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	39,3	0	0	0	1
Kassaflöde fr. finansieringsverksamhet	616	110	115	- 10	- 29
Årets kassaflöde	361	- 16	3	4	4

EO kostn/intäkter	24				
Årets resultat	78	83	108	112	116

7 Regler för ekonomi och verksamhetsstyrning

7.1 Intern kontroll

Intern kontroll är kommunens system för att säkerställa att fullmäktiges mål uppfylls. De rapporter och annan information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas.

Intern kontroll kan sägas vara en ”kontroll att kontroller görs”. Intern kontroll är i första hand för att kunna styra, i andra hand ett system för kontroll och tillsyn.

Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning ska säkerställas.

Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (2003). I reglementet beskrivs ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelse, nämnd och förvaltningar. Respektive nämnd är ansvarig för att den interna kontrollen fungerar samt att regler och rutiner utarbetas, efterlevs och följs upp. Krav ställs på att varje nämnd ska göra en riskanalys som grund för sin interna kontrollplan.

Internkontrollplanen ska innehålla mätbara kontrollmoment. Planen är ettårig och ska fastställas av respektive nämnd. Internkontrollplanerna ska följas upp och återslagas till nämnd.

Reglemente för intern kontroll finns på kommunens webbsida tillsammans med övriga styrdokument.

7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Konkurrens är ett verktyg för att få ut mesta möjliga service för kommunens resurser. Det innebär att systematiskt pröva om andra än kommunen själv kan driva en offentligt finansierad verksamhet med samma eller bättre kvalitet till samma eller lägre kostnader. Det kan också bidra till en ökad valfrihet för medborgare och kunder. Undantag är uppgifter som omfattar myndighetsutövning och verksamheter som enligt gällande lagar inte kan konkurrensutsättas.

Det finns även vissa kommuninterna gemensamma tjänster som alltid ska tillhandahållas av kommunen (se kapitel 7.3).

Konkurrensneutralitet ska råda mellan interna resultatenheter och externa utförare. En huvudprincip är att interna resultatenheter som konkurrerar med externa producenter (privata, kooperativa eller föreningsdrivna) ska ha samma förutsättningar och villkor som dessa. Inga fria nyttigheter ska finnas. Därför har interna tjänster prissatts och kostnader fördelats. Den verksamhet som använder tjänsten ska bära kostnaden. Kommunen använder två former av konkurrens:

- Upphandling
- Peng- eller kundvalssystem

Upphandling

Södertörns upphandlingsnämnd har det övergripande ansvaret för att upphandlingar görs enligt med antagen upphandlingspolicy och de lagkrav som finns. Upphandlingsarbetet ska genomföras med ett professionellt arbetssätt som leder till effektiva affärer till nytta för personal och medborgare. Kommunen ska främja en hållbar utveckling genom att integrera den ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionen i sin upphandling. Vi vill ha höga och tydliga krav på miljö, djurhållning och kvalitet oavsett vilken vara eller tjänst det gäller.

Haninge kommuns upphandlingar ska samordnas inom kommunen utifrån en helhetssyn.

Arbetet ska ske genom samarbete mellan upphandlingsenheten i kommunstyrelseförvaltningen och berörda kravställare. Upphandlingsenheten upphandlar varor, tjänster och entreprenader med fokus på konkurrensen på marknaden samt att samtliga upphandlingar sker enligt gällande lagar och de upphandlingsmässiga principerna.

Det finns ett antal ramavtal inom olika områden som kommunen tecknat med olika leverantörer. Om det finns ett ramavtal för den vara eller tjänst som verksamheten har behov av ska avrop göras från ramavtalet. Alla avtal finns på intranätet i en avtalsdatabas. Genom större avtalstrohet kan vi garantera leverantören den mängd som har utlovats i anbudsförfrågan, vilket på lång sikt kan generera lägre priser eftersom marknaden ser att vi som kund enbart köper på det avtal som vi har tecknat. Genom att medarbetare och chefer använder de avtal som upprättas för kommunen får de mer tid för att syssla med sina kärnverksamheter och minskar samtidigt sina kostnader.

Förvaltningar har rätt att göra direktupphandlingar, d.v.s. inköp, som inte överskrider 505 800 SEK. En förutsättning är att det inte finns något ramavtal som kan avropas. Även en direktupphandling ska genomföras i enlighet med de upphandlingsrättsliga principerna. Vid direktupphandling ska minst tre leverantörer tillfrågas för att ta tillvara på konkurrensen. Direktupphandlingen ska dokumenteras och om värdet är större än ca 100 000 SEK så skall direktupphandlingen rapporteras till upphandlingsenheten. Sker upprepade direktupphandlingar inom kommunen av samma typ av vara eller tjänst kommer upphandlingsenheten att överväga om ett ramavtal skall tecknas. Upphandlingspolicy och avtalsdatabas m.m. finns tillgängliga på intranätet.

Peng- eller kundvalssystem

En konkurrensform är kundval eller valfrihetssystem. Konkurrensen sker mellan olika utförare oavsett om de är kommunala eller privata. Det handlar om tjänster och verksamheter som är individrelaterade, t.ex. förskola, grundskola, äldreomsorg samt handikappomsorg. Det är den enskilde individen eller kunden som väljer utförare av tjänsten. Kundvalssystem kan ske med eller utan checkar. Lag om valfrihetssystem (LOV) reglerar vad som ska gälla för de kommuner och landsting som vill konkurrenspröva kommunala och landstingskommunala verksamheter genom att överlåta valet av utförare av stöd, vård- och omsorgstjänster till brukaren eller patienten. Haninge tillämpar LOV i t.ex. hemtjänst för äldre och vi ser gärna en utökning av LOV inom fler områden. Ett system med elevpeng tillämpas för förskolor och grundskolor.

Kundvalssystem enligt Lagen om valfrihetssystem (LOV)

Lagen om valfrihetssystem (LOV) avser att öka valfriheten i vården genom att främja en mångfald av utförare vilket ökar den enskildes valmöjligheter. LOV är ett alternativ till lagen om offentlig upphandling (LOU) och kan användas inom äldreomsorg, stöd till personer med funktionsnedsättning samt hälso- och sjukvårdstjänster. Vid upphandling enligt LOV är priset fastställt på förhand och utförare konkurrerar med kvalitet.

Elevpeng

Kommunfullmäktige fastställer årligen elevpengen till förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och grundskola i samband med beslut om mål och budget. Syftet med elevpengen är att ge förutsättningar för ökad konkurrens och möjlighet till valfrihet för eleverna. Elevpengen omfattar för- och grundskoleverksamhet, oavsett huvudman, som har inskrivna elever från Haninge kommun. Internationella skolor omfattas också av elevpengen.

Prognosen för hur många barn/elever som beräknats inom respektive verksamhet är ett årsgenomsnitt baserat på kommunens befolkningsprognos, vilken ligger till grund för den budgetram som tilldelas grund- och förskolenämnden. Om antalet barn och elever blir fler än prognostiserat utgår ytterligare volymkompensation till grund- och förskolenämnden. Om barn och elevantalet omvänt blir lägre än prognosen ska grund- och förskolenämnden återlämna motsvarande anslag till kommunfullmäktige.

För 2017 fastställs medanstående elevpeng och en jämförelse med elevpengen för 2016 enligt tabell nedan. I elevpengen ingår inte de föreslagna specialdestinerade statsbidrag som finns att söka i syfte att öka lärartätheten och minska klasserna i lågstadiet.

Nytt för 2017 är att stukturbidraget för nyanlända inte räknas in i den ordinarie skolbudgeten utan ska särredovisas inom ett särskilt avsnitt i kommunens budget och redovisning avseende intäkter och kostnader för kommunens flyktingmottagning.

Tabell Elevpeng

Verksamhet	Elevpeng 2017 (kr)	Förändring i % jmf 2016		Föräldraavgift Prognos	
		Elevpeng	Grundbidrag	(kr)	Volym
Pedagogisk omsorg					
1-3 år	99865	2,00 %	2,00 %	- 10 400:-	153
4-5 år	84919	2,00 %	2,00 %	- 7 800:-	101
Förskola					
1-3 år	115776	3,30 %	2 %	- 10 400:-	2757
4-5 år	109462	3,40 %	2 %	- 7 800:-	2162
Fritidshem					
6-9 år	39077	2 %	2 %	- 5 900:-	4067
Grundskola					
År F-6	60440	2,50 %	2 %	0	7734
År 7-9	81497	2,30 %	2 %	0	2988

Beloppen redovisas i kronor och avser ersättning för helår.

Anm: Strukturbidrag för nyanlända har tagits bort. Siffrorna i tabellen har inte justerats till 2017 års nivå.

Elevpengen består av två delar: *lokalersättning* och *grundbidrag*. Lokalersättningen baseras på kommunens genomsnittliga självkostnad för lokaler inom respektive verksamhetsform.

Grundbidraget är den del av elevpengen som finansierar verksamheten exklusive lokaler.

Eftersom grundbidraget är den del av ersättningen som går till verksamhet, redovisas förändringen jämfört med föregående år särskilt i tabellen ovan.

Grund- och förskolenämnden utbetalar elevpengen med 1/12-del varje månad. Om familjedaghem eller förskola själv tar in föräldraavgift, reduceras beloppen enligt avgiftskolumnen i tabellen ovan.

Momskompensation på 6 procent baserad på elevpengen, alternativt 18 procent på lokalkostnaden och 5 procent på övriga kostnader, tillkommer till huvudman annan än kommunen. Denna momskompensation återsöker kommunen vilket gör att det blir konkurrensneutralt. För enheter i egen verksamhet görs ett administrationsavdrag från elevpengen för att finansiera den centrala administrationen. För andra anordnare ligger således ersättning för administration i den elevpeng som utbetalas.

Till huvudman annan än kommunen som startar ny verksamhet i nybyggda lokaler i kommunen, tillkommer högst 3 000 kr per elev och år för barn i förskola och grundskola. Tillägget betalas ut i fem år. Om kommunens genomsnittliga kostnad för egna lokaler inom respektive verksamhet ökar mer än konsumentprisindex reduceras tillägget med motsvarande.

För barn i behov av särskilt stöd gäller att det till ansökan om ersättning skall biläggas underlag som styrker barnets/elevens behov. Om stöd beviljas upprättas ett beslut individuellt för varje barn/elev mellan anordnaren och kommunen. Ersättningen ligger utanför elevpengen.

Skolskjuts genom SL:s linjetrafik (eller motsvarande) omfattas inte av elevpengen, inte heller skolskjuts anordnad genom entreprenad (skolbuss, taxi, båt)

Grundsärskolans tilläggsanslag ligger utanför elevpengen.

7.3 Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvars- och befogenhetsfördelningar i verksamheten. Respektive nämnd beslutar om resultatenheter ska inrättas samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren. En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter. Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för verksamhet, kvalitet och ekonomi. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa gemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd.

De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:

- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive påminnelser av obetalda fakturor, krav och inkassohantering
- Upphandling
- Personaladministration inklusive lönehantering
- Information
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

7.4 Lokalfrågor

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera samt om möjligt samutnyttja lokalutnyttjandet.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen.

Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen. Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet. Tornberget skall vara behjälplig att ta fram kostnadskalkyler för investeringarna. Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning, roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en modell för investeringsprocessen i kommunen. Rutinen för att följa investeringsprocessen ska tas fram.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringsskede, projekteringsskede och byggskede). Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov. Övriga fyra skeden

initieras av politiska beslut vilka normalt skall fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringskedet fram till och med färdigställandet. Om ett lokalbehov skall lösas genom inhyrning eller genom att privata intressenter skall bygga och driva verksamheten skall detta normalt beslutas innan programskedet startas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte men med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten för lokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärderna. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning av lokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Vid mindre anpassningar som kan behöva göras löpande gäller att om bedömd kostnad överstiger 3 basbelopp ska detta redovisas som en investering som höjer hyran. Kapitalkostnaden och eventuella förändrade driftkostnader belastar sedan beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande. För anpassningar under 3 basbelopp ska normalt kostnaden redovisas hos beställaren på driftbudgeten. Beställning till Tornberget under 3 basbelopp görs av berörd förvaltning medan beställningarna som överskrider 3 basbelopp ska godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen.

Reinvesteringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggteknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringar som Tornberget initierar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

7.5 Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/styrelse men det löses genom delegerat ansvar så att arbetsuppgifter utförs på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste därför se över och aktualisera sin delegationsordning årligen.

I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vad som gäller om vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat/använt/tagit varan eller tjänsten i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning. Ändringar i attestreglementet ska beslutas av nämnden.

Mer information om attestreglemente och dess tillämpning finns på intranätet.

7.6 Drift- och investeringsbudget

Kommunen budgeterar med ett resultat om minst två procent av skatteintäkter och generella statsbidrag enligt rekommendationer från Sveriges kommuner och landsting. Resultatmålet är en nivå som Sveriges Kommuner och Landsting rekommenderar för att kommunen ska behålla värdet på sina anläggningstillgångar, möjliggöra självfinansiering av investeringar och för att ha en marginal för oförutsedda kostnadsökningar eller intäktsminskningar.

När kommunfullmäktige fattat beslut om budgetramar har respektive nämnd i uppgift att upprätta en detaljbudget uppdelad på intäkter och kostnader. Det ingår i nämndernas uppdrag att utveckla sin verksamhet utifrån sin budget och att anpassa sin verksamhet till ändrade förhållanden. Respektive nämnd ska ha en egen reserv för att kunna parera volymförändringar och oförutsägbara merkostnader. Reserven disponeras av nämnden som beslutar om/när reserven ska användas.

Nämndens detaljbudget (Strategi & budget) beslutas av nämnden senast den 31 oktober. Därefter ska verksamheternas detaljbudget läggas in i budgetverktyget (Hypergene). Kommunens hela budget ska vara registrerad och avstämd senast 31 december. Kommunens budget är drift- och investeringsbudget som finns totalt för hela kommunen och per nämnd. Driftbudgeten avser löpande kostnader (förbrukning) och ska budgeteras ner på enhets-/ansvarsnivå.

Kommunens nämnder har ett ekonomiskt ansvar som sträcker sig längre än det enskilda budgetåret. Grundprincipen är att nämnderna för med sig hela över- eller underskott till kommande verksamhetsår. Detta under följande förutsättningar:

- Fullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig relaterat till hur nämndens överskott eller underskott uppstått.
- Om en nämnds överskott ska föras över till nästa års nämndbudget, ska kommunen minst har motsvarande ekonomiska utrymme i kommunens totala budget.
- Resultatöverföring från föregående år får inte tas i anspråk/belasta i kommande års budget förrän beslut om resultatöverföring fattats av fullmäktige.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) får inte användas för verksamhet som bidrar till att nämndens rambehov ökar kommande år.
- Överskott från driftbudgeten för innevarande och tidigare år får inte användas till investeringar.

Eftersom budgetramarna utgör gräns för kommunens ekonomiska resurser kommer tilläggsanslag i princip inte att beviljas. Det gäller både drift- och investeringsbudget.

Investeringsbudget

Haninge kommuns investeringsbudget fördelas per nämnd och ligger till grund för inköp som redovisningsmässigt betraktas som materiella anläggningstillgångar. Varje nämnd beslutar själv vilka investeringsmedel som ska äskas och hur investeringsbudgeten ska fördelas vidare om kommunfullmäktige inte beslutat annat. Budgeten kan vara riktad till specifika investeringsprojekt eller som en gemensam budgetpost. Varje projekt som får investeringsmedel tilldelas ett projektnummer som alltid ska användas när kostnader och intäkter för investeringen bokförs.

Materiell anläggningstillgång

Inköp i Haninge kommun är en materiell anläggningstillgång och därmed en investering, när den uppfyller följande kriterier:

- Den är avsedd för stadigvarande bruk.
- Den har en nyttjandeperiod på minst tre år.
- Den är värdehöjande för verksamheten.
- Anskaffningsvärdet överstiger 25 000 kr (exkl. moms).

Exempel på materiella anläggningstillgångar är mark, verksamhetsfastigheter, maskiner, inventarier, möbler, utrustning och bilar.

Alla inköp avseende denna typ av varor som uppfyller kriterierna ovan, ska hanteras som materiell anläggningstillgång. Uppfylls inte kriterierna ska inköpet belasta driften, dvs. kostnadsföras direkt.

I kommunen ska investeringsbudget för inköp som uppfyller kriterierna ovan finnas. Om investeringsbudget inte finns måste inköpet ändå bokföras som en investering, dvs. som materiell anläggningstillgång, det får inte belasta driften. Om investeringsbudget saknas eller är förbrukad, men verksamheten ändå bedömer att de behöver köpa en anläggningstillgång måste det finnas ett prognostiserat överskott i driftbudgeten motsvarande hela investeringens storlek.

Flera inköp av mindre värde ses som en investering om ett naturligt samband finns. Naturligt samband avser ett funktionellt eller fysiskt samband mellan inköpen. Kriterierna avseende stadigvarande bruk, nyttjandeperiod och värdehöjning ska vara uppfyllda. Exempel på naturligt samband är om nya möbler köps in till ett rum och inköpskostnaderna tillsammans överskrider beloppsgränsen.

Kapitaltjänstkostnader - Avskrivning och ränta

Anläggningstillgångar har i de flesta fall en begränsad nyttjandeperiod och ska skrivas av systematiskt under denna period. En investering belastar verksamhetens resultat med en månatlig kostnad (avskrivning) över hela nyttjandeperioden. Verksamheten betalar också för investeringsmedlen i form av internränta. Avskrivning och internränta utgör kapitaltjänstkostnad. En investering medför därför alltid ökade driftkostnader under nyttjandeperioden och i vissa fall även ökade kostnader för reparationer och konsulttjänster. Vid beslut om investering ska kapitaltjänstkostnaden därför alltid kalkyleras och beaktas i driftbudget under hela nyttjandeperioden.

Se hela tillämpningsanvisningen för investeringsprocessen, anläggningstillgångar:

<https://intranet.haninge.se/Ekonomi/Tiilampning-av-policys/Materiella-anlaggningstillgangar/>

7.7 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschefen ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls och är skyldig att rapportera ekonomisk obalans inom förvaltningens verksamheter. Om prognosen för året visar på underskott ska åtgärdsförslag med besparingar, omprioriteringar och/eller intäkter omedelbart tas fram och redovisas för nämnden som fattar beslut om åtgärder. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken kostnadsbesparing/intäktsökning som kommer att genereras samt när den ekonomiska effekten kommer att få genomslag i utfallet. Åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids ska ansvarig förvaltningsledning vidta de åtgärder som krävs.

7.8 Uppföljning och återrapportering

En väl fungerande uppföljning av mål och budget är en viktig del av styrningen av kommunens verksamhet och en förutsättning för decentralisering av ansvar och

befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är service och nytta för kommuninvånarna måste verksamheten styras och följas upp utifrån en helhetssyn på ekonomi, prestationer och kvalitet. Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina ekonomiska verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning har att följa kommunstyrelsens tidplan och övriga anvisningar.

Fullmäktiges mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

- Månadsuppföljningar görs alla månader utom januari och juli. Dessa har hittills haft störst fokus på ekonomisk uppföljning och prognos, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna.
- Delårsuppföljning och -rapportering görs två gånger årligen (per den 30 april och 31 augusti). Fullmäktiges mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat samt uppfyllelse av fullmäktiges mål görs. Delårsrapporten i augusti är något mer omfattande eftersom denna ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för delårsrapporter.
- Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte.
- Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder och förvaltningar i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

Bilagor

ANM: Inga bilagor bifogas detta budgetdokument. Samma resultatindikatorer och informationsmått för fullmäktiges mål används som i Samarbetskoalitionens budgetförslag.

För ett jämlikt och solidariskt Haninge

Vänsterpartiets förslag till
mål och budget 2017-2018

Vänsterpartiet i Haninge
vansterpartiet@haninge.se
08-606 83 60

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Kommunens styrmodell	3
2.1 Definition av begrepp i styrmodellen	3
2.2 Samband mellan styrdokument och styrmodellen.....	5
2.3 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning.....	5
3. KF:s mål, uppdrag och styr tal för 2017 – 2018.....	6
3.1 Målstruktur och uppföljning.....	6
3.2 Målområde Välmående kommuninvånare	7
3.3 Målområde Utveckling.....	9
3.4 Målområde En attraktiv närmiljö	11
3.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service	12
4. Nämndvisa ramar, direktiv och uppdrag för 2017-2018.....	14
4.1 Kommunstyrelsen	15
4.2 Grund- och förskolenämnden	18
4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.....	19
4.4 Kultur- och fritidsnämnden	20
4.5 Socialnämnden	21
4.6 Stadsbyggnadsnämnden	22
4.7 Äldrenämnden.....	23
4.8 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB	24
5. Investeringsbudget för 2017 och plan för 2018-2019	25
5.1 Kommunstyrelsen.....	27
5.2 Grund- och förskolenämnden	28
5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.....	29
5.4 Kultur- och fritidsnämnden	30
5.5 Socialnämnden	31
5.6 Stadsbyggnadsnämnden	31
5.7 Äldrenämnden.....	32
5.8 Kommunala bolag: Tornberget AB.....	32
6. Ekonomisk plan 2016-2018.....	34
7. Ekonomi- och verksamhetsstyrning	36

7.1 Intern kontroll.....	36
7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval.....	37
7.3 Interna resultatenheter.....	37
7.4 Lokalfrågor	38
7.5 Delegationsordning och attestreglemente	39
7.6 Drift-och investeringsbudget, över- och/underskott samt tilläggsanslag.....	40
7.7 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet	41
7.8 Uppföljning och återrapportering	41

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. Utdebiteringen för 2017 för Haninge kommun fastställs till 20.08 per skattekrona, vilket är en höjning med 40 öre.
2. Vänsterpartiets förslag till mål och budget 2017- 2018 fastställs.
3. En borgensram för Tornbergets till totalt 2 900 mnkr medges.

1. Inledning

1.1 Vision för Haninge kommun – En organisation byggd av solidaritet

Invånarna i Haninge deltar i att utveckla kommunen till en alltmer demokratisk organisation utifrån solidariska värderingar; alla människors lika värde, oavsett ålder, utbildning, kön, sexuell läggning, funktionsvariation eller etniskt ursprung. Enskilda, organisationer och civilsamhället är med och utvecklar kultur- och föreningslivet. Kommunen och övriga samhällsinstitutioner samverkar och bjuder in medborgare till dialog före beslut.

Haninge Bostäder har stärkt sin position som allmännyttigt bostadsföretag. Hyrorna hålls nere och fler hyresrätter byggs även i attraktiva lägen. Bostadsförmedlingen garanterar alla en bostad till rimlig hyra. I Haninge finns lika delar egna hem, bostadsrätter och hyresrätter.

Barns bästa sätts i främsta rummet i alla beslut där barn och unga berörs. Barnkonsekvensanalyser görs även i samhällsplaneringen. Det finns en grundskola i varje kommunedel som kan möta elevernas behov och som tar tillvara på barnens och de ungas olika kunskaper och förutsättningar. Barn och ungdomar garanteras en god start i livet i Haninge.

Kommunen samverkar aktivt med högskolor som finns representerade i kommunen i olika former för att stimulera barns lärandeprocesser på bästa möjliga sätt.

Kommunfullmäktige beslutar om fördelning av resurser utifrån de övergripande politiska målen om demokratisk utveckling och solidarisk fördelning. Kommunens nämnder genomför målen.

Många har uppdrag som fritidspolitiker. De samarbetar med invånarna som får god kännedom om det politiska arbetet. Nämndernas sammanträden är i princip offentliga. Kommunala beslut finns sedan länge att hämta via Internet som är tillgängligt på alla bibliotek som finns i alla kommundelar liksom på kommunens medborgarcentrum.

I de olika verksamheterna t ex äldreboenden och idrottsanläggningar finns styrelser som utsetts av dem som använder de olika tjänsterna. Skolor och förskolor har föräldra- och elevråd med inflytande över verksamheterna. Äldre har stort inflytande över de aktiviteter som kommunen erbjuder. Medborgare som tar del av hemtjänst vet bäst vilka önskemål och behov de har och kan bestämma mycket mer över sina hemstjänststimmar. Haninges ungdomar har hög andel som går vidare till gymnasiet och högskolor. Kvalitén i undervisning och inom förskolorna följs upp via fortlöpande kompetensutveckling. Ett tydligt genusarbete är förankrat i både för och grundskolan och personalen får kontinuerligt utbildning.

Haninge kommun har utsetts till Sveriges bästa arbetsgivare. Kommunledning och fackliga organisationer har en god och respektfull kommunikation. Personalen har en rimlig arbetssituation och arbetstid samt en god och utvecklande arbetsmiljö. Den känner trygghet och värdighet i sitt arbete. Arbetsuppgifter och förväntningar är tydligt definierade och genom den kontinuerliga

kompetensutvecklingen upplever de flesta arbetstillfredsställelse. Personalen påverkar sin arbetssituation och de fackliga organisationernas kunskap tas tillvara och bidrar till den positiva utvecklingen.

Kommunen har ett tydligt och aktivt arbete som rör frågor kring miljö och klimat och arbetar ständigt med att utveckla detta. Alla kommunala verksamheter har en miljöplan att utgå ifrån och kommunen underlättar för medborgarna att vara miljövänliga och klimatsmarta genom bra kollektivtrafik, gång och cykelbanor och effektiva sätt att källsortera. Transporterna är mer samordnade och fossilfria, bostäderna som byggs är klimatsmarta, maten som äts i kommunen är till stor del vegetarisk, ekologisk och närproducerad och kommunens upphandlingar låter miljönyttan vara drivande. Då offentlig konsumtion har mindre klimatpåverkan än privat konsumtion så bidrar också den utbyggda välfärden till ett hållbarare Haninge.

All kommunal verksamhet är till stor del skattefinansierad. De fåtal avgifter som finns fungerar som styrmedel t ex inom miljö- och energiområdet.

Kommunen bidrar till att frigöra alla människors resurser och utjämna skillnader i levnadsvillkor. Alla får förutsättningar att delta efter förmåga och skapa sig ett gott liv.

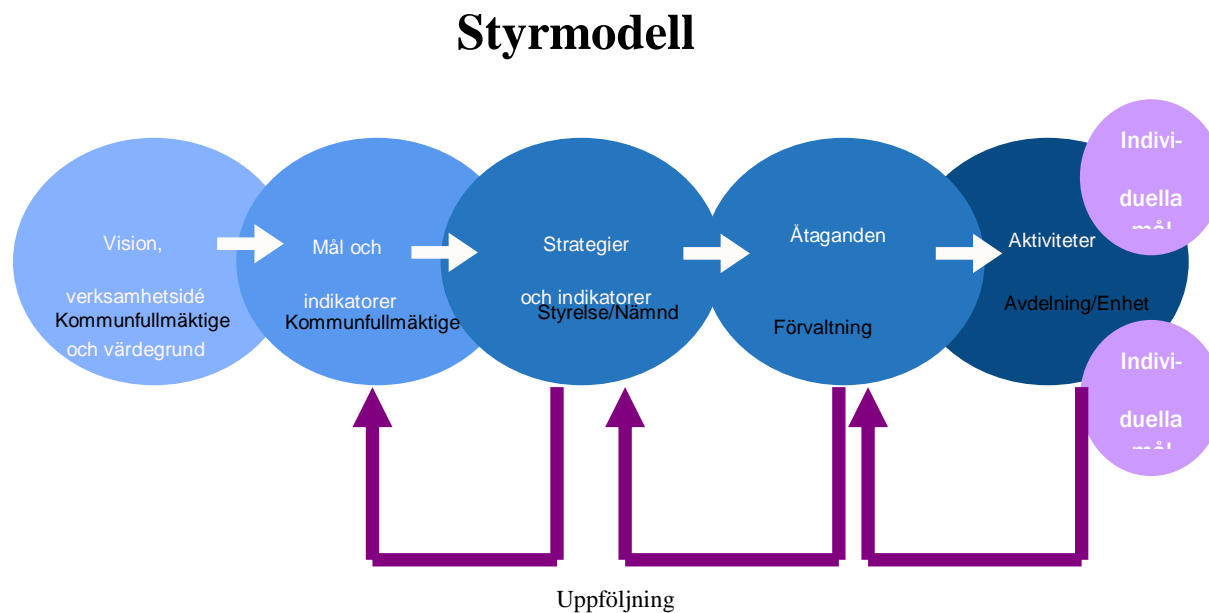
Kommunens ansvar är att på bästa sätt förvalta, samverka, hushålla och fördela invånarnas gemensamma resurser så att invånarna i Haninge trivs och upplever goda förutsättningar att skapa sig ett gott liv.

Nafi Cilgin (V)
Gruppledare

Carina Wellton (V)
Ordförande

2. Kommunens styrmodell

Styrmodellen ska bidra till fullmäktiges mål om god ekonomisk hushållning genom att strukturen för styrning blir begriplig och distinkt. En bestämd arbetsprocess innebär att resurser kan användas effektivt. En känd struktur och process med användbara verktyg för styrning och uppföljning förenklar förvaltningarnas administration och förbättrar nämndernas möjligheter att ha överblick över resultat och kvalitet.

2.1 Definition av begrepp i styrmodellen

Fullmäktiges mål, målområden, resultatindikatorer och informationsmått

Målen i styrmodellen är de övergripande målen som omfattar hela kommunen och som fastställs av kommunfullmäktige. Målen ska peka ut en riktning och anknyta till visionen. Målen anpassas utifrån de ekonomiska ramarna och avser ett eller flera år. Viss uppdatering av målen sker årligen i samband med att fullmäktige beslutar om mål och budget.

Fullmäktige beslutar om resultatindikatorer med målvärden 2018 för de övergripande målen.

Till varje mål finns ett eller flera informationsmått som kommunen följer. Informationsmått har inte målvärde, men följs upp årligen och kan lyftas upp till resultatindikatorer vid behov.

Nämndernas strategier och indikatorer

Strategierna är ett långsiktigt övergripande tillvägagångssätt eller färdriktning för att nå målen. En strategi beskriver mönster av beslut och handlingar för att nå framtida framgång. Utifrån kunskap om nuläget och vilka insatser som ger mest effekt fattas beslut om de vägval som prioriteras för att nå målet.

Utifrån fullmäktiges mål utformar nämnderna strategier. Flera av fullmäktiges mål kan omfattas av samma strategi. Nämnder bör inte utforma egna direktiv eller nämndspecifika mål då det finns en risk att det blir för många olika styrsignaler till förvaltningen. Det finns också kommunövergripande strategier som nämnden har att förhålla sig till vid utformningen av sina strategier. Detta gäller till exempel det personalpolitiska programmet och klimatstrategin.

Om nämndens verksamheter kan påverka fullmäktiges resultatindikator ska nämnden följa upp och använda indikatorn för styrning. Nämnden kan fastställa egna indikatorer och målvärden (2018) kopplade till sina strategier där det är möjligt.

En kommun

Kommunens arbete är uppdelat på flera ansvarsnämnder och förvaltningar, men utgör ändå en kommun. För att uppnå bästa effektivitet och nytta med kommunens arbete krävs ett kommungemensamt agerande och koncernövergripande synsätt. Kommunstyrelsen och dess förvaltning har därför ett särskilt ansvar att samordna nämndernas och förvaltningarnas arbete utifrån fullmäktiges mål. Synkroniseringsvinster ska eftersträvas.

Förvaltningarnas åtaganden och aktiviteter

Ett åtagande kan beskrivas som en förpliktelse eller ett förhållningssätt. Åtaganden görs ofta på ett års sikt.

Utifrån nämndens strategier formulerar förvaltningen sina åtaganden. Varje åtagande ska kunna hänföras till fullmäktiges mål och nämndens strategi. Alla åtaganden ska rymmas inom nämndens ekonomiska ramar.

Inom förvaltningen bryts åtaganden ned till aktiviteter, d.v.s. vad ska vi på vår förvaltning/avdelning/enhet utföra för att åtagandena ska fullföljas? Ett åtagande kan bestå av en eller flera aktiviteter. Aktiviteten anger konkret vad som ska göras för att förvaltningen ska klara sitt åtagande. En aktivitet kan vara ett projekt, en utredning eller löpande arbete. Aktiviteterna är oftast ettåriga.

Om uppföljning och styrning i en förvaltning behöver förstärkas bör förvaltningen skapa indikatorer (nyckeltal) för att följa upp åtaganden eller aktiviteter.

Individuella mål

Alla medarbetare ska ha individuella mål som är kopplade till avdelningens eller enhetens aktiviteter. Dessa är i sin tur kopplade till förvaltningens åtaganden och nämndens strategier som i nästa led är kopplade till fullmäktiges mål. De individuella målen följs upp i resultat- och målsamtal mellan medarbetare och chef.

2.2 Samband mellan styrdokument och styrmodellen

I kommunen finns styrdokument på olika nivåer och med olika målgrupper, innehåll och detaljeringsgrad. Styrdokument är ett verktyg för att omsätta värdegrunden inom olika verksamhetsområden, få ökad enhetlighet och att alla jobbar för samma mål.

Det finns styrdokument som tas fram gemensamt med andra aktörer (kommuner, landsting etc.). I sådana fall kan Haninge kommun inte kräva att den egna styrmodellen ska följas i fråga om benämning, mallar, uppföljning eller annat. Det kan även finnas krav i speciallagstiftning eller branschstandards som måste beaktas.

Oavsett om det handlar om flerpartsöverenskommelser, nationellt regelverk eller branschstandards, så bör de integreras på lämpligt sätt i själva processen – planering, genomförande, uppföljning/utvärdering och återrapporering.

2.3 Ansvarsfördelning mellan politik och förvaltning

Det politiska ansvaret

Respektive nämnd ansvarar inför kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för att den av kommunfullmäktige beslutade budgeten inte överskrids. Kommunfullmäktige är kommunens högsta beslutande organ som fattar beslut om mål och fördelar ekonomiska ramar utifrån politiska prioriteringar. Den tilldelade ramen ska rymma nämndernas verksamhet under budgetåret. Kommunstyrelsen är kommunens högsta verkställande organ och svarar för samordning och tillsyn av nämnderna.

Nämnderna ska ta fram strategier och genomföra verksamheten enligt fullmäktiges mål, följa upp och återrapporera enligt direktiv. Kommunens styrdokument ska beaktas i nämndernas arbete och vid framtagande av strategier för att uppfylla kommunfullmäktiges mål.

Övriga politiskt tillsatta organ styrs av fastställt reglemente eller särskilda uppdragsdirektiv.

Förvaltningarnas ansvar

Kommundirektören är chef över och leder förvaltningschefernas arbete med de kommungemensamma frågorna. Förvaltningscheferna ingår i kommundirektörens ledningsgrupp. Kommundirektören är också förvaltningschef för kommunstyrelseförvaltningen.

Det är förvaltningschefens uppdrag att leda förvaltningens arbete. Men förvaltningschefen har även ett ansvar för kommunen som helhet och ska medverka samt genomföra åtgärder som är nödvändiga för kommunens bästa.

Varje förvaltningschef utser en förvaltningsledning vars uppgift är att:

- Verkställa beslut
- Understödja det politiska styrsystemet, så att dess intentioner och värderingar får genomslag.
- Tydliggöra ansvar och befogenheter i organisationen.
- Se till att information och kommunikation fungerar både i och utanför förvaltningen.
- Initiera och uppmuntra till utvecklingsinsatser och i övrigt skapa förutsättningar för en effektiv verksamhet.

Kommunens anställda verkar för målen genom att fatta verksamhetsbeslut inom ramen för resurser och kompetens. Respektive chef är ytterst ansvarig för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning och politiska mål.

3. KF:s mål, uppdrag och styr tal för 2017 - 2018

3.1 Målstruktur och uppföljning

Fyra målområden med 12 mål. Kommunens målstruktur bygger på fyra övergripande målområden som ska bidra till att Haninge blir en bättre kommun att bo, leva och verka i. Till varje målområde finns mål som följs upp med resultatindikatorer. Sammanlagt finns 12 mål.

Vänsterpartiet anser att lagen om valfrihet (LOV) inte är ett sätt att mäta kvalitet och vi är kritiska till dem negativa konsekvenser som loven medför. Vi motsätter oss resultatindikatorn som lyder "antal tjänster som omfattas av lov" i målområde 11. Vi anser även resultatindikator som lyder "Resultat i % av skatteintäkter och statsbidrag" i målområde 10 och att resultatet ska uppgå till över 2 % 2018 inte borde vara ett mål i sig. Vi tycker inte att det nödvändigtvis är det bästa för kommunen, att alltid spara, i vissa situationer kommer kanske kommunen behöva satsa extra på kommunens verksamheter istället.

I princip gäller målområden och mål för alla kommunens nämnder och bolag.

Resultatindikator med målvärde

Målen följs med en eller flera resultatindikatorer. Kommunen kan påverka och styra resultatet för dessa indikatorer. Varje resultatindikator har ett målvärde som ska uppnås senast 2018. Det finns inga målvärden 2017. Resultatindikatorer följs upp minst en gång årligen.

Grundprincipen är att alla resultatindikatorer gäller alla nämnder och bolag. Vissa nämnders verksamheter kan påverka en resultatindikator mer än andra.

Informationsmått utan målvärde

Till varje mål finns även ett eller flera informationsmått. Dessa mått har kommunen mindre möjligheter att påverka och informationsmått har därför inga målvärden. De flesta informationsmått följs upp årligen, men undantag finns.

Nämnder och kommunala bolag ska i sina strategidokument ange om det finns mål, resultatindikatorer och informationsmått som de inte anser är tillämpliga för deras verksamheter.

Uppföljning och bedömning av mål, resultatindikatorer och informationsmått

Kommunfullmäktiges mål ska följas upp i samband med delårsrapportering och årsredovisning. För varje resultatindikator (med nytt utfallsvärde) ska en prognos göras om målvärdet kommer att uppnås eller inte. Om målvärdet inte kommer att uppnås ska åtgärder föreslås. Uppföljning och analyser av resultatindikatorer görs av den eller de verksamheter som störst möjlighet och kunskap inom det aktuella området.

Prognoserna av resultatindikatorerna blir underlaget för att bedöma om fullmäktiges mål kommer att uppfyllas helt, delvis eller inte.

Informationsmått ska följas årligen. Uppföljning och analys av ett informationsmått görs av den verksamhet där måttet är relevant.

Målområdena kommer inte att bedömas.

Förutom kommunfullmäktiges mål finns kommunövergripande styrdokument som är av betydelse för samtliga verksamheter. Styrdokumenterna tillsammans med målen utgör grunden för nämndernas strategier. Styrdokument finns på kommunens hemsida.

3.2 Målområde Välmående kommuninvånare

Mål 1. God folkhälsa

En bättre folkhälsa bidrar till friskare och mer aktiva invånare. Ur ett kommunalt perspektiv är det främst invånare som tar del av kommunens tjänster som kan stimuleras till ett friskare liv. Samtidigt kan alla kommunala verksamheter bidra på något vis inom sitt område till att alla invånare i kommunen får möjlighet att förändra sina livsvanor i en positiv riktning.

Mål 1 Resultatindikatorer		2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel fyraåringar med övervikt (%)		12,4	-			9,0
Möjlighet att komma utomhus i särskilt boende för äldre (%)		46	43			57
Andel elever som inte använder alkohol, narkotika, tobak, dopingmedel (ANTD)	Åk 9	58	-		-	66
	Gymnasiet åk 2	27	-		-	35

Informationsmått för mål 1 är:

- Sjukpenningtal
- Nöjd medborgarindex (NMI) för idrotts- och motionsanläggningar

- Nöjd medborgarindex (NMI) för kultur
- Folkhälsa - Självskattad hälsa
- God psykisk hälsa för årskurs9 respektive gymnasiet årskurs 2 (mäts jämna år)

Mål 2. Trygga invånare med inflytande och delaktighet

Ökat inflytande ger individen större makt över sitt liv och därmed en större upplevd trygghet. Inom samhällsplaneringen och genom aktiva insatser och uppsökande verksamhet kan den faktiska tryggheten i kommunen öka.

Mål 2 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Kostnad för skadegörelse på kommunala byggnader (kronor per invånare)	14,47	13,00			<=10,00
Trygghet i skolan, årskurs 8 (%)	-				90
Attitydundersökning stadskärnan (skala 1-5)	3,1	2,9			4,0

Informationsmått är:

- Trygghetsindex (SCB)
- Nöjd inflytandeindex (SCB)
- Trygghetsindex för unga (Rädda Barnen)
- Trygghetsindex lokala BRÅ (skala 0-6, låga värden eftersträvas. Mäts vartannat år)

Mål 3. Stöd och omsorg som ger mervärde för individen

Kommunens stöd- och omsorgsverksamhet är en kärnverksamhet som alltid ska präglas av värdighet. Fokus ska alltid ligga på att individens möjligheter till utveckling så att dennes frihet ökar.

Mål 3 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Ej återaktualiserade ungdomar 13-20 år ett år efter avslutad insats (%)	66				80
Nöjdhet bemötande i hemtjänst 65- (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					
Delaktighet i genomförandeplaner, inklusive särskilt boende och daglig verksamhet. (Målvärde och basvärde tas fram under 2016)					

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), äldreomsorg SCB

3.3 Målområde Utveckling

Mål 4. Möjligheter till utbildning i livets alla skeden

Utbildning ger möjligheter för människor att uppnå sina livsmål. Alla barn växer upp med olika bakgrund och förutsättningar. Skolan i Haninge ska bidra till utjämning av elevers olika förutsättningar. Inget barn eller elev ska hindras att nå sin fulla potential i Haninges skolor. Kommunen ska arbeta målmedvetet och förebyggande för att minska andelen elever som hoppar av sin utbildning. Vuxenutbildningen och SFI ska utformas med utgångspunkt i att individen på kortast möjliga tid ska få reella möjligheter att komma in på arbetsmarknaden.

Mål 4 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
NY Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet (%) (KKIK mått 18)	85,2	85,7			87,0
Genomsnittligt meritvärde Åk 9	214				221
Andel med gymnasieexamen inom tre år (%)	57				61
Andel 16–20-åringar som varken arbetar eller studerar (definition, basvärde och målvärde tas fram under 2016)					

Informationsmått är:

- Andel elever godkända i nationella prov åk 3 (KKIK mått 17 B)
- Andel elever godkända i nationella prov åk 6 (KKIK mått 17 A)
- Andel som når kunskapskrav godkänt alla ämnen årskurs 9 (%)
- Andel med minst 325 i meritvärde (%) baserat på 17 ämnen
- Andel som upplever arbetsro/studiero i skolan i årskurs 8 och gymnasiet årskurs 2 (%)
- Kostnad per betygspoäng, åk 9 (kr)
- Andel med examensbevis från gymnasiet (%)
- Grundläggande vuxenutbildning; andel (%) godkända
- Svenska för invandrare (SFI); andel (%) godkända
- Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier (%)

Mål 5. Meningsfull fritid

Innebörden av en meningsfull fritid är olika för alla. Kommunen ska i utformningen av kultur- och fritidsutbud anpassa sig till efterfrågan så att det kommer så många invånare som möjligt till del.

Mål 5 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Attitydundersökning ungas fritid (%) (basvärde och målvärde tas fram under 2016)					
NY Elever som deltar i musik- eller kulturskola (andel av invånarna 7-15 år, %)	8				
Bibliotekens utlåning inkl. e-böcker (antal per invånare)	4,5	4,1			5,0
NY Deltagartillfällen i idrottsföreningar, (antal/invånare i åldern 7-20 år)	25				29

Informationsmått är:

- Nöjd regionindex (NRI) fritidsmöjligheter SCB

Mål 6. Ett växande näringsliv med fler i egen försörjning

Haninge ska vara en attraktiv företagskommun och ta tillvara på de naturliga förutsättningar som kommunen har inom olika branscher. Servicen till befintliga företag och nyetableringar ska vara enkel, snabb och hålla en hög kvalitet.

Kommunen ska verka för att fler invånare ska ha ett arbete att gå till. Det ska finnas en stark koppling mellan ekonomiskt bistånd och krav på aktivitet samtidigt som nya samarbeten med företag och andra organisationer skapas för att utveckla utbudet av arbetstillfällen. Det ska finnas goda möjligheter att börja om i livet.

Mål 6 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
SBA:s nöjd kund index för företagare: (KKIK mått 34).	66 *	69,3			73
Antal arbetstillfällen i kommunen	26 881	27 179			29 000
Antal företag i kommunen per 1000 invånare	50,3				52
Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd av alla hushåll med ekonomiskt bistånd(%)	32,7				29,0

*avser mätning 2013

Informationsmått är:

- Sammanfattande omdöme om företagsklimatet i kommunen (betygsskala 1-6) (Svenskt Näringsliv)
- Handelsindex
- Nya företag per 1000 invånare (KKIK mått)
- Arbetslöshet 16-64 år (%)

- Antal gästnätter

3.4 Målområde En attraktiv närmiljö

Mål 7. God livsmiljö för nuvarande och kommande generationer

Klimat- och miljöutmaningarna är inte begränsade till kommunens geografiska område, men de åtgärder som bidrar till att miljön i kommunen förbättras ska ha hög prioritet. I det större perspektivet ska kommunen genom samarbete med främst närkommunerna uppnå samarbeten som kan bidra till minskade utsläpp och förbättrad miljö. Kommunens egen verksamhet ska inspirera invånarna till att ta ett större ansvar för sin närmiljö.

Mål 7 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Andel miljöbilar i kommunorganisationen (%)	28	27			50
Andel ekologiska livsmedelsinköp (%)	30	33			50
Energieffektivisering i kommunal verksamhet (kWh/kvm korrigerat för ett normalår)	-	190			160

Informationsmått är:

- Fosforhalt i Drevviken (µg/l)
- Nöjd medborgarindex (NMI), miljöarbete

Mål 8. Nya bostäder i bra lägen

Haninge ska hävda sig i konkurrensen mellan kommunerna i Stockholmsregionen som en attraktiv inflyttningskommun. Utvecklingen av Haninges stadskärna och bebyggelse runt pendeltågstationerna ska prioriteras samtidigt som Haninges olika unika miljöer för attraktivt boende ska utvecklas. För att möta den ökade efterfrågan på bostäder måste hantering av detaljplaner och bygglov vara snabb och effektiv

Mål 8 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Antal färdigställda lägenheter (ackumulerat till 2018)	-	641			2 400
Ledtider för bygglov Definition, basvärde och målvärde tas fram 2016	-	-			

Informationsmått är:

- Nöjd region index (NRI) Rekommenderar kommunen
- Nöjd kundindex (NKI) byggherrar

Mål 9. Hög tillgänglighet

En viktig del i att skapa en attraktiv kommun för invånare och besökare är att öka tillgängligheten till olika målpunkter i Haninge och att utveckla gemensamma offentliga utrymmen. De åtgärder och investeringar som kommunen inte kan göra själv måste uppnås genom samarbete med de aktörer som är ansvariga.

Människor med funktionsnedsättningar har rätt till ett liv på lika villkor som andra. Fysisk tillgänglighet är en förutsättning för allas delaktighet. Kommunen har stort ansvar i att öka den fysiska tillgängligheten, både i egna verksamheter samt att genom plan- och byggprocessen säkerställa tillgängligheten vid byggnation. Arbete eller meningsfull sysselsättning är en av de viktigaste faktorerna för att kunna vara delaktig i samhället. Kommunen kan samarbeta med näringslivet och genomföra riktade insatser för att öka delaktigheten på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Mål 9 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
NY Indikator Arbetsmarknad; maxvärde 100 % (Alla frågor inom området arbetsmarknad, kommunenät från Myndighet för delaktighet källa)		22 %	45 %		60 %

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI), gång- och cykelvägar
- Nöjd regionindex (NRI), kommunikationer
- Nöjd medborgarindex (NMI), gator och vägar
- Fysisk tillgänglighet (Alla frågor om fysisk tillgänglighet, källa enkät Myndighet för delaktighet)

3.5 Målområde Effektivitet, Kvalitet och service

Mål 10. Ordning och reda på ekonomin

Kommunen har en skyldighet att förvalta skattebetalarnas pengar på bästa sätt. Kommunens verksamheter ska vara så effektiva som möjligt och leverera högsta möjliga kvalitet per skattekrona. För detta krävs flexibilitet inom våra egna verksamheter och ett koncerntänkande där samordning av tjänster och lokaler bidrar till lägre kostnader. Externa aktörer som utför kommunala tjänster bidrar till en ökad mångfald och ökad effektivitet genom konkurrens, men framför allt ökad valfrihet hos de som måste utnyttja tjänsterna.

Mål 10 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Resultat i % av skatteintäkter och statsbidrag	2,0	2,0			>=2
Budgetföljsamhet (avvikelse %)	0,0	-0,3			+0,5 till - 0,5

Mål 10 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
NY Andel digitala fakturor (av totala fakturor) Kommunstyrelseförvaltningen tar fram definition, utfallsvärde och förslag målvärde 2018					
Avtalstrohet (%)	87	82			90

Informationsmått är:

- Skattesats
- Soliditet (%)
- Finansiella nettotillgångar (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Kassalikviditet (%)
- Resultat före extra ordinära poster (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Genomsnittligt resultat 3 år (som andel av verksamhetens kostnader, %)
- Skattefinansieringsgrad av investeringar (%)

Mål 11. Hög kvalitet i kommunens tjänster

Kvalitet i en tjänst är ofta något man upplever. Därför betyder bra bemötande och fokus på service mycket för kvaliteten i kommunens tjänster.

Mål 11 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Antalet tjänster som omfattas av LOV	4	4			8
Andel av medborgarna som via telefon till kommunen får ett direkt svar på en enkel fråga (%)	-	48			56
Andel som får svar på e-post till kommunen inom två dagar (%)	-	89			95

Informationsmått är:

- Nöjd medborgarindex (NMI)

Mål 12. En attraktiv arbetsgivare

Kommunen behöver attrahera och behålla ledare och medarbetare som kan utveckla en serviceinriktad kultur genom ett tydligt ledarskap och interna utvecklingsmöjligheter.

Mål 12 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Hållbart medarbetarindex (HME)	78,2	78,5			83,0

Mål 12 Resultatindikatorer	2014	2015	2016	2017	2018 Målvärde
Sjukfrånvaro (%)	7,0	7,6			5,0
Frisknärvaro (definition, värden tas fram 2016)					

Informationsmått är:

- Personalstruktur (antal anställda per anställningsform, kön, yrkeskategori; åldersfördelning och antal anställda samt antal årsarbetare)
- Tidsanvändning (mer- och övertid)
- Personalomsättning (personalomsättning och avgångar på egen begäran samt pensionsavgångar)
- Lönestatistik (lönespridning)

4. Nämndvisa ramar, direktiv och uppdrag för 2017-2018

De ramar som det kommunfullmäktige fastställer för 2017 kommer vara styrande även om budgetprocesser kommer att gå igenom årligen. Omprövningar av de olika verksamheternas målformuleringar, resurstilldelning och kvalitetsdeklarationer kan komma att bli aktuella beroende på hur förutsättningarna har förändrats vad gäller t.ex. finansiering, lagstiftning, befolkning, arbetsliv, näringsliv m.m.

Under avsnitt 4.1 redovisas förutsättningar för driftbudgetramar 2017 nämndvisa budgetramar och direktiv och kommentarer till dessa.

Totalt beräknades skatteintäkterna och generella stadsbidrag för 2017 till 4 330 000 tkr. Det är enligt prognos från Sveriges kommuner och landsting, SKL, daterad 2016-02-26. Prognosen utgår från en oförändrad skattesats på 19,68 kr. I samband med vårpropositionen har regeringen föreslagit att 10 miljarder skall fördelas till kommuner och landsting från och med 2017. En preliminär fördelning visar att Haninge kommer att tilldelas 43 038 tkr av dessa. Tillsammans med prognosen från SKL blir de totala skatteintäkterna och generella statsbidragen 4 373 038 tkr.

Vänsterpartiets förslag till ekonomiskt mål är att de kommande åren ha ett ekonomiskt överskott på en procent (1 %). Målet är att trygga kommunens verksamhet och bygger på en god ekonomisk hushållning. Målet innebär för 2017 ett positivt resultat på 43 mnkr. På sikt är Vänsterpartiets målsättning att ha ett budgeterat överskott på 2 %. Vänsterpartiet utgår också från 2010 års skattesats, vilket ger ytterligare 72 mnkr för att kunna finansiera fler satsningar, ökad kvalitet och utbyggd välfärd. Vänsterpartiets sammanlagda ram blir 4 415 700 tkr.

Nedan redovisas ramförslaget med exakta belopp för varje nämndområde.

Styrelse/nämnd (tkr)	Justerad budget 2016	Ramskillnad	Vänsterpartiets förslag till budget för 2017
Kommunstyrelsen	199 350	13 150	212 500
Grund- och förskolenämnden	1 605 000	155 500	1 757 500
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	386 000	42 000	428 000
Kultur- och fritidsnämnden	181 800	19 200	201 000
Socialnämnden	810 200	59 000	870 000
Stadsbyggnadsnämnden	120 000	11 000	131 000
Äldrenämnden	688 900	63 100	752 000
Valnämnden	100	0	100
Revisionen	1 600	0	1 600
Kommunfullmäktiges reserv	20 000	15 000	35 000
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000	0	27 000
Totalt	4 040 950	374 750	4 415 700

4.1 Kommunstyrelsen

Ansvarsområden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har på uppdrag av Kommunfullmäktige ett övergripande ansvar för att leda kommunens utveckling. Kommunstyrelsens arbete bör utföras med ett uttalat fokus på jämställdhet, hållbarhet och gemensam välfärd.

Driftbudget kommunstyrelsen 2016

Ekonomisk ram 2017: 212 500 tkr

Förändring från 2016: 13 150 tkr

Kommunstyrelsen ska aktivt arbeta med att bli en än bättre arbetsgivare. Samarbetet med de fackliga organisationerna ska stärkas. Alla anställda i kommunen ska erbjudas heltid, deltid ska vara en möjlighet. Kommunens centrala jämställdhetsplan ska brytas ner på varje förvaltning och enhet. Kommunen ska arbeta aktivt för att upphandlingar ska ske på ett sådant sätt att sociala krav och krav på kollektivavtal kan ställas.

Jämställdhetsombud ska utses på alla förvaltningar och arbetsplatser med fler än tio anställda. Rekryteringsplaner som bevakar mångfald bland de anställda avseende kön, ålder, funktionsvariation och etnisk bakgrund ska upprättas. Mentorskap ska utvecklas så att den äldre arbetskraftens erfarenheter tillvaratas i syfte att undvika tidiga pensionsavgångar och därmed kompetensförlust.

Kommunstyrelsen ska prioritera arbete för att stärka barns rättigheter och möjligheter i Haninge. Arbetet med implementering av Barnkonventionen i kommunens verksamheter ska intensifieras och barnfattigdom ska motverkas.

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för att utveckla den sociala hållbarheten i Haninge. Generella trygghetsfrågor ska prioritera och samverka med Polisen ska fortgå. Det förebyggande folkhälsoarbetet ska stärkas och Haninge ska ta ny tag i arbetet med förebyggande folkhälsa med särskilt fokus på barn och familjer.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med äldreförvaltningen utforma ett pilotprojekt om sex timmarsarbetsdag för de anställda.

Särskilt budgeterade medel i kommunstyrelsen

Hållbarhetsberedningen

Haninge ska vara en föregångskommun gällande klimat/miljöarbete och präglas av en långsiktigt hållbar utveckling. Ett aktivt och strategiskt hållbarhetsarbete ökar kommunens attraktionskraft och skapar en tryggare framtid för barn och unga att växa upp i. Ekologiskt och social hållbarhet ska genomsyra dem verksamheter, strategier och investeringar som kommunen genomför redan från start.

Hållbarhetsberedningen ska ta fram ett förslag till klimat- och miljöprogram som ska kunna antas i kommunfullmäktige under våren 2017. Samt ansvara för att det under mandatperioden görs en genomlysning av folkhälsoarbetet i kommunen.

Ska bereda fördelningen av Klimatmiljonen till Kommunstyrelsen.

Ramen för hållbarhetsberedningen är 700 tkr

MR-beredningen

Syftet med beredningen är att belysa och bedriva opinionsarbete kring frågor som rör mänskliga rättigheter. Beredningen ska hjälpa, stötta och driva på frågorna kring demokrati, delaktighet och jämlikhet mot nämnderna. Samt arbeta för att motverka diskriminering för en inkluderande och jämlik kommun. Beredningen ska arbeta utåtriktat mot medborgarna genom workshop eller seminarier som ska verka främjande för demokrati och antidiskrimineringsarbetet, detta tillsammans med andra kommunala verksamheter.

Beredningen ska dela ut Jämställdhetspriset och Mångfaldspriset.

Ramen för MR-beredningen är 500 tkr.

Södertörns upphandlingsnämnd

Upphandlingsverksamheten ingår i en gemensam nämnd, Södertörns upphandlingsnämnd, med Nynäshamns kommun. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndsorganisation. Invånarnas inflytande

över den kommunala servicen ökar via valfrihet. Valfrihet ökar utbud, mångfald och tillgänglighet, liksom möjligheter till nytänkande och innovationer. Detta gagnar också de verksamheter som fortsätter att drivas i kommunal regi. Vid upphandling av tjänster ska kommunen ställa krav på entreprenörer vad gäller anställningsvillkor och arbetsmiljö för anställda så långt detta är lagligt möjligt. Andra prioriterade områden är klimat, miljö, energi, transporter och folkhälsa. Höga och tydliga miljökrav ska ställas vid upphandlingar. Klimataspekten och kvalitén är viktiga aspekter vid upphandlingar, oavsett vilken vara eller tjänst det gäller.

Budget avser Haninges del och är för 2017 10 700 tkr. Finansieringen sker genom att en fördelning av kostnaderna till nämnderna Nämnden totala omslutning är 17 300 tkr.

Samordningsförbundet Östra Södertörn

Samordningsförbundet Östra Södertörn är ett samverkansorgan mellan Haninge kommun, Tyresö kommun, Nynäshamns kommun, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inom rehabiliteringsområdet. Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens andel av förbundets samlade medel är 50 procent. Landstinget bidrar med 25 procent och kommunerna med resterande 25 procent.

Haninges del i finansieringen av förbundet 2017 är 2 400 tkr.

Södertörns överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämndens verksamhet finansieras av Nynäshamn, Tyresö, Huddinge, Botkyrka och Haninge och ska alltid visa ett nollresultat. Eventuella underskott eller överskott hanteras i respektive kommun. För att likställa Haninge med övriga fyra kommuner finns anslaget för överförmyndaren inom kommunstyrelsen anslag. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndorganisation. Budget avser Haninges andel av kostnaderna och är för 2017 7 800 tkr. Nämndens totala omslutning 2017 är 32 200 tkr.

Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är ett kommunalförbund där förutom Haninge ingår Nynäshamn och Tyresö. Haninges del av den totala avgiften till förbundet för 2017 är 6 800 tkr.

Södertörns Brandförsvarsförbund

Södertörns Brandförsvarsförbund är ett kommunalförbund med totalt 10 kommuner.

Medlemskommunerna är Haninge, Nacka, Tyresö, Huddinge, Nynäshamn, Botkyrka, Salem, Ekerö, Södertälje och Nykvarn. Haninges andel är 16,7 procent och medlemsavgiften för 2017 beräknas till är ca 55 000 tkr. Det exakta beloppet har ännu inte fastställts.

En barnkonsekvensanalys ska upprättas i samarbete med Barnombudsmannen och tillämpas vid alla viktiga beslut som rör barn. Barnkonventionen ska vara vägledande vid utformningen av listan och genomgripande konsekvensbeskrivningar måste göras varje gång. Kommunstyrelsen ska också ha till uppdrag att samverka med andra relevanta nämnder vid beslut som rör barns hälsa och välmående.

4.2 Grund- och förskolenämnden

Ansvarsområden

Haninge kommun ansvarar för att alla barn och ungdomar ska ha tillgång till utbildning av hög kvalitet. Grund- och förskolenämndens ansvarsområde omfattar förskola, förskoleklass, grundskola, skolbarnsomsorg och särskola.

Driftbudget grund- och förskolenämnden 2017

Ekonomisk ram 2017: 1 757 500 tkr   Förändring från 2016: 152 500 tkr

Budgetramen för 2017 ska täcka pris- och löneökningar.

Utbildning är en viktig pusselbit av livet som ger möjlighet att skapa sig det liv man själv vill. Oavsett vilka förutsättningar ett barn har ska förskolan och skolan vara så pass flexibel att behoven kan tillgodoses och aktivt arbeta för att alla barn når målen och bli rustade för gymnasiestudier och arbetslivet. Skolan har också en viktig del i arbetet med värdegrund och demokratiaspekten. Skolan ska vara en plats där trygghet och utveckling råder och som oavsett

Förskolan ska präglas av en god inne och ute miljö som stimulerar barnens utveckling och lek samt är arbetsmiljömässigt hållbar för personalen. Flexibiliteten ska öka och barnomsorg på obekväma arbetstider ska också erbjudas i kommunal regi.

Alla barn ska ha rätt till full tid i förskolan oavsett om föräldrarna är arbetslösa, föräldralediga eller sjukskrivna. Förskolan är till för barnen i första hand och de ska inte drabbas om föräldrarnas förhållanden ändras.

Vilket synsätt pedagogerna har mot barnen är på många sätt bidragande till deras uppfattning om sig själva och världen. Många av oss vurmar för att alla ska få se ut, vara och klä sig som man själv vill, oavsett vad man väljer att definiera sig som. Vi vet också att könsroller är normerande och reproduceras dagligen både i förskolor, skolor och samhället i stort. Därför ska genuspedagogik och normkritiskt tänkande ingå i förskolepersonalens fortbildning.

Läxhjälp ska erbjudas av varje skola till de elever som har det behovet. Fler behöriga förskolelärare, lärare och speciallärare behöver anställas och Haninge ska ha en lärartäthet som svarar mot barnens behov och ligga minst i nivå med riksgenomsnittet.

All verksamhet som har samband med skoldagen, t ex skolresor och studiebesök ska vara avgiftsfri. Det är ett exempel på hur mobbning kan undvikas av elever som har ekonomiskt svaga hemförhållanden. All verksamhet i skolan ska vara befriad från sponsring. Det drogförebyggande programmet ska fortsätta att implementeras i Haninges alla skolor och förskolor. Skolhälsovården utvecklas så att alla barn har möjlighet att få stöd och i elevhälsoteamet ska det finnas tillgång till kurator, skolsköterska, skolpsykolog och specialpedagog.

Kommunen ska via skolor och fritidsgårdar erbjuda alla tjejer i 8:e och 9:e klass feministiskt självförsvar. Den vardagsrädsla som många unga tjejer och kvinnor lever med är oacceptabel och kommunen ska

arbeta aktivt med att öka tryggheten i det offentliga rummet. En del kan vara bättre belysning i dem offentliga miljöerna, en annan feministiskt självförsvar och att arbeta med värdegrund och genusarbete i skolorna.

Det ska till en översyn av skolpengssystemet, där behov ska vara vägledande för utformningen. Dagens system där barn kvantifieras behöver moderniseras.

En barnkonsekvensanalys ska upprättas i samarbete med Barnombudsmannen och tillämpas vid alla viktiga beslut som rör barn. Barnkonventionen ska vara vägledande vid utformningen av listan och genomgripande konsekvensbeskrivningar måste göras varje gång. Nämnden ska också ha till uppdrag att samverka med andra relevanta nämnder vid beslut som rör barns hälsa och välmående.

4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Nämnden ansvarar för gymnasiet och vuxenutbildningarna i kommunen. Även för SFI (svenska för invandrare).

Driftbudget gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2017

Ekonomisk ram 2017: 428 000 tkr   Förändring från 2016: 42 000 tkr

Budgetramen för 2017 ska täcka pris- och löneökningar.

Valet av gymnasieutbildning spelar en avgörande roll för individens, och i förlängningen även kommunens framtid. Därför är det viktigt att eleverna får ett bra stöd av studie- och yrkesvägledare. Kommunen måste också sträva efter att en större andel än idag fortsätter att studera på eftergymnasial nivå.

Gymnasieutbildningen i Haninge ska vara attraktiv och utvecklande för eleven och ett prioriterat område är att öka andelen elever som går ut med minst godkända betyg och en gymnasieexamen vid 20 års ålder. Utbildning är en viktig förutsättning för ett kommande yrkesliv och starten på vuxenlivet. Därför måste alla även på gymnasienivå få rätt förutsättningar utifrån behov, att genomföra gymnasiestudier. Haninge ska utöka samarbetet med högskolor och universitet genom olika former av projekt för att öka andelen sökande till eftergymnasial utbildning. Kommunen ska på alla gymnasiala utbildningar erbjuda eleverna att läsa kurser så eleverna kan få chans till högskolebehörighet.

Det ska finnas goda möjligheter att studera i vuxen ålder och att lära hela livet. Därför behövs det en väl utvecklad vuxenutbildning och chans till att studera gymnasiekompetens i kommunen. Antalet platser inom komvux ska öka. Särskilt viktigt är att möta behoven inom bristyrken. Vid sidan av de reguljära gymnasieutbildningarna utvecklas snabbspårsutbildningar för att möta upp arbetsmarknadens behov av arbetskraft.

En barnkonsekvensanalys ska upprättas i samarbete med Barnombudsmannen och tillämpas vid alla viktiga beslut som rör barn. Barnkonventionen ska vara vägledande vid utformningen av listan och genomgripande konsekvensbeskrivningar måste göras varje gång. Nämnden ska också ha till uppdrag att samverka med andra relevanta nämnder vid beslut som rör barns hälsa och välmående.

4.4 Kultur- och fritidsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för kultur- och fritidsnämnden. Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsanläggningar, föreningsstöd, fritidsgårdar, kulturmiljö, biblioteks- och kulturverksamhet.

Driftbudget kultur- och fritidsnämnden 2017

Ekonomisk ram 2017: 201 000 tkr   Förändring från 2016: 19 200 tkr

Budgetramen för 2017 ska täcka pris- och löneökningar.

Ett rikt kultur och idrottsliv är en viktig del av livet för många människor, både vuxna och barn. Haninge ska kunna erbjuda ett stort urval av olika aktiviteter, både organiserade och spontana för en aktiv och meningsfull fritid. Detta leder till möten där intressen, möjligheter och erfarenheter kan utbytas och skapa en integrerad och bejakande kommun.

Barn och ungas livsvillkor ska inte avgöra deras möjligheter till att utöva sina intressen eller få en meningsfull vardag och därför vill vi se en ökad kolloverksamhet på sommarhalvåret för barn och unga i Haninge. Så många som möjligt ska få chans att upptäcka skärgården och andra platser som är en del av kommunen och som kan bidra till nya erfarenheter och aktiviteter. Vi vill att alla barn ska få fina sommarminnen, även de barn och unga vars familjesituation är ansträngd ekonomiskt eller på annat sätt problematisk.

Haninge kommun har en del olika platser som kulturhuset i Handen och Jordbro kultur och föreningshus där människor kan mötas och uttrycka sin kreativitet. Vi vill utveckla dessa platser samt verka för ett allaktivitetshus i Brandbergen. Detta möjliggör för människor att ses över kommungränserna och bidrar till en ökad integration och möjlighet till aktivitet som inte är kommersiell. Detta kan också öka viljan att skapa egna föreningar och cirklar. Kommunen behöver ha fler lokaler där medborgarna själva kan utöva sina intressen.

Haninge ska vara för alla, oavsett vem du är och definierar dig som. Därför bör Torvalla simhall och kommunens fritidsgårdar som i ett första steg, hbtq certifieras. Detta för att öka kunskapen för normkritiskt tänkande och kunna erbjuda alternativ för t.ex. ombyte vid simning samt personalens bemötande.

Det ska finnas chans till en aktiv och meningsfull fritid oavsett vart en bor. Därför ska det finnas fritidsgårdar i alla kommundelar som har generösa öppettider även på kväll, lov och helg.

Den kulturskola som vuxit fram i kommunen ska fortsätta att utvecklas, kulturskolan ska erbjuda barn och unga i kommunen olika estetiska verksamheter utan att familjer behöver ha goda ekonomiska resurser. Därför vill vi se en fortsatt nolltaxa så kultur utövandet kommer alla till del.

En barnchecklista ska upprättas i samarbete med Barnombudsmannen och tillämpas vid alla viktiga beslut som rör barn. Barnkonventionen ska vara vägledande vid utformningen av listan och genomgripande konsekvensbeskrivningar måste göras varje gång. Nämnden ska också ha till uppdrag att samverka med andra relevanta nämnder vid beslut som rör barns hälsa och välmående.

4.5 Socialnämnden

Ansvarsområden

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg (inklusive flyktingfrågor), arbetsmarknadsåtgärder, handikappomsorg samt serveringstillstånd i kommunen. Socialnämnden ska i samverkan med den enskilde och andra berörda finna lösningar som på ett aktivt sätt stärker individens förmåga att klara sig själv så långt som möjligt och känna trygghet.

Driftbudget för socialnämnden 2017

Ekonomisk ram 2017: 870 000 tkr   Förändring från 2016: 59 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris och löneökningar.

Alla medborgare ska känna att de kan vända sig till socialförvaltningen för stöd, råd och hjälp i olika situationer och skeenden i livet. Alla kan drabbas av arbetslöshet, sorg eller allvarliga situationer som våld eller missförhållanden som påverkar många i omgivningen. Därför behöver det finnas insatser som är främjande och proaktiva i sin karaktär för att stävja värre situationer. Det proaktiva arbetet ska fortsätta vara stort i Haninge och utvecklas på de områden där det behövs och anpassas efter behoven som uppstår.

Att öka Ungdomars och nyanländas möjligheter till inträde på arbetsmarknaden är en stor utmaning. Att skapa en sommarjobbgaranti där kommunen i samverkan med andra relevanta aktörer kan garantera alla ungdomar sommarjobb är en bra väg. På så vis får många unga människor en första kontakt med arbetslivet vilket i sin tur kan bidra till en minskad ungdomsarbetslöshet.

Inga barn ska behöva vräkas från sitt boende på grund av föräldrarnas situation.

Våld i nära relationer och då framförallt mäns våld mot kvinnor är ett stort samhällsproblem som kommunen ska arbeta aktivt med för att motverka. Ingen kvinna som behöver skydd ska nekas detta. Det proaktiva arbetet för att motverka våld är viktigt och behövs kunskap om ute i kommunens verksamheter. Samt samverkan med olika instanser för att möjliggöra att rätt stöd och hjälp ges, Kvinno- och mansjouren är viktiga aktörer.

För att kunna fullfölja sitt arbete ska Socialnämnden kunna disponera hyreslägenheter och förvaltningens tillgång till lägenheter måste öka. Speciellt när vår omvärld är orolig och flyktingar söker sig till Sverige måste vi stå rustade för att på bästa sätt ta emot flyktingar som kommer till vår kommun.

Socialekreterarna har under de senaste åren fått arbeta hårt med knappa resurser vilket sliter på hälsan och som i längden kan försämra rättsäkerheten. Denna situation måste prioriteras och innovativa lösningar behöver komma till för att finna en bra och långsiktig lösning som garanteras socialarbetarna en bra arbetsmiljö och medborgarna ett bra bemötande utan för lång väntetid. Detta ska ske i samverkan med socialarbetarna själva och bygga på långsiktighet. Vi vill även se över och minska användandet av konsultsocioomer. Vi vill se en socialförvaltning som bygger på kontinuitet och en stabil personalgrupp.

En barnkonsekvensanalys ska upprättas i samarbete med Barnombudsmannen och tillämpas vid alla viktiga beslut som rör barn. Barnkonventionen ska vara vägledande vid utformningen av listan och genomgripande konsekvensbeskrivningar måste göras varje gång. Nämnden ska också ha till uppdrag att samverka med andra relevanta nämnder vid beslut som rör barns hälsa och välmående.

4.6 Stadsbyggnadsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom område bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Nämnden har också det samlade ansvaret för miljö- och stadsbyggnadsförvaltningens ekonomi och personal.

Driftbudget stadsbyggnadsnämnden 2017

Ekonomisk ram 2017:131 000 tkr

Förändring från 2016: 11 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris och löneökningar.

Nämnden ska bygga bort otrygga platser, gång- och cykelbanor genom bättre belysning och öppna välordnade parker. Trivsamma trafikmiljöer av typ "Fina Gatan" ska återupptas. Vid nya detaljplaner ska bevakas att bostadsområdena har s.k. gröna lungor, dvs. partier för park, lek och närhet till friluftsliv, och att det finns naturliga sociala träffpunkter.

Nya bostadsområden ska erbjuda ett varierat bostadsbestånd med olika ägande- och upplåtelseformer. Mot bakgrund av de tusentals personer som står i kö för en hyreslägenhet i Haninge kommun ska alla ombildningar av hyresrättslägenheter upphöra med omedelbar verkan.

Alla kommundelar ska ha attraktiva miljöer. Många fysiska miljöer behöver stärkas genom upprustning av lekplatser och parker. Vägförbättringar och trafiksäkerheten behöver förbättras och ses över kontinuerligt, särskilt vid områden där barn och unga vistas.

Haninge bostäder ska fortsätta utvecklas som allmännyttigt bostadsbolag och producera lägenheter som även människor med låga inkomster kan efterfråga. Befintliga miljonprogramsområden ska upprustas med hänsyn till trivsamt och öppna och trygga gröna miljöer och parker.

Med en offensiv politik för byggandet av bostäder är en målsättning att minst 500 hyresrätter färdigställs per år för att möta den efterfrågan som finns i kommunen. En andel av dessa ska vara kostnadseffektiva ungdoms- och studentbostäder. Omvandling till bostadsrätter ska inte tillåtas med tanke på att det ökar segregationen mellan kommundelarna. Företagen ska samverka med socialtjänsten för att erbjuda tillfälligt boende för övriga grupper, t.ex. flyktingar, som väntar på permanent bostad.

Allt som byggs i Haninge ska vara tillgänglighetsanpassat så att kommunens utbud kan komma alla till del.

En barnkonsekvensanalys ska upprättas i samarbete med Barnombudsmannen och tillämpas vid alla viktiga beslut som rör barn. Barnkonventionen ska vara vägledande vid utformningen av listan och genomgripande konsekvensbeskrivningar måste göras varje gång. Nämnden ska också ha till uppdrag att samverka med andra relevanta nämnder vid beslut som rör barns hälsa och välmående.

4.7 Äldrenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för äldrenämnden

Äldrenämnden ansvarar för kommunens vård och omsorg till personer över 65 år. Ansvaret innebär att den enskilda människan ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag och åldras i trygghet och med bibehållet oberoende. Mötas med respekt och värdighet och ha tillgång till god vård och omsorg. Samt tillförsäkras en säker och professionell behovsbedömning under juridiskt säkerställda former

Driftsbudgetramar äldrenämnden 2017

Ekonomisk ram 2016: 752 000 tkr

Förändring från 2015: 63 100 tkr

Budgetramen för 2016 ska täcka pris- och löneökningar.

Att bli äldre i Haninge ska betyda att man får den hjälp och den omvårdnad som behövs för en tillfredställande vardag. Äldre ska erbjudas ett aktivt liv där möjlighet till samvaro och stöd ska finnas i närområdet och träffpunkterna spelar här en viktig roll. Även pensionärsorganisationerna är en viktig förebyggande resurs. Dessa organisationer ska stödjas då de bidrar till att människor håller sig friska längre.

Bostäder för äldre är en prioriterad fråga. Många äldre har bostäder som inte är rätt anpassade för deras behov. Viktigt är att kommunen verkar för att det skapas fler bostäder som är praktiskt och ekonomiskt tillgängliga för våra äldre.

Många äldre upplever att de själva inte får vara delaktiga i sitt eget liv och att det inte finns tid till deras önskemål när det kommer till till exempel hemtjänsten vars personal många äldre möter dagligen. Hemtjänsten är minutstyrd och rigid som den ser ut idag med små möjligheter för äldre att bestämma och för personalen att utöva sin yrkeskompetens. Vi vill ha en översyn kring hur hemtjänsten kan bli mer tillmötesgående och bejaka de äldres vilja och önskemål. De äldre borde tillsammans med personal komma fram till hur timmarna som biståndshandläggaren bedömt den äldre behöver ska användas. Detta skulle ge verkligt frihet och flexibilitet för den äldre att både få sina omsorgsbehov tillgodosedda men också mer tid till samtal och möjlighet till andra individuella önskemål.

En barnkonsekvensanalys ska upprättas i samarbete med Barnombudsmannen och tillämpas vid alla viktiga beslut som rör barn. Barnkonventionen ska vara vägledande vid utformningen av listan och genomgripande konsekvensbeskrivningar måste göras varje gång. Nämnden ska också ha till uppdrag att samverka med andra relevanta nämnder vid beslut som rör barns hälsa och välmående.

4.8 Kommunala bolag: Tornberget AB och Haninge Bostäder AB

Haninge kommun har två via Haninge Holding helägda bolag. Haninge Bostäder AB är kommunens bostadsbolag som äger och förvaltar det kommunägda bostadsbeståndet. Tornberget AB äger och förvaltar kommunens verksamhetslokaler för skolor, fritidsverksamhet, äldreomsorg m.m. Kommunfullmäktiges grundläggande uppdrag till bolagen ges i form av bolagsordningar och ägardirektiv

Mål och uppdrag som kommunfullmäktige beslutar ska bekräftas med ägardirektiv från Haninge Holding. Bolagen ska i sin verksamhet arbeta mot kommunfullmäktiges gemensamma mål och god ekonomisk hushållning som anger att kommunens verksamheter ska präglas av effektiv resursanvändning.

Bolagen ska också i den utsträckning bolagens verksamheter omfattas av målen för hållbar samhällsutveckling också arbeta mot dessa mål och bidra till kommunens samlade måluppfyllelse. En redovisning kring hur bolagen arbetat med ägardirektiven under verksamhetsåret ska ske i fullmäktige varje år. Det ska också till en översyn av Haninge bostäders ägardirektiv.

Driftbudgetramar 2016

Kommunfullmäktige avdelar inga särskilda driftmedel till bolagen. Kostnader täcks av bolagens intäkter.

5. Investeringsbudget för 2017 och plan för 2018-2019

Kommunen står inför omfattande investeringsbehov. Inom den närmsta 10-årsperioden finns behov av investeringar på ca 10 miljarder kronor. Kommunens ökade investeringsbehov består huvudsakligen av investeringar i nya skolor och förskolor men också av reinvesteringar i skolor. Investeringar kan dels själv finansieras genom uppnått resultatöverskott, dels genom upplåning. Ökad upplåning leder till ökade kapitaltjänstkostnader och ett minskat finansiellt utrymme för kommunens verksamheter. Med ett resultat på 1,0 procent och likvida medel från avskrivningar på ca 125 miljoner kronor kan kommunen självfinansiera investeringarna med 195 miljoner kronor per år. Överskjutande investeringskostnader måste finansieras genom upplåning

Planerna för utökat behov av lokaler hänförs till kommunens befolkningsprognos och skulle den förändras så kan också lokalbehovet komma att förändras. Kommunens helägda bolag Tornberget äger och förvaltar de flesta av kommunens verksamhetslokaler. Detta innebär att investeringar som kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen beslutar skall göras i egen regi, kommer att genomföras av Tornberget som då också finansierar investeringen.

Under perioder förändras behovet av kommunala lokaler beroende på förändringar i verksamhetsvolymerna. Kommunen har för samordning och planering av lokaler för verksamheterna inrättat en lokalförsörjningsenhet under kommunstyrelsen och en lokalplaneringsgrupp där samordning sker mellan beställande förvaltningar och Tornberget. Lokalförsörjningsenheten har det övergripande ansvaret för att årligen ta fram en lokalresursplan. För att möta förändrade behov har en lokalbank inrättats dit lokaler kan avställas då behoven minskar. Lokalförsörjningsenheten har uppdraget att ordna nya hyresgäster till avställda lokaler till lokalbanken.

För att lokaler över tid ska kunna möta förändrade volymbehov och alternativa användningsbehov krävs att byggnaden uppförs med beaktande av en långsiktigt flexibel användning samtidigt som en hög yteffektivitet beaktas. Detta måste säkerställas i början av investeringsprocessen.

Investeringsprocessen i Haninge kommun har nyligen förtydligats genom beslut i fullmäktige. Den bygger på en tydlig ansvarsfördelning mellan beställande verksamhet, utförare (Tornberget) och lokalförsörjningsenheten. I denna process finns inte något tydligt ansvar för en långsiktig flexibel användning av lokalerna. Det finns ett behov av att ta fram en plan, eller standard, i kommunen för hur man kan säkra upp detta behov. En kommunal byggstandard skulle också snabba upp hela investeringsprocessen, minska investeringskostnaderna och kostnaderna för framtida lokalanpassningar. En nackdel med ett sådant förfarande är att beställande verksamhet i mindre grad får sina önskemål tillgodosedda, men vid en avvägning mot kommunens långsiktiga behov av ändamålsenliga lokaler som över tid kan utnyttjas av fler än en verksamhet överväger det långsiktiga behovet.

Den aktör som bör ha störst kunskap om hur en lämplig standard för byggande av kommunala verksamhetslokaler ska se ut är Tornberget. Många verksamheter har lagliga krav på utformningen av lokaler och kunskapen om vilka olika verksamheter som på kort och lång sikt kan utnyttja samma lokaler måste tas tillvara i framtagandet av en standard. I framtiden kan minskade volymer uppstå inom

elevunderlaget under en tid och då är det en fördel om annan än kommunal verksamhet kan hyra lokalerna under den tiden som kommunen inte har behovet.

Varje förvaltning redovisar sitt lokalbehov och investeringsbehov i en investeringsplan. Här måste förvaltningarna och lokalförsörjningsenheten hitta kreativa lösningar för gemensamma lokalbehov. Träffpunkter för äldre och fritidsgårdar borde kunna inrymmas i samma lokaler. Dessutom bör man se efter alternativa användningsområden för lokaler som står tomma när verksamheten inte använder dem. Lokalförsörjningsenheten har ett ansvar för att hitta lösningar på lokalbehov inom ramen för lokalbanken. Detta ansvar bör i förekommande fall då det leder till en minskad kostnad för kommunen också utsträcka sig till att hyra in verksamheter i externa lokaler.

I nedanstående investeringsbudget för 2017 uppgår kommunens investeringar till 136 950 tkr. Där utöver finns lokalinvesteringar på totalt 526 000 tkr som genomförs av Tornberget. Sammanlagt investerar kommunen inklusive lokaler för 662 950 tkr. Till detta kommer kommunens VA-investeringar som uppgår till 70 000 tkr, vilket innebär att den totala investeringsvolymen är 732 950 tkr.

VA-investeringarna finansieras delvis genom anläggningsavgifter. Kostnaden för VA-investeringarna kommer att finansieras via Va-taxan och kommer inte att påverka det ekonomiska utrymmet för den skattefinansierade verksamheten.

Investeringsbudgetar för nämnderna utformas så att vissa medel avdelas för speciellt angivna objekt medan resterande del ges som en investeringsram. För de speciellt angivna objekten kan inte nämnden omfördela utan kommunfullmäktiges medgivande, medan inom den övriga investeringsramen ges nämnden möjlighet att disponera bland övriga i äskandet angivna objekt. Den slutliga investeringsbudgeten för respektive nämnd ska fastställas senast 2016-10-31 i samband med beslutet om Strategi och budget för 2017.

Kommunfullmäktige beslutar om investeringsbudgeten för 2017. Planen för 2018 och 2019 innehåller i princip inte några objektsbundna investeringar förutom de investeringar som igångsätts under 2017 och som löper under flera år. Ramen för investeringar 2018 och 2019, exklusive VA-investeringar, är 1 282 250 tkr respektive 958 850 tkr.

Investeringar totalt (Tkr)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	54 650	46 050	46 050
Grund- och förskolenämnden	433 000	923 800	672 900
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	8 000	8 000	8 000
Kultur- och fritidsnämnden	18 800	66 400	13 900
Socialnämnden	5 000	5 000	5 000

Äldrenämnden	5 500	5 000	5 000
Stadsbyggnadsnämnden	32 000	32 000	25 000
Stadsbyggnadsnämnden VA	70 000	90 000	77 000
Tornberget	106 000	106 000	106 000
Totalt	732 950	1 282 250	958 850

5.1 Kommunstyrelsen

Tkr	2017	2018	2019
Investeringsreserv	40 000	40 000	40 000
IT-investeringar	5 500	3 000	3 000
E-arkiv	2 500		
Ekonomisystem	2 000		
Vattenplan	2 500	2 500	2 500
Övriga objekt	1 050	400	400
Infartsparkering Sågen	1 100		
Totalt	54 650	46 050	46 050

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten. För att snabbt och effektivt anpassa lokaler för en ny hyresgäst samt för att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under året avsätts medel till en investeringsreserv, 40 000 tkr, som kommunstyrelsen disponerar. Investeringsmedlen för vattenplanen gäller insatser för dagvatten till Drevviken.

För övriga objekt som kommunstyrelseförvaltningen äskat erhåller kommunstyrelsen 1 100 tkr för 2017. Kommunstyrelsen ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.2 Grund- och förskolenämnden

Totalt (Tkr)	2017	2018	2019
Skolor	318 000	739 800	592 900
Förskolor	107 000	176 000	72 000
Inventarier och utrustning, skolor och förskolor	8 000	8 000	8 000
Totalt	433 000	923 800	672 900

Skolor (Tkr)

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Vendelsöalmsskolan	60 000		
Inventarier Vendelsöalmsskolan	3 000		
Upprustning Ribbyskolan	55 000		
Ny Vikingaskola (anm. 1)	75 000	42 200	
Ny Vikingaskola inventarier		8 800	
Upprustning Hagaskolan	70 000	60 000	
Inventarier Hagaskolan		3 000	
Utökning Ribbyskolan (anm 2)	55 000	55 000	90 000
Ribbyskolan inventarier		5 800	2 900
Ombygg och utökning av Ribbybergsskolans kök		30 000	
Upprustning Tungelsta skola Hus A		35 000	
Upprustning Söderbymalmsskolan Hus A, B C		76 000	
Upprustning Båtmansskolan Hus B		14 000	
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus (anm 3)			50 000
	2017	2018	2019
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus, inventarier			20 000
Ny skola i Västerhaninge, Nya Åbyskolan		85 000	85 000

Ny f-6 skola Vega (Dp2)		60 000	65 000
Ny F-6 skola Handen, ersätter Runstensskolan		85 000	85 000
Ny F-6 skola södra Handen		60 000	65 000
Ny F-6 skola Norrby		60 000	65 000
Ny F-skola Tungelsta/Hammar Småbruk		60 000	65 000
Totalt skolor	318 000	739 800	592 900

Förskolor (Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning och utbyggnad förskolan Tallen		50 000	
Upprustning av Nytorps förskola		19 000	
Ny förskola Dalarö			35 000
Ny förskola inventarier			2 000
Ny förskola Vega	35 000		
Ny förskola Vega/Kolartorp	35 000		
Ny förskola Norrby		35 000	
Ny förskola Tungelsta/Stav		35 000	
3 nya förskolor i centrala Handen 4	35 000	35 000	35 000
Sovaltner förskolor	2 000	2 000	
Totalt förskolor	107 000	176 000	72 000

Anm 1: Nuvarande Vikingaskolan kommer att rivas och ersättas av en ny skola som skall dimensioneras så att den kan möta det ökande elevantalet i centrala Handen. Den nya skolan skall innehålla en fullstor idrottshall. Den totala investeringen är 253 000 tkr inkl. evakueringskostnader och inventarier.

Anm 2: Ribbyskolan utökas till en 4 parallellig F-6 skola

Anm 3: Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus beräknas till totalt 425 000 tkr.

Anm 4: Utöver dessa kommer även en förskola att byggas i Haningeterrassen.

Förutom inventarieanslagen får investeringsbeloppen endast användas efter ett kommunstyrelsebeslut.

5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
--------------	-------------	-------------	-------------

Inventarier och lokalanpassningar m.m.	8 000	8 000	8 000
Totalt	8 000	8 000	8 000

För övriga objekt som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden äskat erhålls 8 000 tkr för 2017. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.4 Kultur- och fritidsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Ny idrottshall Västerhaninge		25 000	
Ny idrottshall Lyckeby		25 000	
Entredörr kulturhus	800		
Årlig upprustning av lokaler/inventarier	500	500	500
Ny armatur till motionsspåren	3 000		
Upprustning Fjärdlång pir	2 000	2000	
Upprusta idrottshallar för funktionsnedsatta	1 000		
Tennisbana Brandbergen	300		
Passersystem, utbyggnad		1 000	
Spontanyta flickor och pojkar	500	500	500
Konstgräsplan Vega			3 500
Konstgräsplan Lyckeby	3 500		
Övriga ospecificerade projekt	3 000	3 000	3 000
Konstnärlig utsmyckning (1 % av lokalinvesteringarna)	4 200	9 400	6 400
Totalt	18 800	66 400	13 900

Behovet av idrottshallar ökar i takt med befolkningsökningen och det råder en stor brist i hela stockholmsregionen på fullstora (40x20 m planyta) idrottshallar. Under perioden 2017-2019 är 3 fullstora idrottshallar planerade i områdena Tungelsta, Västerhaninge och i Lyckeby. Idrottshallen i Tungelsta är planerad att en extern part bygger medan det finns medel avsatta i investeringsbudget 2018 för Västerhaninge och Lyckeby. Investeringsmedel för idrottshallar får användas av kultur- och fritidsnämnden efter beslut i kommunfullmäktige.

Lokaler för grundskola, förskola och kultur- och fritidsverksamhet i Vega detaljplan 4 bedöms byggas efter att pendeltågsstation Vega färdigställts 2018/2019. Medel för allaktivitetshus finns inräknat i investeringsbudgeten 2019 som ligger under grund- och förskolenämnden. För övriga objekt som kultur- och fritidsnämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2017. Kultur- och fritidsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.5 Socialnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Anpassning av befintliga boenden och övriga investeringar	5 000	5 000	5 000
Totalt	5 000	5 000	5 000

Socialnämnden gör bedömningen att en ökning av antalet lägenheter i särskilt boende bör ske med cirka sex lägenheter per år och att behovet av lägenhet i servicebostad är större än behovet av lägenhet i gruppbostad.

Inklusive anpassningen av befintliga boenden och medel för IT och inventarier m.m. erhåller socialnämnden en investeringsram på 5 000 tkr. Beslut om fördelning bland dessa objekt ska fattas av nämnden senast 2016-10-31.

5.6 Stadsbyggnadsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Investeringsbudget	25 000	25 000	27 000
Poseidons torg	7 000	7 000	
Totalt	32 000	32 000	25 000

Investeringsområden är Vägverksamhet, Parkverksamhet, Trafikverksamhet och Stadsbyggnad.

Stadsbyggnadsnämnden får 25 000 tkr 2017 utöver de specificerade objekten. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2016-10-31. I anslagen ingår medel för cykelplanens genomförande.

VA-investeringar

(Tkr)	2017	2018	2019
-------	------	------	------

Reinisteringar inom VA-verksamheten	45 000	75 000	47 000
VA-utbyggnader av huvudvattenledningar och detaljplaner	25 000	15 000	30 000
Totalt	70 000	90 000	77 000

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 70 000 tkr 2017 för VA investeringar. Stadsbyggnadsnämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning bland objekten ska fattas senast 2016-10-31.

Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

5.7 Äldrenämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Parkvillan/Tallhöjden	500		
Ny teknik i vården	2 000	2 000	2 000
Övriga investeringar	3 000	3 000	3 000
Totalt	5 500	5 000	5 000

För övriga objekt som äldrenämnden äskat erhålls 3 000 tkr för 2017. Äldrenämnden ska prioritera investeringarna inom denna ram och beslut om fördelning ska fattas senast 2016-10-31.

5.8 Kommunala bolag: Tornberget AB

(Tkr)	2017	2018	2019
Energieffektiviseringsåtgärder	25 000	25 000	25 000
Reinvesteringar	75 000	75 000	75 000
Investeringar i tomtmark	6 000	6 000	6 000
Totalt	106 000	106 000	106 000

Reinvestering

Reinvesteringar (ombyggnadsinvesteringar) genomförs i fastigheter som ägs av Tornberget och hyrs av kommunen. Investeringarna är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv och initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning och

lokalplaneringsgruppen som leds av kommunstyrelseförvaltningen. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd.

Tornbergets fastigheter, tomtmark

Enligt beslut svarar stadsbyggnadsförvaltningen för markskötseln för alla fastigheter på mark ägd av Tornberget där kommunen är hyresgäst. I ansvaret innefattas såväl hårdgjorda som mjuka ytor inklusive utrustning, lekredskap m.m. samt ledningar i mark och avser såväl sommar- som vinterskötsel, underhåll och investeringar. Finansieringsansvaret för investeringar i ledningar och mark ska dock ligga på fastighetsägaren och täckas inom ramen för utgående hyra. Tillkommande ytor, ex. skolgård, betalas av berörd nämnd. För insatser för 2017 medges 6 000 tkr efter prioritering av stadsbyggnadsnämnden.

6. Ekonomisk plan 2016-2018

Enligt kommunallagen 6 kap § 5 ska kommunen upprätta en ekonomisk plan för den kommande 3-årsperioden. Med den föreslagna ramen för år 2016 enligt kapitel 4 som grund föreslås den ekonomiska planen för 2017-2018 fastställas enligt nedanstående sammanställning.

Nämnd/styrelse (mnr, löpande pris- och lönenivå)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	212,5		
Grund- och förskolenämnden	1 757,5		
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	426,0		
Kultur- och fritidsnämnden	201,0		
Revisionen	1,6		
Socialnämnden	870,0		
Stadsbyggnadsnämnden	131,0		
Södertörns överförmyndarnämnd	0,0		
Södertörns upphandlingsnämnd	0,0		
Valnämnden	0,1		
Äldrenämnden	752,0		
Kommunfullmäktiges reserv	35,0		
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27,0		
Ofördelade medel	0,0	137,0	146,0
Totalt	4 415,7	4 454,7	4 620,7
Investeringar totalt	725 450	1 280 250	1 335 550
Varav VA-investeringar	70 000	90 000	77 000
Kommunen investerar	129 450	138 050	137 550
Uppdrag lokalinvesteringar	526 000	1052 200	1 121 000

Vid en målsättning i resultatet motsvarande 2017 är utrymmet för 2018 respektive 2019 är 137 mnr respektive 146 mnr för att täcka pris- och löneökningar, volymökningar och ökade pensionskostnader. Detta utrymme är för 2018 och 2019 är inte fördelat per nämnd och redovisas under rubriken ofördelade medel 2018 respektive 2019.

För 2018 beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag till 4 586 mnr, en ökning från 2017 med 141 mnr eller 3,2 procent. Befolkningsökningen från 2016-11-01 till 2017-11-01 bedöms bli ca 1 200 personer. Resultatmålet för 2018 är 47 mnr, vilket motsvarar 1,0 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

RESULTATPROGNOS					
(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Nämndernas nettokostnader	-3 806	-3 944	-4 319	-4 456	-4 602
Finansförvaltning		-27	-27	-27	-27
Avskrivningar	-67	-70	-70	-70	-70
Verksamhetens nettokostnader*	-3 874	-4 041	-4 416	-4 553	-4 699
Skatteintäkter och generella statsbidrag	3 899	4 110	4 445	4 586	4 737
Finansiella nettokostnader	29	14	14	14	14
Resultat före					
extraordinära poster	54	83	43	47	52
EO kostn/intäkter	24				
Årets resultat	78	83	43	47	52
BALANSPROGNOS					
(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar	3 527	4 246	4 376	4 534	4 678
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager	0	0	0	0	1
Likvida medel	638	622	625	626	626
Kortfristiga fordringar	647	634	694	685	675
S:a omsättningstillgångar	1 285	1 256	1 319	1 311	1 302
S:A TILLGÅNGAR	4 812	5 502	5 696	5 845	5 980
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
EGET KAPITAL	1 400	1 483	1 527	1 574	1 626
Avsättningar	351	361	371	381	391
Kortfristiga skulder	728	616	576	616	659
Långfristiga skulder	2 333	3 043	3 223	3 274	3 304
S:A SKULDER	3 061	3 659	3 799	3 890	3 963
S:A SKULDER OCH EGET KAPITAL	4 812	5 503	5 696	5 845	5 980

FINANSIERINGSANALYS					
(miljoner kronor, löpande pris)	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Den löpande verksamheten					
Årets Resultat	78	83	43	47	52
Avskrivningar	67	70	70	70	70
Förändring pensionsskuld	21	10	10	10	10
Övriga ej likviditetpåverkande kostnader	-13	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga fodringar	-135	0	0	0	0
Ökning/minskning kortfristiga skulder	-51	0	0	0	0
Kassaflöde fr löpande verksamhet	-32	163	123	127	132
Investeringsverksamheten					
Investeringar	-223	-189	-200	-228	-214
Exploateringsverksamhet		-100	-100	50	51
Kassaflöde fr investeringsverksamhet	-223	-289	-300	-178	-163
Finansieringsverksamhet					
Ökning/minskning skuld	729	710	180	51	30
Ökning/minskning långfristig fodran	-152,4	-600	0	0	0
Övriga tillförda medel VA-verksamhet	39,3	0	0	0	1
Kassaflöde fr finansieringsverksamhet	616	110	180	51	31
Årets kassaflöde	361	-16	3	0	0

7. Ekonomi- och verksamhetsstyrning

7.1 Intern kontroll

Intern kontroll är kommunens system för att säkerställa att fullmäktiges mål uppfylls. De rapporter och annan information om ekonomi och verksamhet ska vara tillförlitlig. Tillämpliga lagar, föreskrifter och policys ska följas.

Intern kontroll kan sägas vara en "kontroll att kontroller görs". Intern kontroll är i första hand för att kunna styra och i andra hand ett system för kontroll och tillsyn. Den interna kontrollen syftar till att mål och beslut som fattats av fullmäktige kring verksamhetens ändamålsenlighet och styrning ska säkerställas.

Fullmäktige har fastställt ett reglemente för intern kontroll (2013). I reglementet beskrivs ansvarsfördelningen mellan kommunstyrelse, nämnd och förvaltningar. Respektive nämnd är ansvarig för att den interna kontrollen fungerar samt att regler och rutiner utarbetas, efterlevs och följs upp. Krav ställs på att varje nämnd ska göra en riskanalys som grund för sin interna kontrollplan. Internkontrollplanen ska innehålla mätbara kontrollmoment. Planen är ettårig och ska fastställas av respektive nämnd. Internkontrollplanerna ska följas upp och återrapporteras till nämnd.

Reglemente för intern kontroll finns på kommunens webbsida tillsammans med övriga styrdokument.

7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Privatisering av kommunal verksamhet ska inte förekomma. I dagsläget finns det flera verksamheter som är konkurrensutsatta genom lagen om valfrihet (LOV). Kommunen ska inte konkurrensutsätta fler verksamheter och istället arbeta aktivt för att ge verkligt valfrihet till medborgare som använder kommunens olika verksamheter. Upphandling ska ske på sådant sätt att sociala krav ställs och där den upphandlande parten använder kollektivavtal för sina anställda. Dessutom ska elevpengssystemet ses över. Vänsterpartiet anser att behovet, inte antalet, ska vara vägledande vid utformande av ett nytt elevpengsystem.

7.3 Interna resultatenheter

Enligt kommunallagen har nämnderna det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Därför ska varje nämnd se till att det finns tydliga ansvars- och befogenhetsfördelningar i verksamheten.

Respektive nämnd beslutar om resultatenheter ska inrättas samt hur resultat för enskilda resultatenheter ska hanteras mellan åren. En resultatenhet är organisatoriskt samt budget- och verksamhetsmässigt avgränsad från andra enheter. Chef för resultatenhet ansvarar för enhetens samlade resultat för verksamhet, kvalitet och ekonomi. Resultatenheter är inte fria att köpa vissa gemensamma tjänster var de vill, utan måste beakta koncernnyttan (se nedan). Resultatenheter har däremot möjlighet att påverka omfattning och kvalitet på de tjänster de köper inom ramen för interna överenskommelser för service och stöd.

- De gemensamma tjänster som ska handlas internt inom kommunen är:
- IT-utveckling, drift och förvaltning
- Ekonomiadministration inklusive påminnelser av obetalda fakturor, krav och inkassohantering
- Upphandling Personaladministration inklusive lönehantering Information
- Telefonväxel, reception och post
- Vaktmästeri och fordonshantering
- Tryckeri (om inte ramavtal finns)
- Verksamhetslokaler

Interna överenskommelser mellan kommunstyrelseförvaltningen och övriga förvaltningar tecknas och följs upp. Avtalen definierar bland annat de interna tjänsternas omfattning och kvalitet samt internpriset.

7.4 Lokalfrågor

Roller och ansvar

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för lokalförsörjningsfrågor. Varje nämnd och förvaltning samt Tornberget har ett ansvar för att ständigt hålla frågan om ett effektivt lokalutnyttjande aktuell. I detta ansvar ingår att vid behovs- och verksamhetsförändringar noga särskilt tillvarata varje möjlighet till att minska lokalkostnaderna och ytterligare effektivisera lokalutnyttjandet. Det regelverk som Haninge kommun tillämpar med internhyra skapar oro och frustration på många enheter. Därför tycker vi det är nödvändigt med en utvärdering och översyn av gällande regler. Även de ökade kostnaderna för lokalbanken måste ses över.

Idag ägs och förvaltas större delen av kommunens verksamhetslokaler av kommunens fastighetsbolag, Tornberget. Tornbergets huvuduppgift är att tillgodose kommunens behov av verksamhetslokaler och svara för byggprocessen efter beställning från kommunen. Kommunstyrelseförvaltningen ansvarar på kommunstyrelsens uppdrag för samordningen av kommunens lokalbehov. Kommunala lokaler som inte används tillförs kommunens gemensamma lokalbank. Lokalbanken finansieras genom ett påslag på maximalt två procent som läggs på hyran för samtliga lokaler.

Lokalresursplanering och nyanskaffning av lokaler

I planeringen av nya lokaler krävs en effektiv lokalplaneringsprocess. Det är särskilt viktigt att de ekonomiska konsekvenserna av utbyggnaderna tidigt kan belysas och att processen stödjer frågor om delaktighet, styrning och kvalitet i beslutsunderlagen. Utgångspunkt för en effektiv lokalplaneringsprocess är lokalresursplanen, vilken tas fram varje år i samband med budgeten och som innehåller varje enskild förvaltnings behov av lokaler för såväl pågående som kommande planerad verksamhet. Tornberget skall vara behjälplig att ta fram kostnads kalkyler för investeringarna. Respektive nämnd tar upp lokalbehovet i sin kommande investerings- och driftbudget. I underlaget till nämnden ska också ingå en redovisning av verksamhetens förändrade kostnader i övrigt. Det är viktigt att ha en mycket god framförhållning för att denna process ska fungera. För att tydliggöra beslutsordning, roller och ansvar kring anskaffningen av nya lokaler har kommunstyrelseförvaltningen tagit fram en modell för investeringsprocessen i kommunen.

Investeringsprocessen

I modellen för investeringsprocessen har arbetet med investeringsprojekt delats in i fem skeden (lokalresursplanskede, programskede, förprojekteringsskede, projekteringsskede och byggskede). Lokalresursplanskedet består av det arbete som lokalförsörjningsenheten och förvaltningarna löpande gör för att kartlägga framtida lokalbehov. Övriga fyra skeden initieras av politiska beslut, vilka normalt skall fattas i samband med den årliga budgetprocessen. Lokalförsörjningsenheten har ett övergripande ansvar för programskedet och Tornberget har ett övergripande ansvar för processen från och med förprojekteringsskedet fram till och med färdigställandet. Om ett lokalbehov skall lösas genom inhyrning eller genom att privata intressenter skall bygga och driva verksamheten skall detta normalt beslutas innan programskedet startas.

Avställning av lokaler

Nämnderna har rätt att ställa av lokal eller del av lokal, där hyresgästen slipper fortsatt kostnadsansvar, vid varje kvartalsskifte men med minst tre månaders framförhållning. Vid avställning av del av lokal ska denna utgöra en avskild eller enkelt avskiljbar del av lokalen som är möjlig att upplåta till annan hyresgäst. Bedömningen avgörs från fall till fall av kommunstyrelseförvaltningen i samråd med respektive förvaltning.

Inhyrning av lokal

Förslag till inhyrning av ny lokal anmäls alltid till kommunstyrelseförvaltningen, enheten för lokalförsörjning på ekonomiavdelningen, som ansvarar för förhandlingen med hyresvärden. I kommunstyrelsens delegationsordning finns det reglerat vem som får besluta om inhyrning av lokaler.

Anpassning i lokaler som ägs av Tornberget

Vid större anpassningar ska samma hantering gälla som för beställning av ny lokal (se ovan). Huvudprincipen är även här att beställande förvaltning och nämnd har den framförhållningen att beslut om nya lokaler tas i samband med den årliga budgetprocessen. Vid mindre anpassningar som kan behöva göras löpande gäller att om bedömd kostnad överstiger 3 basbelopp ska detta redovisas som en investering som höjer hyran. Kapitalkostnaden och eventuella förändrade driftkostnader belastar sedan beställande nämnd från tidpunkten för färdigställande. För anpassningar under 3 basbelopp ska normalt kostnaden redovisas hos beställaren på driftbudgeten. Beställning till Tornberget under 3 basbelopp görs av berörd förvaltning medan beställningarna som överskrider 3 basbelopp ska godkännas av lokalförsörjningschef på kommunstyrelseförvaltningen.

investeringar i byggnader

Investeringar i fastigheter som ägs av Tornberget och som är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv eller där rationaliseringar i byggteknik kan uppnås initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd. Större reinvesteringsprojekt som Tornberget initierar ska tas upp i den årliga budgetprocessen.

7.5 Delegationsordning och attestreglemente

För en fungerande intern kontroll och styrning är det viktigt att det finns fungerande och kompletta delegationsordningar för varje nämnd. Ansvar för kommunens verksamheter ligger på nämnd/styrelse

men det löses genom delegerat ansvar så att arbetsuppgifter utförs på rätt nivå och på rätt sätt av dem som arbetar i verksamheten. Varje nämnd måste därför se över och aktualisera sin delegationsordning årligen. I kommunens attestreglemente och dess tillämpningar anges vad som gäller om vilka som får beslutsattestera, vad attest innebär och vilka beloppsgränser som finns för beslutsattestanter. Den som själv har konsumerat/ använt/tagit varan eller tjänsten i bruk får inte beslutsattestera fakturan. Beslutsattestant ska ha kompetens för uppgiften samt ha ansvar för den budget som ska debiteras.

Varje år upprättar respektive nämnd en aktuell attestförteckning, där det framgår vilka som har beslutsattest enligt attestreglementet samt vem som ersätter ordinarie attestant vid dennes frånvaro. Attestförteckningen ska vara anpassad till nämndens organisation och modell för ekonomisk styrning. Ändringar i attestreglementet ska beslutas av nämnden.

Attestreglemente och dess tillämpning finns på kommunens webbsida bland styrdokument.

7.6 Drift-och investeringsbudget, över- och/underskott samt tilläggsanslag

När kommunfullmäktige fattat beslut om budgetramar har respektive nämnd i uppgift att upprätta en detaljbudget uppdelad på intäkter och kostnader. Det ingår i nämndernas uppdrag att utveckla sin verksamhet utifrån sin budget och att anpassa sin verksamhet till ändrade förhållanden. Respektive nämnd ska ha en egen reserv för att kunna parera volymförändringar och oförutsägbara merkostnader. Reserven disponeras av nämnden som beslutar om/när reserven ska användas.

Nämndens detaljbudget (Strategi & budget) beslutas av nämnden senast den 31 oktober. Därefter ska verksamheternas detaljbudget läggas in i budgetverktyget (Hypergene). Kommunens hela budget ska vara registrerad och avstämd senast 31 december. Kommunens budget är drift- och investeringsbudget som finns totalt för hela kommunen och per nämnd. Driftbudgeten avser löpande kostnader (förbrukning) och ska budgeteras ner på enhets-/ansvarsnivå.

Kommunens nämnder har ett ekonomiskt ansvar som sträcker sig längre än det enskilda budgetåret. Grundprincipen är att nämnderna får med sig hela över- eller underskott till kommande verksamhetsår. Detta under följande förutsättningar:

- Fullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig relaterat till hur nämndens överskott eller underskott uppstått.
- Om en nämnds överskott ska föras över till nästa års nämndbudget, ska kommunen minst ha motsvarande ekonomiska utrymme i kommunens totala budget.
- Resultatöverföring från föregående år får inte tas i anspråk/belasta i kommande års budget förrän beslut om resultatöverföring fattats av fullmäktige.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) får inte användas för verksamhet som bidrar till att nämndens rambehov ökar kommande år.
- Överskott från driftbudgeten för innevarande och tidigare år får inte användas till investeringar.

Eftersom budgetramarna utgör gräns för kommunens ekonomiska resurser kommer tilläggsanslag i princip inte att beviljas. Det gäller både drift- och investeringsbudget.

7.7 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Förvaltningschefen ansvarar inför sin nämnd att budgeten hålls och är skyldig att rapportera ekonomisk obalans inom förvaltningens verksamheter. Om prognosen för året visar på underskott ska åtgärdsförslag med besparingar, omprioriteringar och/eller intäkter omedelbart tas fram och redovisas för nämnden som fattar beslut om åtgärder. Det ska tydligt framgå vilka åtgärder som kommer att vidtas, vilken kostnadsbesparing/intäktsökning som kommer att genereras samt när den ekonomiska effekten kommer att få genomslag i utfallet. Åtgärdsplan ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

För resultatenheter, avdelningar eller motsvarande inom nämndens ansvarsområde där budget överskrids ska ansvarig förvaltningsledning vidta de åtgärder som krävs.

7.8 Uppföljning och återrapportering

En väl fungerande uppföljning av mål och budget är en viktig del av styrningen av kommunens verksamhet och en förutsättning för decentralisering av ansvar och befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är service och nytta för kommuninvånarna måste verksamheten styras och följas upp utifrån en helhetssyn på ekonomi, prestationer och kvalitet. Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina ekonomiska verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning har att följa kommunstyrelsens tidplan och övriga anvisningar.

Fullmäktiges mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

- Månadsuppföljningar görs alla månader utom januari och juli. Dessa har hittills haft störst fokus på ekonomisk uppföljning och prognos, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheterna.
- Delårsuppföljning och -rapportering görs två gånger årligen (per den 30 april och 31 augusti). Fullmäktiges mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat samt uppfyllelse av fullmäktiges mål görs.
- Delårsrapporten i augusti är något mer omfattande eftersom denna ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för delårsrapporter.
- Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte.

- Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder och förvaltningar i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.

På individuell nivå sker resultat- och målsamtal. Detta sker under första kvartalet årligen i ett samtal då medarbetarens insatser relateras i förhållande till uppsatta mål.

Rättvisepartiet Socialisternas förslag till

Mål och budget för Haninge kommun 2017 - 2018

Framtagen inför kommunfullmäktige i juni 2016

socialisterna.org/haninge

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning

- 1.1 Förord
- 1.2 Om vårt budgetförslag
- 1.3 Andra partiers budgetförslag
- 1.4 Vår vision
- 1.5 Haninges förutsättningar
- 1.6 Omvärldsanalys

2. Kommunens styrmodell

3. Kommunfullmäktiges mål för 2017-2018

4. Ekonomiska driftsramar per nämnd och bolag 2017-2018

- 4.1 Kommunstyrelsen
- 4.2 Grund- och förskolenämnden
- 4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- 4.4 Kultur- och fritidsnämnden
- 4.5 Socialnämnden
- 4.6 Stadsbyggnadsnämnden
- 4.7 Äldrenämnden
- 4.8 Kommunala bolag

5. Investeringsbudget för 2017 och plan för 2018-2019

- 5.1 Kommunstyrelsen
- 5.2 Grund- och förskolenämnden
- 5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- 5.4 Kultur- och fritidsnämnden
- 5.5 Socialnämnden
- 5.6 Stadsbyggnadsnämnden
- 5.7 Äldrenämnden
- 5.8 Kommunala bolag

6. Ekonomisk plan 2017-2019

- 6.1 Resultatprognos
- 6.2 Balansprognos
- 6.3 Finansieringsanalys

7. Regler för ekonomi- och verksamhetsstyrning

- 7.1 Intern kontroll
- 7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval
- 7.3 Interna resultatenheter
- 7.4 Lokalfrågor
- 7.5 Delegationsordning och attestreglemente
- 7.6 Drift- och investeringsbudget
- 7.7 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet
- 7.8 Uppföljning och återrapportering

1. Inledning

1.1 Förord

Vår utgångspunkt

Rättvisepartiet Socialisterna är det enda partiet som röstar emot alla nedskärningar och privatiseringar i Haninge. Vi står för en budget som utgår från behoven av välfärd och som låter resurserna gå till skola och omsorg istället för till riskkapitalister.

För oss är vägen till politisk förändring inte politikerna, utan folket. Därför tar vi kommunfullmäktiges politiska frågor ut på arbetsplatserna och bostadskvarteren – och vi tar kampens krav in i kommunfullmäktige.

Vårt perspektiv är att Haninge och Sverige ska ”komma ikapp” världen i fråga om att stora rörelser formeras och tar den politiska kampen. I USA pågår en politisk revolution som fört den socialistiska presidentkandidaten Bernie Sanders fram till att bli en historisk utmanare av Wall Streets kandidater och hela det politiska systemet. I Europa har nya massrörelser och strejker – som i Belgien och Frankrike – utmanat högerpolitiken. På Island ledde Panama-skandalen – avslöjandet om politikere, bankers och kapitalisters omfattande skattesmiteri och mygel – till en massrörelse som tvingat fram nyval.

Allt fler inser att rättvisa är något som måste erövrats, att välfärden och arbetsvillkor är något som måste försvaras och att inget kommer till skänks från ovan. Detta gäller även i Sverige där regeringens historiska svek i flyktingpolitiken – inklusive attackerna på ingångslöner och rätten till kollektivavtal – enbart kan stoppas genom stora protester och strejker.

Det politiska klimatet i Haninge

I Haninge ser vi hur högern går ännu längre åt höger än de redan gör i riket; Haningemoderaternas politik är mer reaktionär än ”liberal” och de fokuserar på att hetsa mot facket och kollektivavtal, motsätta sig flyktingmottagande och nya HVB-hem samt kräva vräkning av EU-migranter tält och nära på ett lokalt tiggeriförbud. Samtidigt verkar Moderaterna än mer för att normalisera Sverigedemokraterna.

I maj utsattes ett planerat HVB-hem i Tungelsta för brandattentat och skadegörelse. Tidigare i år hetsade organiserade rasister och moderata politiker fram en hotfull stämning på ett öppet möte om ett planerat HVB-hem i Vendelsö.

Rättvisepartiet Socialisterna arbetar för att bygga rörelser som tar strid mot den ökade rasismen, mot avskaffandet av asylrätten och mot nedskärningspolitiken.

Det politiska läget i kommunfullmäktige

Efter valet 2014 bildade Socialdemokraterna (S) ett nytt men svagt högerstyrt i Haninge med Miljöpartiet (MP) och Centerpartiet (C). De går under namnet ”samarbetskoalitionen” och utgör kommunledningen trots att de inte har egen majoritet. De har ofta varit beroende av Vänsterpartiets (V) tre röster för att vinna majoritet. Rättvisepartiet Socialisterna (RS) har konsekvent röstat mot alla nedskärningar. Ibland har Vänsterpartiet röstat med Rättvisepartiet Socialisterna mot nedskär-

ningarna, men det har oftast inte hjälpt då övriga partier stödjer nedskärningarna: Moderaterna (M), Kristdemokraterna (KD) och Liberalerna (L) som utgör ”trepartialliansen” och Sverigedemokraterna (SD) som konsekvent röstar på trepartialliansens förslag.

På grund av Miljöpartiets inre maktstrider om höga positioner har två av deras ledamöter hoppat av partiet och gett sina röster till den moderatledda ”trepartialliansen”. Dessa två politiska vildar – som bildat ett nytt parti som heter Haningepartiet (HP) – tillsammans med SD-rasisterna är nu de facto vågmästare och gör att trepartialliansen oftast kan få igenom sin politik.

Det finns alltså en högerallians som styr (S, MP och C – ofta med stöd av V) och en högerallians som är i opposition (M, KD och – med stöd av SD och HP). Båda blocken står för nedskärningar och högerpolitik.

Kommunledningens styre

Skola och omsorg drivs som företag med stora överskottsmål medan behoven av upprustning nonchaleras. Rekordfå äldre får tillgång till särskilt boende samtidigt som omsorgsbehoven ökar.

Sedan förra valet har kommunledningens politik slagit extra hårt mot Haninges unga. De stängde ungdomshuset Lakeside vid Rudan i Handen och verksamheten splittrades upp – knappt några av Lakesides 200 dansare fick plats i Jordbro Kultur- och föreningshus. Kommunledningen beslöt också att stänga den prisade Jordbrogården för barn med funktionsnedsättning. Den mest besökta fritidsgården i Haninge, Åbygården samt Klockargården – båda kulturhistoriska byggnader i Västerhaninge – hotas av rivning.

Socialdemokraterna svek också ett av sina stora vallöften. När de var i opposition lade de en motion om att kräva kollektivavtal i alla offentliga upphandlingar upp för omröstning i Haninge kommunfullmäktige. Motionen skrevs och lämnades in när de satt i opposition. När motionen kom upp i kommunfullmäktige satt i den nya kommunledningen och lade ned sina röster så att den egna motionen föll.

Miljöpartiet sålde ut i frågan om rätt till kollektivavtal redan under den förra mandatperioden, då de också sålde ut stora delar av sin miljöpolitik. Bland annat lät de Marcus Wallenberg få tillstånd att ignorera strandskyddet och få tillstånd att skövla skärgårdsön Aspö genom att slå upp hela 23 fritidshus varav 15 på orörd strand.

Även om kommunledningen tvingats styra på stora delar av trepartikoalitionens budget under 2016 (en nedskärningsbudget på 70 miljoner kronor som de fick igenom med stöd av SD och HP) visar kommunledningens eget budgetförslag att de ville skära ned 40 miljoner kronor. Kommunledningens budgetförslag fick stark kritik av bland annat Kommunal.

I april i år drev kommunledningen igenom nedskärningar på 12,1 miljoner kronor i Äldreomsorgen, och en ny ledsagaravgift på 400 kronor som kommer att göra det till en ännu större klassfråga vilka äldre som får möjlighet att få komma ut på träffpunkter, promenader etc. Egentligen saknades hela 52 miljoner kronor i Äldrenämnden. För att undvika totalt haveri tvingades kommunledningen begränsa nedskärningarna och sköt därför till 39,8 miljoner kronor. Läger man ihop de akuta resurstillskott som gjorts till Äldrenämnden och Socialnämnden sedan budgeten för 2015-2016 togs

i juni 2014, finner vi att det var Rättvisepartiet Socialisternas volymberäkningar som bäst motsvarat de egentliga behoven.

Kommunledningen förnekar att de gör nedskärningar. Systemet med resultatsenheter innebär att tjänstemän och rektorer får i uppgift att ”effektivisera” (politikerspråk för nedskärningar) verksamheter medan politiker fransäger sig ansvaret. Men det är politikerna som sätter de ekonomiska ramarna och är därmed direkt ansvariga för nedrustningen.

RS tar striden

Tillsammans med elever och föräldrar har Rättvisepartiet Socialisterna visat att egen organisering lönar sig. 2005 avskaffades skollunchavgiften på gymnasiet efter vår ”vägra betala”-kampanj med två skolstrejker. 2007 stoppades nedskärningar i skolan på 54 miljoner kronor, också efter elevstrejk och föräldraprotester.

Vi tar strid för arbetsvillkor och arbetsmiljö. 2013 rev äldreförvaltningen upp alla avtal med de privata hemtjänstföretagen och ställde krav på kollektivavtal i de nya avtalen. Detta är en stor framgång som möjliggjordes av Rättvisepartiet Socialisterna, Kommunal sektion Sydost och modiga anställda.

Sedan förra valet har Rättvisepartiet Socialisterna kämpat för att rädda Jordbrogården och Lakeside, dock utan framgång. Vi har däremot vunnit viktiga delsegrar i kampen för drägliga bostäder; En av landets värsta slumvärdar tvingades bort från stora delar av Jordbros lägenhetsbestånd och de nya ägarna tvingades lova att tredubbla budgeten för underhåll samt mögelsanering utan hyreshöjningar.

Det visar vad som är möjligt när människor organiserar sig.

För Rättvisepartiet Socialisterna

Mattias Bernhardsson

Lina Rigney Thörnblom

Sanna Tefke

Robert Bielecki

1.2 Om vårt budgetförslag

Rättvisepartiet Socialisternas budgetförslag innebär att 295 miljoner kronor mer avsätts till välfärden och verksamheten än i kommunledningens budgetförslag. Av dessa ska 188 miljoner kronor öronmärkas till att förbättra skolan, omsorgen, löner och arbetsvillkor samt klimat- och miljöarbetet och 107 miljoner kronor går till att täcka upp samtliga volym-, lön- och prisuppräknningar.

Rättvisepartiet Socialisternas öronmärkta öknningar i driftbudgeten 2017

Kommunstyrelsen (där tidigare Miljönämndens ansvarsområden ingår):

- Höjda lägstalöner för kommunanställda och omvandling till heltid 40,0 mkr
- Extrainsatser till friskvård och rehabilitering för kommunanställda 2,0 mkr
- Utredningar för genomförande av klimatomställning enligt RS förslag, skydd av nya naturreservat och införande av 6 timmars arbetsdag 1,0 mkr
- Inrätta jämställdhetsråd, heltidsanställd samordnare för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och förtryck i hederns namn samt inleda kompetenssatsning för anställda inom berörda nämnder 2,0 mkr

Stadsbyggnadsnämnden:

- Bättre belysning och andra trygghetsåtgärder i parker, gång- och cykelvägar 3,0 mkr

Kultur- och fritidsnämnden:

- Fler fritids- och timledare, längre öppettider och utökad tjejj-verksamhet 5,0 mkr
- Gratis simskola för barn på Torvalla 0,4 mkr
- Kompensera föreningar i Kulturparken för hyreshöjningar 0,8 mkr
- Satsning på badbussar och utflykter samt inrättande av en sommarkollofond för barn i ekonomiskt utsatta hem som föräldrar att söka medel ur 0,8 mkr

Grund- och förskolenämnden

- Fler lärare och anställda för mindre klasstorlekar och barngrupper i förskolan, fritids och grundskolan 56,0 mkr

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

- Fler lärare för mindre klasstorlekar i gymnasiet, vuxenutbildningen och SFI 15,0 mkr

Socialnämnden

- Höjda anslag till kvinnojouren och Manscentrum, utbyggnad av skyddade boenden samt anförskaffande av utslussningslägenheter 5,0 mkr
- Personalförstärkning inom barn- och ungdomsavdelningen och LSS-avdelningen (funktionsnedsättning) samt bevara Jordbrogården 6,0 mkr
- Personalförstärkning på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn samt satsning på dagliga aktiviteter 5,0 mkr

Äldrenämnden

- Hyressänkning på vård- och omsorgsboenden 4,0 mkr
- Förbättrad matkvalitet på vård- och omsorgsboenden 1,0 mkr
- Satsning på träffverksamhet samt garantera åretruntöppet på Träffen på Muskö 1,0 mkr
- Personalförstärkning för bättre bemanning på vård- och omsorgsboenden 40,0 mkr

Summa: 188,0 mkr

Full kompensation för volym-, lön- och prisutveckling

Utöver våra öronmärkta nya resurser måste ramökningen täcka naturliga volymökningar i verksamheten; inflation, löne- och prisökningar som den nuvarande kommunledningen likt den tidigare vägrat att täcka. Därför kompenserar vi nämnderna enligt följande:

• Grund- och förskolenämnden:	17,5 mkr
• Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden:	3,0 mkr
• Äldrenämnden:	60,6 mkr
• Socialnämnden:	20,5 mkr
• Kultur- och fritidsnämnden:	4,1 mkr
• Stadsbyggnadsnämnden:	1,3 mkr
Summa:	107,0 mkr

Finansiering av volym-, lön- och prisuppräknings

Ramhöjande beslut:

• Ianspråktagande av tidigare års ackumulerade överskott	107 mkr
Summa:	107 mkr

Finansiering av öronmärkta resursökningar

Ramhöjande beslut:

• Inget överskottsmål	119,0 mkr
-----------------------	-----------

Kommunfullmäktiges reserv:

• Minskning av kommunfullmäktiges reserv:	5,0 mkr ¹
---	----------------------

Kommunstyrelsen:

• Slopas partistöd och sänkning av politikerarvoden och -löner	12 mkr
• Minskade konsultkostnader och köpta tjänster	25 mkr
• Minskad representation, presenter och konferenskostnader	12 mkr
• Minskade kostnader för sjukskrivningar och arbetsskador	12 mkr ²

Socialnämnden:

• Kostnadsminskning då dyra och för barn opassande tillfälliga boenden som vandrarhem, hotellhem, pensionat etc ersätts med genomgångslägenheter	3 mkr
Summa:	188 mkr

Ej räknade kostnadsminskningar i Grund- och förskolenämnden:

- Avskaffande av vårdnadsbidraget
- Avskaffande av extra elevpeng till nyetablering av friskolor

1 Vi utökar nämndernas ramar med 107 mkr för de volym-, lön- och prisuppräknings som kommunledningen inte kompenserar för. Därför behöver inte kommunfullmäktiges reserv öka med mer än 10 mkr till en totalstorlek av 30 mkr. Till skillnad från kommunledningens budget frigör vi alltså 5 mkr ytterligare.

2 Med RS satsningar på extra rehabilitering och friskvård, högre personaltäthet med minskad arbetsbelastning och mindre klasser/barngrupper kan sjukskrivningarna minska från 7,6 till beräkningsvis 5,0 procent.

Rättvisepartiet Socialisternas öronmärkta resursökningar i investeringsbudgeten 2017

Kommunstyrelsen:

- Förstudie samt projektering för ett nytt Jordbro centrum på dess nuvarande plats med öppen planläggning (Jordbro centrum återtas i kommunens regi) 1 mkr

Grund- och förskolenämnden

- Förstudier och projekteringar för ny högstadieskola i Jordbro och ny lågstadieskola i Brandbergen 2 mkr¹
- Förstudie samt projektering för nya öppna förskolor 1 mkr
- Nya förskoleavdelningar i Västerhaninge, Jordbro, Handen och Brandbergen, Vendelsö 35 mkr²

Äldrenämnden

- Nya äldreboenden i Jordbro och Brandbergen 20 mkr³

Kultur- och fritidsnämnden:

- Förstudie samt projektering för nya parklekar i Handen och Brandbergen 1 mkr
- Upprustning av Jordbro Kultur- och föreningshus 30 mkr⁴

Summa: 90 mkr

Rättvisepartiet Socialisternas öronmärkta investeringar för 2017 är på totalt 90 mkr, utöver de investeringsförslag vi stödjer i kommunstyrelsens budgetförslag (se kapitel 5). Under 2018 och 2019 – då fler av våra öronmärkta investeringsobjekt är färdigutredda – ökar RS investeringsbudget med 300 + 300 mkr mer än kommunledningens budgetförslag.

1 Förstudie behövs för att beräkna elevantal, lokalbehov och inventera mark. Byggnationer kan inledas preliminärt 2018 och vara klar 2020. Kostnaden (uppskattningsvis 300 mkr) blir utslagen på budgetåret 2018, 2019 och 2020.

2 Kostnaden på beräkningsvis 105 mkr är utslagen på budgetåren 2017, 2018 och 2019 (35+35+35 mkr).

3 Kostnaden på beräkningsvis 280 mkr är utslagen på budgetåren 2017, 2018 och 2019 (20+130+130 mkr).

4 Vi avsätter 30 mkr under 2017 för lokalanpassning och renovering. Detta är klart billigare än borgarnas alternativ att riva och bygga nytt till en beräknad kostnad av 150 mkr. Ett nytt samråd måste inledas under 2016 om vilken upprustning och vilka lokalanpassningar föreningarna och verksamheter behöver. Planuppdraget att riva var odemokratiskt och kom till utan ett ordentlig samråd: Samrådstiden var för kort, omfattade inte hela Jordbro och brev skickades inte ut på de viktigaste språken. Vår budgetförslag föreslår att berörd del av planuppdraget rivs upp.

Kommentarer om finansiering av drift- och investeringsbudgetarna

Ianspråktagande av tidigare års ackumulerade överskott:

De 107 miljoner kronor som ianspråktagas ur kommunens kassa och bank till driftbudgeten motsvarar 16,7 procent av kommunens likvida medel. Mer kan komma att skjutas till om behoven ökar.

Kampanj för återställda och indexreglerade statsbidrag:

Det kommer däremot att krävas mycket större resurser i miljardtal i kommande investeringar för att bygga ut välfärden och möta de växande behoven av t ex äldreomsorg. Det är statens ansvar att kommunerna tilldelas tillräckliga medel till att klara det kommunala uppdraget. Istället har regeringarna skänkt skattepengar till storföretag och banker. Vi föreslår därför att Haninge kommun startar ett upprop mot regeringens kommunpolitik med krav på att nedskurna statsbidrag betalas tillbaka, att samtliga löne- och prisökningar kompenseras samt att alla nya uppgifter som staten/regeringen ålagt kommunerna de senaste 20 åren ska finansieras fullt ut, även i efterhand.

Dagens nödvändiga investeringar måste ändå genomföras, med eller utan återställda statsbidrag. Det framgår tydligt i Haninges lokalförsörjningsplan att väldigt få investeringar kan skjutas på framtiden. Alternativet att skjuta på nödvändiga renoveringar innebär att akuta därmed långt dyrare investeringar kommer att krävas längre fram.

Varför vi motsätter oss stora överskottsmål:

SKL:s prognos är att kommunernas resultat halveras under 2016. De flesta kommuner som står inför samma utmaningar som Haninge sätter mycket lägre överskottsmål, höjer skatten och ökar belåningen. Men kommunledningen i Haninge sätter istället ett högre överskottsmål än tidigare. Detta samtidigt som skatten har sänkts.

Haninges likvida tillgångar ökade med 360,9 miljoner kronor under 2015 till 638,1 miljoner kronor i slutet av 2015. Det finns inga argument att sätta ett överskottsmål.

Kommunledningens argument att överskottsmålet tillåter kommunen att ha en högre självfinansieringsgrad i investeringsbudgeten är svagt då kommunens skulder ligger på en relativt låg nivå jämfört med andra kommuner som befinner sig i liknande expansionsfas. Enligt Kommuninvests prognos kommer kommunernas låneskuld att fördubblas, från 500 miljarder till 1000 miljarder kronor, fram till år 2024.

I den nya LO-rapporten ”Totalrenovering av Sverige” gör LO:s tidigare chefsekonom P-O Edin upp med förespråkarna av överskottsmål. Han visar hur det finns en tydlig matchning mellan det finansiella sparandet och arbetslösheten. Det finansiella sparandet har ökat i alla sektorer och håller arbetslösheten på en hög nivå samtidigt som landets resurser inte används. För att kunna dra ner arbetslösheten till fyra procent måste vi istället använda underskottsmål de närmaste 20 åren. Den offentliga skulden bör öka i takt med BNP för att göra massiva investeringar i klimatåtgärder, infrastruktur och välfärd. Dessa makroskulder är tillgångar i motsvarande värde och betalar sig själv då ekonomin och värdet av investeringarna, det vill säga tillgångarna, också växer.

Utöver de öronmärkta budgetökningarna i drift- och investeringsbudgeterna är våra viktigaste uppdrag följande:

- Att starta en kampanj för återställda och indexreglerade stadsbidrag till kommuner och landsting med full kompensation för volym-, lön- och prisuppräknings samt finansiering för samtliga nya uppgifter staten ålägger kommuner och landsting.
- Att göra en återkommunaliseringsplan för hur dagens LOV-verksamheter kan återgå i kommunal drift. LOV avskaffas.
- Att utreda en återsamling av hela Lakesides tidigare verksamhet med dansare och föreningar. Plats och innehåll diskuteras med föreningarna.
- Att utreda möjligheten att skapa ett kulturstråk mellan Kulturparken och Rudans friluftsområde samt förutsättningar för Kulturparkens vidareutveckling. Planuppdrag 2013-01-21 § 6 upphävs för den del av planområdet som i gällande detaljplan utgör kulturpark.
- Att utreda en sänkning av Kulturskolans terminsavgifter.
- Att utreda möjligheten att istället för centralkök tillaga maten direkt på vård- och omsorgsboendena. Syftet är att öka matlusten samt möjligheten för de äldre att själva vara med och utforma menyn i enlighet med deras önskemål.
- Att utreda bedömningar i bygglovsärenden med ansökan om dispens från strandskyddet samt hur bestämmelserna i strandskyddet tolkas. Syftet är att minska antalet strandskyddsdispenser.
- Att upphäva den del av Jordbro planprogram som innebär rivning av Jordbro Kultur- och föreningshus. Ett nytt samråd måste inledas under 2016 om vilken upprustning och vilka lokalanpassningar föreningarna och verksamheter behöver.

1.3 Andra partiers budgetförslag

Samarbetskoalitionens budget

”Samarbetskoalitionens” partier (S, MP och C) utgör kommunledningen. Deras budgetförslag för Haninge 2017 innebär i princip inga nya resurser till välfärden, snarare nedskärningar på minst 107 miljoner kronor. Privatiseringarna fortsätter, bland annat då nya HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn överlåtits till privata vinstdrivande intressen.

Kommunledningens budgetpresentation är grovt missvisande. Välfärden "stärks" inte med 238 miljoner kronor. Det är budgetramarna som utökas med 238 miljoner kronor, det vill säga med 107 miljoner kronor mindre än vad som hade behövts för att klara volymökningar samt pris- och lönuppräknings.

Äldrenämnden saknar hela 60,6 miljoner kronor i kommunledningens budgetförslag. Stora nedskärningar genomförs redan under 2016. Nämnden har redan beslutat om hårdare riktlinjer för bistånd och höjda avgifter. I nämndens åtgärdsprogram finns bland annat redan mål på att minska förebyggande hembesök och minska antalet anställda på träffpunkter.

Socialnämnden har redan genomfört enorma nedskärningar de senaste åren genom att ta bort delar av verksamheter som kommunen enligt lag är skyldig att bistå med. Detta innebär att nya nedskär-

ningar inom Socialnämnden – utifrån de 20,5 miljoner kronor som saknas och tjänstemännens prioriteringsbedömning – troligen kommer att innebära att förvaltningen försöker sänka kostnaderna för behandling och placering. Det finns en risk att detta innebär att brukarens behov av insats inte tillgodoses.

Nedskärningarna inom Grund- och förskolenämnden – utifrån de 17,5 miljoner kronor som saknas och tjänstemännens prioriteringsbedömning – kommer troligen innebära en sänkning av grundbidraget i elevpengen. Vid ett oförändrat eller sänkt grundbidrag i elevpengen är det troligaste scenariot att förskolechefer och rektorer väljer att öka barn- och elevgruppernas storlek.

Nedskärningarna inom Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden – utifrån de 3 miljoner kronor som saknas och tjänstemännens prioriteringsbedömning – kommer troligen att drabba Centrum Vux, Navigatorcentrum (studie- och yrkesvägledningen) den centrala förvaltningen. Även gymnasieskolorna är i riskzonen om de inte kompenseras för de hyreshöjningar som följer av att nya Fredriks gymnasium tas i bruk. Tjänstemännen har även diskuterat möjligheten att tillfälligt betala en lägre ersättning till introduktionsprogrammen och gymnasiesärskolan för elever bokförda i kommunen. SKL-samverkan hindrar kommunen att sänka ersättningen till de nationella programmen. Utifrån detta har tjänstemännen till och med diskuterat att på längre sikt lämna SKL-samverkan för att på så sätt kunna sänka ersättningsnivån för samtliga folkbokförda elever.

Trepartialliansens budget

”Trepartialliansen” utgörs av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Deras budgetförslag går ut på privatiseringar och nedskärningar. De vill att nya Åbyskolan och nya Runstensskolan ska byggas och drivas privat. De vill privatisera hela Brandbergsskolan. I sin budget pekar de även ut kommunens familjedaghem och fritidsgårdar som privatiseringsobjekt. De vill även börja med ”hemsänd mat” i hemtjänsten i privat regi.

Trepartialliansen står också fast vid planuppdraget som innebär att en bilväg dras rakt genom Haninge kulturpark i Handen.

Trepartialliansens budget innebär nedskärningar på minst 116,6 miljoner kronor: 8 miljoner kronor i grund- och förskola, 19 miljoner kronor på gymnasie- och vuxenutbildning, 60,6 miljoner kronor i äldreomsorgen, 22,9 miljoner kronor på Socialnämnden, 4,8 miljoner kronor på kultur- och fritid samt 1,3 miljoner kronor i Stadsbyggnadsnämnden.

Trepartialliansen sysslar också med populistisk signalpolitik, med liten koppling till verkligheten. Ett exempel är att de vill ta bort de ynka 6-7 timmar i veckan i Torvalla simhall som är förbehållet kvinnor. Kvinnosimtider utpekade som ”smygislamisering”, trots att det funnits särskilda herr- och damtider såväl som pensionärssim och skolsim i decennier runt om i landet och trots att många infödda kvinnor också utnyttjat tiderna. Ett annat exempel på populismen är att de vill att Haninge gör ålderskontroller på ensamkommande flyktingbarn istället för Migrationsverket. De redan hårt kritiserade och osäkra kontrollerna ska alltså enligt trepartialliansen dessutom utföras med än mindre kompetens.

Sverigedemokraternas budget

Sverigedemokraterna vill i sin budget konkurrensutsätta fler delar av den gemensamma välfärden. De vill skära ned makalösa 151,4 miljoner kronor på skola, omsorg, kultur och fritid: 35 miljoner kronor på grund- och förskola, 10 miljoner kronor på gymnasie- och vuxenutbildningen, 13,3 miljoner kronor på kultur- och fritid, 40,5 miljoner kronor på Socialnämnden och 52,6 miljoner kronor på äldreomsorgen.

De mest utsatta – funktionsnedsatta, barn som far illa i hemmet, kvinnor som flyr män som slår – samt kommunens äldre skulle drabbas hårdast av Sverigedemokraternas budgetförslag.

Sverigedemokraterna skriver att de vill minska flyktingmottagandet för att ”spara pengar”. Men de lyckas inte någonstans i sin budget redogöra för vilka kostnader som i så fall sparas. Detta beror på att de sysslar med oseriös signalpolitik. I själva verket betalar Migrationsverket för flyktingmottagandet. Rasismen visas av att Sverigedemokraterna vill ta bort anslaget till Antidiskrimineringsbyrån och även ta bort Mångfaldspriset.

I skolan vill Sverigedemokraterna införa skriftliga omdömen redan från årskurs 1 (på 7-åringar). På samma sätt som borgarna anser de att tekniska lösningar som kontroller och press kan ersätta lärare, vilket är ganska uppenbart då Sverigedemokraterna samtidigt vill skära ned 35 miljoner kronor i grund- och förskola.

Sverigedemokraterna vill också ta bort modersmålsundervisningen i skolan, vilket innebär att nyanlända barns språkutveckling i det svenska språket skulle hämmas med stor risk att många barn får växa upp med ett stort handikapp: att inte kunna uttrycka sig fullt ut på något språk alls. Dessutom vill de skära ned i SFI (Svenska för invandrare); ingen ska få mer än maximalt två års svenskundervisning (!). Båda åtgärderna – inget hemspråk och mindre SFI – kommer att innebära att färre lär sig bra svenska.

I övrigt kan nämnas att Sverigedemokraternas budget är en dåligt skriven kopia av borgarnas budget, ihopkastad och kryddad med okunniga, inskränkta och vulgära formuleringar.

Vänsterpartiets budget

Vänsterpartiets budgetförslag ger mer till skola samt kultur- och fritid. Detta möjliggörs genom ett lägre överskottsmål än kommunledningens och att skattesatsen återställs till 2010 års nivå.

Vänsterpartiet ger 73 miljoner kronor mer till Grund- och förskolenämnden än kommunledningen, det vill säga ett nytt resurstillskott på 55,5 miljoner kronor utöver beräknad volym-, lön- och prisuppräknings. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden får 12 miljoner kronor mer än i kommunledningens förslag, vilket innebär ett nytt resurstillskott på 9 miljoner kronor utöver beräknad volym-, lön- och prisuppräknings. Kultur- och fritidsnämnden får 10 miljoner kronor mer än i kommunledningens förslag, vilket innebär ett nytt resurstillskott på 5,9 miljoner kronor utöver beräknad volym-, lön- och prisuppräknings.

Däremot innebär Vänsterpartiets budget nedskärningar i tre nämnder då de inte täcker volym-, lön- och prisuppräknings fullt ut; Effekten blir nedskärningar på 1 miljoner kronor i Socialnämnden, 1,3 miljoner kronor i Stadsbyggnadsnämnden och hela 40,6 miljoner kronor i Äldrenämnden.

Nedskärningarna motsvarar det överskottsmål på 1 procent som Vänsterpartiet satt i sin budget. Detta trots att Haninges likvida tillgångar ökade med 360,9 miljoner kronor under 2015 till 638,1 miljoner kronor i slutet av 2015.

Skillnaden mellan Rättvisepartiet Socialisterna och Vänsterpartiet

Till skillnad från Rättvisepartiet Socialisterna tar Vänsterpartiet inga pengar från de tidigare årens uppsamlade överskott och inga nedskärningar görs på politikerlöner, representation eller konsulter.

Rättvisepartiet Socialisternas budget innehåller 159 miljoner kronor mer till välfärd och service än Vänsterpartiets budget trots att Rättvisepartiet Socialisterna inte höjer skatten. Vänsterpartiets budgetarbete börjar inte med att utgå från behoven. De ser det som sin uppgift att fördela tillgängliga resurser 'lite rättvisare'. I detta finns ingen kampstrategi för att stoppa nedskärningar eller krav på mer pengar från staten.

Förra året – efter att Vänsterpartiets förslag fallit i omröstningen – röstade Vänsterpartiet för kommunledningens budgetförslag. Argumentet var att högeralliansens (M, KD, FP) budget innehöll 30 miljoner kronor mer nedskärningar än kommunledningens. Därför röstade de för S-MP-C-förslaget som ”bara” innehöll 40 miljoner kronor i nedskärningar.

Vi i Rättvisepartiet Socialisterna anser att vår roll som socialister är att bygga rörelser och organisera motståndet som kan stoppa nedskärningarna och högerpolitiken – inte att ställa oss bakom nedskärningar för att "det finns värre alternativ". Vi anser inte att vänsterns roll borde vara att administrera nedskärningar bara för att de kunde varit större annars. Det är en helt och hållet inomparlamentarisk roll som accepterar New Public Management och normaliserar nedskärningar. Om socialister skriver under på nedskärningar – hur ska de då kunna föreslå kampinitiativ mot nedskärningarna? Eller ens delta i rörelser från anställda och brukare som själva kräver ett stopp på nedskärningarna? Vänsterpartiet tar heller inte upp om ökad demokratisk kontroll av anställda över verksamheten.

1.4 Vår vision

Rättvisepartiet Socialisterna står för en socialistisk samhällsomvandling globalt, ett solidariskt samhälle där det arbetande och brukande folkflertalet har demokratisk kontroll över ekonomin. Makten utgår från folket och planeringen sker genom demokratiska organ på alla nivåer; globalt, nationellt, lokalt och branschvis.

En planerad ekonomi frigör resurser för att utveckla produktion, forskning och metoder för att rädda miljön, avskaffa svält samt utveckla hela jordens infrastruktur för säkerställande av rent vatten, hållbart jordbruk, utbildning och arbete.

Vi står för ett Haninge där kommuninvånarna – personal, anhöriga och brukare – genom demokratiska organ, områdes- och branschvis utvecklar välfärden jämte tjänstemän och politiker. Politiska förtroendevalda ska tjäna enligt snittet för kommunens anställda, ingå i en naturlig rotation på poster och vara avsättbara.

Vi kämpar för ett Haninge där personaltätheten inom all omsorg är stor och de anställda utformar verksamheten i samspel med brukarna. 6 timmars arbetsdag med bibehållen lön ger alla arbete, minskar ohälsan och ger alla tid att delta i styret av verksamheten.

Alla anställda i privata företag ska ha svenska kollektivavtal och yttrandefrihet på arbetsplatsen genom meddelarfrihet som är fullvärdig den offentliga.

Alla kommundelar ska vara levande med rikt föreningsliv, nära till service och offentligt finansierad kollektivtrafik. Köpcentrum och kommundelarnas centrum ska vara kommunalt ägda så att hyrorna kan hållas nere för småbutiksägarna och medvetna etableringar kan göras för ungdomar och pensionärer samt att service kan anläggas lokalt och nära invånarna.

Vi kämpar för ett Haninge där barngrupperna i barnomsorgen är max 10 barn per småbarnsgrupp på tre anställda och 15 barn per storbarnsgrupp på tre anställda plus resurspersonal och specialpedagoger. Heltid ska vara en rättighet. Den pedagogiska uppgiften i verksamheten ska stärkas. Borgarnas version av kunskapskontroller för 4- och 5-åringar vilka påverkar barn negativt ska ersättas av pedagogisk dokumentation som utvecklas av pedagoger och förespråkas av forskningen.

I grundskolan ska klasstorlekarna i normalklasser vara begränsade till max 20 elever, ha två närvarande lärare varav minst en utbildad specialpedagog. Det skulle innebära att dagens korv-stoppningspedagogik med ytlig inläring genom prov och lärlösa lektioner ersätts av djupinläring; Fler och utbildade lärare möjliggör en mer aktiv lärarroll, mer tid för individuell hjälp till varje elev, läxhjälp på skoltid, tydligare samspel mellan teori och praktik samt möjlighet att omsätta kunskaper i praktiken.

Äldreomsorgen ska ske helt i offentlig regi för att säkerställa allas rätt till omsorg utan vinstintresse på anställdas och brukares bekostnad. Maten ska lagas på plats och vara anpassad efter de äldres behov, vanor, religion osv.

Värdefulla skogsmiljöer ska bevaras och skärgården skyddas från ytterligare exploatering. Miljonprogrammen ska ställas under allmännyttan och renoveras till miljövänliga passivhus. Stora satsningar på klimatåtgärder behövs.

Rasism, homofobi, diskriminering och mäns våld mot kvinnor ska bekämpas på alla nivåer. Behovet av skydd, bostäder, vård och bistånd ska vara täckt till 100 procent.

En socialistisk politik kan genomföras med bygget av ett nytt arbetarparti, kämpande fackföreningar och en landsomfattande rörelse mot högerpolitiken.

1.5 Haninges förutsättningar

Rättvisepartiet Socialisterna kräver pengarna tillbaka till kommuner och landsting efter mer än två decenniers minskade statsanslag, något som pågått oavsett riksdagsmajoritet.

Att kommunernas möjligheter att utvecklas helt är begränsade till de av regeringen tilldelade ramarna är ett resultat av en medveten politik för att lättare omfördela pengar från offentlig sektor till storföretag.

Avskaffandet av kommunal beskattningsrätt av företag, bolagiseringar och utförsäljningar samt omstruktureringen av de indexreglerade statsbidragen har försämrat kommunernas ekonomi sedan 1980-talet och begränsat manöverutrymmet. Idag är kommuner och landsting vingklippta. Samtidigt med urholkningen av kommunernas ekonomier har staten lagt nya uppgifter på kommunerna som det inte kompenseras för.

Verksamheternas största utmaningar och riskzoner

Följande verksamhetsområden ser vi som stora risker under S-MP-C-styret, att kommunledningen inte kommer att klara av att möta upp utmaningarna och att verksamheternas kvalitet är hotade.

a. Äldrenämnden:

- Omsorgsbehoven ökar drastiskt. Mellan sista december 1998 och sista december 2015 fördubblades antalet seniorer som är 65 år eller äldre. Fram tills 2024 beräknas Haninges befolkning öka med 12,1 procent jämfört med idag. Och antalet seniorer beräknas fortsätta öka: antalet som är 75 år och äldre med hela 60 procent och antalet som är 80 år eller äldre med hela 70 procent fram tills 2024. Samtidigt skapas långt ifrån det antal nya platser som behövs inom äldreomsorgens boenden. Äldrenämndens plan bygger på att äldre ska stanna hemma så länge som möjligt. Äldre i behov av särskilt boende nekas därför plats och hänvisas till hemtjänst, även de med vårdbehov på 10 timmar eller mer per dag.

b. Socialnämnden:

- **Barn- och ungdom:** Antalet anmälningar om barn som far illa ökar kraftigt, med hela 34 procent mellan 2013 och 2015. Under 2016 inkom 4004 orosanmälningar. Med detta ökar antalet barnvårdsutredningar. **Slutsats: Det behövs fler utredningspersonal och mer resurser.**

- **Funktionsnedsättning:** LSS -avdelningen har sett en stor ökning av antalet ärenden, från 436 den 1 januari 2013 till hela 770 den 1 januari 2016, en ökning med nästan 77 procent. Andelen personer som omfattas av LSS ökar även i landet och beror till stor del på att diagnostiseringen inom det neuropsykiatriska området har ökat, t ex Asperger. I Haninge ställs det dessutom långt fler diagnoser än snittet för landets kommuner. Många ansökningar är till insatsen personlig assistans, en kostsam insats för kommuner. Sedan några år tillbaka tillämpar Försäkringskassan hårdare vägledning när de bedömer människors behov av personlig assistans enligt LSS. Detta har lett till att assistansstöd till många brukare har reducerats eller helt dragits in. Dessutom har kostnadsansvaret helt gått över från staten till kommunen i form av bistånd enligt SoL och LSS. Detta kommer att innebära att kommunernas kostnader ökar ytterligare då den del av stödet som staten betalar kommer att minska. **Slutsats: Det behövs fler utredningspersonal och mer resurser.**

- **Flyktingmottagningen:** Haninge har enligt avtal med Migrationsverket ansvaret att ta emot och bosätta 253 flyktingar under 2017. Antalet kan öka under 2017 men det är inte antalet som utgör en riskzonen utan kommunledningens politik. Det är bra att kommunledningen påbörjat arbetet med att anförskaffa fler lägenheter i enlighet med Rättvisepartiet Socialisternas förslag, likaså är det bra att insatser för att värva fler familjehem tagits. Men det är dåligt att de nya HVB-hemmen för ensamkommande flyktingbarn som byggs under 2016 till största del är i privat regi. De privata företagen har till största delen sämre bemanning och mindre daglig verksamhet än de kommunala, vilket försämrar arbetet att hjälpa ungdomarna att komma in i samhället. Många flyktingars trauman

kräver också vårdinsatser som vi vet att många privata snålar in på för att göra vinster. **Slutsats: Samtliga nya HVB-hem måste vara i kommunal regi. Socialsekreterarna måste avlastas genom rekrytering av fler socialsekreterare.**

- **Personalens villkor:** Arbetsbelastningen inom Socialförvaltningen är ohållbar. Exemplet inom barn- och ungdom, LSS och flyktingmottagningen är några exempel. **Slutsats: Förvaltningen måste ges i uppdrag att undersöka förutsättningarna för ett lokalt kollektivavtal med 6 timmars arbetsdag.**

Arbetsmarknad

I Haninge är arbetslösheten högre än i Stockholms län i allmänhet och bland ungdomar i synnerhet. Många arbetslösa tvingas jobba gratis på praktik eller på prov för att sedan ersättas av nästa i kön. Vi motsätter oss att arbetsköpare får betalt av staten för att ha gratis arbetskraft som enbart lever på aktivitetsstöd eller försörjningsstöd.

Arbetslösheten är ett slöseri med mänskliga och samhällsliga resurser. Vi anser att den kommunala servicen kan utvecklas och arbetslösheten sjunka med en socialistisk arbetsmarknadspolitik. 6 timmars arbetsdag med bibehållen lön och satsning på friskvård ger jobb åt ungdomar och möjliggör ett längre arbetsliv för äldre utan arbetsskador.

Vår politik skulle kraftigt öka skatteintäkter, höja konsumtionen, minska ohälsotalen och arbetsskador samt möjliggöra höjda statsbidrag för de nödvändiga investeringar inom hemtjänst, LSS och äldreomsorg som kommer att behövas de kommande åren.

Utbildning

Grunden för möjligheter till högre utbildning och arbete läggs i tidig ålder. Ända sedan den djupa krisen under 1990-talet – då Formatorskandalen under det S-ledda vanstyret ledde till att Haninge gick i konkurs – har Haninge tillhört bottenskiktet bland kommuner vad gäller lärartäthet och studieresultat. Stora nedskärningspaket har avlöst varandra under samtliga kommunledningar sedan tidigt 1990-tal.

Haninge kommun hamnade åter igen i bottenskiktet i Lärarförbundets ranking av skolkommuner 2015, på plats 275 av 290 kommuner. Haninge hamnar även i botten vad gäller de två viktigaste kriterierna: lärartäthet (plats 284) samt antalet utbildade lärare (plats 288). 30,2 procent av niondeklassarna i Haninge nådde inte kunskapsmålen i alla ämnen läsåret 2014/2015. 17,5 procent av gymnasieeleverna uppnådde inte högskolebehörighet.

Samtidigt utgör det tidigare beslutet att ge konkurrensfördelar till nyetablerade friskoleföretag – med 3 000 kr extra per elev och år – en konstant risk för dränering av den kommunala skolan och fler skolnedläggningar i framtiden. Klockarbergskolan i Brandbergen och Jordbromalmsskolan i Jordbro har redan lagts ned. Brandbergsskolans framtid är hotad.

Den kortsiktiga nedskärningspolitiken blir en barriär när antalet elever och barn ökar. Rättvisepartiet Socialisterna varnade för att tidigare års stora neddragningar på lärartjänster och avställning av lokaler var kortsiktiga. Med de lärare som försvunnit från Haninge i tidigare nedskärningar försvann också kompetens som inte kommer tillbaka. Att rekrytera lärare med rätt

behörighetskrav och pedagogisk högskoleexamen tar längre tid än att rekrytera obehöriga lärare. Risk finns att grundskolan upplever samma utveckling som förskolorna, där andelen personal med pedagogisk högskoleexamen sjunker.

Vi kan förbättra studieresultaten genom att satsa på små klasser och därmed mer tid för individuell hjälp. För att möjliggöra en mer aktiv lärarroll krävs just fler och utbildade lärare med mer tid för planering och avsatta resurser till läxläsning på skolan – inte i hemmet där föräldrarnas akademiska- och klassbakgrund påverkar elevens förutsättningar.

Efter att den tidigare högerregeringen skar bort en tredjedel av finansieringen till vuxenutbildningen har möjligheten till en andra chans samt att omskolas drastiskt försämrats. Tidigare fanns både Västerhaninge folkhögskola och Dalarö folkhögskola. Idag finns de inte kvar. Centrum Vux är i stort behov av resurser efter nedskärningar. Rättvisepartiet Socialisterna vill satsa mer på Centrum Vux, SFI (svenska för invandrare) och Särvox.

Bostadsbyggande

Bristen på billiga hyresrätter tvingar ungdomar att flytta ifrån Haninge. Haninge förlorar också skatteintäkter. Många som arbetar på de stora privata arbetsplatserna – och gjort så under en väldigt lång tid samt sökt bostad i Haninge – bor kvar i andra kommuner och betalar skatt där.

Vi vill rädda de allmännyttiga bostäderna, skydda kommunens hyresrätter från omvandling till bostadsrätter samt att kommunens nya bostadsområden i bl a Vega görs tillgängliga för ungdomar och låginkomsttagare genom billiga hyresrätter. Vi vill satsa på byggande där mark- och exploateringskostnader hålls ner till förmån för klimatsmarta lösningar och låga hyror. Det behövs en plan för massiv utbyggnad av allmännyttiga billiga hyresrätter och ett stopp för marknadshyror.

Regional utveckling och miljö

Utvecklingsprogram för den regionala stadskärnan innebär omfattande förändringar; nya stadsdelar byggs, nya företagsparker etableras och stora delar av centrala Haninge dansas om. Utvecklingen är dock helt näringslivsinriktad. De stora behoven hamnar i skymundan.

Vid stora planmässiga förändringar av stadsbilden är verklig dialog viktig. Därför måste det ske på de boendes och de berördas villkor. Stadsplanering ska handla om samhällsnytta. Boende, kommunal verksamhet, lokala föreningar och små lokala företag måste ha stort inflytande. En levande stadsbild är en stadsbild där alla kommer till tals och alla får utrymme i en deltagande demokrati.

Utvecklingsprogrammet saknar ett ordentligt klimat- och perspektiv. Rättvisepartiet Socialisterna vill se en plan för hur transporter på väg kan samordnas, till och från industriområden och köpcentrum. Framsteg har gjorts i enlighet med Rättvisepartiets Socialisternas förslag. I Haninges Klimat- och energistrategi finns nu samordnade varutransporter i kommunens verksamhet med som mål. Detta måste också tillämpas i den privata sektorn. Lyckade försök i Uppsala och Linköping visar att avgasutsläppen i stadskärnan från transportfordon kan minska med 50 procent. Rättvisepartiet Socialisterna står för avgiftsfri kollektivtrafik samt utbyggnad av pendelnätet med ringlinjer. Ingen annan åtgärd skulle kunna mäta sig i effekt både för miljö, trängsel och regional utveckling.

Personalfrågor

Haninge kommun står inför en generationsväxling. Ett stort skikt anställda går i pension de kommande åren. Detta kräver insatser. För att locka fler unga att söka jobb inom skola, barn- och äldreomsorg vill vi satsa 40 miljoner kr att höja lönerna, samt även till att få upp antalet hel-tider.

Genom att redan nu öka bemanningen på kommunens arbetsplatser minskas arbetsbelastningen. Detta skulle minska inte bara förtidspensioneringar, utan också ohälsotalen samt antalet arbetsskador. Anställda med lång arbetslivserfarenhet inom sitt yrke borde också ha möjlighet att avstå från tungt belastade arbetsmoment och använda mer tid att vägleda unga/nya anställda.

Sjukfrånvaron har ökat något det senaste året. Samtidigt har antalet rehabiliteringsärenden minskat i förhållande till behoven. Den tidigare högerregeringens nya regler och riktlinjer har inneburit att fler tvingas återgå till arbetet för tidigt. Många får inte tillgång till den friskvård och rehabilitering som de behöver. Detta kan leda till än större problem med sjukskrivningar och arbetsskador längre fram. Rättvisepartiet Socialisterna vill avsätta ytterligare 2 miljoner kronor för extrainsatser på friskvård och rehabilitering i tidigare stadier än idag.

Upphandlingsfrågor

Rättvisepartiet Socialisterna anser att det är kvalitet och tillgänglighet som ska stå i fokus för verksamheten. Därför motsätter vi oss ”avknoppning” (privatisering) och konkurrensutsättning av kommunal verksamhet. Vi anser också att personal och brukare ska ha veto vid upphandlingar. Vi vill införa krav på kollektivavtal i alla kommunens upphandlingar för att stoppa lönedumpningen i den privata sektorn.

1.6 Omvärldsanalys

Världsekonomin och dess påverkan på Sverige

Världsekonomin har inte lyckats återhämta sig från de förödande effekterna av den kapitalistiska krisen 2007-08. En generell stagnation har fortsatt, trots ned- och uppgångar i prognoser. Kinas upprepade börsdykningar och skarpa inbromsning är tecken på hur nästa globala recession kan vara i vänta i en situation där ingen av de stora ekonomierna kan bära upp världsekonomin.

Internationella valutafonden har i sin konjunkturprognos World Economic Outlook i april sänkt prognoserna för den globala tillväxten till +3,2 procent för 2016 och till +3,5 procent för 2017, vilket innebär sänkningar med 0,2 respektive 0,1 procentenheter i jämförelse med rapporten från januari.

Europa är i fortsatt kris. Eurozonens samlade bruttonationalprodukt (BNP) växte med knappa 0,5 procent under första kvartalet 2016, enligt EU:s statistikbyrå Eurostat. Och USA:s begränsade återhämtning har inte löst de fördjupade problemen som ärvts från krisen.

Samtidigt ser det ut som att Sverige är på väg in i en högkonjunktur. Men redan nästa år går det trögare igen pga det sköra läget i världsekonomin där t ex handeln stagnerar.

Trots tillväxten och ränteläget har regeringen inga planer på att försöka eliminera arbetslösheten.

Den minskar men beräknas ändå ligga på 6,7 procent detta år och bara lite lägre de två följande åren. BNP-tillväxten var under det fjärde kvartalet 2015 4,5 procent mätt på årsbasis. Konjunkturinstitutet räknar med att tillväxten 2016 blir 3,5 procent. Bakom uppgången finns flera faktorer. En förklaring är att den europeiska ekonomin går lite bättre än tidigare vilket gynnar svensk export. Eftersom Riksbanken har minusränta håller detta nere värdet på kronan vilket ytterligare gynnar exporten.

Sveriges stora exportberoende ställer höga krav på stark konkurrenskraft, det vill säga att hålla nere löner och kostnader; vilket i sin tur håller tillbaka konsumtionen (utöver den kreditbaserade). Oavsett konkurrenskraftighet innebär exportberoendet en extra sårbarhet för den globala ekonomin. Eurozonens skuld kris är det senaste exemplet på denna sanning.

Regeringens budgetpolitik

Vissa av den tidigare högerregeringens allra hårdaste kontrareformer har mildrats av S-MP-regeringen; sjukförsäkringens bortre parentes har tagits bort, taket i a-kassa har höjts, skatten har sänkts för pensionärer och underhållsstödet har höjts för ensamstående.

Men återställarna är ytterst begränsade. De sammantagna förändringarna i höstbudgeten är ganska små mot tidigare års budget. ”Totalt är det någonstans mellan 2 och 3 procent av statens utgifter som på något sätt förändras”, kommenterade SEB:s privatekonom Jens Magnusson.

Krisen i kommuner och landsting

I Sverige finns två ekonomiska konjunkture; en fortsatt kris för kommuner och landsting i kontrast till ökade privata vinster och hög tillväxt.

Sjukvårdens kris är så djup att kristillståndet numera upplevs som normalt. Dubbla arbetspass på 17 timmar, att hela avdelningar säger upp sig i protest, att förlossningar kan ske på BB:s toalettgolv på grund av platsbrist. Vårdkrisen är en av de stora orsakerna jämte arbetslösheten som bidrar till avfolkningen av stora delar av landet. Landstingsstyret i Västernorrlands län håller på att skära bort vård motsvarande 250 miljoner kronor.

Skolan upplever fortsatta nedskärningar i hela landet. I Luleå vill kommunstyret lägga ner sju skolor och tio förskolor (antalet var ännu högre tidigare, men föräldrarnas och lärarnas kamp har gett resultat). De återkommande skolnedläggningarna i Göteborg har nu lett till att över 2000 elever saknar skolplats till hösten. I Malmö är 82 procent av förskolegrupperna för stora jämfört med Skolverkets riktlinjer över hur många barn det bör vara per grupp. Det finns grupper med 55 barn.

Behoven av äldreomsorg ökar drastiskt. Dagens 150 000 demenssjuka kommer om femton år att vara cirka 250 000. Men antalet platser i särskilt boende har minskat med 30 000 på 15 år.

Klyftorna fortsätter öka

LO:s rapport om makteliten i år visade att näringslivets direktörer i genomsnitt tjänar 54 industriarbetarlöner vilket är mer än någonsin. Medan en toppdirektör får in 1,5 miljoner på kontot varje månad får industriarbetaren 28 300. Jämfört med hotellstäderskans 20 000 kr/mån är det 77 gånger mer.

Detta bekräftar bilden OECD gav för några år sedan om att Sverige är ett av de länder i världen där

klassklyftorna ökar snabbast. Även om klyftorna fortfarande är lägre än i många andra länder går utvecklingen åt helt fel håll.

Mer än var tredje krona som betalas in i bolåneräntor är ren vinst för banken, som sedan regnar över ägare och vd:ar. Bankdirektörernas ersättningar har ökat med 65 procent på tre år.

Den svenska kapitalismen utgörs av en oproportionellt stor bankdominans, jämfört med många andra länder. Bankerna producerar inget eget värde, vilket understryker ihålligheten i den svenska ekonomin.

Sveriges kreditbaserade ekonomi och bolånebubbla

De låga räntorna har lett till ett gigantiskt skuldberg. Hushållens skulder ökar med 7,5 procent per år och är bland de mest skuldsatta i världen. Störst är bubblan på bostadsmarknaden som visas av de skenande bopriserna. Enligt Standard & Poor's (kreditvärderingsinstitut) är de svenska bostädernas övervärdering 20 procent.

Ju längre tiden går som bubblan blåses upp, med stigande skuldsättning och stegrande bopriser, desto hårdare blir smällen när bubblorna oundvikligen spricker. Ändå klarar regeringen inte av att föra en politik som dämpar uppblåsningen, därför har tal om minskade räntebidrag på bolån stannat vid just ord. I dagsläget är tillväxttakten för utlåning till hushåll 7,7 procent.

Kreditnivåerna kan utlösa en ny kris. Det är i längden oförenligt att skulderna växer snabbare än hushållens inkomster. En smäll kommer försätta privatpersoner och kommuner i konkurs. Även statens finanser kommer kraftigt undermineras.

När bostadsbubblan sprack i Danmark låg hushållens skulder på runt 260 procent av disponibel inkomst. I Sverige låg skuldkvoten på 176,6 procent i februari. Det går inte att förutspå när en gräns har nåtts. Men någon gång nås en skuldmättnad. I USA sprack bubblan vid 120 procent. Med tanke på att den svenska banksektorn är bland de största i Europa i förhållande till BNP kan effekterna av fallande bostadspriser bli ännu mer dramatiska än i andra länder.

Högkonjunktur men ändå extremt investeringsunderskott

Investeringar är långsiktiga satsningar som ger vinst kanske först efter flera år. Istället har företag belånat sig för att stödköpa sina egna aktier. Den svenska industrin har länge kört med samma medicin till den grad att det var frågan om avindustrialisering, se tex Saabs öde eller att företag som AstraZeneca inte investerade i forskning och därmed förlorar i den internationella konkurrensen.

Nu när investeringar tagit fart igen sker det dock nästan enbart i den privata ekonomin. Vansinnigt nog har staten dragit ned på investeringsidan. Den statliga investeringsandelen når sin lägsta nivå under hela efterkrigstiden.

De låga räntorna gör att det aldrig har funnits ett bättre läge för statliga lån till nya stora investeringsprogram. Samtidigt är uppgången i ekonomin och därmed fönstret för gynnsamma investeringar tillfällig.

Flyktingpolitiken

Utöver den kreditbaserade privata konsumtionen finns ändå en mer verklig ökning av ekonomisk

omsättning, jobb och tjänster. Dels uppskattas flyktingmottagandet under 2015 ha lett till en offentlig satsning som gjorde att fler fick jobb med asylmottagningen. Flyktingmottagandet uppskattas vara förklaringen till en hel procentenhet av BNP-uppgången. Därtill kommer det ökande byggandet och vissa investeringar i infrastruktur. Men ytterst begränsat.

Istället för att bygga ut välfärden och samhällsstrukturen skyllde regeringen bristerna i mottagandet på ”flyktingvolymerna” och påstod att det stod en ”systemkollaps” för dörren. Svenskt Näringsliv och högerpartierna använde ”systemkollaps-kortet” som en chockdoktrin för att kampanja för sänkta ingångslöner, vilket regeringen snabbt accepterade parallellt med att de slog sönder asylrätten i en rad historiska försämringar.

Om det inte vore för att en stor del av tillväxten försvann bort i meningslösa vinster hade samhällsnyttiga investeringar kunnat få igång en mer verklig tillväxt. Vinstnivån för de riskkapitalister som driver asylboenden på skattemedel är högre än i någon annan bransch, det finns exempel på 59-procentiga vinstnivåer.

Flyktingmottagandet kom ur en global kris. Medvetna offentliga investeringar för att möta även andra kriser, som den globala klimatkrisen, skulle ge en beständig skjuts i ekonomin.

Det behövs en räddningsplan för offentlig sektor

Sverige har aldrig varit så rikt som idag. BNP per capita har ökat från 234 900 kronor år 1980 till 403 000 kronor 2014 (2014 års penningvärde). Bara sedan 2010 har BNP ökat med 571 miljarder kronor, mer än vad hela BNP var 1980.

Sverige har utan tvekan råd att ta emot alla som söker asyl och att bygga ut välfärden efter de växande behoven. Statsbidragen måste åter indexregleras utifrån verkliga behov. Staten måste betala kommunerna fullt ut för flyktingmottagningen samt återbetala vad de är skyldiga kommuner och landsting för år av utebliven kompensation för lön-, pris- och volymökningar.

2. Kommunens styrmodell

Inget eget förslag.

3. KF:s mål för 2017-2018

3.1 Målområde – Ekologisk hållbarhet

Inget eget förslag

3.2 Målområde – Social hållbarhet

Inget eget förslag

3.3 Målområde – Ekonomisk hållbarhet

Kommunen slopar överskottsmålet.

4. Mål och ekonomiska ramar per nämnd och bolag 2017-2018

Rättvisepartiet Socialisterna föreslår att överskottmålet tas bort och att 107 miljoner kronor in-
språktas av kommunens kassa och bank. Med detta inräknat, SKL:s prognos på beräknade skatte-
intäkter och generella statsbidrag samt 2017 års verksamhetskostnader som grund fastställer
Rättvisepartiet Socialisterna driftsbudgetens ramstorlek till 4 505 700 000 kronor.

Totalt frigör vi 295 miljoner kronor mer till välfärd och service än kommunledningen: 188 miljoner
kronor i öronmärkta resursökningar och 107 miljoner kronor för att kompensera volym-, lön- och
prisuppräknningar. Av de extra 295 miljoner kronorna frigörs 69 miljoner kronor inom driftbudgeten
och resterande 226 miljoner kronor genom ramhöjande beslut (se kap 1.2: Om vårt budgetförslag)

I tabellen nedan och på fler platser i vårt förslag skriver vi summor i tkr (10 000 tkr = 10 miljoner
kronor) då detta är det vanliga i de andra partiernas budgetar.

Styrelse/nämnd (tkr)	Justerad Budget 2016 ¹	Ramökning	RS Budget 2017	Skillnad mot kommunstyret
Kommunstyrelsen ²	199 350	- 7 850	191 500	- 16 000
Grund- och förskolenämnden	1 605 000	+ 156 000	1 761 000	+ 73 500
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	387 000	+ 48 000	435 000	+ 18 000
Kultur- och fritidsnämnden	181 800	+ 20 300	202 100	+ 11 100
Socialnämnden ⁴	810 200	+ 73 300	883 500	+ 33 500
Stadsbyggnadsnämnden	120 000	+ 15 300	135 300	+ 4 300
Äldrenämnden ⁴	688 900	+ 149 700	838 600	+ 106 600
Södertörns upphandlingsnämnd ²	0	0	0	0
Södertörns överförmyndarnämnd ²	0	0	0	0
Valnämnden	100	0	100	0
Revisionen	1 600	0	1 600	0
Kommunfullmäktiges reserv ³	20 000	10 000	30 000	- 5 000
Finansförvaltningen exkl. finansnetto	27 000	0	27 000	0
Totalt	4 040 950	464 750	4 505 700	+ 226 000

Anm. 1: Den justerade budget 2016 är den av kommunfullmäktige beslutade budget 2016 uppdaterad med tekniska
justeringar, såsom volymökningar till Äldrenämnden samt förändrad ansvarsfördelning mellan Äldrenämnden och
Socialnämnden. Justeringen är gjord för att jämförelsen mellan 2016 och 2017 skall vara rättvisande.

Anm. 2: Kommunens andel i Södertörns överförmyndarnämnd och Södertörns upphandlingsnämnd finns inom
Kommunstyrelsens ram. Här ingår också den tidigare Miljönämndens ansvarsområden.

Anm. 3: Reserven ska täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader t.ex. ännu större volymökningar
inom Grund- och förskolenämnden, Socialnämnden, Äldrenämnden eller Stadsbyggnadsnämnden (vinterväghållning).

Anm. 4: I ramförändringen ingår en förändring av ansvaret för personer under 65 år från Äldrenämnden till
Socialnämnden med 15 900 tkr.

4.1 Kommunstyrelsen

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och styrelsens reglemente gäller följande: Kommunstyrelsens uppgift är att på kommunfullmäktiges uppdrag planera, leda, samordna och följa upp hela den av kommunfullmäktige beslutade verksamheten. Kommunstyrelsen ansvarar bland annat för frågor som gäller kommunens långsiktigt hållbara utveckling och frågor relaterade till barnkonventionen samt övergripande ekonomi- och personalfrågor. Kommunstyrelsen svarar även för kommunens näringslivsarbete, arbetsmarknadsråd, exploateringsbudget med markinköp och markförsäljningar samt samverkan och kontakt med Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund, Södertörns Brandförsvarsförbund, Samordningsförbundet Östra Södertörn m.fl. Kommunstyrelsen ansvarar även för Haninge som finskt förvaltningsområde samt uppföljning av Södertörns upphandlingsnämnd och Södertörns överförmyndarnämnd.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 191 599 tkr

Förändring från 2016: – 7850 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris- och löneökningar. Ramen har beräknats för att även inrymma Hållbarhetsberedningens förvaltningsstöd.

Öronmärkta budgetökningar:

- Höjda lägstalöner för kommunanställda och omvandling till heltid 40,0 mkr
- Extrainsatser till friskvård och rehabilitering för kommunanställda 2,0 mkr
- Utredningar för genomförande av klimatomställning enligt RS förslag, skydd av nya naturreservat och införande av 6 timmars arbetsdag 1,0 mkr
- Inrätta jämställdhetsråd, heltidsanställd samordnare för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och förtryck i hederns namn samt inleda kompetenssatsning för anställda inom berörda nämnder 2,0 mkr

I kombination med de stora satsningarna på bättre bemanning kan vi sänka sjukskrivningarna från 7,6 procent till 5,0 och därmed frigöra kostnader för ohälsa på beräkningsvis 12 miljoner kronor.

Vi sparar samtidigt 61 mkr genom att kraftigt minska konsultkostnader, representation, resor, konferenser, presenter, arvoden för sammanträden samt hel- och deltidsengagerade förtroendevalda och slopar kontant partistöd.

Minst hälften av konsultutgifterna är onödiga med Rättvisepartiet Socialisternas politik. Personalen – de verkliga experterna på arbetsplatserna – får större inflytande att utveckla verksamheterna. Strukturer för demokratiska samråd för anställda och brukare kan ges uppdrag som ersätter externa konsulter fakta- och underlagsinhämtning såväl som utvärderingar och granskningar.

Miljöarbetet har stärkts då flera av Rättvisepartiet Socialisternas åtgärdsförslag tagits in i Haninges Klimat- och energistrategi: Samordning av kommunens varutransporter, biogas av sopor, klimatsmart byggande, energisparåtgärder och solceller på kommunala fastigheter. Målet med det fortsatta klimatarbetet är 500 nya klimatjobb i Haninge.

Hållbarhetsberedningens uppdrag:

- Att utreda möjligheten att skydda Norrviksområdet och Nybysjöområdet på norra Ornö samt Ytterängsområdet inklusive Arbottnamaren på Muskö som naturreservat.
- Att proaktivt utreda möjligheten att värdefulla naturvärden i militära övningsområden i Haninges skärgård kan skyddas som naturreservat i eventuell händelse av framtida markförsäljning eller att användning av områden för övningar utgår.
- Att utreda samordning av transporter inom den privata handeln.
- Att utreda klimatanpassning av miljonprogrammets bostäder.
- Att trappa upp arbetet med solceller på kommunala byggnader, rörelsestyrd belysning m fl energisparåtgärder.

Hållbarhetsberedningens budget: 1 700 tkr.

Övrigt särskilt budgeterade medel i kommunstyrelsen

Tillgänglighetsmiljonen:

Kommunala verksamheter ska kunna söka pengar till projekt som underlättar för människor med funktionsnedsättningar.

Ska beredas av kommunala handikappersrådet till kommunstyrelsen.

Beredningen för mänskliga rättigheter:

Beredningen för mänskliga rättigheter ska utifrån ett helhetsperspektiv främja alla människors möjlighet att delta i samhället på lika villkor. Beredningen ska ta initiativ till att förverkliga de mänskliga rättigheterna och motverka diskriminering, samt arbeta med demokratins värdegrund och verka för en stark och effektiv kommunal demokrati.

Ska bevaka att kommunen aktivt motarbetar diskriminering utifrån de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Även bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning kan ses som en form av diskriminering.

Beredningen ska dela ut Jämställdhetspriset och Mångfaldspriset.

Beredningen budgeteras 430 tkr för 2017.

Södertörns överförmyndarnämnd: Överförmyndarnämndens verksamhet finansieras av Tyresö, Nynäshamn, Huddinge, Botkyrka och Haninge och ska alltid visa ett nollresultat. Eventuella underskott eller överskott hanteras i respektive kommun. För att likställa Haninge med övriga fyra kommuner finns anslaget för överförmyndaren inom kommunstyrelsen anslag. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndorganisation.

Budget avser Haninges andel av kostnaderna vilket 2017 är 7 800 tkr. Nämndens totala omslutning 2017 är 32 200 tkr.

Södertörns upphandlingsnämnd: Upphandlingsverksamheten ingår i en gemensam nämnd, Södertörns upphandlingsnämnd, med Nynäshamns kommun. Nämnden ingår i Haninge kommuns nämndsorganisation. Vid upphandling av tjänster ska kommunen ställa krav på kollektivavtal, huvudentreprenörsansvar och lika stark meddelafrihet som i offentlig verksamhet. Höga och tydliga

miljökrav ska ställas vid upphandlingar.

Budget avser Haninges del och är för 2017 10 700 tkr. Finansieringen sker genom att en fördelning av kostnaderna till nämnderna. Nämnden totala omslutning är 17 300 tkr.

Samordningsförbundet Östra Södertörn: Samordningsförbundet Östra Södertörn är ett samverkansorgan mellan Haninge kommun, Tyresö kommun, Nynäshamns kommun, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen inom rehabiliteringsområdet. Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens andel av förbundets samlade medel är 50 procent. Landstinget bidrar med 25 procent och kommunerna med resterande 25 procent.

Haninges del i finansieringen av förbundet 2017 är 2 400 tkr.

Södertörns Miljö- och hälsoskyddsförbund: Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund är ett kommunalförbund där förutom Haninge ingår Nynäshamn och Tyresö. Haninges del av den totala avgiften till förbundet för 2017 är 6 800 tkr.

Södertörns Brandförsvarsförbund: Södertörns Brandförsvarsförbund är ett kommunalförbund med totalt 10 kommuner. Medlemskommunerna är Haninge, Nacka, Tyresö, Huddinge, Nynäshamn, Botkyrka, Salem, Ekerö, Södertälje och Nykvarn. Haninges andel är 16,7 procent och medlemsavgiften för 2017 beräknas till är ca 55 000 tkr. Det exakta beloppet har ännu inte fastställts.

Kommunfullmäktiges reserv

Ekonomisk ram 2017: 30 000 tkr   Förändring från 2016: 10 000 tkr
--

Medel för 2017 års verksamhet finns avsatta i kommunfullmäktiges reserv. Kommunfullmäktiges reserv avdelas för att täcka fullmäktiges beredningar samt oförutsedda kostnader såsom volymökningar inom grund- och förskolenämnden, socialnämnden, äldrenämnden och stadsbyggnadsnämnden. För bredbandsutbyggnad på landsbygden kan stöd från det s.k. landsbygdsprogrammet lämnas i landsbygdsområden där utbyggnad inte kommer att ske på marknadsmässiga grunder. Offentligt stöd kan lämnas utöver den privata finansieringen.

Eftersom det är mycket osäkert när i tiden behov av dessa medel uppkommer, föreslås att kommande ärenden hanteras inom ramen för kommunfullmäktiges reserv.

Exploateringsbudget

Kommunens försäljning och köp av mark sammanhålls av mark- och exploatering inom kommunstyrelseförvaltningen. Kommunens exploateringsbudget fastställs av kommunstyrelsen.

Andra uppdrag till Kommunstyrelsen

- Att starta en kampanj med krav på att kommunernas nedskurna statsbidrag betalas tillbaka, att samtliga löne- och prisökningar kompenseras samt att alla nya uppgifter som staten/regeringen ålagt kommunerna de senaste 20 åren ska finansieras fullt ut, även i efterhand.
- Att göra en återkommunaliseringsplan för hur dagens LOV-verksamheter kan återgå i kommunal drift. LOV avskaffas.
- Att påbörja arbetet med implementering av Barnkonventionen i kommunens verksamheter inför att Barnkonventionen blir lag 2018.

- Att ta fram en handlingsplan för att motverka barnfattigdom i Haninge kommun.
- Att verka för tillkomsten av fler ungdomsbostäder i Haninge.
- Att i samarbete med Tornberget arbeta fram standardiseringar för kommunala lokaler.
- Att utreda möjligheten att skapa ett kulturstråk mellan Kulturparken och Rudans friluftsområde samt förutsättningar för Kulturparkens vidareutveckling. Planuppdrag 2013-01-21 § 6 upphävs för den del av planområdet som i gällande detaljplan utgör kulturpark.
- Att tillsammans med Äldrenämnden och Socialnämnden ta fram en åtgärdsplan för att fler ska kunna välja lämpligt boende.
- Att upphäva den del av Jordbro planprogram som innebär rivning av Jordbro Kultur- och föreningshus. Ett nytt samråd måste inledas under 2016 om vilken upprustning och vilka lokalanpassningar föreningarna och verksamheter behöver.

4.2 Grund- och förskolenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för grund- och förskolenämnden. Skolformer i Haninge kommun upp till och med årskurs 9 är organiserade under grund- och förskolenämnden: Förskoleverksamhet, förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshemsverksamhet.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 1 761 000 tkr

Förändring från 2016: 156 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris- och löneökningar samt beräknade volymökningar. Ramen redovisas exklusive den reserv som lagts hos kommunfullmäktige för att täcka icke prognostiserade volymrisker i peng/checksystemet samt strukturbidrag för nyanlända. Av ramen utgör ca 1 528 900 tkr medel inom pengsystemet, inklusive statsbidrag för maxtaxa. Här ingår fr o m 2016 ett strukturbidrag för nyanlända elever, som är volymbaserat för 2017 med 364 elever á 98 500 kronor per elev och år. Resterande medel ska finansiera anslag för central stödavdelning, grundsärskola, skolskjuts samt central administration.

Öronmärkt budgetökning:

- Fler lärare och anställda för mindre klasstorlekar och barngrupper i förskolan, fritids och grundskolan

56,0 mkr

Bara 80 procent av barn mellan 1-5 år i Haninge är inskrivna i förskolan jämfört med 83 procent år 2010. Förskolans pedagogiska verksamhet är viktigt för social träning och stimulans. För nyanlända är förskolan viktig för både språkträning och att komma med i lek och gemenskap med andra barn.

I den period barngrupperna har sjunkit har det varit skett på bekostnad av det pedagogiska uppdraget. Antalet förskolelärare har minskat medan antalet barnskötare ökat. Andelen förskollärare måste vara mycket högre. I vår satsning på bättre personaltäthet ingår att kraftigt höja andelen med pedagogisk högskoleexamen. Bara 30 procent av förskolepersonalen har pedagogisk högskoleexam-

en jämfört med 53 procent i landet. Vi vill uppgradera både barnskötarnas och förskollärarnas löner samt ge barnskötare som så önskar möjligheten att läsa till förskolelärare på en del av arbetstiden, d v s utan att behöva avsluta anställningen eller gå ned till deltid.

I vår satsning ingår också att minska de enorma barngrupperna på fritidshemsverksamheten.

Skolinspektionen gav Rättvisepartiet Socialisterna rätt efter vår anmälan mot betygslänkande omdömen och kunskapskontroller (från 4 års ålder) då de är skadliga för små barn. Ny pedagogisk dokumentation utifrån förskolans pedagogiska uppgift för åldersgruppen måste utvecklas tillsammans med personalen.

För att fler elever ska nå kunskapsmålen i grundskolan behöver vi i högre grad kompensera för elevers olika förutsättningar. Vi kan förbättra studieresultaten genom att satsa på små klasser och därmed mer tid för individuell hjälp. För att möjliggöra en mer aktiv lärarroll krävs just fler och utbildade lärare med mer tid för planering och avsätta resurser till läxläsning på skolan – inte i hemmet där föräldrarnas akademiska- och klassbakgrund påverkar elevens förutsättningar.

Skilda ekonomiska förutsättningar ska inte påverka barns möjlighet att delta i skolan. Skolan ska vara avgiftsfri för elever och vårdnadshavare.

Nämnden ska säkerställa att fler elever når grundskolans mål för simkunnighet, att stärka arbetet mot mobbning och psykisk ohälsa och arbeta för ett bra mottagande av de nyanlända elever som kommer till Haninge.

Uppdrag till Grund- och förskolenämnden

- Att i samarbete med kultur- och fritidsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden säkerställa att det finns tillräckligt med tider för simundervisning för Haninges skolelever.
- Att utvärdera pilotverksamheten med fritidsverksamhet för 10-12 åringar i Svartbäcksskolan.
- Att i samarbete med kultur- och fritidsnämnden skapa möjlighet för alla elever kan få ta del av kultur på lika villkor genom projektet ”Skapande skola”.
- Att ta fram en plan för kompetenshöjande insatser 2017-2019 för personal inom utbildningsförvaltningen.

4.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. I Haninge kommun är följande skolformer organiserade under gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden: Gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning inklusive svenskundervisning för invandrare, yrkeshögskoleutbildning, särskild utbildning för vuxna och gymnasiesärskola. Vidare har nämnden huvudansvaret för kommunens aktivitetsansvar.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 435 000 tkr

Förändring från 2016: 48 000 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Öronmärkt budgetökning

- Fler lärare för mindre klasstorlekar i gymnasiet, vuxenutbildningen och SFI 15,0 mkr

Rättvisepartiet Socialisterna satsar på bättre personaltäthet inom alla nämndens skolor. Vi vill återskapa de utbildningar och lärarjobb på Centrum Vux som tagits bort under åren, t ex Barn- och Fritidsutbildningen samt skapa fler utbildningsplatser, både inom Centrum Vux och SFI.

Arbetet med att minska avhoppet från gymnasiet är en viktig prioritet. Likaså ett bra mottagande av nyanlända elever. Inom gymnasieskolan finns behov av att aktivt arbeta med simkunnighet, särskilt inom språkintruktionsprogrammet.

Vid sidan av de reguljära gymnasieutbildningarna utvecklas snabbspårsutbildningar för att möta upp arbetsmarknadens behov av arbetskraft. För detta avsätts 7 000 tkr/år under perioden 2017-2018.

Uppdrag till Gymnasie – och vuxenutbildningsnämnden

- Att utreda möjligheter för en kommungemensam arbetsmarknadsdag för gymnasieelever.
- Att tillsammans med kommunstyrelsen utveckla snabbspårsutbildningar inom bristyrkesområden.

4.4 Kultur- och fritidsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för kultur- och fritidsnämnden. Nämnden ansvarar för idrotts- och friluftsanläggningar, föreningsstöd, fritidsgårdar, bibliotek, kulturverksamhet och offentlig utsmyckning. Vidare ingår kulturmiljöfrågor i nämndens ansvarsområde. Nämnden är kommunens lotterimyndighet och har det kommunala ansvaret för Sport Campus Sweden.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 202 100 tkr Förändring från 2016: 20 300 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Öronmärkta budgetökningar

- Fler fritids- och timledare, längre öppettider och utökad tjejk- verksamhet 5,0 mkr
- Gratis simskola för barn på Torvalla 0,4 mkr
- Kompensera föreningar i Kulturparken för hyreshöjningar 0,8 mkr
- Satsning på badbussar och utflykter samt inrättande av en sommarkollofond för barn i ekonomiskt utsatta hem som föräldrar kan söka medel ur 0,8 mkr

Tillgången till kultur och meningsfulla fritidsaktiviteter är en viktig demokratisk fråga och ska särskilt prioriteras för barn och unga. Kommunens föreningsliv har en viktig roll att spela för nyanlända flyktingar.

Genom att erbjuda ett brett utbud av aktiviteter, konst och kultur ska kulturskolans verksamhet nå ut till fler. Kultur- och fritidsnämnden ska verka för fler billiga och avgiftsfria aktiviteter för barn och unga under skolloven. Utbyggnad av konstgräsplaner och planeringen för en ny simhall fortsätter.

Miljöverkstan har i uppdrag att öka medvetenheten om sambandet mellan livsstil och miljöpåverkan. Med hållbarhetspedagogik arbetar Miljöverkstan för att nå ut till barn och skolpersonal med kunskap om hållbar utveckling. Miljöverkstan ska ges förutsättningar att utveckla sin verksamhet för att bidra till ökad kunskap om klimat och miljö.

Kultur- och fritidsnämnden ska verka för fler föreningsdrivna verksamheter i Haninge. Kommunen ska förbättra sin information till föreningar om vilket stöd som erbjuds och vilka ekonomiska bidrag som finns att söka.

Genom att skapa förutsättningar för spontanidrott, öka barn och ungas deltagande i idrottsaktiviteter och förbättra tillgängligheten för kommunens motionsspår bidrar vi till att stärka folkhälsan i Haninge. Sänkta trösklar i form av låga eller inga avgifter och geografisk närhet till spontanidrottsytor är en viktig del i arbetet med att underlätta för motion i vardagen. Vid uppförande av nya spontanidrottsytor ska jämställdhetsperspektivet vara centralt för att säkerställa att satsningar på spontanidrott kommer alla till del. Genom att öka tillgängligheten till Haninges naturområden och parker främjar vi folkhälsan och bidrar till ökad utomhusvistelse.

Uppdrag till Kultur- och fritidsnämnden

- Att utveckla planen för bevarande av kulturarv och kulturmiljöer genom att prioritera vilka satsningar som bör göras redan 2017.
- Att förbättra informationen från kommunen till föreningarna om vilka stöd som erbjuds.
- Att vidareutveckla Kulturskolan med fler uttrycksformer.
- Att utreda en sänkning av Kulturskolans terminsavgifter.
- Att utreda en återsamling av hela Lakesides tidigare verksamhet med dansare och föreningar. Plats och innehåll diskuteras med föreningarna.

4.6 Socialnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag och speciallagstiftning gäller följande för socialnämnden enligt reglementet. Socialnämnden ansvarar för individ- och familjeomsorg, d.v.s. ekonomiskt bistånd, stöd till enskilda samt barn och familjer. Detta omfattar även vård av unga och personer med missbruk enligt socialtjänstlagen och tvångslagarna LVU och LVM. Socialnämnden ansvarar för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Socialnämnden ansvarar även för familjerättsfrågor, arbetsmarknadsfrågor, alkohol- och tobaksfrågor inklusive serveringstillstånd samt frågor som rör flyktingmottagande. Socialnämnden lämnar även visst bidrag till föreningar.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 883 500 tkr Förändring från 2016: 73 300 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Öronmärkta budgetökningar

- Höjda anslag till kvinnojouren och Manscentrum, utbyggnad av skyddade boenden samt anförskaffande av utslussningslägenheter 5,0 mkr
- Personalförstärkning inom barn- och ungdomsavdelningen och LSS-avdelningen (funktionsnedsättning) samt bevara Jordbrogården 6,0 mkr
- Personalförstärkning på HVB-hem för ensamkommande flyktingbarn samt satsning på dagliga aktiviteter 5,0 mkr

Arbete, utbildning och boende utgör grunden i ett tryggt samhälle. För att alla, även de mest utsatta ska ha förutsättningar till arbete och egen försörjning måste samhället erbjuda individuellt stöd och ett välfungerande socialt skyddsnät. Därför är bostadsfrågan högt prioriterad. I arbetet med tillfälliga boenden för de som behöver behövs många fler lägenheter. Detta för att helt kunna undvika att placera familjer på dyra och för barn opassande boenden som vandrarhem, hotellhem eller pensionat.

Utöver HVB-hem med bra bemanning och daglig verksamhet behövs familjehem, särskilt för de yngre ensamkommande barnen. Därför ser vi över möjligheten att sätta upp en familjehemscentral för att stödja, informera och bättre vägleda familjehemsföräldrar. Familjehemscentralen kan även fungera som en mötesplats för redan aktiva familjehemsföräldrar och kommuninvånare som är intresserade av att bli familjehem, likväl som en träffpunkt för familjehemmens barn.

Vi ska arbeta för att förebygga vräkningar, särskilt barnfamiljer.

Uppdrag till Socialnämnden

- Att öka antalet sommarjobb för ungdomar.
- Att utreda etableringen av en familjehemscentral.

4.7 Stadsbyggnadsnämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för stadsbyggnadsnämnden. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom områdena detaljplaneläggning, bygglov, byggsamråd samt mätning och kartframställning. Nämnden är också kommunens myndighet i trafikfrågor och huvudman för kommunens gator, parker samt vatten och avlopp. Stadsbyggnadsnämnden har även det samlade ansvaret för arkitekturen i kommunen.

Driftbudget

Ekonomisk ram 2017: 135 300 tkr Förändring från 2016: 15 300 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Öronmärkt budgethöjning

- Bättre belysning och andra trygghetsåtgärder i parker, gång- och cykelvägar 3,0 mkr

Stadsbyggnadsnämndens arbete ska fokusera på implementering av översiktsplanen och genomföra

av ett hållbarhetsperspektiv. Alla Haninges kommundelar ska utvecklas.

Haninge ska bli en bättre kommun för barn att växa upp i. Barnperspektiv ska inkluderas i planbeskrivningar, utomhusmiljöer för barn ska rustas upp och trafiksituationen vid förskolor och skolor, vilken idag ofta upplevs som otrygg av såväl föräldrar som barn, ska förbättras.

Hållbara transporter ska främjas av stadsbyggnadsnämnden och möjligheten att göra klimatsmarta val ska förenklas. Implementeringen av cykelplanen ska fortsätta med ett regionalt fokus och underhållet av gång- och cykelvägar ska förbättras. Kommunens parkeringspolicy ska verkställas.

Utbyggnaden av VA-nätet ska fortgå för att i högre grad säkerställa Haningebornas tillgång till rent vatten och förbättra miljön.

Uppdrag till stadsbyggnadsförvaltningen

- Att inkludera barnperspektivet i planbeskrivningen till detaljplaner.
- Att tillsammans med grund- och förskolenämnden arbeta med säkra skolvägar i Haninge.
- Att utreda bedömningar i bygglovsärenden med ansökan om dispens från strandskyddet samt hur bestämmelserna i strandskyddet tolkas. Syftet är att minska antalet strandskyddsdispenser.

4.8 Äldrenämnden

Ansvarsområde

Utöver vad som stadgas i kommunallag, speciallagstiftning och reglemente gäller följande för äldrenämnden. Äldrenämnden ansvarar för kommunalt finansierad vård och omsorg till personer över 65 år och äldre vad gäller hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende/växelvård och särskilt boende (vård- och omsorgsboende). Äldrenämnden ansvarar för samordningen av tillgänglighetsanpassningsarbetet i kommunen. Äldrenämnden ska tillsammans med andra nämnder och styrelser verka för att de äldre har tillgång till ändamålsenliga bostäder.

Driftbudget äldrenämnden

Ekonomisk ram 2017: 838 600 tkr Förändring från 2016: 149 700 tkr

Tilldelad budgetram ska täcka pris-, löne- och volymförändringar.

Öronmärkra budgethöjningar

- Hyressänkning på vård- och omsorgsboenden 4,0 mkr
- Förbättrad matkvalitet på vård- och omsorgsboenden 1,0 mkr
- Satsning på träffverksamhet samt garantera åretruntöppet på Träffen på Muskö 1,0 mkr
- Personalförstärkning för bättre bemanning på vård- och omsorgsboenden 40,0 mkr

Äldreomsorgen är en av framtidens stora utmaningar. Alla som har behov av vård och/eller omsorg ska få en generös bedömning av biståndshandläggare utifrån dessa behov. Nämnden ska stödja äldres möjligheter till ett aktivt liv och säkerställa ett bra bemötande med respekt och värdighet.

Bostäder för äldre är en fortsatt prioriterad fråga. Många äldre har bostäder som inte är rätt anpassade för deras behov. Viktigt är att kommunen verkar för att det skapas fler bostäder som är praktiskt och ekonomiskt tillgängliga för våra äldre. Äldrenämnden ska underlätta för de äldre samt anhöriga att själva delta i utformningen av vårdinsatser.

Uppdrag till äldrenämnden

– Att utreda möjligheten att istället för centralkök tillaga maten direkt på vård- och omsorgsboendena. Syftet är att öka matlusten samt möjligheten för de äldre att själva vara med och utforma menyn i enlighet med deras önskemål.

4.9 Kommunala bolag

Inget eget förslag

5. Investeringsbudget för 2017 och plan för 2018-2019

Sammanställning av investeringar på nämnd- och bolagsnivå 2017 (tkr)

Kommunen står inför omfattande investeringsbehov. Inom de närmsta 10-årsperioden finns behov av investeringar på ca 10 miljarder kronor. Kommunens ökade investeringsbehov består huvudsakligen av investeringar i nya skolor, förskolor, bostäder och äldreboenden, men också reinvesteringar i samtliga.

I nedanstående investeringsbudget för 2017 uppgår kommunens samlade investeringar, inklusive VA-investeringar till 712 950 tkr.

VA-investeringarna finansieras delvis genom anläggningsavgifter. Kostnaden för VA-investeringarna kommer att finansieras via Va-taxan och kommer inte att påverka det ekonomiska utrymmet för den skattefinansierade verksamheten.

Rättvisepartiet Socialisternas investeringsbudget är 90 000 tkr större än kommunledningen 2017, 300 000 tkr större 2018 och 300 000 större 2019. Planen för 2018 och 2019 innehåller i princip inte några objektsbundna investeringar förutom de investeringar som igångsätts under 2017 och som löper under flera år. Resterande medel står under opreciserade medel. Ramen för investeringar 2018 och 2019, exklusive VA-investeringar, är 1 582 250 tkr respektive 1 258 850 tkr.

Investeringar totalt (belopp i tkr)	Budget 2017	Plan 2018	Plan 2019
Kommunstyrelsen	55 650	46 050	46 050
Grund- och förskolenämnden	471 000	1 058 800	807 900
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	8 000	8 000	8 000
Kultur- och fritidsnämnden	49 800	66 400	13 900
Socialnämnden	5 000	5 000	5 000
Äldrenämnden	25 500	135 000	135 000
Stadsbyggnadsnämnden (exkl. VA)	32 000	32 000	25 000
Stadsbyggnadsnämnden VA	70 000	90 000	77 000
Tornberget	106 000	106 000	106 000
Opreciserade medel	0	35 000	35 000
Totalt	822 950	1 582 250	1 258 850

5.1 Kommunstyrelsen

Tkr	2017	2018	2019
Investeringsreserv	40 000	40 000	40 000
IT-investeringar	5 500	3 000	3 000
E-arkiv	2 500		
Ekonomisystem	2 000		
Vattenplan	2 500	2 500	2 500
Övriga objekt	2 050	400	400
Infartsparkering Sågen	1 100		
Totalt	54 650	46 050	46 050

Kommunstyrelsen ansvarar för lokalförsörjningen och administrerar lokalbanken med avställda lokaler från verksamheten. För att snabbt och effektivt anpassa lokaler för en ny hyresgäst samt för att ha en beredskap för oförutsedda investeringar under året avsätts medel till en investeringsreserv, 40 000 tkr, som kommunstyrelsen disponerar. Investeringsmedlen för vattenplanen gäller insatser för dagvatten till Drevviken.

5.2 Grund- och förskolenämnden

Totalt (Tkr)	2017	2018	2019
Skolor	318 000	739 800	592 900
Förskolor	142 000	211 000	107 000
Inventarier och utrustning, skolor och förskolor	8 000	8 000	8 000
Förstudier och projektering	3 000		
Totalt	471 000	958 800	707 900

Skolor (Tkr)

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Vendelsöalmsskolan	60 000		
Inventarier Vendelsöalmsskolan	3 000		
Upprustning Ribbyskolan	55 000		

Ny Vikingaskola	75 000	42 200	
Ny Vikingaskola inventarier		8 800	
Upprustning Hagaskolan	70 000	60 000	
Inventarier Hagaskolan		3 000	
Utökning Ribbyskolan	55 000	55 000	90 000
Ribbyskolan inventarier		5 800	2 900
Ombygg och utökning av Ribbybergsskolans kök		30 000	
Upprustning Tungelsta skola Hus A		35 000	
Upprustning Söderbymalmsskolan Hus A,B C		76 000	
Upprustning Båtmansskolan Hus B		14 000	
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus (anm 3)			50 000
Ny F-9 skola Vega (Dp4) inkl särskola och allaktivitetshus, inventarier			20 000
Ny skola i Västerhaninge, Nya Åbyskolan		85 000	85 000
Ny f-6 skola Vega (Dp2)		60 000	65 000
Ny F-6 skola Handen, ersätter Runstensskolan		85 000	85 000
Ny F-6 skola södra Handen		60 000	65 000
Ny F-6 skola Norrby		60 000	65 000
Ny F-skola Tungelsta/Hammar Småbruk		60 000	65 000
Ny F-3 skola i Brandbergen, ersätter 1-3 på Brandbergsskolan		50 000	50 000
Ny 7-9 skola i Jordbro		50 000	50 000
Totalt skolor	318 000	839 800	692 900

Förskolor (Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning och utbyggnad förskolan Tallen		50 000	
Utbyggnad av Nytorps förskola, Åby i Västerhaninge		19 000	
Ny förskola Dalarö			35 000
Ny förskola inventarier			2 000
Ny förskola Vega	35 000		
Ny förskola Vega/Kolartorp	35 000		
Ny förskola Norrby		35 000	
Ny förskola Tungelsta/Stav		35 000	
3 nya förskolor i centrala Handen	35 000	35 000	35 000
Nya förskoleavdelningar i Jordbro	35 000		

Nya förskoleavdelningar i Västerhaninge		35 000	
Nya förskoleavdelningar i Vendelsö, Handen och Brandbergen			35 000
Sovaltaner förskolor	2 000	2 000	
Totalt förskolor	142 000	211 000	107 000

Förutom inventarieanslagen får investeringsbeloppen endast användas efter ett kommunstyrelsebeslut.

5.3 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Inventarier och lokalanpassningar m.m.	8 000	8 000	8 000
Totalt	8 000	8 000	8 000

5.4 Kultur- och fritidsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Ny idrottshall Västerhaninge		25 000	
Ny idrottshall Lyckeby		25 000	
Entredörr kulturhus	800		
Årlig upprustning av lokaler/inventarier	500	500	500
Ny armatur till motionsspåren	3 000		
Upprustning Fjärdlång pir	2 000	2000	
Upprusta idrottshallar för funktionsnedsatta	1 000		
Tennisbana Brandbergen	300		
Passersystem, utbyggnad		1 000	
Spontanyta flickor och pojkar	500	500	500
Konstgräsplan Vega			3 500
Konstgräsplan Lyckeby	3 500		
Övriga ospecificerade projekt	4 000	3 000	3 000
Konstnärlig utsmyckning (1 % av lokalinvesteringarna)	4 200	9 400	6 400
Lokalanpassning och reovering av Jordbro Kultur- och föreningshus	30 000		
Totalt	49 800	66 400	13 900

Behovet av idrottshallar ökar i takt med befolkningsökningen och det råder en stor brist i hela stockholmsregionen på fullstora (40x20 m planyta) idrottshallar. Under perioden 2017-2019 är 3 fullstora idrottshallar planerade i områdena Tungelsta, Västerhaninge och i Lyckeby. Idrottshallen i Tungelsta är planerad att en extern part bygger medan det finns medel avsatta i investeringsbudget 2018 för Västerhaninge och Lyckeby. Investeringsmedel för idrottshallar får användas av kultur- och fritidsnämnden efter beslut i kommunfullmäktige.

Lokaler för grundskola, förskola och kultur- och fritidsverksamhet i Vega detaljplan 4 bedöms byggas efter att pendeltågsstation Vega färdigställts 2018/2019. Medel för allaktivitetshus finns inräknat i investeringsbudgeten 2019 som ligger under grund- och förskolenämnden.

5.5 Socialnämnden

Tkr)	2017	2018	2019
Anpassning av befintliga boenden och övriga investeringar	5 000	5 000	5 000
Totalt	5 000	5 000	5 000

Socialnämnden gör bedömningen att en ökning av antalet lägenheter i särskilt boende bör ske med cirka sex lägenheter per år och att behovet av lägenhet i servicebostad är större än behovet av lägenhet i gruppboende.

5.6 Stadsbyggnadsnämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Investeringsbudget	25 000	25 000	27 000
Poseidons torg	7 000	7 000	
Totalt	32 000	32 000	25 000

Investeringsområden är Vägverksamhet, Parkverksamhet, Trafikverksamhet och Stadsbyggnad. Stadsbyggnadsnämnden får 25 000 tkr 2017 utöver de specificerade objekten.

VA-investeringar

(Tkr)	2017	2018	2019
Reinisteringar inom VA-verksamheten	45 000	75 000	47 000
VA-utbyggnader av huvudvattenledningar och detaljplaner	25 000	15 000	30 000
Totalt	70 000	90 000	77 000

Totalt erhåller stadsbyggnadsnämnden 70 000 tkr 2017 för VA investeringar.

Enligt VA-lagen bokförs inte anläggningsavgifterna som en intäkt på investeringen, utan skuldförs mot VA-kollektivet och tas i anspråk i samma takt som investeringen genomförs. Anläggningsavgifter finansierar delvis investeringarna.

5.7 Äldrenämnden

(Tkr)	2017	2018	2019
Upprustning Parkvillan/Tallhöjden	500		
Ny teknik i vården	2 000	2 000	2 000
Övriga investeringar	3 000	3 000	3 000
Ny vård- och omsorgsboende i Jorbro	10 000	65 000	65 000
Ny vård- och omsorgsboende i Brandbergen	10 000	65 000	65 000
Totalt	25 500	135 000	135 000

5.8 Kommunala bolag: Tornberget AB

(Tkr)	2017	2018	2019
Energieffektiviseringsåtgärder	25 000	25 000	25 000
Reinvesteringar	75 000	75 000	75 000
Investeringar i tomtmark	6 000	6 000	6 000
Totalt	106 000	106 000	106 000

Reinvestering

Reinvesteringar (ombyggnadsinvesteringar) genomförs i fastigheter som ägs av Tornberget och hyrs av kommunen. Investeringarna är nödvändiga ur ett fastighetstekniskt perspektiv och initieras av Tornberget. Innan insats påbörjas ska samråd ha skett med berörd förvaltning och lokalplaneringsgruppen som leds av kommunstyrelseförvaltningen. Kapitalkostnaden för reinvesteringen belastar hyresgästen när ombyggnaden är färdigställd.

Tornbergets fastigheter, tomtmark

Enligt beslut svarar stadsbyggnadsförvaltningen för markskötseln för alla fastigheter på mark ägd av Tornberget där kommunen är hyresgäst. I ansvaret innefattas såväl hårdgjorda som mjuka ytor inklusive utrustning, lekredskap m.m. samt ledningar i mark och avser såväl sommar- som vinterskötsel, underhåll och investeringar. Finansieringsansvaret för investeringar i ledningar och mark ska dock ligga på fastighetsägaren och täckas inom ramen för utgående hyra. Tillkommande ytor, ex. skolgård, betalas av berörd nämnd. För insatser för 2017 medges 6 000 tkr efter prioritering av stadsbyggnadsnämnden.

6. Ekonomisk plan 2017-2019 (mkr)

Nämnd/styrelse (mnkr, löpande pris- och lönenivå)	2017	2018	2019
Kommunstyrelsen	191,5	191,5	191,5
Grund- och förskolenämnd	1 761,0	1 761,0	1 761,0
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	435,0	435,0	435,0
Kultur- och fritidsnämnden	202,1	202,1	202,1
Revisionen	1,6	1,6	1,6
Socialnämnden	883,5	883,5	883,5
Stadsbyggnadsnämnden	135,3	135,3	135,3
Södertörns överförmyndarnämnd			
Södertörns upphandlingsnämnd			
Valnämnden	0,1	0,1	0,1
Äldrenämnden	838,6	838,6	838,6
Kommunfullmäktiges reserv	30,0	30,0	30,0
Finansförvaltningen exkl finansnetto	27,0	27,0	27,0
Ofördelade medel		320,0	330,0
Totalt	4 505,7	4 825,7	5 155,7
Investeringar totalt	823,0	1 582,2	1 258,8
Varav VA-investeringar	70,0	90,0	77,0

På grund av osäkerheter i skatteintäktsprognos och volym- och verksamhetsutveckling har vi för 2018 och 2019 valt att lägga ut samma ramar som för 2017 till nämnderna. En preliminär ramökning står under ofördelade medel, baserad på prognos för befolkningsökning, att inget resultatmål sätts och 2010 års skattesats som grund.

Kostnader för försörjningsstöd och sjukskrivningar sjunker med vår politik och skapar nya resurser.

Dessa ramar är en plan utifrån vad som går att beräkna. Behoven kommer troligen att vara större än vad våra ramar medger i planen, vilket innebär att ramarna kommer att vara högre i nästföljande budget då behoven utöver vad de ekonomiska förutsättningarna medger går att beräkna.

6.1 Resultatprognos

(miljoner kronor, löpande pris)

	Bokslut	Budget	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
Nämndernas nettokostnader	-3 806	-3 944	-4 408	-4 729	-5 059
Finansförvaltning		-27	-27	-27	-27
Avskrivningar	-83	-70	-70	-70	-70
Verksamhetens nettokostn.*	-3 874	-4 041	-4 505	-4 826	-5 156
Skatteintäkter	3 899	4 110	4 373	4 514	4 665
Finansiella nettokostnader	29	14	14	14	14
Resultat före extraord. Poster	54	83	-107	-107	-107
EO kostn/intäkter	24				
Årets resultat	78	83	-107	-107	-107

6.2 Balansprognos

	Bokslut	Prognos	Budget	Budget	Budget
	2015	2016	2017	2018	2019
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar	3 527	4 246	4 466	4 766	5 066
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager	0	0	0	0	1
Likvida medel	638	622	396	289	182
Kortfristiga fordringar	647	634	694	685	675
S:a omsättningstillgångar	1 285	1 256	1 090	974	858
S:A TILLGÅNGAR	4 812	5 502	5 556	5 740	5 924
SKULDER / EGET KAPITAL					
EGET KAPITAL	1 400	1 483	1 361	1 195	1 026
Avsättningar	351	361	371	381	391
Kortfristiga skulder	728	616	576	616	659
Långfristiga skulder	2 333	3 043	3 248	3 548	3 848
S:A SKULDER	3 061	3 659	3 824	4 164	4 507
S:A SKULDER/EGET KAPITAL	4 812	5 503	5 556	5 740	5 924

6.3 Finansieringsanalys

	Bokslut 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	78	83	-107	-107	-107
Avskrivningar	67	70	70	70	70
Förändring pensionsskuld	21	10	10	10	10
Övr. ej likviditetpåverkande kostn.	-13	0	0	0	0
Ökn/minskn kortfristiga fordringar	-135	0	0	0	0
Ökn/minskn kortfristiga skulder	-51	0	0	0	0
Kassaflöde löpande verksamhet	-32	163	-27	-27	-27
Investeringsverksamheten					
Investeringar	-223	-189	-200	-228	-214
Exploateringsverksamhet		-100	-100	50	51
Kassaflöde investeringsverks.	-223	-289	-300	-178	-163
Finansieringsverksamhet					
Ökn/minskn skuld	729	710	205	290	270
Ökn/minskn långsiktig fodran	-152,4	-600	0	0	0
Övr. tillförda medel VA-verksamh.	39,3	0	0	0	1
Kassaflöde finansieringsverks.	616	110	205	290	269
Årets kassaflöde	361	-16	-226	-107	-107

7. Regler för ekonomi- och verksamhetsstyrning

7.1 Intern kontroll

Inget eget förslag

7.2 Konkurrensutsättning genom upphandling eller kundval

Inget eget förslag

7.3 Interna resultatenheter

Inget eget förslag

7.4 Lokalfrågor

Inget eget förslag

7.5 Delegationsordning och attestreglemente

Inget eget förslag

7.6 Drifts- och investeringsbudget

Inget eget förslag

7.7 Förvaltningsledningens rapporteringsskyldighet

Inget förslag

7.8 Uppföljning och återrapportering

Inget eget förslag